DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

KPSS • AGS

2026

HAKAN ile BİLEYEN

COĞRAFYA

KONU ANLATIMI

THG
0881275
YZG

Çıkmış **KPSS ve AGS** Soruları
İncelenerek Düzenlenmiş
EN GÜNCEL Konu Anlatımı

YOUTUBE KANALIMIZ İÇİN **KODU TARA!**

YEDİİKLİM
/yediiklimyayincilik

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

YEDİİKLİM

KPSS - MEB-AGS GENEL KÜLTÜR
HAKAN BİLEYEN İLE COĞRAFYA DERS NOTLARI

© Copyright YEDİİKLİM EĞİTİM BİLGİSAYAR YAYINCILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Bu kitabın bütün hakları YEDİİKLİM EĞİTİM BİLGİSAYAR YAYINCILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.ne aittir.
Yayınevimizin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN
978-625-5836-70-0

SERTİFİKA
49293

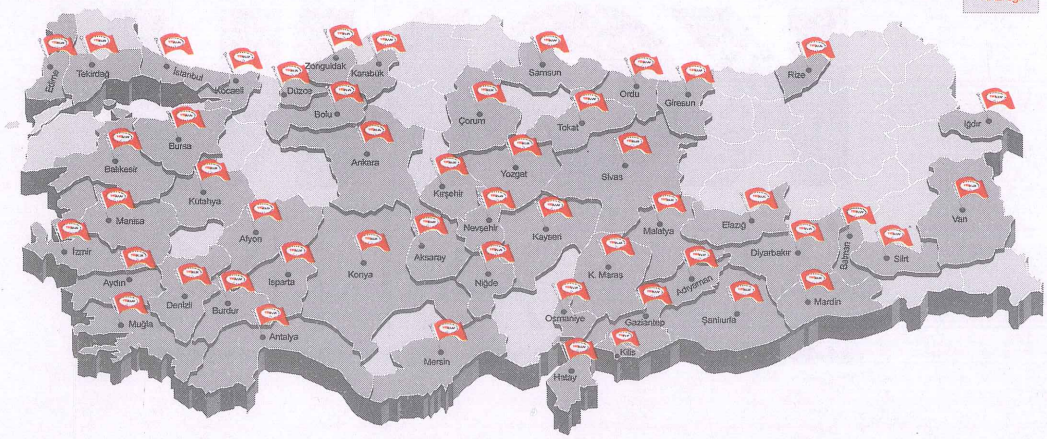
YAZAR
Hakan BİLEYEN

REDAKTÖR
Özge ÇAĞIRAN

KAPAK TASARIMI
Ceren YÜKSEL

SAYFA TASARIMI
YEDİİKLİM

ADIYAMAN	AFYON	AKSARAY	ANKARA	ANTALYA Merkez Alanya	AYDIN	BALIKESİR	BATMAN	BOLU	BURDUR	BURSA	ÇORUM Merkez Osmancık	DENİZLİ
DİYARBAKIR	DÜZCE	EDİRNE	ELAZIĞ		G. ANTEP	GİRESUN	HATAY Ant. Kampüs Ant. Merkez Samandağ	IĞDIR	ISPARTA	İSTANBUL Bakırköy Esenler Kadıköy Silivri Sultanbeyi		İZMİR
K. MARAŞ Merkez Elbistan	KARABÜK	KAYSERİ	KIRŞEHİR	KİLİS	KOCAELİ Gebze İzmit	KONYA Ereğli		KÜTAHYA	MALATYA		MANİSA Akhisar Demirci Kırkağaç Salihli	MARDİN Kızıltepe
RİZE	MERSİN Silifke	MUĞLA	NEVŞEHİR	NİĞDE				ORDU Fatsa	OSMANİYE			YOZGAT
		SAMSUN	SİİRT	SİVAS	ŞANLIURFA Siverek Viranşehir	TEKİRDAĞ Çorlu	TOKAT		VAN			ZONGULDAK K. Ereğli

BASKI: Güngörler Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 49889)
Saray Mahallesi 658. Cadde 243. No: 11 Kahramankazan - ANKARA
Tel: 0 312 394 28 82 Faks: 0 312 394 28 83

İLETİŞİM: YEDİİKLİM Eğitim Bilgisayar Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
Ostim Mah. Cevat Dündar Cad. No: 137 Yenimahalle / ANKARA
Tel: 0 312 384 64 19-20 Faks: 0 312 384 64 23

www.yediiklim.net yediiklim@yediiklim.net www.yediiklim.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÖNSÖZ

Merhaba arkadaşlar yeni bir kitapla karşınızdayım.

Çoğunuz soruların cevabını bildiğiniz hâlde yanlış yapıyorsunuz değil mi? Sınavdan çıkınca da ben bu soruyu nasıl yanlış yaparım diye kafanızı duvarlara vuruyorsunuz. İşte tamda bu sorunun nedenlerini ve çözümlerini bildiğim için bir daha böyle hataları yapmayın diye bu kitabı hazırladım.

Peki, kitabın özellikleri neler?

1. Konuya çalışıyorsunuz. O konudan nasıl soru geldiğini tam olarak bilmediğiniz için konunun önemini pek kavrayamıyorsunuz. Konunun önemi kavranmayınca da o konuyu aklınızda tutmak nispeten zor oluyor. Biz bu kitapta konuyu yazdık. (Misal matematik konum dedik.) Hemen ardından bak bu konudan şu şekilde soru gelir aman uyanık ol diye çıkabilecek soruları verdik. Çünkü o konudan nasıl soru geleceğini bildiğin zaman çakralar daha açık oluyor. Konunun önemini kavradığından daha etkili öğrenebiliyorsun.
2. Bazı mantık hataları yapıyorsun. Örneğin; Türkiye'nin Kuzey Yarım kürede olmasıyla orta kuşakta olması arasındaki farkı pek ayrıt edemiyorsun. Orta kuşakta olduğumuzu kanıtlayan şeyler sanki kuzeyde olduğumuzu da kanıtlar gibi düşünüyorsun. Daha buna benzer bir sürü hata. O hatalarınızı da bildiğimizden o tür konuların sonuna hemen hap bilgileri yerleştirdik. Dedik ki "Aman kardeş! Bak şu konuyla bu konuyu birbirine karıştırıyorsun genelde, buna yapma." Böylelikle mantık hatalarınızı da azaltarak yolumuza devam ediyoruz.
3. Soruları okurken de sorunun sizden ne istediğini tam anlamadığınızdan büyük hatalar yapıyorsunuz. Misal ülkemizde **DÖRT MEVSİMİN BELİRGİN OLARAK YAŞANMASI ile AYNI ANDA DÖRT MEVSİM GÖRÜLEBİLMESİ** çok farklı şeylerdir. Sana ikisi de aynı gibi geliyor. Cevaplarken bunlara dikkat etmiyorsun. Ya da hangisi şunun **DOĞAL, BEŞERÎ, DOĞRUDAN, DOLAYLI** sonuçlarındandır gibi çeşitli sorular geliyor. Sen yine bu kelimelere dikkat etmediğinden hata yapıyorsun. Ondan sonra soruya bakıp diyorsun ki ya bu şıklardakilerin hepsi yukarıda verilenlerin nedenleri arasında. Tamam kardeşim. Hepsi de onun nedeni ama adam sana doğal, beşer ya da doğrudan nedenlerinden birini sormuş. Bu hatalarınızı bildiğimizden bunlara da dikkat çekmeye ve hatalarınızı en aza indirmeye çalıştık.
4. Konu anlatımı kısmında bol bol resim, harita ve grafik kullanarak konunun anlaşılmasını kolaylaştırmaya çalıştık.
5. Kısacası şekillerle, resimlerle haritalarla, hap bilgilerle dolu ve bol soru örneklerinin olduğu, sıkıcılıktan uzak; birkaç ayda hem de bir solukta bitirebileceğiniz bir kitap hazırladık. Hem konu tekrarı yapmak isteyenler için hem de sıfırdan başlayanlar için uygun bir kitap oldu.

Umarım kitabımız atanmanıza vesile olur. Allah yar ve yardımcınız olsun. Başarılar.

Hakan BİLEYEN

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İÇİNDEKİLER

KONU ANLATIMI COĞRAFYA

5 Türkiye'nin Coğrafi Konumu

17 Yeryüzü Şekilleri

61 Türkiye'nin İklimi ve Bitki Örtüsü

76 Nüfus ve Yerleşme

95 Ekonomik Coğrafya (Tarım ve Hayvancılık)

118 Ekonomik Coğrafya (Madenler ve Enerji Kaynakları)

125 Ekonomik Coğrafya (Sanayi)

132 Ekonomik Coğrafya (Ulaşım)

137 Ekonomik Coğrafya (Ticaret)

140 Ekonomik Coğrafya (Turizm)

145 Sosyal Kalkınma Projeleri

148 Petrol ve Doğal Gaz Boru Hatları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

- COĞRAFİ KONUM
  - MATEMATİK KONUM
    - Enlem
    - Boylam
  - ÖZEL KONUM
    - Yeryüzü şekilleri
    - Madenler
    - Nüfus özellikleri ve benzeri

Coğrafi Konum Nedir?

Coğrafi konum; Dünya üzerindeki herhangi bir yerin matematik (mutlak) ve özel (göreceli) konumunun bütünüdür. Yani bir yerin coğrafi konumu dendiğinde hem matematik hem de özel konumu birlikte düşünülmelidir.

Matematik (mutlak) konum nedir?

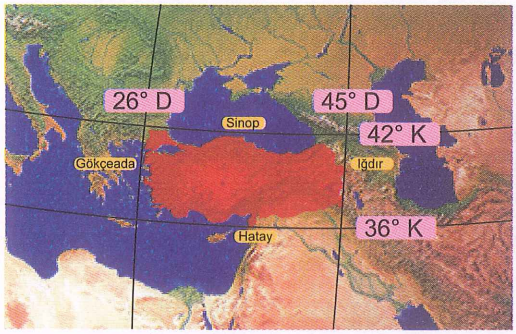
Dünya üzerindeki herhangi bir yerin Ekvatora ya da başlangıç meridyenine derece, dakika, saniye cinsinden uzaklığıdır.

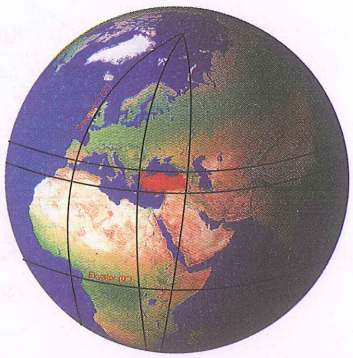
NOT O hâlde matematik konum dendiğinde biz sadece enlem ve boylamla ilgili şeylere bakacağız ☺

Şimdi bunları tek tek inceleyelim

Ülkemiz Hangi Enlem ve Boylam Değerleri Arasında Yer Alır?

Ülkemiz (aşağıdaki harita da göreceğin gibi) 26-45 doğu meridyenleri ile 36-42 kuzey paralelleri arasında yer almaktadır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Aşağıda verilen koordinatlardan hangisi ülkemizin matematik (Mutlak) konumu belirtmede kullanılmaz?

A) 26 derece kuzey paralelleri
B) 45 derece doğu meridyenleri
C) 42 derece kuzey paralelleri
D) 26 derece doğu meridyenleri
E) 36 derece kuzey paralelleri

NOT Ülkemiz en güneyi ile en kuzeyi arasında 6 paralel aralığı bulunmaktadır. Her paralel arası 111 km olduğu için ülkemizin en güneyi ile en kuzeyi arası kuş uçuşu mesafe 6 x 111 = 666 km'dir.

Ülkemizin en batısı ile en doğusu arasında 19 meridyen aralığı bulunmaktadır. Her meridyen arası 4 dakika zaman farkı bulunduğu için ülkemizin en doğusu ile en batısı arasında 19 x 4 = 76 dakikalık zaman farkı bulunmaktadır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Ülkemizin en doğusu ile en batısı arasında yaklaşık 1 saat 16 dakikalık zaman farkı bulunmaktadır.
Bu durumun nedeni olarak ülkemizin aşağıdaki verilen özelliklerinden hangisi gösterilebilir?

A) Başlangıç meridyeninin doğusunda yer alması
B) Yengeç dönencesinin kuzeyinde yer alması
C) Doğusu ile batası arasından 19 meridyen bulunması
D) Kuzeyi ile güneyi arasında 6 paralel bulunması
E) Üç kıta arasında köprü durumunda olması

Paralellerin Özellikleri Nelerdir?

1. En büyük paralel dairesi Ekvatordur ve Dünyanın küresel şeklinden dolayı Ekvatordan kutuplara gidildikçe boyları kısalır. Kutuplarda nokta halini alırlar.
2. Paralellerin aralarında kalan mesafe her yerde eşittir ve bu mesafe 111 km'dir.
3. 90 tanesi ekvatorun kuzeyinde, 90 tanesi ekvatorun güneyinde olmak üzere toplam 180 adet paralel vardır.

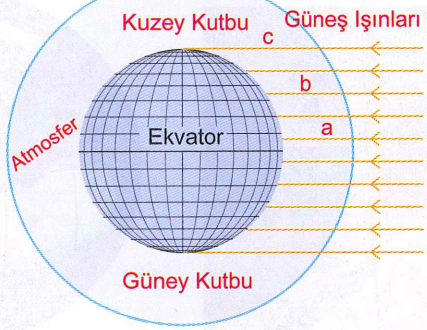
PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Ülkemizin en güneyi ile en kuzeyi arasındaki kuş uçuşu mesafe yaklaşık kaç kilometredir?

A) 111 B) 666 C) 222 D) 555 E) 444

Enlemin etkisine bağlı olarak ekvatordan kutuplara gidildikçe neler değişir?

1. Güneş ışınlarının geliş açısı AZALIR (buna bağlı olarak gölge boyları uzar)
2. Tutulma oranı yani güneş ışınlarının atmosferde kat ettiği yol ARTAR.
3. İlk iki maddeye bağlı olarak sıcaklık AZALIR (Sıcaklık üzerinde özel konumda etkili olduğu için düzenli bir azalma olmaz.)
4. Sıcaklık değişimine bağlı olarak; canlı türleri, bitki türleri, evlerde kullanılan yapı malzemesi, denizlerin sıcaklık ve tuzluluk oranları vb. değişir. (Deniz ve okyanusların sıcaklıkları azalır. Dolayısıyla buharlaşma azalır. Buna bağlı olarak da deniz ve okyanuslarda tuzluluk AZALIR))
5. Çizgisel hız yani Dünyanın kendi ekseni etrafındaki dönüş hızı AZALIR.
6. Gece gündüz süreleri arasındaki fark ARTAR (Ekvatorda her zaman 12 saat gündüz 12 saat gece yaşanır kutuplara gittikçe bu süre artar ve kutuplarda gece gündüz süre farkı 6 aya çıkar.)
7. Gece ve gündüz süreleri arasındaki fark arttığı için gurup ve tan süreleri de ARTAR.
8. Yerçekimi kuvveti ARTAR.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Ülkemizde enlemin etkisine bağlı olarak güneyden kuzeye gidildikçe aşağıda verilenlerden hangisinde artma olması beklenmez?

A) Yerçekimi kuvveti
B) Çizgisel hız
C) Gurup ve tan süreleri
D) Gece gündüz süreleri arasındaki fark
E) Tutulma oranı

Ülkemizde güneyden kuzeye gidildikçe hangi değişiklikler yaşanır?

Gereksiz ezber yapma. Enlemin etkisine bağlı olarak kutuplara gidildikçe değişenler ülkemizde de güneyden kuzeye gittikçe aynı şekilde değişir.

Ülkemizin kuzey yarımkürede bulunduğunun kanıtları nelerdir?

Yine gereksiz ezber yapma. Enlemin etkisine bağlı olarak kutuplara gidildikçe değişenlerin hepsi ülkemizde de kuzeye gittikçe değişir ve bunlarda ülkemizin kuzey yarımkürede olduğunun kanıtıdır.

Örneğin. Bizde kuzeye gittikçe güneş ışınlarının geliş açısının azalması, çizgisel hızın azalması sıcaklığın düşmesi vb. Yani oradaki 8 maddenin hepsi aynı zamanda kuzey yarımkürede bulunduğumuzun da kanıtıdır ☺

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Aşağıda verilenlerden hangisi ülkemizin kuzey yarımkürede yer aldığının kanıtları arasında gösterilemez?

A) Hatay ilimizde çizgisel hızın Sinop'tan fazla olması
B) Antalya'da gece gündüz süreleri arasındaki farkın Zonguldak'tan az olması
C) Muğla'dan Çanakkale'ye gittikçe güneş ışınlarının geliş açısının daralması
D) Dört mevsimin belirgin olarak yaşanması
E) Akdeniz'in sularının Karadeniz'in sularından tuzlu olması

Ülkemiz kuzey yarım kürede ama Yengeç Dönencesinin de kuzeyindedir. Bu durumun kanıtları nelerdir?

1. Güneş ışınlarını hiçbir zaman 90 derecelik açıyla almaz dolayısıyla gölge boyları hiçbir zaman sıfır olmaz (bu sadece dönenceler dışında olduğumuzun kanıtıdır kuzey yarımkürede olduğumuzu kanıtlamaz. Çünkü Oğlak dönencesinin güneyinde de aynı durumlar yaşanır.)
2. Ülkemiz güneş ışınlarını yıl boyu güneyden alır. Bu yüzden bakı yönü daima güneydedir ve gölge yönü daima kuzeyi gösterir. (Bunlar hem ülkemizin dönenceler dışında olduğunu hem de yengeç dönencesinin kuzeyinde yer aldığını kanıtlar)

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıda verilenlerden hangisi ülkemizin yengeç dönencesinin kuzeyinde yer aldığının kesin kanıtıdır?

A) Güneş ışınlarını hiçbir zaman 90 derecelik açıyla almaması
B) Gölge boylarının hiçbir zaman sıfır olmaması
C) Bakı yönünün daima güneyde olması
D) Kuzeye gittikçe güneş ışınlarının geliş açısının daralması
E) Kuzeye gittikçe çizgisel hızın azalması

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Aynı enlem üzerindeki yerlerin ortak özellikleri nelerdir?

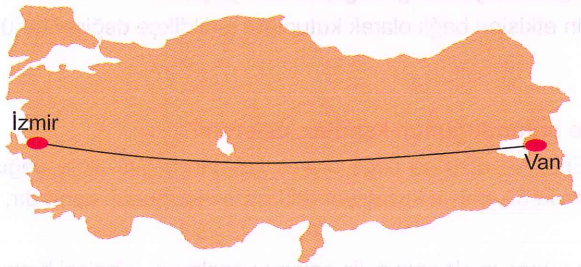
Enlemin etkisine bağlı olarak ekvatordan kutuplara gidildikçe düzenli olarak değişenlerin hepsi (yani sıcaklık hariç çünkü o düzenli değişmez demiştik) aynı enlem üzerinde aynı olmak zorundadır.

Örneğin. Aynı enlem üzerinde; çizgisel hız, güneş ışınlarının geliş açısı, tutulma oranı, gece gündüz süreleri vb. aynıdır. (kısaca sıcaklık hariç orada yazan yedi maddenin hepsi aynıdır)

Bunlar haricinde ekleyeceğimiz sadece aynı enlem üzerindeki yerlerin ekvatora ve kutup noktalarına olan uzaklıkları da aynıdır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Yukarıdaki Türkiye haritasında da görüldüğü gibi İzmir ve Van yaklaşık aynı enlemler üzerinde yer almaktadır.

Buna göre bu illerimizde aşağıdakilerden hangisinin yıl boyu aynı olması beklenmez?

A) Sıcaklık değerleri B) Çizgisel hızları C) Gündüz süreleri
D) Gurup süreleri E) Tutulma oranları

Ülkemizin Orta Kuşak ülkesi olduğunun kanıtları nelerdir?

1. Dört mevsimin belirgin olarak yaşanması
2. Akdeniz iklim kuşağında yer alması
3. Batı rüzgârlarının etkisi altında olması
4. Cephesel yağışların görülmesi

NOT

NOT 1: Ülkemizde dört mevsimin belirgin olarak yaşanmasının nedeni matematik konumdur. "**Aynı anda dört mevsim özelliği görülmesinin nedeni nedir?**" derse özel konumdur.

NOT 2: Ülkemizde Akdeniz iklimi görülmesinin nedeni orta kuşakta olmamız yani matematik konum olduğuna göre Ülkemizde Akdeniz ikliminin doğal bitki örtüsü olan makilerin görülmesi ve Akdeniz ikliminin tanıtıcı tarım ürünü olan zeytin tarımının yapılması da orta kuşakta olmamıza yani mutlak konuma bağlanabilir.

NOT 3: Ülkemizin orta kuşakta olduğunun kanıtı olan bu dört maddenin hiçbiri kuzey yarımkürede olduğumuzu kanıtlamaz. Çünkü güney yarımkürede de orta kuşak vardır ve aynı olaylar bire bir güney yarım kürenin orta kuşağında da yaşanır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

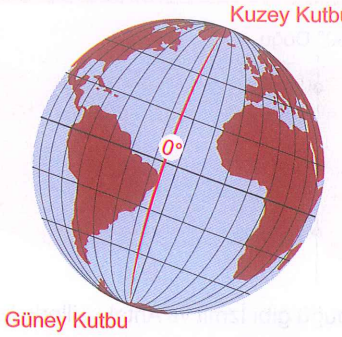
▶ Cevap: A

Aşağıda verilenlerde hangisi ülkemizin orta kuşak ülkesi olduğunun kanıtları arasında gösterilemez?

A) Aynı anda dört mevsim özelliklerinin görülmesi
B) Batı rüzgârlarının etkisi altında olması
C) Maki bitki topluluklarının görülebilmesi
D) Cephesel yağışların etkisi altında olması
E) Akdeniz iklim kuşağında yer alması

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Meridyenlerin özellikleri nelerdir?

1. Başlangıç meridyeni olarak İngiltere'nin Greenwich gözlem evinden geçtiğini varsaydığımız meridyen belirlenmiştir.
2. Başlangıç meridyeninin 180 tanesi doğusunda 180 tanesi batısında olmak üzere toplam 360 adet meridyen vardır.
3. Meridyenlerin boyları birbirine eşittir.
4. Aralarındaki mesafe sadece ekvatorda 111 km'dir ekvatordan kutuplara gidildikçe bu mesafe daralır ve kutuplarda birleşir.
5. İki meridyen arasındaki zaman farkı Dünyanın her yerinde 4 dakikadır bu değişmez.

NOT Yukarıdakilerden sana sadece 4 ve 5. maddeler gerekli olacak. Konumuz Türkiye coğrafyası olduğu için ülkemizle bağlantı kurup sorabileceği sadece o iki madde var.

Aynı meridyen üzerindeki yerlerin ortak özellikleri nelerdir?

1. Yerel saatleri aynıdır.
2. Yerel saat aynı olduğuna göre (yani bir yerde saat 12 ise o meridyen üzerindeki her yerde 12 olduğuna göre) öğle vakitleri aynıdır.
3. Öğle vakitleri aynı olduğuna göre güneşin en tepede olduğu an aynıdır.
4. Güneşin en tepede olduğu an aynı olduğuna göre gölge boylarının en kısa olduğu an da aynıdır.
5. Başlangıç meridyenine olan açısal uzaklıkları aynıdır. (Dikkat et açısal uzaklık aynı yani birisi 30 derece doğu boylamındaysa hepsi 30 derece doğu boylamında demektir. Doğal olarak başlangıç meridyenine hepsinin de açısal uzaklığı 30 derece demektir.)
6. Başlangıç meridyeniyle aralarındaki zaman farkı aynıdır. (İki meridyen arası her yerde 4 dakika olduğu için zaman farkları aynıdır.)
7. Sadece ama sadece ekinoks tarihlerinde güneşin doğuş ve batış anları aynıdır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Yaklaşık aynı meridyen üzerinde yer alan Sinop ve Adana illerimizde aşağıdakilerden hangisinin yıl boyu aynı olması beklenmez?

A) Gün içerisinde gölge boylarının en kısa olduğu an
B) Başlangıç meridyenine olan açısal uzaklıkları
C) Güneşin doğuş ve batış anları
D) Öğle vakitleri
E) Başlangıç meridyeni ile aralarında zaman farkları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Yukarıdaki Türkiye haritasında görüldüğü gibi İzmit ve Antalya illerimiz yaklaşık aynı boylamlar üzerindedir.
Aşağıdaki öncülde bu illerimizle ilgili bazı bilgiler verilmiştir.

I. İllerimizin başlangıç meridyenine olan uzaklıkları aynıdır.
II. İllerimizin başlangıç meridyenine olan açısal uzaklıkları aynıdır.
III. Güneşin gün içinde en tepede olduğu an aynıdır.

Verilen bu öncüllerden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

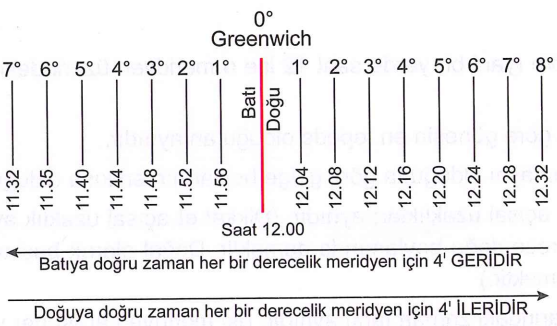
Yerel Saat Nedir?

Yerel saat, bir yerin kendine özgü saatidir. Bir noktanın yerel saati, bulunulan meridyenin Güneş'in tam karşısında olduğu an(öğle vakti), saat 12.00'ye ayarlanarak tespit edilir.

Dünya batıdan doğuya doğru döndüğü için güneş doğudaki ilerde daima daha erken doğar ve daha erken batar.

Doğudaki illerde daha erken öğle olacağı için de yerel saat doğudaki illerde daima daha ileridir.

Kısaca doğuya doğru her bir meridyen geçildiğinde yerel saate 4 dakika ilave edilir. Batıya doğru gidildikçe 4 dakika çıkarılır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıda verilen illerimizden hangisinin yerel saati diğerlerine göre daha ileridedir?

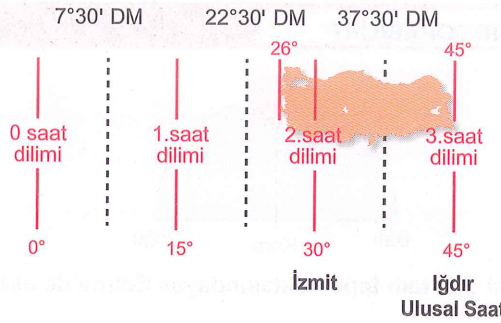
A) İzmir B) Ankara C) Hatay D) Sinop E) Iğdır

Ulusal Saat nedir?

Öncelikle aşağıdaki yazacaklarımı bilmende fayda var. İki meridyen arası zaman farkı dört dakika olduğu için güneşin karşısından her bir saatte 15 meridyen geçmektedir. (15 meridyen X 4 dakikadan = 60 dakika eder)

Bunun için başlangıç meridyeninden başlayarak dünya üzerinde her 15 meridyene bir saat dilimi verilmiştir. Aşağıdaki şekli incele.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Şekilde de gördüğün gibi 2. ve 3. saat dilimleri ülkemizden geçmektedir.
Üçüncü saat diliminin geçtiği Iğdır ilimizin yerel saati ülkemiz için ulusal saat olarak belirlenmiştir.
Yani ülkemizde herkesin kolundaki saat aslında Iğdır ilimizin yerel saatini göstermektedir.
Ülke içinde saat konusunda karışıklık çıkmaması için ortak saatler belirlenir. Ülkenin kullandığı bu ortak saate ulusal saat denir.

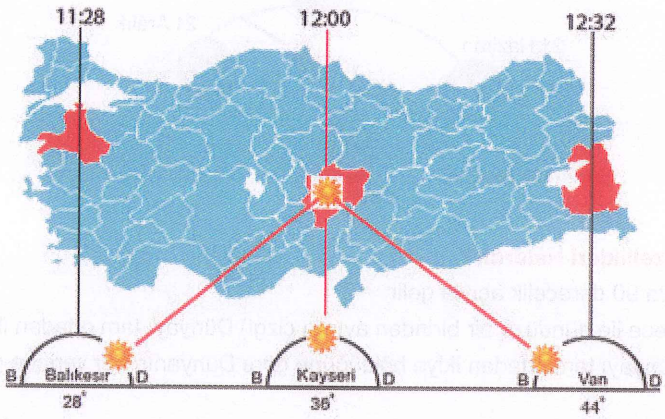
PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Kolumuzdaki saat 12.00'yi gösterdiğinde hangi ilimizde güneş en tepe noktadadır?

A) Malatya B) Karaman C) Antalya D) Iğdır E) İzmit

Güneşin ufuk düzlemi üzerindeki konumu ne demek?

Daha önce de bahsetmiştik doğudaki illerde güneş daha erken doğar ve daha erken batar. Batıdaki illerde ise daha geç doğar ve daha geç batar. Yukarıdaki resimde de gördüğün gibi Kayseri'de öğlen olduğunda Balıkesir ilimiz daha batıda olduğu için daha öğlen olmamış olacak. Van ilimiz ise Kayseri'den daha doğuda olduğu için öğleni geçmiş olacak.

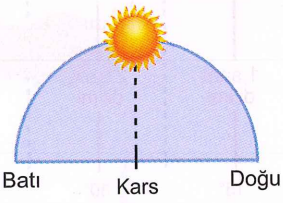
YOLUMUZDAKİ ENGELLER

Eski zamanlarda bir kral, saraya gelen yolun üzerine kocaman bir kaya koydurmuş, kendisi de pencereye oturmuştu. Bakalım neler olacak? Ülkenin en zengin tüccarları, en güçlü kervancıları,
Saray görevlileri birer birer geldiler, sabahtan öğlene kadar. Hepsi kayanın etrafından dolaşıp saraya girdiler. Pek çoğu kralı yüksek sesle eleştirdi. Halkından bu kadar vergi alıyor, ama yolları temiz tutamıyordu. Sonunda bir köylü çıkageldi. Saraya meyve ve sebze getiriyordu. Sırtındaki küfeyi yere indirdi, iki eli ile kayaya sarıldı ve ıkına sıkına itmeye başladı. Sonunda kan ter içinde kaldı ama kayayı da yolun kenarına çekti. Tam küfesini yeniden sırtına almak üzereydi ki, kayanın eski yerinde bir kesenin durduğunu gördü. Açtı. Kese altın doluydu. Bir de kralın notu vardı içinde. "Bu altınlar kayayı yoldan çeken kişiye aittir" diyordu kral. Köylü, bugün dahi pek çoğumuzun farkında olmadığı bir ders almıştı. "Her engel, yaşam koşullarınızı daha iyileştirecek bir fırsattır."

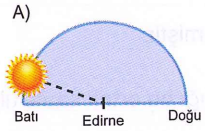
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

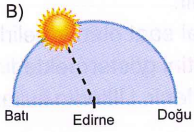
PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

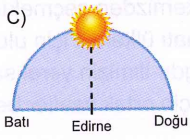
▶ Cevap: D

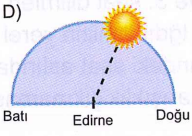

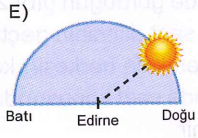
Kars ilimizde güneş şekildeki gibi tam tepe noktasındaysa Edirne'de aşağıda verilen konumlardan hangisinde olur?

A)

B)

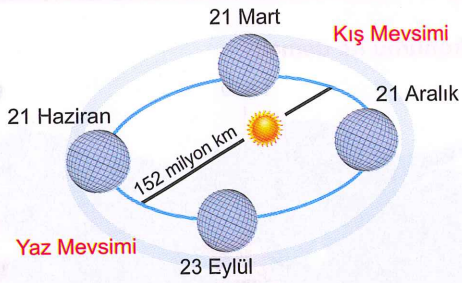
C)

D)

E)

Ekinoks ve Solstis Ne Demek?

Gece-gündüz eşitliğinin yaşandığı 21 Mart ve 23 Eylül tarihleri EKİNOKS, en uzun gündüzün yaşandığı 21 Haziran ve en uzun gecenin yaşandığı 21 Aralık SOLSTİS tarihleridir.

21 Mart Ekinoksunun Özellikleri Nelerdir?

1. Güneş ışınları ekvatora 90 derecelik açıyla gelir
2. Aydınlanma çizgisi (gece ile gündüzü bir birinden ayıran çizgi) Dünyayı tam ortadan ikiye böler
3. Aydınlanma çizgisi Dünyayı tam ortadan ikiye böldüğüne göre Dünyanın her yerinde gece gündüz eşitliği yaşanır
4. Her iki yarım kürede de Ekvatora eşit uzaklıktaki yerler güneş ışınlarını aynı açıyla alırlar
5. Kuzey yarım kürede yani ülkemizde ilkbaharın başlangıcıdır

NOT 21 Mart tarihinde ne yaşanıyorsa 23 Eylül tarihinde de birebir aynısı yaşanır. Tek değişen mevsimlerdir. (O yüzden 23 Eylülü ayrıca yazmayacağım. Gereksiz ezber yapma). 23 Eylül'de kuzey yarımkürede yani Türkiye'de sonbahar başlangıcıdır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

21 Mart tarihinde ülkemizde görülen olaylarla ilgili aşağıda verilenlerden hangisi doğrudur?

A) Hatay'dan Sinop'a gittikçe gündüz süresi uzar.
B) Ülkemizde sonbahar mevsiminin başlangıcıdır.
C) Ülkemiz güneş ışınlarını alabileceği en dik açıyla alır.
D) Ülkemizdeki her yerde gündüz süreleri eşittir.
E) Ülkemizde en uzun gecenin yaşandığı tarihtir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

21 Haziran Solstisinin Özellikleri Nelerdir?

1. Güneş ışınları 23 derece 27 dakika kuzey paraleline yani yengeç dönencesine 90 derecelik açı ile gelir.
2. Kuzey yarımkürede dolayısıyla ülkemizde yaz başlangıcıdır (yaz aylarında gündüzlerin daha uzun olduğunu biliyorsundur her halde? Hani yıllardır bu ülkede kaç yaz geçirdin)
3. O hâlde kuzey yarımkürede dolayısıyla ülkemizde en uzun gündüzün yaşandığı tarihtir ve kuzeye gidildikçe gündüz süreleri daha da uzar
4. Ülkemiz güneş ışınlarını alabileceği en dik açıyla alır. Buna bağlı olarak ta gölge boylarının en kısa olduğu tarihtir.

NOT 21 Haziran tarihinde ne yaşanıyorsa 21 Aralık tarihinde bire bir tam tersi yaşanır. O yüzden ayrıca anlatmayacağım. Lütfen gereksiz ezber yapma.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: E

21 Haziran tarihinde ülkemizde görülen olaylarla ilgili aşağıdaki verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Ülkemizde en kısa gece süresinin yaşandığı tarihtir.
B) Güneyden kuzeye gittikçe gündüz süreleri artar.
C) Bu tarihten sonra gece süreleri uzamaya başlar.
D) Ülkemizde gölge boylarının en kısa olduğu tarihtir.
E) Türkiye güneş ışınlarını en eğik açıyla alır.

Özel Konum Nedir?

Dünya üzerindeki herhangi bir yerin okyanuslara, denizlere, göllere, önemli ulaşım yollarına ya da benzeri (yani kısaca enlem ve boylam dışındaki her şeye) olan uzaklığıdır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Aşağıda ülkemize ait bazı özellikler verilmiştir.
Verilen bu özelliklerden hangisi ülkemizin özel konumuna bağlı olarak gerçekleşmemiştir?

A) Ülkemizde batıdan doğuya gittikçe genelde yükselti artar
B) Genelde dağlık ve engebeli bir ülkedir
C) Akdeniz iklim kuşağı içinde yer almaktadır
D) Ülkemizde dağlar genelde doğu batı yönlü uzanır
E) Üç tarafı denizlerle çevrili yarımada ülkesidir

Özel konumu matematik konumdan nasıl ayırabiliriz?

1. Yeryüzü şekillerine ait her şey (ülkemizde skayer ve fiyort kıyı tiplerinin görülmemesi hariç) özel konumdur.

Örneğin: Ülkemizde dağların genelde doğu batı yönlü uzanması, üç tarafının denizlerle çevrili olması, ortalama yükseltisi fazla olan bir ülke olması, engebeli bir ülke olması vb.

2. Mevcut duruma ters düşen unsurlar (enlem terslemesi) özel konumdur
Örneğin:

1. Ülkemiz kuzey yarımkürede olduğu için kuzeye doğru gittikçe normalde sıcaklıkların azalması gerekir. Fakat özellikle kış aylarında Denizelliğin etkisiyle Karadeniz kıyıları daha güneydeki İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerinden sıcak olabilmektedir.

2. Normalde bakının etkisiyle dağların güney yamaçları kuzey yamaçlarından sıcaktır ama yine özellikle kış aylarında Denizelliğin etkisiyle Karadeniz'e kıyısı olan dağların kuzey yamaçları güney yamaçlarından sıcak olur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

3.Normalde aynı enlem üzerindeki yerler güneş ışınlarını aynı açıyla aldıkları için sıcaklık değerlerinin de aynı olması gerekir. Ama yaklaşık aynı enlemlerde yer alan Doğu Anadolu Bölgesi yükseltinin ve karasallığın etkisiyle Ege Bölgesinden çok daha soğuktur.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: B

Aşağıda verilenlerden hangisi enlem terslemesine örnek olarak verilebilir?

A) Çanakkale'nin Muğla'dan soğuk olması
B) Kış aylarında Ankara'nın Samsun'dan soğuk olması
C) Akdeniz'in tuzluluk oranı Karadeniz'den fazladır.
D) Adana'nın yıllık sıcaklı ortalaması Rize'den fazladır.
E) Ülkemizde genelde dağların güneye bakan yamaçları kuzeye bakan yamaçlarından sıcaktır.

3. Stratejik önemi artıran unsurlar genelde özel konumdur.
Örneğin:
İstanbul ve Çanakkale Boğazlarına sahip olmamız
Üç kıta arasında köprü durumunda olmamız
Genç bir nüfusa sahip olmamız
Doğalgaz ve petrol zengini ülkelerle bunlara en çok ihtiyaç duyan ülkelerin arasında bulunmamız gibi.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: D

I. İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip olmamız
II. Üç kıta arasında köprü durumunda olmamız
III. Yengeç Dönencesi'nin kuzeyinde yer almamız

Yukarıda verilenlerden hangileri ülkemizin stratejik önemini artırıcı etkiye sahiptir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

4. Aslında konu başlığından ayırt etmek en mantıklı olanıdır. Özel Konum ne demek? Bize özel olan, bizimle aynı konumda olan diğer ülkelerin hepsinde görülmeyen özellikler özel konumumuzun sonucudur.

Örneğin: Orta kuşakta bulunan her ülkede dört mevsim belirgin olarak yaşanır ya da kuzey yarım küredeki tüm ülkelerde 21 Haziran tarihinde en uzun gündüz süreleri yaşanır. Bunlar aynı konuma sahip ülkelerin hepsinde ortak özellik olduğuna göre matematik konumun sonucudur.

Tersine bakacak olursak, orta kuşaktaki ülkelerin hepside İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip değildir. Yine kuzey yarım kürede yer alan ülkelerin hepsi üç kıta arasında köprü durumunda değildir. O hâlde bunlar bize özel olduğu için özel konumumuzun sonucu demektir ☺

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Aşağıda verilenlerden hangisi ülkemizin özel konumuna bağlı olarak gerçekleşmemiştir?

A) Üç tarafımızın denizlerle çevrili olması
B) İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip olmamız
C) Mevsimler arası sıcaklık farkının belirgin olması
D) Ortalam yükseltisi fazla olan bir ülke olmamız
E) Engebeli bir arazi yapısına sahip olmamız

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ülkemizin komşuları hangileridir?

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Komşumuz olan hangi iki ülkenin Karadeniz'e kıyısı vardır?

A) Bulgaristan ve Gürcistan
B) Nahcivan ve Ermenistan
C) Gürcistan ve Yunanistan
D) Suriye ve Irak
E) Rusya ve Ukrayna

Önemli Sınırlarımız hangileridir?

Yunanistan sınırımızı Meriç nehri belirler. Yani doğal bir sınırdır. Meriç Nehri yatağının en derin noktalarının birleştirilmesiyle bu sınır oluşturulmuştur. (bir nehrin yatağının en derin noktalarını birleştiren çizgiye talveg çizgisi denir)

Nahcivan sınırımız 18 km ile en kısa kara sınırımızdır

İran sınırı en eski kara sınırımızdır ve Kasr-ı Şirin Antlaşması ile belirlenmiştir.

İran sınırı Yunanistan sınırı gibi doğal bir sınırdır. İran sınırını sıra dağların zirveleri yani su bölümü çizgisi belirler. (dağların zirvelerinin geçtiği noktaların birleştirilmesiyle oluşan çizgiye su bölümü çizgisi denir.)

Suriye Sınırı en uzun kara sınırımızdır ve en çok sınır kapısının bulunduğu sınırımızdır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Aşağıda bazı sınırlarımızla ilgili bilgiler verilmiştir.

Verilen bu bilgilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) Yunanistan sınırını talveg çizgisi belirler.
B) İran sınırı I. Dünya Savaşından önce belirlenmiştir.
C) En kısa kara sınırımız Nahcivan sınırımızdır.
D) En uzun kara sınırımız Gürcistan sınırıdır.
E) İran sınırını su bölümü çizgisi belirler.

ÖNEMLİ SINIR KAPILARIMIZ HANGİLERİDİR?

Türkiye - Yunanistan Arasındaki Sınır Kapıları

- İpsala-Edirne
- Uzunköprü-Edirne
- Karaağaç-Edirne

Türkiye - Bulgaristan Arasındaki Sınır Kapıları

- Kapıkule-Edirne (Tren)
- Aziziye-Kırklareli
- Hamzabeyli-Edirne

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Türkiye - Gürcistan Arasındaki Sınır Kapıları
- Posof Türkgözü-Ardahan
- Canbaz-Ardahan (Tren)
- Sarp-Artvin

Türkiye - Ermenistan Arasındaki Sınır Kapıları
- Akkaya-Kars (Kapalı)
- Alican-Iğdır (Kapalı)

Türkiye-Azerbaycan(Nahcivan) Arasındaki Sınır Kapıları
- Dilucu-Iğdır

Türkiye - İran Arasındaki Sınır Kapıları
- Gürbulak-Ağrı
- Kapıköy-Van (Tren X-RAY)
- Esendere-Hakkâri

Türkiye - Irak Arasındaki Sınır Kapıları
- Habur-Şırnak
- Üzümlü-Hakkari

Türkiye - Suriye Arasındaki Sınır Kapıları
- Cizre-Şırnak
- Şenyurt-Mardin
- Nusaybin-Mardin (Tren)
- Ceylanpınar-Şanlıurfa
- Karkamış-Antep
- Çobanbey-Antep (Tren)
- Öncüpınar-Kilis
- Akçakale-Şanlıurfa
- Yayladağı-Hatay
- Cilvegözü-Hatay
- Islahiye-Hatay (Tren)
- Mürşitpınar-Şanlıurfa
- Karbeyaz (Kapalı)
- Zeytindalı-Hatay

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıda verilen sınır kapılarımızdan hangisinde demir yolu bağlantısı yoktur?

A) Kapıköy B) Nusaybin C) Habur D) Kapıkule E) Canbaz

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Avrupa ile geçişimizi sağlayan en işlek sınır kapımız hangisidir?

A) Habur B) Kapıkule C) İpsala D) Uzunköprü E) Aziziye

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Ülkemizde en son açılan sınır kapısı hangisidir?

A) Kapıkule B) Aziziye C) Canbaz D) Üzümlü E) Zeytindalı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yeryüzü şekilleri nasıl meydana gelir?
Yeryüzü şekilleri iki kuvvetin etkisiyle yani iç ve dış kuvvetlerin etkisiyle meydana gelir

İç kuvvetler hangileridir?
Enerjisini magmadan yani dünyanın içinden alan depremler, volkanizma, orojenez (dağ oluşumu) ve epirojenez (kıta oluşumu) iç kuvvetlerdendir.

NOT İç kuvvetler enerjisinin dünyanın içinden aldığı için bu isimle anılırlar ve yapıcı etkiye sahiptirler.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: D

I. Yapıcı etkiye sahiptirler
II. Enerjisini magmadan alırlar
III. Yıkıcı etkiye sahiptirler

İç kuvvetler ile ilgili yukarıda verilenlerden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

Dış kuvvetler hangileridir?
Enerjisini Güneşten alan akarsular, buzullar, rüzgârlar, dalgalar, akıntılar, gelgit gibi kuvvetler dış kuvvetlerdendir. Dış kuvvetler enerjisini Dünya dışından yani Güneşten aldıkları için bu isimle anılırlar ve genelde iç kuvvetlerin yaptığını aşındırma yoluyla bozarlar.

HAP BİLGİ Dış kuvvetler içerisinde en etkili olanı akarsulardır. Orta kuşak ülkesi olduğumuz için buzullar, okyanusa kıyımız olmadığı içinde gel-git ülkemizde çok etkili olmamıştır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: B

Ülkemizin matematik konumu düşünülecek olursa aşağıdaki dış kuvvetlerden hangisinin daha az etkili olması beklenir?

A) Gel-git B) Buzullar C) Rüzgârlar D) Akarsular E) Dalgalar

Jeolojik Zamanlar
Birinci jeolojik zamanda (Paleozoik) ülkemizde hangi yeryüzü şekilleri ve yeraltı kaynakları oluşmuştur?
- Birinci zamanın başlarında Türkiye arazisi Tetis Denizi'nin tabanında bulunmaktadır
- Kuzey ve güneyden sıkıştırma sonucu deniz tabanı yükselerek Türkiye arazisinin çekirdeklerini yani masif arazileri oluşturmuştur
- Birinci zamanda ülkemizdeki taşkömürü yatakları oluşmuştur

Ülkemizde birinci zamanda oluşan masif araziler hangileridir?

Türkiye'deki Masif Araziler

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: E

Aşağıda verilenlerden hangisi ülkemizdeki masif arazilere örnek olarak gösterilemez?

A) Bitlis çevresi B) Kırşehir çevresi C) Istranca Dağları
D) Anamur Çevresi E) Gaziantep Çevresi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İkinci jeolojik zamanda (Mezozoik) ülkemizde neler yaşanmıştır?

- İkinci zamanda ülkemizde iç kuvvetlerden çok dış kuvvetler etkili olmuştur.
- Birinci zamanda oluşan masif araziler bu dönemde aşındırılarak arazi yavaş yavaş düzleştirilmiştir. (peneplen)
- Yani daha çok aşındırma ve tortullaşma görülmüştür.

Üçüncü jeolojik zamanda (Neozoik-Tersiyer) ülkemizde neler yaşanmıştır?

- Türkiye arazisi genel görünümüne bu dönemde kavuşmuştur.
- Türkiye arazisi bu dönemde toplu olarak yükselmiş ve yüksek düzlüklerimiz oluşmuştur.
- Alp Himalaya kıvrım sistemi (Alp-Himalaya kıvrım sisteminin ülkemizdeki uzantısı Toroslar ve Kuzey Anadolu Dağlarıdır) bu dönemde oluşmuştur.
- Fay hatlarımız bu dönemde oluşmuştur.
- Bu dönemde bor mineralleri, kaya tuzu, linyit, doğalgaz ve petrol yatakları oluşmuştur.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Ülkemiz genel olarak 3. Jeolojik Zaman'da oluşmuş genç oluşumlu bir ülkedir.

Aşağıda verilen yeraltı kaynaklarından hangisinin üçüncü zamanda oluşmamızla ilgisi yoktur?

A) Bor mineralleri B) Doğalgaz C) Petrol D) Linyit E) Taşkömürü

Dördüncü jeolojik zamanda (antropozoik) ülkemizde hangi araziler oluşmuştur?

- Şimdiki Ege Denizinin bulunduğu alanda başlarda Egeit Karası yer almaktaydı.
- Zamanla Egeit Karası çökerek Ege Denizi oluşmuştur.
- Bunu takiben İstanbul ve Çanakkale boğazları oluşmuştur.
- İkisinin arasında Marmara Denizi oluşmuştur.
- Karadeniz göl olmaktan çıkarak bir iç denize dönüşmüştür.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıda verilenlerden hangisi 4. Jeolojik Zaman'da oluşmuş arazilere örnek olarak gösterilemez?

A) Ege Denizi B) İstanbul Boğazı C) Yıldız Dağları
D) Marmara Denizi E) Çanakkale Boğazı

Dağlar Nasıl Oluşmuştur?

- Kıvrılarak
- Kırılarak

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıda verilen dağlarımızdan hangisi orojenez neticesinde oluşan dağlara örnek olarak gösterilemez?

A) Kaçkar B) Ağrı C) Madra D) Yunt E) Köroğlu

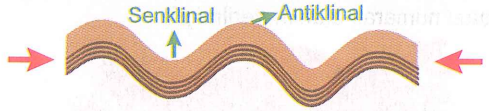
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kıvrım dağlar nasıl oluşur?

Sıkıştırmaya Başlamadan Önce Arazinin Görünümü

Sıkıştırma Gerçekleştirdikten Sonra Arazinin Görünümü

- Esnek tabakaya sahip yani ülkemiz gibi genç oluşumlu arazilerin sıkıştırılmasıyla arazide kıvrılmalar meydana gelir.
- Ülkemizde kuzeyden ve güneyden sürekli sıkıştırıldığı için ve genç oluşumlu bir arazi olduğu için ülkemizde kıvrılma ile oluşmuş dağlar daha fazladır.
- Bu kıvrılma sonucunda bazı alanlar yükselirken bazı alanlar çukurda kalır.
- Yükselen alanlara antiklinal çukurda kalan alanlara senklinal adı verilir.

NOT Ülkemizde dağların genelde doğu batı yönlü uzanmasının nedeni sıkıştırmanın kuzey güney yönlü olmasıdır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Ülkemizde dağların büyük bir kısmı kıvrılma neticesinde oluşmuştur.

Bunun en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Genç oluşumlu esnek bir araziye sahip olmamız
B) Sıkıştırmanın kuzey ve güneyden olması
C) Arazide kırıklı yapıların fazla olması
D) Volkanik arazinin yaygın olması
E) Üç tarafının denizlerle çevrili olması

Ülkemizdeki kıvrım dağlar hangileridir?

NOT Burada dağların isimlerinden çok haritadaki dağlık yani engebeli ve düzlük arazileri bilmen daha çok işine yarayacaktır. Çünkü birçok soru ülkemizdeki dağlık ve düzlük alanlarla bağlantı kurularak soruluyor.

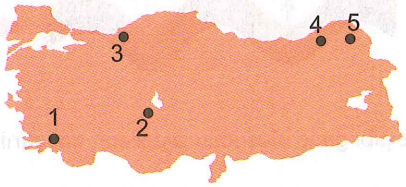
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Örneğin haritada numaralı yerler verip hangisinde ulaşım maliyeti daha ucuz, hangisinde dağ eteği ovasına rastlanmaz, hangisinde föhn rüzgârlarına daha az rastlanır. Numaralı yerlerden hangisinde gerçek alan ile iz düşüm alan arasındaki fark daha azdır gibi sorular sorabilir. Verilen soruların hepsinin cevabı düzlük alanlarda saklı olacak. Engebeli yani dağlık alanlarda da tam tersi özellikler görülecektir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

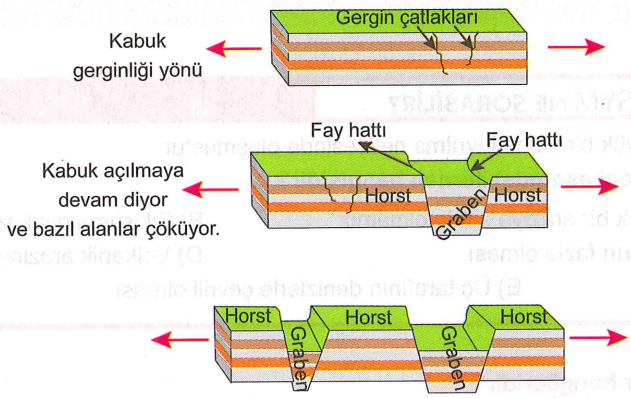
Aşağıdaki Türkiye haritasında bazı numaralı alanlar verilmiştir.

Verilen numaralı yerlerden hangisinde gerçek alan ile iz düşüm alan arasındaki fark diğerlerine göre daha azdır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

Kırıklı dağlar nasıl oluşur?

- Bizim ülkemizde olduğu gibi arazi sıkışmak yerine açılırsa (bizde Ege güney ve kuzey yönlü açılmaya uğradığı için kırıklı dağlar genelde Ege kıyılarında görülür) bu kez arazide kırılmalar meydana gelir.
- Bu kırılma neticesinde bazı alanlar çökerken bazı alanlar yüksekte kalır
- Çöken alanlar grabenlerimizi yani çöküntü ovalarımızı oluşturur. Yüksekte kalan alanlar horstlarımızı yani kırıklı dağlarımızı oluşturur.

"Unutma, bir şeyin yapılamaz olduğunu düşünerek uyursan, başkasının o şeyi yaparken çıkardığı gürültüyle uyanırsın."

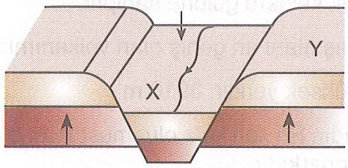
Konfüçyüs

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıdaki şekilde bir dağ oluşumu örneği verilmiştir.

Verilen şekilde X ve Y ile gösterilen yerler aşağıdakilerden hangisine karşılık gelmektedir?

A) Antiklinal ve Senklinal B) Ova ve Plato C) Graben ve Horst
D) Dağ ve Plato E) Vadi ve Plato

Kırıklı dağlarımız hangileridir?

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Aşağıda verilenlerden hangisi kırılmayla oluşmuş dağlarımıza örnek olarak gösterilemez?

A) Kaz Dağları B) Yunt Dağları C) Madra Dağları
D) Köroğlu Dağları E) Amanos Dağları

Volkanik dağlarımız hangileridir?

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıdakilerden hangisi volkanik dağlarımız arasında gösterilemez?

A) Ağrı Dağı B) Erciyes Dağı C) Karacadağ D) Süphan Dağı E) Kaz Dağları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Önemli volkanik dağlarımız hangileridir ve bilinmesi gereken özellikleri nelerdir?

Ağrı Dağı: Ülkemizin en yüksek dağıdır. Yani 5137 m yüksekliğiyle Türkiye'nin zirvesidir.

Nemrut Dağı (Bitlis): Türkiye'nin en büyük kaldera gölüne sahiptir.

Karacadağ (Güneydoğu Anadolu): Yayılış alanı en geniş olan volkanımızdır. Kalkan volkanı olarak ta bilinir.

Erciyes Dağı: İç Anadolu Bölgesinin en yüksek yeridir. 3916 m

Kula Volkanı: Türkiye'nin en genç volkanıdır. En son kula oluşmuştur ama en son patlayan Nemrut dağıdır. Bunları birbirine karıştırma. Ayrıca ülkemizin ilk jeoparkıdır.

Uludağ: İç püskürüktür.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

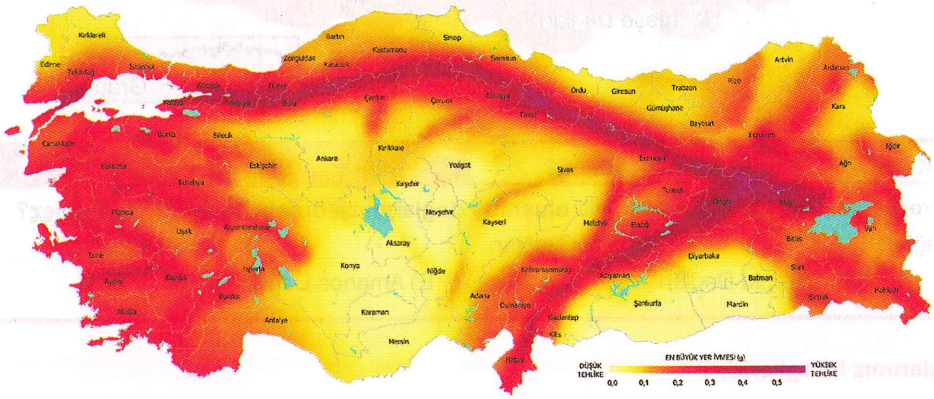
▶ Cevap: C

Aşağıda bazı volkanik dağlarımız ve bu dağlarımıza ait bazı önemli özellikler eşleştirilmiştir.

Yapılan bu eşlemelerden hangisi yanlıştır?

A) Ağrı – Yükseltisi en fazla olan dağımızdır.
B) Kula – En genç volkanımızdır.
C) Erciyes – Yayılış alanı en geniş olan dağımızdır.
D) Uludağ – İç püskürük volkanımızdır.
E) Nemrut – En büyük kaldera gölüne sahiptir.

Ülkemizde fay hatlarının geçtiği ve buna paralel olarak deprem riskinin fazla ve az olduğu alanlar nerelerdir?

Türkiye Deprem Tehlike Haritası

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Yukarıdaki Türkiye haritasında verilen yerlerden hangisinde deprem riski diğerlerine göre daha fazladır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Plato Nedir?

Çevresine göre yüksekte kalan ve akarsular tarafından derin bir şekilde yarılmış düzlüklere plato denir.

HAP BİLGİ Platolar yüksekte kaldıkları için buradaki akarsular çok derin vadilerden akarlar bu yüzden de platolarımızda sulama problemi vardır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Platolarımız tarım için uygun düzlük araziler olmasına rağmen tarımdan daha çok mera hayvancılığında kullanılırlar.
Bu durumun en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yüksekte oldukları için sulama sorunlarının olması
B) Topraklarında kireç oranının yüksek olması
C) Mera hayvancılığının getirisinin daha fazla olması
D) Platoların tamamında hayvancılık için elverişli gür otlakların bulunması
E) Yüksekte kaldıkları için sıcaklık değerlerinin tarım için uygun olmaması

Platolarımız ve Oluşum Özellikleri Nelerdir?

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıda bazı platolarımız ve oluşum eşleştirmeleri yapılmıştır.
Yapılan bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) Taşeli – Karstik oluşumlu
B) Uzunyayla – Tabaka düzlüğü
C) Perşembe – Volkanik oluşumlu
D) Cihanbeyli – Tabaka düzlüğü
E) Ardahan – Volkanik oluşumlu

Ova nedir?

Çevresine göre alçakta kalan düzlüklere ova denir.

NOT **NOT 1:** Ovalar çevresine göre alçakta kaldıkları için; iklimleri çevresine göre daha elverişlidir ve sulama sorunları olmadığından tarım için daha elverişlidir. Bu yüzden de yoğun nüfuslu alanlardandır. (Ovalarda nüfusun çoğalması arazinin yanlış kullanımını da örnektir. Ovalar yerleşmeye açılmamalı tarım alanı olarak bırakılmalıdır.)

NOT 2: Ovalarımızın çoğu tektonik oluşumludur yani deprem risklerinin fazla olduğu yerlerdir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Ovalarımız büyük kısmında deprem riski fazla olmasına rağmen nüfusları oldukça yoğundur.

Bu durumun nedenleri arasında;

I. İklimlerinin daha elverişli olması
II. Verimli tarım alanları olmaları
III. Sulama problemlerinin olmaması

gibi etmenlerden hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

Oluşum şekillerine göre ovalarımız hangileridir?

1. **Tektonik Ovalar:** Depremler neticesinde çöken alanlardır. Ülkemiz genç oluşumlu olduğundan fay hatları fazladır. Buna bağlı olarak tektonik ova sayısı da fazladır.

NOT Tektonik ova sayısı oldukça fazladır. Bunları ezberlemektense daha çok delta ve karstik ovalara odaklan. Bunlara da aşağıda verdiğim haritadan arada göz gezdir yeter.

"Sahip olduğunuz güçlere akılcı bir şekilde ve mütevazılıkla güvenmezseniz, ne başarılı ne de mutlu olursunuz." **Norman Vincent Peale**

Türkiyedeki Tektonik Ovalar

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Ülkemizdeki ovaların büyük kısmı tektonik oluşumludur.

Bunun nedenleri arasında ülkemizin hangi özelliğinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Genç oluşumlu bir ülke olması nedeniyle kırıklı yapının fazla olması
B) Kuzey ve güneyden sıkıştırma neticesinde toplu olarak yükselmesi
C) Volkanik arazilerin oldukça fazla yer kaplaması
D) Akdeniz Bölgesi başta olmak üzere karstik arazinin yaygın olması
E) Eğimin fazla olması nedeniyle akarsuların bol miktarda alüvyal taşıması

2. **Delta Ovası:** Akarsuların taşıdığı malzemeyi denizin içerisinde biriktirmesiyle oluşan ovalardır. Matematikteki üçgene (delta) benzedikleri için bu adı alırlar.

NOT Burada sadece delta ovaları ve bulundukları yerleri ezberle. Özelliklerini akarsu biriktirme şekillerinde tekrar anlatacağım.

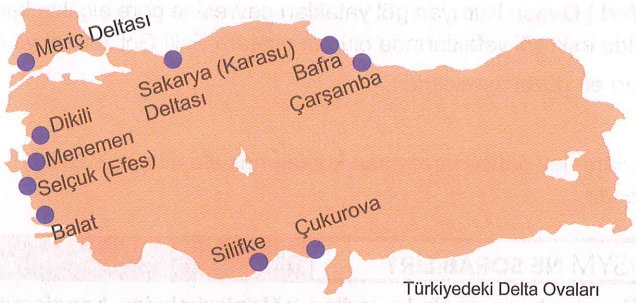
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıda verilen ovalarımızdan hangisi oluşum bakımından diğerlerinden farklıdır?

A) Bafra Ovası B) Çukurova C) Muş Ovası D) Menemen E) Dikili

Türkiyedeki Delta Ovaları

3. **Taban Seviyesi Ovası:** Akarsuların bu kez denizin içinde değil de denize yakın yerlerde hızının azalmasıyla yaptığı biriktirmelerdir.

   Adapazarı Ovası, Büyük ve Küçük Menderes ovaları en güzel örnekleridir.

4. **Dağ Eteği Ovası:** Akarsuyun (sel rejimli akarsu yani yağmur sularının) taşıdığı malzemeyi eğimin azaldığı dağ eteklerinde biriktirmesiyle oluşur.

   Bursa'da İnegöl Ovası, Hatay'da Erzin Ovası, Aydın ilimiz dağ eteği ovası örnekleridir.

5. **Dağ İçi Ovası:** Dağ eteği ovasıyla aynı şekilde oluşur. Yani dağlardan inan yağmur suları eğimin etkisiyle baya fazla materyali dağın eteğine kadar taşır fakat dağ eteklerine indiği anda hızı azaldığı için fazla materyali burada bırakır. Dağ eteği ovasından tek farkı birbirine paralel uzanana sıra dağların iç kısmında oluşmasıdır.

   Malatya, Muş, Elazığ, Erzincan ovaları örnek olarak gösterilebilir.

NOT

NOT 1: Unutma Delta ovası, taban seviyesi ovası, dağ içi ovası ve dağ eteği ovalarının hepsi de akarsu biriktirmesiyle oluşmuştur.

NOT 2: Ovalar bazen çift oluşumlu olabilmektedir. **Örneğin** tektonik oluşumlu bir ova aynı zamanda dağ içi ovalarında da örnek oluşturabilmektedir. (Erzincan, Elazığ, Muş gibi)

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıdaki verilen ovalarımızdan hangisi akarsu biriktirmesi sonucu <u>oluşmamıştır</u>?

A) İnegöl Ovası B) Antalya Ovası C) Menemen Ovası D) Adapazarı Ovası E) Dikili Ovası

6. **Karstik Ova:** Karstik aşınım şekillerinden en küçüğü lapyadır. Lapyaların birleşip büyümesiyle dolin, dolinlerin birleşip büyümesiyle, uvala ve uvalaların birleşip büyümesiyle polye yani karstik ovalar oluşur. Genelde Antalya Muğla arasındaki hatta bulunurlar.

Türkiyedeki Karstik Ovalar

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: E

Aşağıda verilenlerden hangisi karstik oluşumlu ovalarımıza örnek olarak gösterilemez?

A) Antalya B) Tefenni C) Çivril D) Korkuteli E) Çarşamba

7. **Eski Göl Tabanı (Göl Yeri) Ovası:** Kuruyan göl yatakları çevresine göre alçakta kalan düzlüklere dönüşür yani ovaya dönüşür. Bu şekilde eski göl yataklarında oluşan ovalara Eski Göl Tabanı ya da Göl Yeri Ovası denir. Konya ve Aksaray ovaları en güzel örnekleridir.

8. **Lav Örtüsü Ovası:** Ovaların lav örtüsü tarafından kaplanmasıyla oluşur. Malazgirt, Muradiye, Çaldıran, Develi ovaları en güzel örnekleridir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: A

Arazi yapıları düşünülecek olursa aşağıda verilen bölgelerimizden hangisinde lav örtüsü ovasına rastlanma ihtimali daha yüksektir?

A) Doğu Anadolu B) Ege Bölgesi C) Marmara Bölgesi D) Karadeniz Bölgesi E) Akdeniz Bölgesi

Akarsular

Akarsu nedir?

Çoğumuz akarsu deyince sadece nehir, ırmak düşünürüz ama adı üstünde akan suların hepsi akarsudur. Bu yağmur suyu ya da kar erimesiyle oluşan sular olabilir ki bunlara çoğunlukla sel rejimli akarsu denir. Tabi ki ırmak, nehir, dere ve çaylarda akarsulara örnektir.

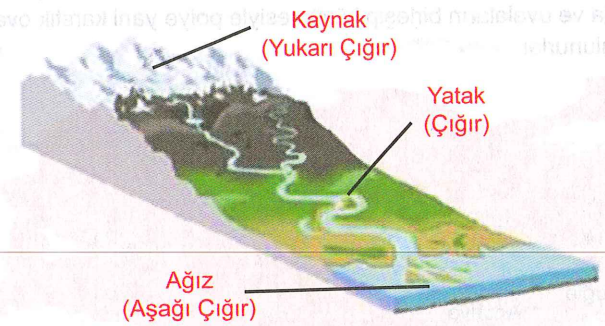
NOT Sel rejimli akarsular bitki örtüsünün seyrek olduğu kurak arazilerde daha fazla etkilidir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: D

Aşağıda verilen bölgelerimizden hangisinde sel rejimli akarsuların daha etkili olması beklenir?

A) Karadeniz B) Marmara C) Akdeniz D) İç Anadolu E) Ege

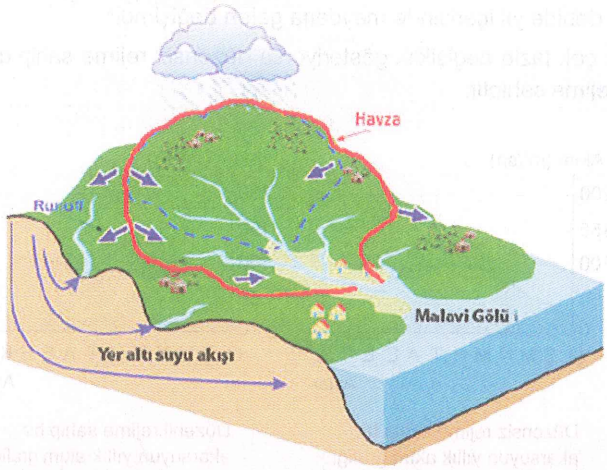
Akarsularla ilgili bilmemiz gereken terimler nelerdir?

Akarsuyun doğduğu yere kaynak yani yukarı çığır, denize ya da göle döküldüğü yere ağız ya da aşağı çığır, kaynak ve ağız arasında izlediği yola da yatak yani çığır denir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Akarsu Havzası Nedir?

Akarsuyun kollarıyla birlikte sularını toplayıp denize ya da göle kadar ulaştırdığı alanın tamamına havza denir.

Açık Havza ve Kapalı Havza Nedir?

Bir akarsu sularını açık denizlere ulaştırabiliyorsa açık havza, açık denizlere ulaştıramıyorsa kapalı havza denir.

NOT

NOT 1: Etrafı dağlarlar çevrili olduğu için kapalı havza sayısının en çok olduğu bölge İç Anadolu Bölgesidir.

NOT 2: Van Gölü en büyük gölümüzdür ve kapalı havzadır. Buna rağmen en büyük kapalı havzamız Tuz Gölüdür.

Unutma havzada o gölü besleyen akarsuyun uzunluğu da hesaba katılır. O yüzden Tuz Gölü en büyük kapalı havzamızdır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Ülkemizin en büyük kapalı havzası aşağıdakilerden hangisidir?

A) Van Gölü B) Tuz Gölü C) Nemrut Kaldera Gölü D) Meke Tuzlası E) Hazar Gölü

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Yeryüzü şekilleri düşünülecek olursa kapalı havzaların en fazla hangi bölgemizde olması beklenir?

A) Karadeniz Bölgesi B) Akdeniz Bölgesi C) İç Anadolu Bölgesi D) Marmara Bölgesi E) Güneydoğu Anadolu Bölgesi

Akarsu debisi nedir?

Akarsuyun belirli bir alandan bir saniyede geçirdiği su miktarıdır.

Debiyi Neler Etkiler?

Debiyi etkileyen temel etmen yağış miktarıdır. Bunun yanında eğim ve su kaybı da etkilidir.

Akarsu yatağının geçirgenlik derecesi, yatak etrafındaki canlı yaşamı, barajlar ya da buharlaşma derecesi hep su kaybına neden olacağından debiyi azaltır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Sadece yağış miktarları düşünülecek olursa hangi bölgemizdeki akarsuların debisinin daha fazla olması beklenir?

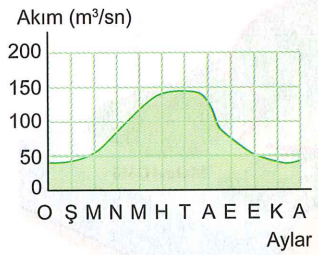
A) Karadeniz B) Akdeniz C) Marmara D) Doğu Anadolu E) İç Anadolu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

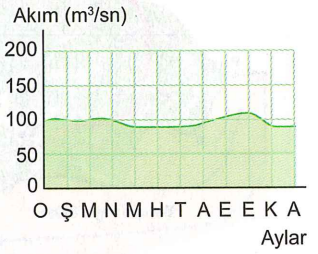
Akarsu rejimi nedir?

Kısaca belirtmek gerekirse debide yıl içerisinde meydana gelen değişimdir.

Akarsu debisi yıl içerisinde çok fazla değişiklik gösteriyorsa düzensiz rejime sahip denir. Şayet debi yıl içerisinde çok değişmiyorsa düzenli rejime sahiptir.

Düzensiz rejime sahip bir akarsuyun yıllık akım grafiği

Düzenli rejime sahip bir akarsuyun yıllık akım grafiği

NOT Türkiye'de düzenli rejime sahip bir akarsu yoktur. Nispeten düzenli (yani diğerlerine göre daha düzenli) olan akarsular vardır. Nispeten düzenli akarsular da (yağış rejimi nispeten daha düzenli olduğu için) Karadeniz Bölgesinde bulunmaktadır. Şayet ÖSYM "Hangi akarsuların rejimi daha düzenlidir?" diye sorarsa ve şıklar arasında Karadeniz Bölgesinden bir akarsu yoksa Akdeniz Bölgesinde voklüz kaynaklardan beslenen Dalaman, Aksu, Köprü, Manavgat gibi akarsulardan biri verilebilir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: D

Ülkemizde düzenli rejime sahip akarsu bulunmaz.
Bunun en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Eğimin fazla olması
B) Yükseltinin fazla olması
C) Engebeli arazinin fazla olması
D) Yağış rejimlerinin düzensiz olması
E) Akarsuların genelde kar suyuyla beslenmesi

Akarsu rejimini neler etkiler?

Akarsu rejimini etkileyen temel etmen yağış rejimidir.

Rejim debide meydana gelen değişim olduğu için debiyi etkileyen her şey rejimi de etkileyecektir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Aşağıda verilen akarsularımızdan hangisinin rejimi diğerlerine göre daha düzenlidir?

A) Gediz B) Seyhan C) Bartın D) Fırat E) Küçük Menderes

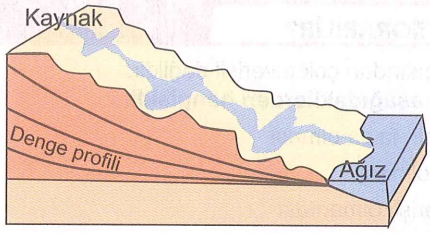
Akarsu Hızı Nedir?

Akarsu yatağının eğimiyle doğru orantılıdır. Eğim ne kadar fazlaysa akarsuyun hızı da o kadar fazladır.

Denge Profili Nedir?

Kısaca akarsuyun yatağını deniz seviyesine indirmesidir. Bir akarsu yatağını deniz seviyesine indirmişse denge profiline ulaşmış demektir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

HAP BİLGİ Ülkemizde denge profiline ulaşmış akarsu yoktur. Bunu en önemli nedeni ülkemizin genç oluşumlu bir ülke olmasıdır. Yani ülkemiz daha yeni yükseldiği için akarsularımız yatağını deniz seviyesine yaklaştıramamıştır.

HAP BİLGİ Ülkemizde denge profiline ulaşmış akarsu yoktur ama Ege ve Marmara Bölgelerinin yükseltisi zaten az olduğu için denge profiline en yakın akarsular bu bölgelerimizde bulunmaktadır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Türkiye'de denge profiline ulaşmış bir akarsu bulunmamaktadır.
Bu durumun en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akarsularımızın boylarının genelde kısa olması
B) Akarsularımızın bazılarının kapalı havza özelliği göstermesi
C) Ülkemizin genç oluşumlu bir ülke olması
D) Akarsularımızın akış hızlarının genelde az olması
E) Akarsularımızın yatak eğimlerinin az olması

Ülkemizdeki akarsuların genel özellikleri nelerdir?

Ülkemizde yükselti ve eğim fazla olduğu için akarsularımızın akış hızı genel olarak yüksektir

Yine ülkemizde yükselti fazla olduğu için akarsularımız genelde derin vadilerden (çentik vadi) akarlar. Derin vadilerden aktıkları içinde sulama açısından çok elverişli değildirler. Bu yüzden bu kadar fazla baraj yaparız. 😊

Ülkemizdeki akarsuların akış hızları yüksek olduğu için enerji potansiyelleri de yüksektir

Ülkemizin üç tarafı denizlerle çevrili olduğu için ve engebeli bir ülke olduğumuz için akarsularımızın boyları genelde kısadır.

Kar erimeleri ve bahar yağışları nedeniyle en yüksek akımlarına genelde ilkbaharda ulaşırlar

Akış hızları yüksek olduğu için taşımacılık açısından elverişli değildirler.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: D

Aşağıda akarsularımıza ait bazı genel özellikler verilmiştir.
Verilen özelliklerden hangisi yanlıştır?

A) Boyları genelde kısadır.
B) Akış hızları genelde yüksektir.
C) Genelde derin vadiler içerisinden akarlar.
D) Enerji potansiyelleri düşüktür.
E) Sulama açısından çok elverişli değildirler.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Ülkemizdeki akarsular sulama açısından çok elverişli değildir.
Bu durumun en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ülkemizin ortalama yükseltisinin fazla olması
B) Akarsuların akış hızlarının az olması
C) Su kalitesinin sulama için elverişli olmaması
D) Akarsularımızın genelde yağmur ve kar sularıyla beslenmesi
E) Akarsularımızın aşındırma güçlerinin fazla olması

Özellikleri bilinmesi gereken akarsularımız hangileridir?

Çoruh: Akış hızı en fazla olan akarsuyumuzdur. Üzerinde rafting sporları yapılmaktadır.

Kızılırmak: Türkiye sınırları içerisindeki (yani Türkiye topraklarından doğup yine Türkiye topraklarından denize dökülen) en uzun akarsudur. Karma rejimlidir. Yani hem düzenli hem düzensiz rejime sahip alanları vardır.

Bartın: Üzerinde taşımacılık yapılan tek akarsuyumuzdur. Tamamı Karadeniz ikliminden beslendiği için rejimi en düzenli akarsularımızdandır.

Meriç: Bulgaristan'dan gelir Türkiye topraklarından denize dökülür. Yunanistan'la olan kara sınırımızı Meriç Nehri belirler ki en önemli özeliği budur.

Susurluk: Marmara Denizine dökülen en uzun akarsuyumuzdur.

Bakırçay, Gediz, Küçük Menderes, Büyük Menderes: Yükseltileri az olduğu için akış hızları azdır, enerji potansiyelleri azdır, taşkın ihtimalleri yüksektir, menderesler çizerek akarlar, hepsi bir graben içerisinden akarak denize dökülür, hepsinin sonucunda delta ovası oluşmuştur.

Dalaman, Aksu, Köprü, Manavgat: Karstik (Voklüz) kaynaklardan beslendikleri için rejimleri nispeten düzenlidir. Rafting sporları yapılır.

Göksu: Konya Ovası Projesinin su kaynağıdır

Seyhan ve Ceyhan: Birlikte Türkiye'nin en büyük delta ovasını oluştururlar (Çukurova Deltası)

Fırat: Türkiye'den doğan en uzun akarsudur.

Dikkat! Tamamı Türkiye sınırları içerisinde olan en uzun akarsu Kızılırmak ama Türkiye'den doğan en uzun akarsu derse Fırat'tır. Fırat Nehrinin tamamı ülkemiz topraklarında olmadığı için bu ayrıma dikkat et. Ayrıca hidroelektrik enerji potansiyeli en fazla olan ve en fazla hidroelektrik enerji ürettiğimiz akarsuyumdur.

Dicle: Dicle ve Fırat GAP için önemli su kaynaklarıdır.

Aras ve Kura: Kapalı Havza Özelliğindeki akarsularımızdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Türkiye'den Doğup Dışarıda Denize Dökülen Akarsularımız Hangileridir?

Çoruh – Gürcistan sınırını geçerek Karadeniz'e dökülür.
Aras ve Kura – Hazar Denizine (Gölü) dökülür.
Fırat ve Dicle – Basra Körfezine dökülür.

Dışarıdan Doğup Ülkemizde Denize Dökülen Akarsular Hangileridir?

Asi ve Meriç

Birbirinin Kolu Niteliğindeki Akarsular Hangileridir?

Fırat ve Dicle
Meriç ve Ergene
Aras ve Kura

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Bulundukları bölgeler düşünülecek olursa aşağıdaki verilen akarsularımızdan hangisinin akış hızının diğerlerinden daha az olması beklenir?

A) Çoruh B) Manavgat C) Fırat D) Gediz E) Kızılırmak

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıdakilerden hangisi Ege Bölgesi'ndeki Bakırçay, Gediz, Küçük ve Büyük Menderes gibi akarsularımızın ortak özelliklerinden birisi değildir?

A) Hepsinin sonunda delta ovası oluşmuştur.
B) Hepsi de bir graben içerisinden akar.
C) Akış hızları az olduğundan taşkın ihtimalleri de azdır.
D) Menderesler çizerek akarlar.
E) Enerji potansiyelleri düşüktür.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Ege Bölgesi'ndeki akarsularımızın akış hızları az olduğu için enerji potansiyelleri de azdır. Buna rağmen bu akarsularımız üzerinde Kemer, Adıgüzel, Demirköprü gibi barajlar yapılmıştır.

Ege Bölgesi'ndeki akarsularımız üzerine bu barajların yapılmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Erozyonun şiddetini azaltmak
B) Azda olsa Ege Bölgesi'ndeki enerji ihtiyacını karşılamak
C) Graben ovalardaki tarım alanlarını sulamak
D) Su sporları açısından uygun baraj gölleri oluşturmak
E) Şiddetli yağış ve kar erimeleri neticesinde oluşabilecek taşkınları önlemek

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıdaki akarsularımızdan hangisinin komşularımızla herhangi bir soruna neden olması beklenmez?

A) Aras B) Kızılırmak C) Asi D) Meriç E) Fırat

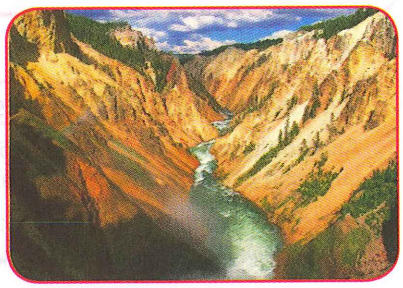
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Akarsular tarafından oluşturulan yeryüzü şekilleri hangileridir?

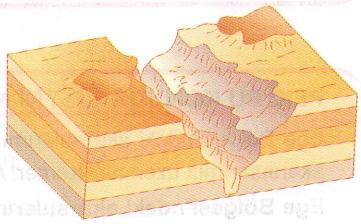

A) Akarsu Aşındırma Şekilleri

1. Vadi

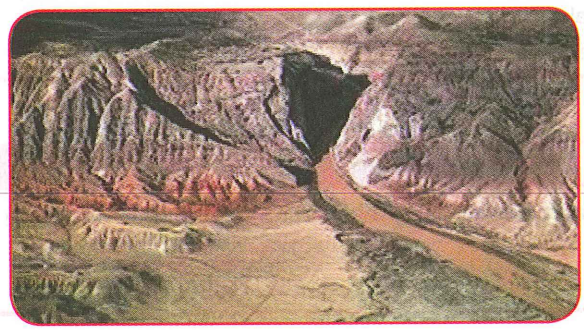
Çentik Vadi: V şekilli vadilerdir. Baraj yapımı için en uygun vadilerdir. Bu vadiden akan akarsuların taşkın ihtimalleri yok denecek kadar azdır. Genelde yükseltinin fazla olduğu yerlerde (Doğu Anadolu) yaygındır

Kanyon Vadi: Karstik arazilerin yaygın olduğu yerlerde daha çok görülür (Akdeniz). Basamak şeklindeki vadilerdir.

Ülkemizin en büyük kanyonu Uşak ilimizdeki Ulubey Kanyonudur. Ulubey Kanyonu Dünyanın ikinci büyük kanyonudur.

Boğaz Vadi: U şekilli vadilerdir. Aşağıdaki resimde gördüğün gibi sıra dağların enine yarılmasıyla oluşur. İlerde doğal geçit olarak kullanılabilir. Niğde'den Adana'ya giderken kullandığımız Gülek Boğazı en güzel örneğidir.

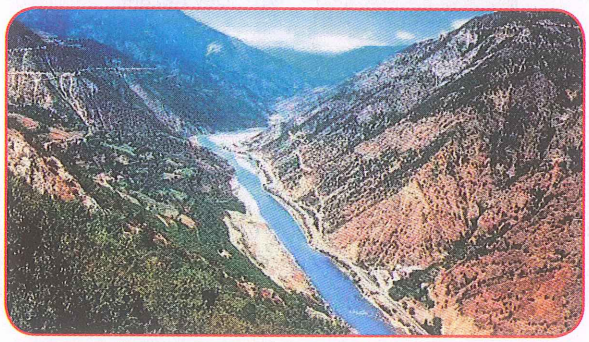
Gülek Boğazı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Tabanlı (Yayvan) Vadi: Çentik vadinin tam tersidir. Yani yükseltinin az olduğu yerlerde görülür (Ege Bölgesi). Baraj yapımı için uygun değildir. Bu vadilerden akan akarsuların taşkın ihtimalleri fazladır.

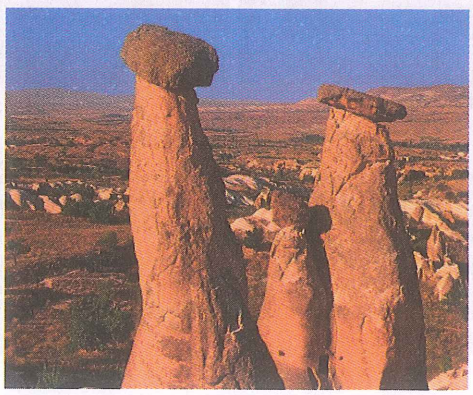
Asimetrik Vadi: Bir yamacın yatık diğer yamacın daha dik olduğu vadi şekilleridir. Soru değeri yok. Sadece böyle bir vadi şekli olduğunu bil yeter. Merak edenlere aşağıya resmini bırakıyorum

2. **Plato:** Önceki konularda zaten uzun uzun anlattık o yüzden geçiyorum

3. **Peneplen:** Dış kuvvetlerin görevi yüksek yerlerdeki materyalleri aşındırarak Dünyayı dalgalı düzlükler haline getirmektir. Bu dalgalı düzlüklere Peneplen denir. Ülkemiz genç oluşumlu olduğundan peneplen özelliği gösteren arazi yoktur.

4. **Peri Bacası:** Bir yerde peri bacası oluşması için öncelikle volkanik bir arazi gereklidir. Bu volkanik arazi üzerinde aşınmaya karşı dirençli bir kayaç, eğimli bir arazi, zayıf bir bitki örtüsü, yağmur ya da sel suları artı çanaksı bir yapı ve bir miktar da rüzgâr gereklidir. En çok Nevşehir'de görülür

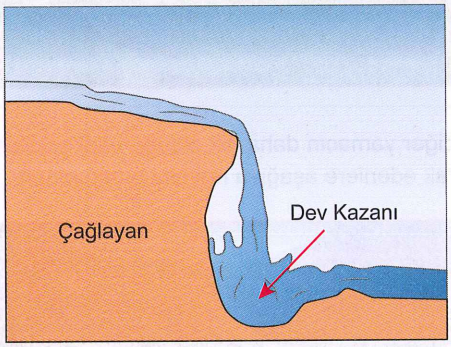

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

5. **Kırgıbayır:** Peribacası oluşması için gerekli şartlar Kırgıbayır içinde geçerlidir. Tek fark burada dayanıklı kayaç olmadığından tamamen aşınmaya maruz kalır.

6. **Dev Kazanı:** Şelalelerin olduğu alanlarda akarsuların aşındırmasıyla oluşan büyük çukurlardır.

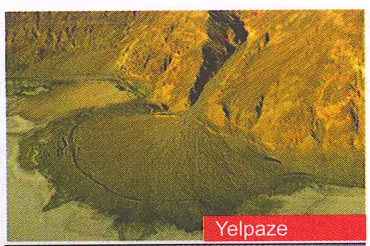

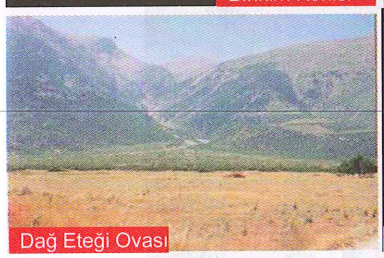
NOT Arkadaşlar aşındırma ve biriktirme şekillerinin çok üzerinde durmadım çünkü genelde hangisi akarsu aşındırma ya da hangisi akarsu biriktirme şekillerindendir diye soru geliyor. Başlıkları bilsen yeter. Ama yanlarına kısa kısa yazdığım bilgilerinde soru değeri var onlara da dikkat et. Bu kitabın yazılmasındaki amaç sizi gereksiz bilgilerden uzak tutup sadece sınava yönelik bilgiler vermektir.

B) Akarsu Biriktirme Şekilleri

Dağlardan inen akarsular ya da yağmur suları eğimin etkisiyle çok hızlı akarlar. Bu yüzden de çok fazla materyali taşıyarak dağların eteklerine kadar indirirler. Dağların eteklerinde eğim azalınca akarsuyun akış hızı da azalacağı için buraya kadar taşıdığı materyalleri artık taşıyamaz duruma gelir. Fazla yükünü dağın eteklerinde bırakarak yoluna devam eder. Bu birikme neticesinde önce birikinti konisi, birikinti konilerinin birleşip büyümesiyle de dağ eteği ovası meydana gelir. Aynı birikme sıra dağların iç kısmında olursa dağ içi ovası meydana gelir. Aşağıdaki görsellerle bunu daha iyi anlarsın.

Birikim Konisi

Yelpaze

Dağ Eteği Ovası

Dağ İçi Ovası

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

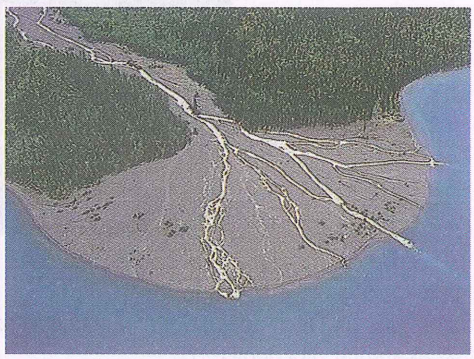
Irmak Adası: Akarsuyun kendi yatağı içerisinde yapmış olduğu biriktirmelerdir. Aşağıdaki resimde de gördüğünüz gibi genelde vadi tabanının aniden genişlediği yerlerde akarsuyun hızının azalması neticesinde oluşur.

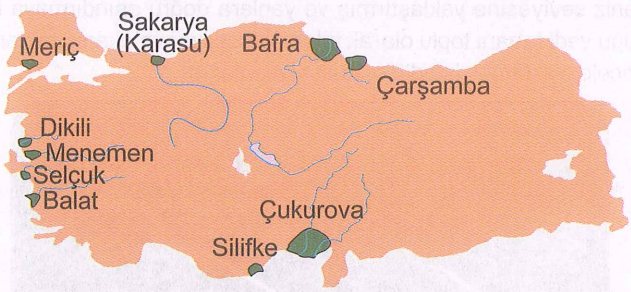

Delta Ovası: Akarsuyun denize döküldüğü yerlerde ters üçgene benzer şekilde yaptığı biriktirmelerdir.

Bir yerde delta ovası oluşabilmesi için; Akarsuyun denize döküldüğü yerin sığ olması yani derinliğinin az olması gerekir. Başka bir değişle kıta sahanlığının ya da şelf alanının geniş olması gerekir. Hepsi de aynı anlama geliyor. Yine akarsuyun denize döküldüğü yerde dalga ve akıntıların çok güçlü olmaması gerekiyor. Yine buralarda gelgit genliğinin az olması gerekiyor ki bizim okyanusa kıyımız olmadığı için kıyılarımızda gelgit zaten çok fazla etkili değildir. Ayrıca akarsuyun bol miktarda alüvyon taşıması gerekiyor ki kıyıda biriktirme yapabilsin.

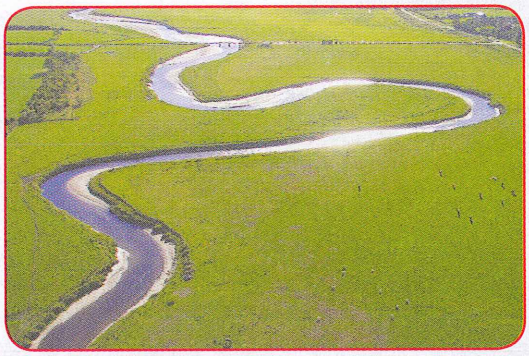

NOT Unutma delta ovaları akarsu erozyonunun sonucudur.

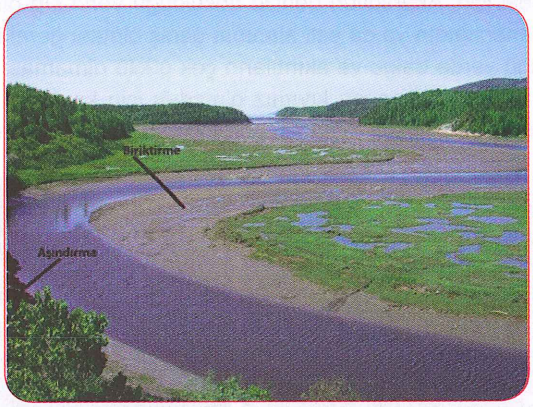
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

C) Hem Aşındırma Hem Biriktirmeye Örnek Olanlar

Menderesler: Akarsuyun yatak eğimi azalınca doğal olarak akış hızı da azalır. Bu yüzden akarsu menziline ulaşmak için bulabildiği her eğimden faydalanarak hızını artırma çabasına girer. Neticede büklümler çizerek akmaya başlar. Biz bu büklümlere menderes deriz.

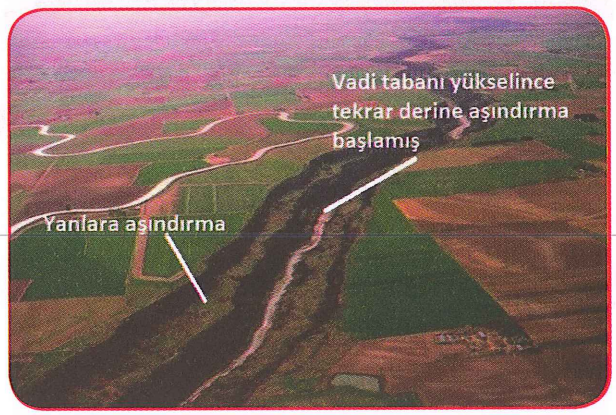

Menderes özelliği kazanmış bir akarsuda derine doğru aşındırma azalmış yanlara doğru aşındırma başlamış ve biriktirme ön plana çıkmıştır. İyide hocam hem aşındırma hem biriktirme nasıl diyorsan aşağıdaki resmi incele.

Menderes özelliği kazanmış akarsuların;
Boyu uzamıştır, sık sık yatak değiştirirler, akış hızları az, taşkın ihtimalleri fazla, enerji potansiyelleri azdır. Aynı Ege Bölgesindeki akarsular gibi değil mi?

Seki (Taraça): Yatağını deniz seviyesine yaklaştırmış ve yanlara doğru aşındırmaya başlamış bir akarsu düşün. Ama bu akarsuyun bulunduğu vadi tabanı toplu olarak tekrar yükseliyor ve akarsu tekrar derine aşındırma yapmaya başlıyor. Aşağıdaki resmi incele ne demek istediğimi daha iyi anlarsın ;)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Peki bakalım bu konulardan nasıl soru gelebilir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıdakilerden hangisi akarsu aşındırma şekillerinden birisi değildir?

A) Vadi B) Dev Kazanı C) Plato D) Peri Bacası E) Delta Ovası

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

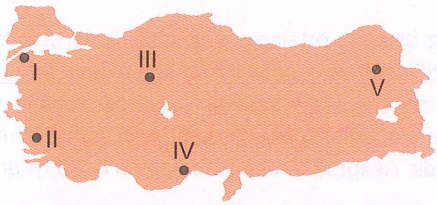
Aşağıdakilerden hangisi hem akarsu aşındırma hem de biriktirme şekillerine örnek oluşturur?

A) Menderesler B) Peri Bacaları C) Delta Ovaları D) Platolar E) Yelpazeler

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Yükseltinin fazla olduğu yerlerde akarsuyun derine doğru aşındırma yapması sonucu oluşan vadi şekline çentik vadi denir.

Yukarıda tanımı verilen vadi şekline haritada işaretli yerlerden hangisinde rastlanma olasılığı diğerlerinden daha yüksektir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Menderes özelliği kazanmış bir akarsu için aşağıdakilerden hangisini söylemek yanlış olur?

A) Akış hızları azalmıştır.
B) Enerji potansiyelleri azdır.
C) Aşındırma azalmış biriktirme ön plana çıkmıştır.
D) Bu akarsular sık sık yatak değiştirirler.
E) Taşkın ihtimalleri düşüktür.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Aşağıdakilerden hangisi delta ovası oluşması için gerekli olan şartlardan birisi değildir?

A) Akarsuların uzunluğunun fazla olması gerekir.
B) Akarsuyun denize döküldüğü yerde kıta sahanlığının geniş olması gerekir.
C) Akarsuyun denize döküldüğü yerde dalga ve akıntıların az olması gerekir.
D) Akarsuların denize döküldüğü yerde gelgit genliğinin az olması gerekir.
E) Akarsuların bol miktarda alüvyon taşıması gerekir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan Büyük Kanyondan sonra Dünyadaki ikinci büyük kanyondur. Ülkemizin en büyük kanyonudur. Yakın zamanda üzerine inşa edilen cam teras sayesinde turizm değeri daha da artmıştır.

Yukarıda özellikleri verilen kanyonumuz ve bulunduğu il eşleştirmelerinden hangisi doğrudur?

A) Köprülü Kanyonu – Antalya
B) Ulubey Kanyonu – Uşak
C) Valla Kanyonu – Kastamonu
D) Göksu Kanyonu – Mersin
E) Saklıkent Kanyonu – Muğla

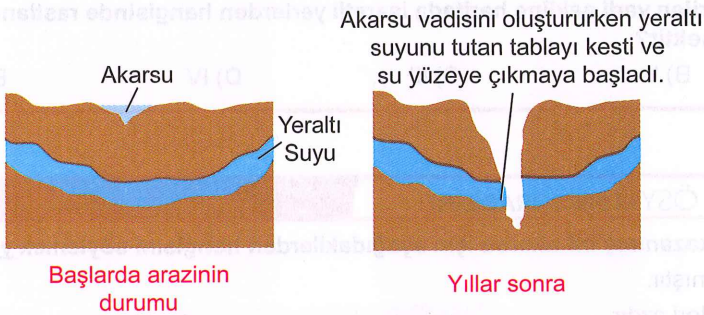
Yeraltı Suyu Nedir?

Yerin altındaki sulara yeraltı suyu denir ☺. Mantık bu kadar basit. Demek ki yer altı sularından çok soru gelmez. Lakin eğimin az olduğu yerlerde ve karstik arazilerde yani geçirimli arazilerin bulunduğu yerlerde yer altı sularının daha çok olduğunu bilin yeter.

Peki, bu konudan soru nereden gelir dersen. Yeraltı sularının yüzeye çıktığı yerlerden yani kaynaklardan daha çok soru gelir.

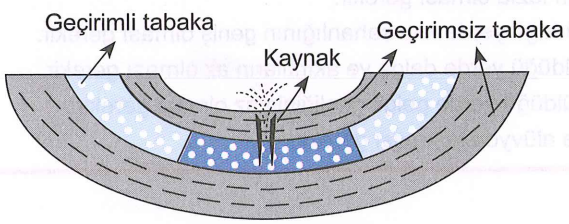
Kaynak Türleri Hangileridir?

Yamaç (Vadi) Kaynağı: Biliyorsunuz ülkemiz ortalama yükseltisi fazla olan bir ülkedir. Akarsuların görevi de bu yüksek yerleri aşındırarak dalgalı düzlükler haline getirmektir. İşte akarsu bu aşındırma işini yaparken yani yatağını deniz seviyesine doğru indirirken yeraltı suyuyla karşılaşır ve yeraltı suyunu tutan tablayı keserek suyun yüzeye çıkmasına neden olur. İşte bu şekilde akarsuların oluşturduğu vadi yamaçlarında ortaya çıktığı için bu kaynaklara vadi ya da yamaç kaynağı denmektedir. Aşağıdaki resmi incelersen daha iyi anlarsın.

HAP BİLGİ Ülkemizin ortalama yükseltisi fazla olduğu için bu kaynaklara bolca rastlanır.

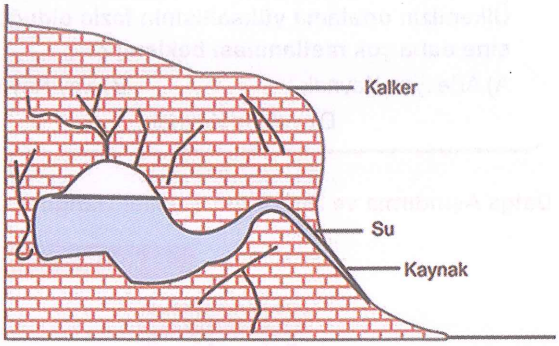
Artezyen Kaynak: İnsan eliyle çıkarılan tek kaynak türüdür. Daha doğrusu günümüzde sıcak su kaynakları da insan eliyle çıkarılmaya başladı otel ya da seralar için ama şöyle diyelim. Diğer kaynaklar kendiliğinden de yüzeye çıkabilirken bu kaynaklar kendiliğinden yüzeye çıkamaz. Çünkü burada yeraltı suyu iki geçirimsiz tabaka arasında birikmiştir.

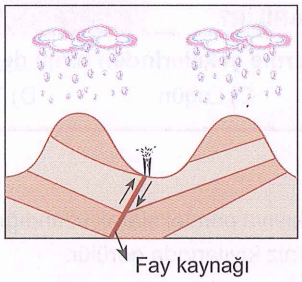
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Daha çok İç Anadolu Bölgesinde görülürler. Suları soğuk ve basınçlıdır. Yani yükseklere fışkırarak yüzeye çıkarlar.

Karstik (Voklüz) Kaynak: Karstik arazide yer altındaki mağaralarda biriken suların yüzeye çıkması neticesinde oluşur. Kışın bu mağaralarda depolanan yağmur suları sayesinde yazın hiç yağış almasa dahi aynı hızla akmaya devam ederler. Bu yüzden bu kaynaklardan beslenen bazı akarsularımızın rejimleri nispeten düzenli olur. (Manavgat, Aksu, Köprü, Dalaman) Bu kaynağın suları kireçlidir. En çok Akdeniz Bölgesinde görülürler. İçme ve kullanma suyu olarak kullanılabilirler.

Fay Kaynağı: Yeraltı suları magmaya yaklaştıkça ısıları artar. Isınında etkisiyle basınçlı hale gelen bu sular bulabildikleri en zayıf noktadan (Fay hatlarından) yüzeye çıkarlar. Ülkemizde fay hatlarının en çok görüldüğü Ege Bölgesi ve Güney Marmara'da yaygındır.

HAP BİLGİ Kaplıcalarda fay kaynaklarındandır tek farkları mineral bakımından zengin oldukları için şifalı sulardandır. O zaman ülkemizde kaplıcaların en çok olduğu yerler de Ege Bölgesi ve Güney Marmara'dır.

Gayzer: En başta bilemen gereken ve soru olarak gelecek olan ülkemizde bu kaynak türünün görülmediğidir. Gayzerler aktif volkanların olduğu sahalarda görülür. Ülkemizde ise aktif volkan olmadığı için gayzer görülmez. Belirli aralıklarla fışkırarak yüzeye çıkarlar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Ülkemizin ortalama yükseltisinin fazla olduğu bilindiğine göre aşağıdaki kaynak türlerinden hangisine daha çok rastlanması beklenir?

A) Artezyen Kaynak B) Fay Kaynağı C) Yamaç Kaynağı D) Voklüz Kaynak E) Karstik Kaynak

Dalga Aşındırma ve Biriktirme Şekiller Hangileridir?

Dalgaların Oluşturduğu Şekiller

Aşınım Şekilleri
- Falez (Yalıyar)
- Dalga Aşındırma Düzlüğü (Abrazyon Platformu)
- Mağara ve Doğal Köprüler

Biriktirme Şekilleri
- Kıyı Oku
- Lagün (Deniz Kulağı)
- Tombolo (Saplı Ada)
- Kumsal (Plaj)

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıdakilerden hangisi dalga biriktirme şekillerinden birisi değildir?

A) Kıyı Oku B) Delta Ovası C) Lagün D) Tombolo E) Kumsal

A) Dalga Aşındırma Şekilleri

Falez: Dağların hemen kıyıdan itibaren ve kıyıya paralel olarak uzandığı yerlerde dalgaların yapmış olduğu aşındırma şekilleridir. Genelde Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında görülür.

HAP BİLGİ Delta ovası, kıyı kumulu ve falez birbirine zıt kavramlardır. Delta ve kıyı kumulu (kumsal) olan yerde falez, falez olan yerde delta ve kıyı kumulu olmaz.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıdaki Türkiye haritasında bazı alanlar işaretlenerek numaralandırılmıştır.

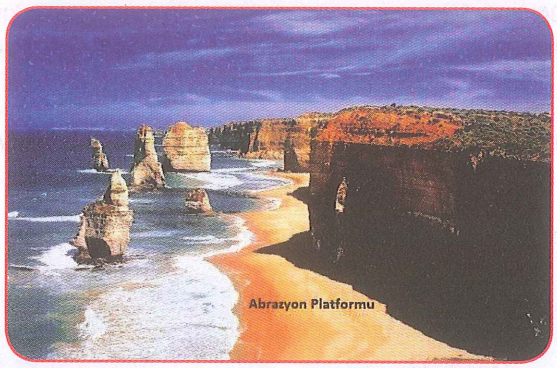

Verilen numaralı yerlerden hangisinde falezlere rastlanma ihtimali daha düşüktür?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Dalga Aşındırma Düzlüğü (Abrazyon Platformu): Gerileyen kıyı çizgisi ile eski kıyı çizgisi arasında uzanan, dalga aşınımının oluşturduğu düzlüklerdir. Derin kıyılardaki aşınmanın devam etmesi sonucu, kıyı boyunca uzanan falezlerin gerilemesiyle oluşmuş, sığ sularla kaplı olan düzlüklerdir.

Kıyı Mağarası ve Doğal Köprüler: Dalgalar, falezlerin alt kısmını daha hızlı aşındırır. Bu aşındırma sonucunda karaya doğru küçük mağaralar oluşur. Derin kıyılardaki aşınma faaliyetleri sırasında, tabakaların zayıf kesimlerinin aşınması mağara ve köprülerin oluşmasına yol açar.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Aşağıdakilerden hangisi dalga aşındırma şekillerinden birisi değildir?

A) Falez B) Kıyı mağarası C) Doğal köprü
D) Dev kazanı E) Abrazyon platformu

HAP BİLGİ Dalga aşındırmasıyla oluşan yeryüzü şekillerine dikkat ettin mi? Hepsi de hemen kıyıdan itibaren başlayan ve kıyıya paralel uzanan dağların olduğu yerlerde görülüyor.

B) Dalga Biriktirme Şekilleri

Kıyı Oku: Dalgaların deniz tabanından taşıdığı malzemeleri kıyı yakın ve sığ olan yerlerde biriktirmesiyle oluşur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

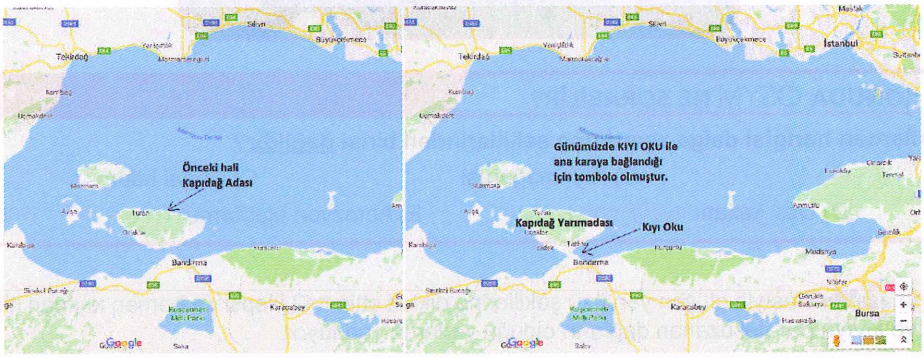
HAP BİLGİ Kumsal hariç diğer anlatacağım biriktirme şekilleri hep bu kıyı okunun oluşturduğu yeryüzü şekilleri olacak buna da dikkat et. Ayrıca şu ayrımı iyi yap aşındırma genelde dağların aniden yükseldiği kıta sahanlığının dar olduğu ve dağların kıyıya paralel olarak uzandığı yerlerde görülürken (Doğu ve Batı Karadeniz, Antalya Bölümü, Menteşe Yöresi gibi). Biriktirme tam tersi; kıta sahanlığının geniş olduğu, sığ, dağların kıyıya dik uzandığı yerlerde daha çok görülür. (Ege, Orta Karadeniz, Adana Çevresi)

Lagün: Denizkulağı ya da kıyı set gölü olarak ta bilinir. Koy ve körfez önlerinin **kıyı okları** ile kapanması sonucu oluşan göllere lagün adı verilir. Aşağıdaki resmi dikkatli incelersen daha iyi anlarsın ☺

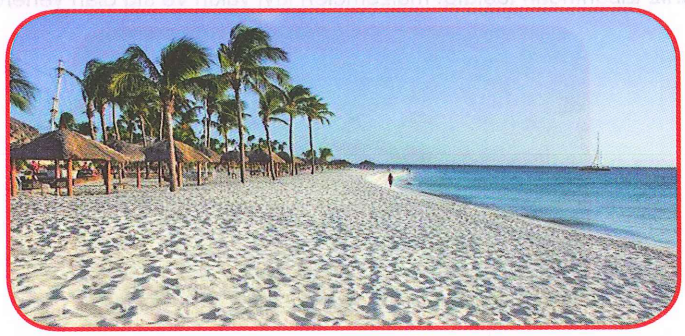
Örnek: Durusu (Terkos), Büyük ve Küçük Çekmece, Akyatan Gölü.

Tombolo (Saplı Ada): Kıyıya yakın olan adaların yine **kıyı okları** tarafından ana karaya bağlanmasıyla oluşurlar. Kıyı oku sayesinde ada ana karaya bağlandığı için, adamız yarımadaya dönüşmüş olur. Bizde bu şekilde oluşmuş bilmen gereken iki yer var. Sinop – İnceburun ve Marmara Denizi içerisindeki Kapıdağ Yarımadası

Kumsal (Plaj): Dalgaların aşındırmasıyla kıyıdan koparılan parçalar, dalgaların ilerleme gerileme hareketi sonucunda giderek ufalanır. Dalgaların bu küçük boyutlu malzemeleri alçak kıyılarda biriktirmesi sonucu kumsallar oluşur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kıyıların Oluşmasında Neler Etkilidir?

Kıyıların oluşmasındaki temel etmen Epirojenez ve orojenezdir. Dış kuvvetlerde kıyıların oluşmasında önemli bir etkiye sahiptir.
Bu dış kuvvetler hangileri dersen; dalgalar, akıntılar, gelgit, buzullar, akarsular, rüzgârlar, suyun fiziksel ve kimyasal özellikleri

HAP BİLGİ Rüzgârlar kıyıların oluşmasında doğrudan değil dolaylı etkiye sahiptir. Rüzgârlar dalgaları oluşturur dalgalar kıyıyı şekillendirir.

HAP BİLGİ Ülkemizde kıyıların oluşmasında gelgitin etkisi yok denecek kadar azdır çünkü okyanusa kıyımız yoktur. Bu yüzdende bizde watt tipi kıyılar görülmez. (Okyanusa kıyımızın olmaması özel konumdur. Yani özel konuma bağlı olarak bizde watt tipi kıyılar yoktur.)

HAP BİLGİ Matematik konumdan dolayı ülkemizde kıyılarda buzullar görülmez. Buzullar görülmediği içinde kıyıların şekillenmesinde buzullar etkili olamaz. Buzullar etkili olmadığı içinde kıyılarımızda skayer ve fiyort tipi kıyılara rastlanmaz. (Yani ülkemizin matematik konumundan dolayı skayer ve fiyort tipi kıyılar yoktur.)

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Ülkemizin matematik konumundan dolayı aşağıdaki kıyı tiplerinden hangisi görülmez?

A) Haliç B) Skyer C) Dalmaçya D) Boyuna E) Limanlı

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Ülkemizin özel konumundan dolayı aşağıdaki kıyı tiplerinden hangisine rastlanmaz?

A) Watt B) Skyer C) Dalmaçya D) Boyuna E) Limanlı

Ülkemizde Hangi Kıyı Tipleri Görülür?

Boyuna Kıyılar: Dağların kıyıya paralel uzandığı yerlerde, yani Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında daha çok görülür.
Boyuna kıyıların olduğu yerlerde;
Girinti çıkıntı buna bağlı olarak koy körfez yine buna bağlı olarak doğal liman sayısı azdır.
Dağlar kıyıya paralele uzandığı için; buradaki limanların iç kesimlerle bağlantısı zor (hinterlandı dar), iklim iç kesimlere çok sokulamaz ve yamaç yağışları fazla olur.
Ayrıca kıta sahanlığı yani self alanı dar buna bağlı olarak da delta ve kıyı kumulu oluşumu zor, falez oluşumu kolaydır.

Enine Kıyılar: Dağların kıyıya dik uzandığı Ege Bölgesinde daha yaygındır. Bunun için ekstra ezber yapmana gerek yok boyuna kıyılarda ne görünüyorsa tam tersi burada görülür. Yani girinti çıkıntı fazla, koy-körfez fazla, doğal liman fazla, hinterlandı geniş gibi. ☺

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

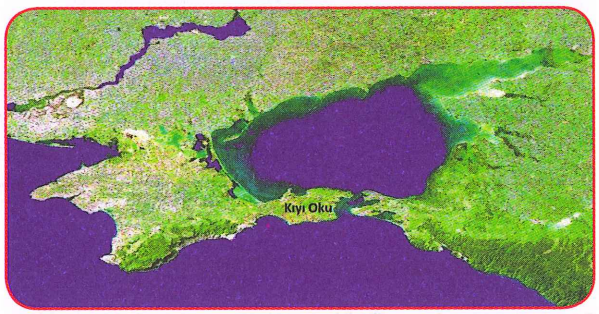
Ria Tipi Kıyı: Akarsu vadilerinin sular altında kalmasıyla oluşur. İstanbul Boğazı, Çanakkale Boğazı, Güneybatı Ege en güzel örnekleridir.

Dalmaçya Tipi Kıyı: Kıyıya paralel uzanan sıra dağların sular altında kalmasıyla dağların zirveleri adacıklar şeklinde suyun yüzeyinde kalır ve suyun yüzeyinde dalmaçya köpeklerinin üzerindeki beneklere benzer bir görüntü oluştururlar. Ülkemizde genelde Finike-Kaş arasında görülür.

Limanlı Kıyı: Koy ve Körfezlerin önünün kıyı oklarıyla kapatılması neticesinde oluşur. Ama burada lagündeki gibi tam kapanmaz. Lagünden farkı da budur. Yandaki resimde görürsün. Büyük Çekmece ve Küçük Çekmece kıyıları limanlı kıyı örneği olarak geçer.

Kalanklı Kıyı: Karstik arazilerde görülen kıyı tipidir. Ülkemizde Silifke kıyılarında görülür.

Türkiyede Görülen Kıyı Tipleri Haritası

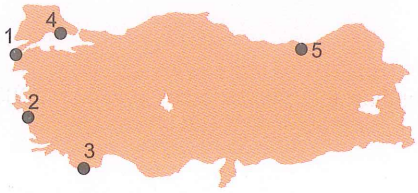

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıdaki Türkiye haritasında bazı alanlar numaralandırılmıştır.

Aşağıda bu numaralı alanlar ve sahip olduğu kıyı tipi eşleştirilmiştir.

Yapılan eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) 1 numaralı alan ria kıyı tipi
B) 2 numaralı kalanklı kıyı tipi
C) 3 numaralı alan dalmaçya kıyı tipi
D) 4 numaralı alan limanlı kıyı tipi
E) 5 numaralı alan boyuna kıyı tipi

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

I. Limanlı kıyı
II. Dalmaçya kıyı tipi
III. Tombolo
IV. Lagün

Yukarıdaki öncülerde verilenlerden hangilerinin oluşumunda kıyı okunun etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve III D) I, III ve IV E) I, II ve IV

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıda verilen kıyı tipi bulunduğu yer eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A) Boyuna kıyı tipi – Karadeniz kıyıları
B) Dalmaçya kıyı tipi – Sinop, Zonguldak arası
C) Ria kıyı tipi – İstanbul Boğazı
D) Kalanklı kıyı tipi – Silifke kıyıları
E) Limanlı kıyı tipi – Büyük Çekmece

Buzulların Oluşturduğu Yeryüzü Şekilleri Hangileridir?

Buzulların Oluşturduğu Şekiller

Aşınım Şekilleri	Birikim Şekilleri
Buzul vadisi	Moren
Sirk	Sandur ovası
Hörgüç kaya	Durumlin

HAP BİLGİ Ülkemizin matematik konumundan dolayı en az etkili olan dış kuvvet buzullardır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

HAP BİLGİ Ülkemizin özel konumundan dolayı (okyanusa kıyımız olmadığı için) en az etkili olan dış kuvvet gel-git-lerdir. (neredeyse hiç etkisi görülmez.)

HAP BİLGİ Ülkemizde buzulların şekillendirici etkisine daha çok yükseltisi 2000 metreyi geçen yerlerde rastlanır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: A

Ülkemizin matematik konumundan dolayı en az etkili olan dış kuvvet aşağıdakilerden hangisidir?

A) Buzullar B) Rüzgârlar C) Akarsular D) Dalgalar E) Gel-git

Ülkemizde Buzulların Şekillendirici Etkisi Görülür mü?

Ülkemiz orta kuşakta olduğu için buzulların şekillendirici etkisine kıyılarda rastlanmaz ama dikkat edin kıyılarda rastlanmaz diyorum. Yüksek kesimlerde özellikle yükseltisi 2000 metreyi geçen alanlarda (yani özel konumdan dolayı) buzulların şekillendirici etkisi görülmektedir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: B

Ülkemiz orta kuşakta yer almasına rağmen buzulların şekillendirici etkileri görülebilmektedir.
Bunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Matematik konum B) Özel konum C) Karasallık
D) Denizellik E) Boylam

Ülkemizde kalıcı kara rastlanmayan bölge var mıdır?

Bir önceki başlıkta belirttiğim gibi ülkemizde 2000 metreyi geçen alanlarda kalıcı kar görülebilmektedir yalnız Ege Ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yükseltisi 2000 metreyi geçen alanlar bulunmadığı için kalıcı kar görülmez.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Aşağıda verilen bölgelerimizden hangisinde kalıcı kara <u>rastlanmaz</u>?

A) Marmara B) Karadeniz C) Ege D) Akdeniz E) İç Anadolu

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: D

I. Buzul vadi
II. Sirk
III. Moren

Yukarıda verilenlerden hangileri buzul aşınım şekillerindendir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ülkemizdeki Buzul Dağlar

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıda verilen dağlarımızdan hangisinde kalıcı kara <u>rastlanmaz</u>?

A) Kaçkar Dağları B) Yunt Dağları C) Ala Dağlar D) Bolkar Dağları E) Erciyes Dağı

Rüzgâr Aşındırma ve Biriktirme Şekilleri Hangileridir?

RÜZGÂRLAR

Rüzgâr Aşınım Şekilleri	Rüzgâr Birikim Şekilleri
Mantar Kaya	Lös
Şahit Kaya	Kumul
Tafoni	Barkan
Yardang	
Hamada	

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıdakilerden hangisi rüzgâr aşınım şekillerinden birisi <u>değildir</u>?

A) Mantar kaya B) Tafoni C) Barkan D) Yardang E) Hamada

Rüzgârların şekillendirici etkisine hangi bölgelerimizde daha çok rastlanır?

Ülkemizde rüzgârların şekillendirici etkisine daha çok İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde rastlanmaktadır. Bunun nedeni bu bölgelerimizde hem nem oranının az olması yani kurak bir iklime sahip olması hem de buna bağlı olarak bitki örtüsünün zayıf olmasıdır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

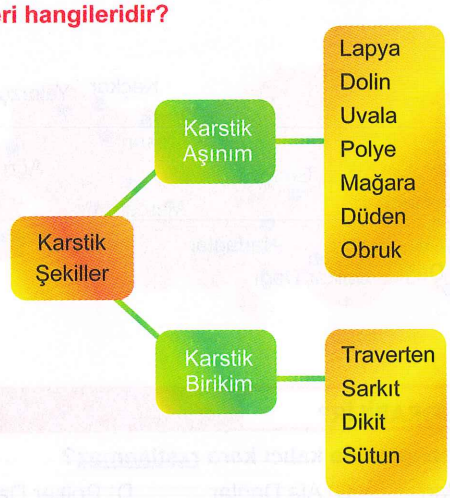
▶ Cevap: E

Aşağıda verilen bölgelerden hangisinde rüzgârların şekillendirici etkisine daha fazla rastlanması beklenir?

A) Karadeniz B) Akdeniz C) Doğu Anadolu
D) Ege E) Güneydoğu Anadolu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Karstik aşınım ve birikim şekilleri hangileridir?

HAP BİLGİ Ülkemizde karstik şekillere Akdeniz Bölgesinde daha çok Antalya Bölümünde rastlanır. Yalnız dikkat et Jips şeklinde karstik oluşumlar sorulursa Sivas çevresinde daha çok görülür.

HAP BİLGİ Lapya, dolin, uvala, polye, yerin üstünde görülen aşınım şekliyken mağaralar yerin altında görülen aşınım şekilleridir.

Traverten yerin üstünde görülen biriktirme şekliyken; sarkıt, dikit, sütun mağaralarda yani yerin altında görülen birikim şeklidir.

HAP BİLGİ Polye dediği aslında bizim bildiğimiz karstik ovalardır bunu da unutma.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: A

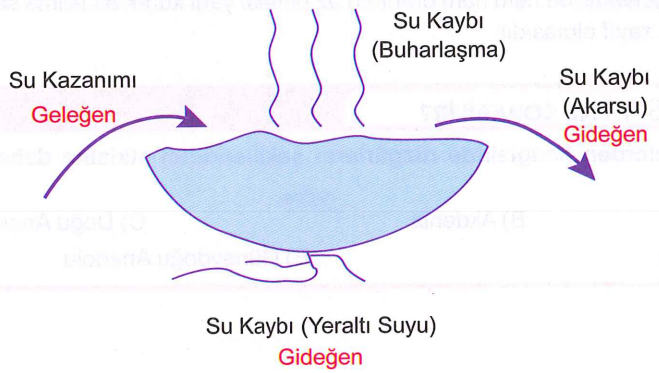
Aşağıdakilerden hangisi karstik aşınım şekillerinden birisi değildir?

A) Traverten B) Lapya C) Dolin D) Uvala E) Polye

Bir yerde göl oluşması için gerekli şartlar nelerdir?

Bir yerde göl oluşabilmesi için öncelikle çanaksı bir yapıya ihtiyaç vardır. Sonra bu çanağı dolduracak su gereklidir ki ÖSYM buna geleğen diyecek. Sonra su kaybı gerekli ki ÖSYM buna gideğen diyecek ve su kazanımı ile su kaybının birbirine denk olması gerekir. (Su kazanımı az kaybı fazla olursa göl kurur yok olur)

HAP BİLGİ Bir gölde su kaybı üç şekilde gerçekleşir; 1. Buharlaşma yoluyla 2. Bir akarsu vasıtasıyla 3. Yeraltı sularıyla.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu konuda ÖSYM öncelikle gölün suyunun niteliği hakkında soru sorabilir.

Göl sularının niteliği dediğimiz gölün sularının acı ya da tatlı olmasıdır ama suları acı olan göller de tuzlu ya da sodalı olabilmektedir. işte bunların hepsine gölün suyunun niteliği diyoruz. Peki göl suyunun niteliği üzerinde neler etkilidir?

1. Su kaybının türü gölün suyunun niteliğini belirleyebilir. Göl sadece buharlaşma yoluyla su kaybediyorsa suları genelde acı olur fakat bir akarsu ya da yeraltı sularıyla su kaybına uğruyorsa gölün suları genelde tatlı olur.
2. Çanağı oluşturan kayaçlar suyun niteliğini belirleyebilir. Suları acı olan göllerimiz tuzlu minerallerden oluşan bir çanak üzerinde oluştuysa gölün suyu tuzlu (Tuz Gölü gibi), sodalı minerallerden oluşan bir çanak üzerinde oluştuysa gölün suyu da sodalı (Van Gölü gibi) olacaktır.
3. Geleğen gölün suyunun niteliğini belirleyebilir. Otluk beli gölünde olduğu gibi gölü besleyen akarsu maden sularından oluşuyorsa gölün suyu sodalı olacaktır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

I. Geleğen
II. Gideğen
III. Gölü oluşturan çanağın yapısı

Yukarıdaki öncüllerde verilenlerden hangileri göllerin sularının niteliği üzerinde etkilidir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) I, II ve III

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Bir gölün suyunun acı ya da tatlı olmasında etkili olan temel etmen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gölün oluştuğu çanağın yapısı
B) Gölün bulunduğu bölgenin iklimi
C) Gölün sahip olduğu su kaybı türü
D) Gölün bulunduğu bölgenin yağış rejimi
E) Gölün hangi amaçla kullanıldığı

Özellikle bilmemiz gereken göller hangileridir?

Van Gölü:

Türkiye'nin en büyük gölüdür.
Feribot taşımacılığı yapılmaktadır.
Kapalı havza özelliğindedir bu yüzden suları acıdır (sodalı)
Yakın tarihte gölün altında dünyanın en büyük mikrobiyalitleri (su altı peri bacaları) bulunmuştur. Yine yakın tarihte gölün altında Urartulardan kalma kale keşfedilmiştir.
Dünyada inci kefalinin yetiştiği tek yerdir.
Gölün üzerinde Akdamar Adası yer almaktadır ve bu ada üzerinde Akdamar Kilisesi yer almaktadır. Bu kilise Ermenilerin ibadet yeridir ve yakın zamanda ibadete açılmıştır.

NOT Gölde şu ana kadar sadece inci kefal yetiştiği sanılıyordu ama yakın zamanda bir balık türü daha keşfedilmiştir. Balığa **küçük mercan balığı** adı verişmiştir. Güncel değeri var bunu unutma. Ne kadar ilginç değil mi yüzyıllardır bize ait olan bir göl ve biz gölün özelliklerini yeni keşfediyoruz. 😊 New York. ABD Havacılık ve Uzay Ajansı (NASA) tarafından düzenlenen "Dünya Turnuvası" adlı çevrim içi fotoğraf yarışmasında, Astronot Kate Rubins tarafından çekilen Van Gölü fotoğrafı, oyların çoğunu alarak birinci seçildi.

Tuz Gölü:

Türkiye'nin en büyük kapalı havzasıdır.
Sığ olduğu için yıl içerisinde yayılış alanı en çok değişiklik gösteren göldür.
Türkiye'nin en büyük doğalgaz deposu bu gölümüzün altına kurulmaktadır.
Dünyanın en tuzlu ikinci gölüdür.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Otlukbeli Gölü:
Dünyada tek örneği ülkemizde bulunan, maden sularının tortullaşmasıyla oluşmuş tortul set gölüdür. Tekrar söylüyorum bu kısmı unutma dünyada maden sularının oluşturduğu başka tortul set gölü yoktur.

Karma Yapılı Göller: Oluşumlarında iki ya da daha fazla etmenin etkili olduğu göllerdir.
Van Gölü; Hem tektonik hem lav set gölüne örnek oluşturduğu için karma yapılıyken; Beyşehir, Eğirdir, Kovada gölleri hem tektonik hem karstik oluşumludurlar.

Suları Acı Olan Göller: Tuz Gölü, Van Gölü, Acıgöl ve Burdur örnek verilebilir.

Doğal Baraj Niteliğindeki Göller: Gideğeni olan bazı göllerimiz elektrik üretiminde kullanılabilir. Bunlara: Tortum, Kovada, Hazar, Çıldır örnek olarak verilebilir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: A

Van Gölüne ait bazı özellikler aşağıda verilmiştir.
Verilen bu özelliklerden hangisi yanlıştır?
A) En büyük kapalı havzamızdır.
B) Dünyanın en büyük sualtı peribacalarına sahiptir.
C) Karma oluşumlu göllerdendir.
D) En büyük gölümüzdür.
E) Feribot taşımacılığı yapılmaktadır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: B

Türkiye'nin en büyük doğalgaz deposu aşağıdaki göllerimizden hangisinin altına yapılmaktadır?
A) Van Gölü B) Tuz Gölü C) Acıgöl D) Karagöl E) Manyas

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: D

Maden sularının tortullaşmasıyla oluşmuş tortul set gölüdür.
Dünyada örneğine sadece ülkemizde rastlanmaktadır.
Yukarıda özellikleri verilen gölümüz aşağıdakilerden hangisidir?
A) Tuz Gölü B) Van Gölü C) Ulubat Gölü
D) Otlukbeli Gölü E) Nemrut Kaldera Gölü

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Bazı göllerin oluşumunda birden fazla faktör etkili olmaktadır. Bu tür göllere karma yapılı göller denir.
Aşağıdaki karma yapılı göllerimizden hangisi hem karstik hem tektonik oluşumlu göllere örnektir?
A) Van Gölü B) Tuz Gölü C) Eğirdir Gölü D) Nemrut Gölü E) Uzun Göl

Göllerden faydalanma yolları nelerdir?
Bazı göllerden balık ve diğer su ürünleri elde edilir. **Örneğin**: Ulubat, Beyşehir, Eber, Marmara, Köyceğiz ve Bafa gölleri
Bazı göllerden tuz elde edilir. **Örneğin**: Tuz Gölü ve Palas Tuzlası
Göl suları içme suyu olarak kullanılabilir. **Örneğin**: Terkos ve Sapanca gölleri
Elektrik enerjisi elde etmek amacıyla kullanılabilir. **Örneğin**: Tortum, Kovada, Hazar ve Çıldır gölleri.
Bazı göllerde ulaşım yapılabilir. **Örneğin**: Van Gölü

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Tarım alanlarının sulanması için yararlanılabilir. **Örneğin**: Beyşehir ve Çarşamba gölleri
Turizm alanında yararlanılır. **Örneğin**: Yedigöller, Abant, Van Gölü, Kuş Gölü, Uzun göl ve Nemrut gölleri
Bazı göller spor alanı olarak kullanılır. **Örneğin**: Mogan ve Sapanca Gölü

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: B

Aşağıdakilerden hangisi göllerden faydalanma yollarından birisi değildir?

A) Elektrik üretimi B) Rafting sporları C) Sulama Amaçlı
D) Tuz üretimi E) Balık üretimi

Oluşum şekillerine göre gölleri nasıl ayırırız?

Tektonik Göller:
Marmara'da: Manyas, Ulubat, Sapanca, İznik gölleri
Akdeniz'de: Kovada, Eğirirdir, Burdur, Acıgöl, Beyşehir gölleri
İç Anadolu'da: Tuz gölü, Tuzla, Akşehir, Ilgın gölleri
Doğu Anadolu'da: Hazar ve Van gölleri tektonik göllerdir.

Volkanik Göller:
İç Anadolu'da Meke Tuzlası ve Acıgöl
Doğu Anadolu'da Nemrut Gölü, Isparta yakınlarındaki Gölcük Gölü birer volkanik göldür.

Karstik Göller: Kestel, Elmalı, Suğla, Söğüt, Obruk ve Avlan gölleri en güzel örneklerindendir.

Buzul (Sirk) Gölleri: Ağrı, Erciyes, Kaçkar, Uludağ, Bolkar dağlarında görülür.

Set Gölleri:
Herhangi bir yığının bir akarsuyun ya da çukurun önünü kapatması sonucu oluşur. Bu yığınlar (setler) lavlar tarafından oluşturulabileceği gibi; heyelanlar, alüvyonlar veya dalgalar tarafından da oluşturulabilir.

Lav Set: Van Gölü, Haçlı, Nazik, Çıldır, Erçek, Balık gölleri buna örnektir.

HAP BİLGİ Volkanik arazilere en çok Doğu Anadolu Bölgesinde rastlandığından lav set (volkan set) göllerinin tamamı da bu bölgede rastlanır.

Heyelan Set: Abant, Yedigöller, Borabay, Zinav, Sera, Tortum

HAP BİLGİ Heyelan olaylarına en çok Karadeniz Bölgesinde rastlandığı için heyelan set göllerinin tamamı da bu bölgemizdedir.

Kıyı Set (Lagün, Deniz Kulağı): Dalgaların taşıdığı malzemeyi koy ya da körfezlerin önünde biriktirmesiyle oluşur. Büyük Çekmece, Küçük Çekmece, Terkos (Durusu) en güzel örnekleridir.

Alüvyal Set: Marmara, Bafa(Çamiçi), Köyceğiz, Eymir ve Mogan, Uzungöl

NOT Uzun göl bazı kaynaklarda heyelan set bazı kaynaklarda alüvyal set olarak geçmektedir. Ama çoğu kaynak artık alüvyal set olarak almaktadır.

HAP BİLGİ Bu gölleri ezberlemekte zorlanıyorsan birbirine çok karışıyorsa bana kalırsa ilk set gölleri ezberle. Çünkü ÖSYM aşağıdaki göllerden hangileri oluşum bakımından diğerlerinden farklıdır diye sorduğunda genelde set göllerini sordu.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: E

Aşağıdaki göllerden hangisi oluşum şekli açısından diğerlerinden farklıdır?

A) Köyceğiz B) Mogan C) Bafa D) Marmara E) Sapanca

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: B

Aşağıda set göllerimiz ve oluşum şekilleri eşleştirilmiştir.
Yapılan bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) Tortum-Heyelan Set B) Eymir-Kıyı Set C) Haçlı-Lav Set
D) Abant-Heyelan Set E) Marmara-Alüvyal Set

Ülkemizdeki yapay set gölleri (Barajlar) ve özellikleri nelerdir?

Çoruh Üzerinde; Deriner, Yusufeli

Yeşilırmak Üzerinde; Almus, Ataköy, Hasan Uğurlu, Suat Uğurlu

Kızılırmak Üzerinde; Hirfanlı, Derbent, Kesikköprü, Altınkaya, Kapulukaya, Çubuk 1 ve 2, Yamula barajları bulunmaktadır.

Sakarya Üzerinde; Sarıyar ve Gökçekaya

Egedekiler: Demirköprü, Kemer, Adıgüzel (Bu barajlarımız genelde taşkınları önlemek amacıyla kurulmuştur.) ☺

Manavgat Üzerinde; Oymapınar ve Manavgat

Seyhan Üzerinde; Seyhan ve Çatalan

Ceyhan Üzerinde; Aslantaş, Menzelet, Kartalkaya

Fırat Üzerinde; Keban, Karakaya, ATATÜRK, Birecik

Dicle Üzerinde; Kıralkızı, Devegeçidi, Dicle, Batman, Ilısu

HAP BİLGİ Barajlardan; sulama, elektrik üretimi, balıkçılık, taşkınları önlemek, su sporları gibi alanlardan faydalanılabilmektedir.

HAP BİLGİ Biliyorsunuz ÖSYM lisans sınavında aşağıdaki barajlardan hangisi Fırat Nehri üzerinde kurulmamıştır gibi bir soru sordu. Oradan yola çıkarak herkes akarsular üzerindeki barajları ezberlemeye kalkacaktır. Bana kalırsa çok yersiz. Çünkü orada ÖSYM bilmem gereken popüler barajlardan yola çıkarak soru sordu. Peki, bu illaki bilmem gereken barajlar hangileridir dersen aşağıda özellikleriyle sıralayalım.

Deriner: Yusufeli tamamlanana kadar ülkemizin en yüksek barajı derinerdi. Lisans sınavındaki sorunun cevabı da bu barajdı zaten. Yani yükseltisi en fazla olan baraj olduğu için bunun Fırat üzerinde değil Çoruh üzerinde olduğunu bilmen gerekiyordu.

Yusufeli: Şu anda ülkemizin yükseltisi en fazla olan barajıdır.

Oymapınar: Seydişehir alüminyum tesisinin enerji ihtiyacını karşılamak için kurulmuştur. (Alüminyumun hammaddesi olan boksitin alüminyuma çevrilmesi için çok çok fazla enerjiye ihtiyaç vardır o yüzden)

ATATÜRK: Türkiye'nin en büyük ve en fazla hidroelektrik enerji üreten barajıdır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıdaki barajlarımızdan hangisi Kızılırmak üzerinde yer almaz?

A) Hirfanlı B) Kesikköprü C) Yamula D) Altınkaya E) Oymapınar

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Barajlarımız genelde sulama ya da elektrik üretimi amacıyla kullanılmaktadır.

Aşağıdaki verilen barajlardan hangisinin yapılış amacı diğerlerine göre daha farklıdır?

A) Demirköprü B) Oymapınar C) Deriner D) Kralkızı E) Atatürk

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıda bazı barajlarımız ve onlara ait önemli özellikler eşleştirilmiştir.

Yapılan bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) Deriner-Türkiye'nin en yüksek barajıdır.

B) Oymapınar-Seydişehir alüminyum tesisinin enerji ihtiyacını karşılamak için kurulmuştur.

C) Demirköprü-Enerji üretimi en fazla olan barajdır.

D) Atatürk-En büyük barajımızdır.

E) Yusufeli-Bittiğinde ülkemizin en yüksek barajı olacak.

Toprak oluşumunu neler etkiler?

Toprak oluşumunda ki ana etmen iklimdir. Öncelikle bunu unutmayacaksın. Peki, bu ne anlama geliyor dersen, bir bölgede bulunan toprak o bölgenin iklim özelliklerini ve kayaç özelliklerini yansıtacak demektir. (Tabi bu yerli kaya toprakları için geçerlidir. Taşınmış topraklar bulunduğu bölgenin iklim özelliklerini yansıtmaz. Adı üstünde başka bölgeden oraya taşınmış aslında oraya ait değil yani.)

Toprak oluşumuna neden olan ufalanma şekilleri hangileridir?

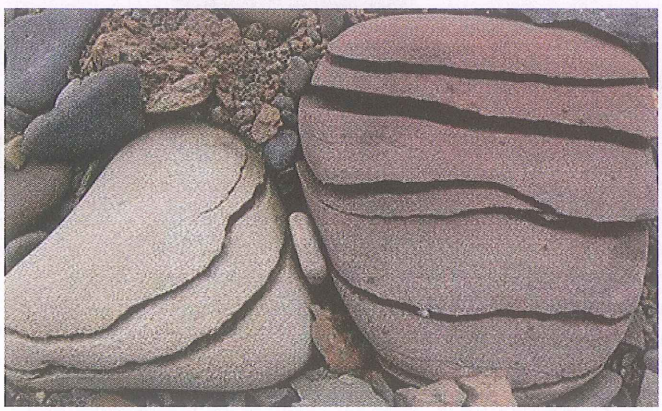
Fiziksel (Mekanik) Ufalanma:

Fiziksel ufalanmanın oluşabilmesi için gerekli temel şart günlük ve yıllık sıcaklık farklarının fazla olmasıdır.

Günlük ve yıllık sıcaklık farkları karasal iklimlerde daha fazladır (Nem olmayan yerde sıcaklık farkı fazla olur)

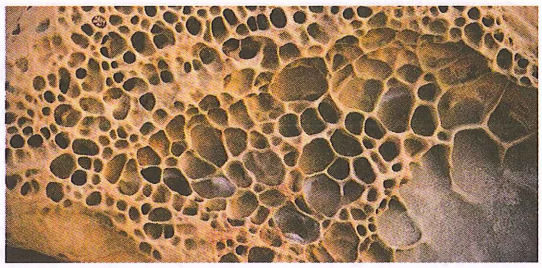
Bu sebeple fiziksel ufalanma şekline; İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde daha fazla rastlanmaktadır.

Fiziksel ufalanmada toprak oluşumu oldukça yavaştır.

Kimyasal Ufalanma:

Nem, sıcaklık ve yağışın fazla olduğu yerlerde görülür.
Nem, yağış ve sıcaklığın etkisiyle kayacın bünyesindeki eriyebilen materyaller eriyerek hemen toprağa dönüşür.
Bu yüzden kimyasal ufalanmada toprak oluşumu daha hızlıdır.
Karadeniz ve Akdeniz Bölgelerinde yaygın olmakla birlikte tüm kıyılarımızda görülür.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Fiziksel ufalanma temelde sıcaklık farkının fazla olduğu yerlerde daha çok görülür.
Buna göre aşağıdaki verilen illerden hangisinde fiziksel ufalanmanın diğerlerine oranla daha fazla olması beklenir?

A) Antalya B) İstanbul C) Rize D) Nevşehir E) İzmir

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

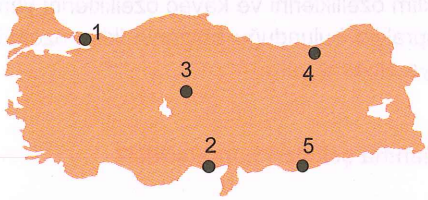
Aşağıdaki verilen illerimizden hangisinde toprak oluşumunun diğerlerine göre daha yavaş olması beklenir?

A) Antalya B) İstanbul C) Rize D) Nevşehir E) İzmir

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

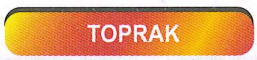
Aşağıdaki Türkiye haritasında bazı alanlar işaretlenerek numaralandırılmıştır.

Verilen numaralı yerlerden hangisinde kimyasal ufalanmanın diğerlerine oranla daha fazla olması beklenir?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

Toprakları Nasıl Sınıflandırırız?

Nemli Bölge Toprakları
Laterit Benzeri (D.Karadeniz)
Terra-Rossa (Akdeniz İklimi)
Kahverengi Orman (kıyı kesimlerde geniş yapraklı ormanların altında görülür)
Podzol (B. Karadeniz)
Tundra (Ülkemizde görülmez)

Kurak Bölge Toprakları
Çernozyom (Erzurum-Kars)
Kestane veya Kahverengi Step (İç Anadolu - Güneydoğu Anadolu)
Çöl toprakları (Ülkemizde yok)

Akarsu taşımasıyla (Alüvyon)
Rüzgâr taşımasıyla (Lös)
Buzul taşımasıyla (Moren)

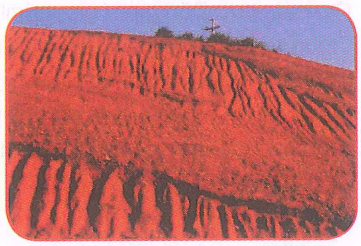
Nemli Bölge Toprakları:

Laterit: Ülkemizde bu topraklara rastlanmaz ama Doğu Karadeniz'de laterit benzeri topraklara rastlanmaktadır. Sakın unutma ÖSYM sorarsa ülkemizde latarit toprakları yoktur diyeceksin. Fakat Doğu Karadenizde latarit benzeri topraklara rastlanmaktadır.

Nemli ve ılıman bölge topraklardır. Aşırı yağış alan yerlerde görüldüğü için yıkanmış topraklardandır. Yine yıkanmış olduğu için kireç ve tuz bakımından fakirdir. Bu sebeple de çay tarımı için elverişlidir. Aşırı yıkanma ve mikroorganizmalar tarafından aşırı parçalanma meydana geldiği için humus bakımından fakir, asit oranı yüksektir..

Terra-Rossa: Akdeniz ikliminin görüldüğü yerlerde görülür. İstersen yukarıda söylediğimiz bir özelliği bu toprakta uygulayalım. Topraklar (taşınmış toprak değilse) bulunduğu bölgenin iklim özelliğini yansıtır demiştik ya bak şimdi. Bu toprak Akdeniz ikliminin görüldüğü yerlerde olduğundan kalkerli araziler üzerinde gelişir, maki bitki topluluklarının altında gelişir ve demiroksit bakımından zengindir. Demiroksit bakımından zengin olduğu için turunçgil tarımı içinde elverişlidir. Demiroksit bakımından zengin olduğu için rengi de kırmızıya çalar. Gördüğün gibi Akdeniz'e ait her şeyi toprakla bağladık. (Kalker, maki, turunçgil gibi)

Kahverengi Orman: Kıyı kesimlerin tamamında geniş yapraklı ormanların altında görülür. Bu ormanlar yapraklarını her yıl döktükleri için dökülen yapraklar humus olarak toprağa karışır. Bu sebeple humus bakımından zengin topraklardır.

HAP BİLGİ

Sakın Akdenizde sadece Terra-Rossa ya da Karadenizde sadece laterit toprakları var gibi düşünme. Misal Akdeniz Bölgesinde maki bitki topluluklarının altında Terra-Rossa, delta ovalarının olduğu yerde alüvyal ve geniş yapraklı ormanların altında kahverengi orman toprakları görülebilmektedir. Yani bir bölgede sadece bir toprak değil birkaç toprak türü görülebilir.

Podzol: Soğuk ve nem-li bölgelerin toprağıdır. Batı Karadeniz'in yüksek kesimlerinde iğne yapraklı ormanların altında görülür. Yıkanmış topraklardandır dolayısıyla kireç ve tuz bakımından fakir topraklardır.

Tundra: Kutba yakın yerlerin toprağıdır. Matematik konumumuzdan dolayı bizde görülmez.

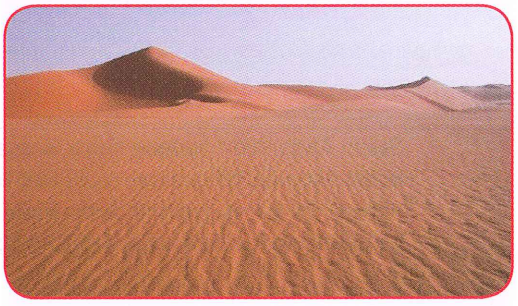
Kurak Bölge Toprakları:

Çernezyom: Dünyanın en verimli topraklarındandır. Erzurum-Kars Bölümünde gür otlaklar (Alpin çayırları) altında görülmektedir. Humus bakımından çok zengin olduğu için rengi siyaha çalmaktadır. Bu yüzden halk arasında kara toprak olarak ta bilinmektedir.

Kestane ve ya Kahverengi Step: Bu toprak için en güzel tanım aslında Allah bu topraktan verimli ne varsa almış verimsiz ne varsa vermiş şeklinde olacaktır ama biz yine de bilimsel tanımını yapalım. İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde görülür. Humus ve nem bakımından fakir; tuz, toz ve kireç bakımından zengin topraklardır. Bildiğin mezar toprağı yani. Tahıl tarımı için elverişlidir.

Çöl Toprakları: Ülkemizde bu topraklara rastlanmaz ama Meke Tuzlasında çöl benzeri topraklar görülmektedir. Hemen hemen hiç yağış almazlar. Bu yüzden kireç ve tuz oranları yüksek topraklardır ve buna bağlı olarak bitki örtüsü zayıftır. Bitki örtüsü zayıf olduğu için de humus bakımından fakirdir.

Taşınmış Topraklar:

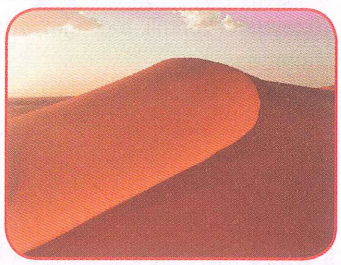
Alüvyal: Akarsuların taşıdığı toprakları başka yerde biriktirmesiyle oluşurlar. Verimli topraklardır. Taşınmış olduklarından bulundukları bölgelerin iklim özelliklerini yansıtmazlar. Bu topraklarda horizonlaşma yani tabakalaşma görülmez.

HAP BİLGİ Delta ovalarının hepsi taşınmış topraklara örnektir.

Moren: Buzulların taşıdığı toprakları başka alanlarda biriktirmesiyle oluşur.

Lös: Rüzgârların taşıdıkları malzemeyi başka alanlarda biriktirmesiyle oluşur.

HAP BİLGİ Normalde ÖSYM tarafından sorulma ihtimali düşük olan ama yayınlarda soru olarak karşına çıkabilecek birde Kolüvyal vardır. Bunlarda eğim ve yerçekiminin etkisiyle başka alanlara taşınan topraklardır.

HAP BİLGİ Rus bilim adamının yaptığı sınıflamada olmayan ama ülkemizde görülen bir de Vertisol topraklar bulunmaktadır bu topraklar Trakya çevresinde görülmektedir ve dönen toprak ya da taş doğuran toprak olarak bilinmektedir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

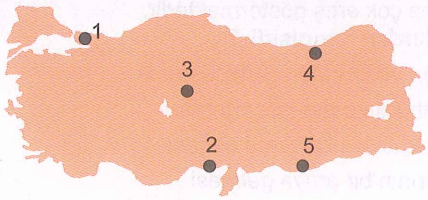
Âşık Veysel'in ünlü türküsünde bahsettiği kara toprak aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Çernezyom B) Laterit C) Podzol D) Alüvyal E) Kolivyal

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıdaki haritada bazı alanlar işaretlenerek numaralandırılmıştır.

Verilen numaralı yerlerden hangisindeki topraklar bulunduğu bölgenin iklim özelliğini yansıtmaz?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

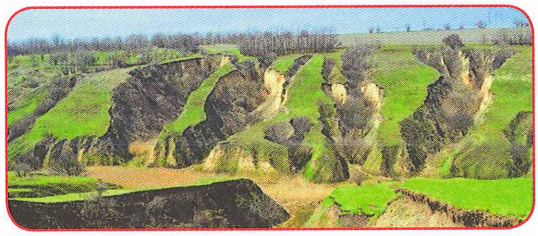
Aşağıda toprak ve yoğun olarak görüldüğü bölgeler eşleştirilmiştir.
Yapılan bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) Çernezyom-Erzurum/Kars
B) Laterit Benzeri-Doğu Karadeniz
C) Podzol-Batı Karadeniz
D) Kestane Step-İç Anadolu
E) Terra-Rossa-Doğu Anadolu

Toprakları oluşturduk şimdi biraz da yok edelim isterseniz. Erozyon, heyelan ve toprak kaymalarını anlatalım.

Erozyon Nedir?

Rüzgâr, akarsu ya da başka dış etmenler vasıtasıyla yüzeydeki verimli toprağın süpürülerek başka alanlara taşınmasıdır.

HAP BİLGİ Ülkemizde erozyon olaylarına daha çok sonbahar aylarında rastlanmaktadır (Bir önceki mevsim yaz olduğu için toprak çoraklaşır, bitki örtüsü zayıflar buna sonbahar yağışları da eklenince erozyonun şiddeti artar.)

HAP BİLGİ Ülkemizde akarsu erozyonunun en çok görüldüğü yer Doğu Anadolu'yken; Rüzgâr erozyonunun en çok görüldüğü yerler İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'dur.

HAP BİLGİ Marmara düzlük olduğu için, Karadeniz ise bitki örtüsü zengin olduğu için erozyon olaylarının en az görüldüğü yerlerdir.

Erozyonu önlemek için neler yapılmalıdır?

1. Bitki örtüsü tahribini azaltmak, ağaçlandırma yapmak
2. Mera hayvancılığı yerine ahır hayvancılığını yaygınlaştırmak
3. Eğimli yamaçları basamaklı hale (taraça) getirmek
4. Nadas yerine, nöbetleşe ekimi tercih etmek
5. Uygun olmayan alanlarda tarım yapmamak, eğimli alanlarda tarlaları eğime dik sürmek ve tarım alanlarında anız yakılmasını engellemek.
6. Halkı bilinçlendirmek
7. Meraları ıslah etmek

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Sonbaharda erozyon olayları daha çok artış göstermektedir.
Bu durumun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bir önceki mevsimin yaz olması ve toprağın çoraklaşması
B) Akarsuların akış hızının sonbaharda daha çok artması
C) Ülkemizin genelinin en fazla yağışı sonbaharda alması
D) Kar erimeleriyle bahar yağışlarının bir araya gelmesi
E) Ülkemizde eğimli arazilerin çok fazla yer kaplaması

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Karadeniz Bölgesinde eğim fazla olmasına rağmen erozyonun şiddeti az olmaktadır.
Bu durumun nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Orman varlığının fazla olması
B) Killi topraklara sahip olması
C) Tabakaların eğim doğrultusunda olması
D) Kayaç yapısının aşınmaya karşı dirençli olması
E) Sel ve taşkınlara az rastlanması

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıdakilerden hangisi erozyonu önlemek için alınacak önlemlerden birisi olamaz?

A) Ağaçlandırma çalışmaları yapmak
B) Eğimli arazilerde taraçalandırma yapmak
C) Nadas uygulamasını artırmak
D) Rüzgârın şiddetli olduğu alanlarda koruyucu çitler yapmak
E) Eğimli arazileri basamaklı hale getirmek

Toprak Kayması ve Heyelan Nedir?

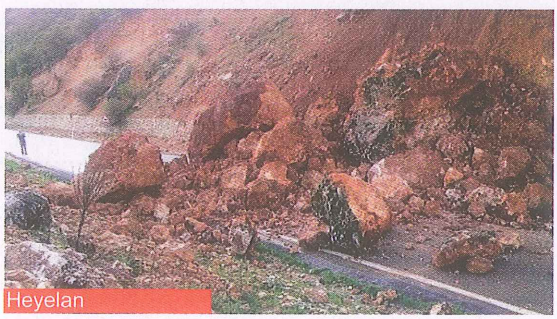
Eğimli arazilerde yağış ve eğimin etkisiyle toprak tabakası yer değiştirirse biz buna (adı üstünde) toprak kayması diyoruz. Yalnız toprak tabakasıyla birlikte ana kayada yer değiştirirse buna heyelan diyoruz.

Heyelan ve ya toprak kaymasının çok olduğu yerlerin özellikleri nelerdir?

1. Eğimli bir araziye sahiptirler
2. Bol miktarda yağış alırlar
3. Geçirimsiz bir tabakaya sahiptirler
4. Tabakalar genelde eğim doğrultusundadır
5. Genelde killi toprak tabakasına sahiptirler

HAP BİLGİ Bu tanımlara uyan bölgemiz tabi ki Karadeniz'dir. Bu sebeple heyelan olaylarının en çok görüldüğü yer de Karadeniz'dir. Hatta yine buna bağlı olarak heyelan set göllerimizin tamamı Karadeniz'de yer almaktadır.

Toprak Kayması

Heyelan

Heyelanı Önlemek İçin Neler Yapılabilir?

1. İstinat duvarları yapılabilir
2. Eğimli yamaçlara toprağın içerisindeki fazla suyu boşaltacak su tahliye boruları yerleştirilebilir.
3. Eğimli alanlara koruyucu ağlar çekilebilir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

I. İstinat duvarları yapmak
II. Su tahliye boruları yapmak
III. Ağaçlandırma çalışmalarını artırmak

Yukarıdaki öncüllerde verilenlerden hangilerinin heyelanı önlemede çok fazla etkili olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Ülkemizde heyelan olaylarına daha çok hangi bölgemizde rastlanmaktadır?

A) Akdeniz B) Karadeniz C) Ege D) Marmara E) İç Anadolu

Yeryüzü şekillerini bitirdik artık iklim konusuna geçebiliriz.

Not Alınız

Türkiye'nin İklimi ve Bitki Örtüsü

HAP BİLGİ İklim konusu oldukça önemlidir ve ÖSYM hemen hemen her konuyla iklimin bağlantısını kurup karşımıza soru olarak çıkarabilir. Çünkü iklimin etkilemediği neredeyse hiçbir şey yoktur.

HAP BİLGİ İklim aşağıdakilerden hangisi üzerinde etkili değildir diye bir soru çıkarsa ya yer altı kaynakları (madenler) ya da jeolojik yapı diyebilirsin.

HAP BİLGİ Geçmiş jeolojik zamanlardaki iklim salınımları elbette madenler üzerinde etkili olabilir ama biz günümüz iklimini anlatıyoruz. O yüzden iklim madenler üzerinde etkili değildir diyoruz.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Ülkemizin iklimi aşağıda verilenlerden hangisi üzerinde etkili olmamıştır?

A) Karadeniz'de çay tarımı yapılmasında
B) Doğu Anadolu'da ulaşımın aksamasında
C) İç Anadolu'da mekanik çözülmenin yaygın olmasında
D) Doğu Anadolu'da maden çeşidinin fazla olmasında
E) Akdeniz'de turunçgil tarımı yapılmasında

İklim üzerinde neler etkilidir ve İklim elemanları hangileridir?

İKLİM

İklimi Etkileyen Elemanlar	İklim Elemanları
Matematik Konum	Sıcaklık
Yeryüzü Şekilleri	Yağış
Denize Göre Konum	Rüzgâr
Basınç Merkezleri	Basınç

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıdakilerden hangisinin ülkemizin iklimi üzerinde etkili olduğu söylenemez?

A) Basınç merkezleri B) Sıcaklık C) Yeryüzü şekilleri
D) Denize göre konum E) Matematik konum

Ülkemizde etkili olan basınç merkezleri hangileridir?

İklimi etkileyen elemanlardan diğerlerini zaten konular içerisinde anlatıyoruz. Ama basınç merkezleri başka hiçbir yerde geçmeyeceği için burada ona değinelim.

İzlanda ve Asor: Hangi basınç merkezleri Batı Rüzgârlarının etkisiyle oluşmuştur derse tabi ki batıdan gelen Asor ve İzlanda'yı alacaksın. Batı rüzgârları Dünyanın kendi ekseni etrafında dönmesiyle oluşur yani dinamik kökenlidir. O hâlde İzlanda ve Asor'da dinamik kökenli basınç merkezleridir. Dünya ara sıra durup dinlenmediğine göre yani yıl boyu döndüğüne göre bu basınç merkezleri de yıl boyu etkilidir.

Sibirya ve Basra: Sıcaklığa bağlı olarak oluşurlar yani termik kökenlidirler. Sibirya kış aylarında Basra yaz aylarında daha etkilidir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: E

I. İzlanda
II. Basra
III. Sibirya
IV. Asor

Yukarıda verilen basınç merkezlerinden hangileri batı rüzgârlarının etkisiyle oluşur?

A) I ve II B) II ve III C) III ve IV D) I ve III E) I ve IV

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

I. Termik kökenli basınç merkezlerindendir.
II. Ülkemizde daha çok kış aylarında etkili olur
III. Yüksek basınç merkezlerindendir

Yukarıdaki özellikleri verilen basınç merkezi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Asor B) İzlanda C) Sibirya D) Basra E) Karayel

İklim üzerinde etkili olan elemanları verdik şimdide iklim elemanlarını verelim.

Sıcaklık konusunda bilinmesi gerekenler nelerdir?

1. Genelde güneyden kuzeye gittikçe enlemin etkisine bağlı olarak sıcaklık azalır. Genelde diyorum dikkat et. Çünkü enleme ters düşen bazı durumlar da vardır.

Enleme Ters Düşen Durumlar Hangileridir?

Kuzeye gittikçe çeşitli nedenlerle sıcaklık azalması gerekirken artıyorsa bu enleme ters düşen bir durumdur. **Örneğin.** Kış aylarında kuzeyde yer alan Sinop daha güneydeki Ankara'dan sıcaktır.

Aynı enlem üzerindeki yerler güneş ışınlarını aynı açıyla almalarına rağmen özel konumun etkisiyle (yükselti, denizellik, karasallık gibi) sıcaklık değerleri farklı olabilmektedir. Bu da enleme ters düşen durumlardan birisidir.

Bakının etkisiyle bizim ülkemizde dağların güney yamaçları kuzey yamaçlarından daha sıcaktır. Ama kış aylarında denizelliğin etkisiyle Karadeniz'e kıyısı olan dağların kuzey yamaçları güney yamaçlarından daha sıcaktır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Aşağıdakilerden hangisi enlem terslemesine örnek olarak gösterilemez?

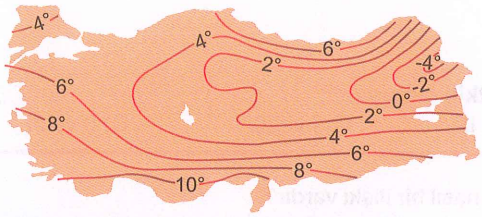
A) Kış aylarında Nevşehir'deki sıcaklık değerlerinin Rize'den düşük olması
B) Kış aylarında Samsun'da dağların kuzeye bakan yamaçlarının daha sıcak olması
C) Antalya'da sıcaklık değerlerinin Çanakkale'den fazla olması
D) İzmir ve Van aynı enlemde olmalarına rağmen İzmir'in daha sıcak olması
E) Hakkâri daha güneyde olmasına rağmen kış aylarında sıcaklık değerlerinin Zonguldak'tan düşük olması

2. Kıyılarımızda nemin fazla olması nedeniyle sıcaklık ortalamaları 10 dereceden fazladır
3. Batıdan doğuya gittikçe yükseltinin etkisine bağlı olarak sıcaklık genel olarak azalır
4. Nemin fazla olmasından dolayı yıllık ve günlük sıcaklık farkının en az olduğu yer Karadeniz Bölgesidir.
5. Yükselti ve karasallığın etkisiyle yıllık ve günlük sıcaklık farkının en fazla olduğu bölge Doğu Anadolu Bölgesidir.

HAP BİLGİ ÖSYM genelde indirgenmiş sıcaklık haritaları üzerinden sorular sorar. Sakın unutma indirgenmiş haritalar yükselti yok sayılarak hazırlanır yani her yerin deniz seviyesindeki sıcaklığı hesaplanarak ona göre harita oluşturulur.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: E

Aşağıda Türkiye ocak ayı indirgenmiş sıcaklık haritası verilmiştir.

Bu haritaya bakarak aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

A) En yüksek sıcaklıklar Akdeniz Bölgesinde ölçülmüştür
B) İç Kesimlere gidildikçe sıcaklık değerleri genelde azalmaktadır
C) En düşük sıcaklıklar doğu kesimlerde görülmektedir
D) Sıcaklık eğrileri ikişer derecelik aralıklarla çizilmiştir
E) Doğu kesimlerde sıcaklıkların düşük olma nedeni yükseltinin fazla olmasıdır

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: D

Aynı tür tarım ürünleri İç Anadolu Bölgesinde Doğu Anadolu Bölgesine göre daha erken olgunlaşır.
Bunun en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karasallık B) Yağış C) Enlem D) Yükselti farkı E) Rüzgârlar

HAP BİLGİ Şunu unutma. Sıcaklık ve buna bağlı ürünlerin olgunlaşma süresi sorulduğunda verilen iller ya da bölgelerin birbirine göre konumu doğu-batı yönlüyse cevap genelde yükselti, verilen iller ya da bölgelerin konumu birbirine göre kuzey güney yönlüyse cevap genelde enlemdir.

Sıcaklıkla İlgili Diğer Bilmen Gerekenler nelerdir?

Yaz aylarında en sıcak bölgemiz Güneydoğu Anadolu'dur. (Enlem, karasallık ve sıcaklığı artırıcı rüzgârların etkisinden dolayı)

Kış aylarında en sıcak bölgemiz Akdeniz'dir. (Enlem ve denizellikten dolayı)

Kış aylarında en soğuk bölge Doğu Anadolu'dur. (Yükselti ve karasallıktan dolayı)

Yaz aylarında en serin bölge konusu biraz karışık. Neden dersen ÖSYM sorularda indirgenmiş sıcaklık haritası ya da gerçek sıcaklık haritası gibi iki harita kullanabiliyor. İndirgenmiş harita kullanırsa yaz aylarında en serin bölge Karadeniz, gerçek sıcaklık haritası kullanırsa (yükseltide devreye gireceğinden) en serin yöre Erzurum-Kars çevresi olacaktır.

İyi de hocam bunları bilmek nerede işime yarayacak dersen soruları bir incele anlayacaksın.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Maksimum nem sıcaklıkla doğru, yükseltiyle ters orantılıdır. Yani sıcaklık artıkça maksimum nem artar yükselti artıkça azalır.

Buna göre aşağıdaki verilen bölgelerimizden hangisinde yaz aylarında maksimum nem miktarının daha fazla olması beklenir?

A) Karadeniz B) Güneydoğu Anadolu C) Akdeniz D) Doğu Anadolu E) Marmara

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Güneydoğu Anadolu Bölgesi yaz aylarında en sıcak bölgemizdir.

Yaz aylarında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin en sıcak bölgemiz olmasında;

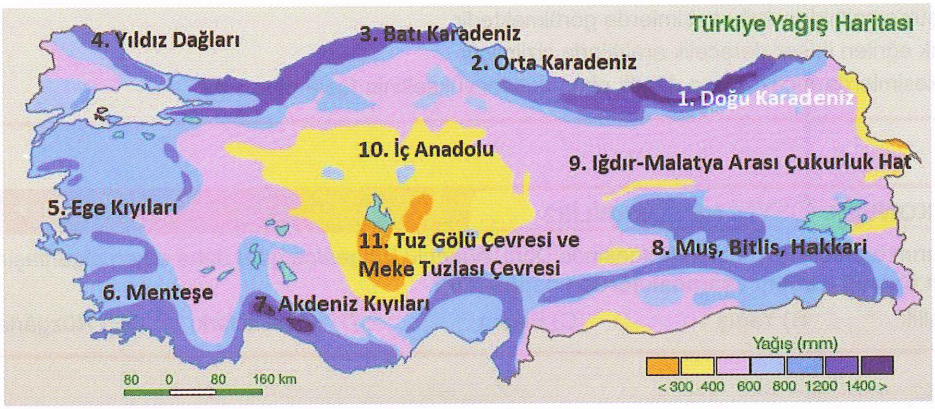
I. Samyelinin etkili olması
II. Enlem
III. Karasallık

gibi etmenlerden hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

Yağış ile yeryüzü şekilleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

Yağış konusunda ilk bileceğimiz şey yağış ile yeryüzü şekilleri arasında bir paralellik olduğudur. Aşağıdaki haritaya numaralar verdim ve bu numaraların karşılık geldiği bölümleri karşısına yazdım. Ama anlatırken sana da kolaylık olsun diye sadece numaralarla anlatacağım. O numaradan sen hangi bölgeyi kastettiğimi anlarsın.

1. Görüldüğü gibi kıyı bölgelerimizin tamamı ve Doğu Anadolu'nun yüksekte kalan alanları (yani 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8 numaralı alanlar) ülkemizde fazla yağış alan yerler içerisindedir.
2. Yalnız bunlar içerisinde en fazla yağış Karadeniz Kıyılarında görülmektedir.
3. Karadeniz kıyılarında en fazla yağış alan yer 1 numaralı alandır. Bunun nedeni ise 1 numaralı alanda yükseltinin 2 ve 3 numaraya göre daha fazla olmasıdır.
4. Karadeniz kıyılarında en az yağış alan yer ise 2 numaralı alandır. Bunun en önemli nedeni ise 2 numaralı alanda yükseltinin 1 ve 3 numaralı alanlara göre daha az olmasındandır.
5. 3 ve 7 numaralı alanların yağış miktarları birbirine yakındır
6. Karadeniz ve Akdeniz kıyılarına göre Ege kıyıları daha az yağış almaktadır. Bunun en önemli nedeni orada dağların kıyıya dik uzanmasıdır.
7. Ege kıyılarında en fazla yağışı 6 numaralı alan almaktadır. Bunun en önemli nedeni Egedeki diğer kıyıların aksine burada dağların kıyıya paralel uzanmasıdır.
8. Aynı enlemde yer almalarına rağmen Doğu Anadolu İç Anadolu'dan daha fazla yağış almaktadır bunun nedeni Doğu Anadolu'da yükseltinin daha fazla olmasıdır.
9. Türkiye'de az yağış alan yerler; 9, 10 ve 11 numaralı alanlardır.
10. Bunlar içerisinde en az yağış alan bölge derse 10 numara, yöre derse 11 numarayı alırız.
11. İç Anadolu ülkemizde en az yağış alan bölgedir bunun nedeni ise etrafının dağlarla çevrili olmasıdır yani çukurda yer almasıdır.

12. Yine Doğu Anadolu'da yüksekte kaldıkları için 8 numaralı alanlar çok yağış alırken, çukurda kaldıkları için 9 numaralı alanlar az yağış alır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: B

Karadeniz kıyıları içerisinde en fazla yağışı Doğu Karadeniz kıyıları almaktadır.

Doğu Karadeniz'in diğer Karadeniz kıyılarına göre daha fazla yağış almasının nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

A) Dağların kıyıya paralel uzanması
B) Kıyı gerisindeki dağların yükseltisinin daha fazla olması
C) Kıyı gerisinde bitki örtüsünün daha gür olması
D) Heyelan olaylarının Doğu Karadenizde daha fazla görülmesi
E) İklimin iç kesimlere daha fazla sokulabilmesi

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: A

Ege kıyılarımız Karadeniz ve Akdeniz kıyılarımıza göre daha az yağış almaktadır.

Bu durumun nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

A) Ege Bölgesinde dağların kıyıya dik uzanması
B) Ege Bölgesinin kıyı kesimlerinde Akdeniz iklimi görülmesi
C) Bağıl nem oranının Ege kıyılarında daha fazla olması
D) Ege kıyılarında maksimum nem miktarının düşük olması
E) Ege Bölgesinde yazların sıcak ve kurak geçmesi

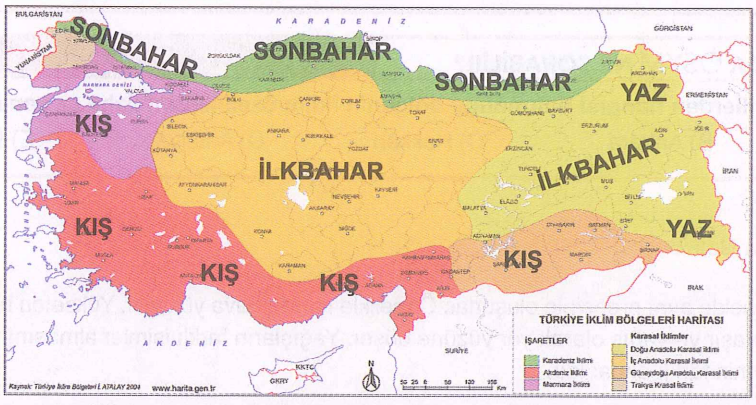
PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Aynı enlemde olmalarına rağmen Doğu Anadolu Bölgesi İç Anadolu bölgesinden daha fazla yağış almaktadır.

Bu durum iki bölgemizin hangi açıdan farklı olmasından kaynaklanmaktadır?

A) Bitki örtülerinin farklı olması
B) Denize uzaklıklarının farklı olması
C) Yükselti değerlerinin farklı olması
D) Yetiştirilen tarım ürünlerinin farklı olması
E) Sıcaklık değerlerinin farklı olması

İklim Bölgeleri En Fazla Yağışı Hangi Mevsimlerde Alır?

Akdeniz iklimine sahip yerler (Akdeniz kıyıları, Ege Kıyıları, Marmara Denizi çevresi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi) en fazla yağışı kışın alır. (Ama dikkat et saydığımız yerlerin kıyı kesimleri genelde yağışı kışın alır. Misal Antalya bölümünde yer alan Antalya en fazla yağışı kışın alırken yine Antalya bölümünde yer alan Göller yöresi (Isparta, Burdur) en fazla yağışı ilkbaharda alır.

HAP BİLGİ Güneydoğuda sadece batı kesimlerde Akdeniz iklimi görülmesine rağmen bölgenin büyük kısmı en fazla yağışı kışın alır.

Karadeniz iklimine sahip yerler (Karadeniz kıyılıları ve Marmara'nın kuzeyi) en fazla yağışı sonbaharda alır. (Yine dikkat burada da Karadeniz'e kıyısı olan yerler için geçerli bu. Misal Doğu Karadeniz'de kıyıda yer alan Trabzon, Rize gibi iller en fazla yağışı sonbaharda alırken iç kesimlerdeki Gümüşhane, Bayburt ilkbaharda alır.)

Ilıman karasal iklime sahip yerler (İç Anadolu, Doğu Anadolu'da çukurda kalan alanlar, İç Batı Anadolu Bölümü) en fazla yağışı ilkbaharda alır.

Sert karasal iklime sahip alanlar (Doğu Anadolu'da yüksekte kalan kesimler) en fazla yağışı yazın alır.

HAP BİLGİ Yağışla bağıl nemi birbirine bağlayabilirsiniz. Bağıl nemin fazla olması yağışında fazla olması anlamında gelecektir.

HAP BİLGİ Ülkemizde geçiş iklimine sahip bazı yerler bulunmaktadır.

Doğu Karadeniz'de Gümüşhane ve Bayburt

Trakya'da Edirne

Ege Bölgesinde Uşak, Afyon ve Kütahya

Akdeniz'de Isparta ve Burdur

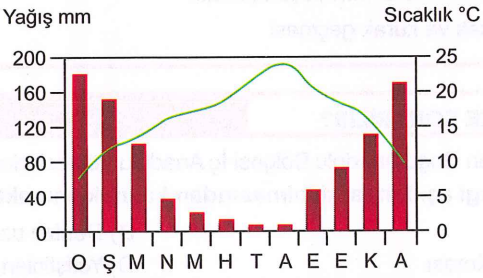
Doğu Anadoludaki çukurluk alanlar (Iğdır-Malatya arası)

Bu verdiğim geçiş iklimine sahip yerler bulundukları bölgenin iklim özelliklerini çok fazla yansıtmazlar.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıdaki tabloda bir ilimize ait sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

En fazla yağışı aldığı mevsimler dikkate alınacak olursa bu sıcaklık ve yağış grafiği hangi ilimize ait olabilir?

A) Ankara B) Muğla C) Nevşehir D) Erzurum E) Rize

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıda verilen illerden hangisi bulunduğu bölgenin iklim özelliklerini daha az yansıtır?

A) Trabzon B) Ankara C) Hakkâri D) Antalya E) Isparta

Yağış Nasıl Meydana Gelir?

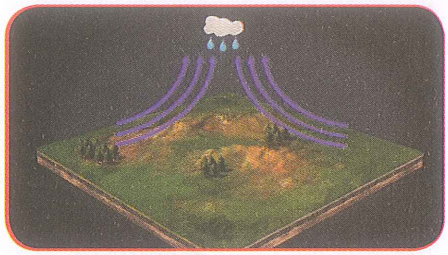
HAP BİLGİ Yağışlar genelde aynı prensiple oluşurlar. Öncelikle ısınan hava yükselir. Yükselen hava soğur Soğuyan hava yoğunlaşır ve yağış olarak yer yüzüne düşer. Yağışların farklı isimler almasının tek nedeni yükselme biçimlerinin farklı olmasıdır.

Hayatlarında hiçbir başarı gösteremeyenler, kendilerini başkalarının başarılarını küçültmekle teselli ederler. Bu yüzden söylenen hiçbir şeye kulak asmadan yolunuza devam edin.

Ülkemizde Hangi Yağış Tipleri Görülür?

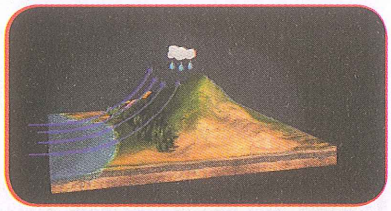
Yükselim (Konveksiyonel) Yağışları

Isınan havanın yükselmesiyle oluşur. İlkbaharda İç Anadolu'da, yaz başlarında ise Doğu Anadolu'da daha etkilidir. Kırkikindi yağmurları olarak ta bilinmektedir. Bu yağış tipinde gündüz hava günlük güneşlikken ikindine doğru hava aniden kapanır ve yağış başlar.

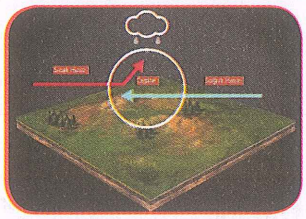
Yamaç (Orografik) Yağışı

Bir dağ yamacı boyunca yükselen havanın soğumasıyla oluşur. Dağların kıyıya paralel uzandığı Akdeniz, Karadeniz Bölgelerinde ve Menteşe Yöresinde daha çok görülür.

Cephe (Frontal) Yağış

Sıcak ve soğuk hava cephelerinin karşılama noktalarında meydana gelir. Sıcak hava cephesinin soğuk hava cephesi boyunca yükselmesiyle meydana gelir. (Ülkemiz orta kuşakta yer aldığı için kuzeyden gelen rüzgârlar soğuk, güneyden gelenler ise sıcak karakterlidir. Yani ülkemizin matematik konumundan dolayı cephe yağışları görülür.) Bu yağışlar daha çok Akdeniz ve Ege bölgelerinde kış aylarında etkilidir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Isınan havanın yükselmesi neticesinde oluşan yağış tipidir.
Ülkemizde daha çok İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde görülmektedir.
Yukarıda özellikleri verilen yağış şekli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yükselim B) Yamaç C) Orografik D) Cephe E) Sağanak

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aynı enlemde olmalarına rağmen konveksiyonel yağışlar İç Anadolu bölgesinde ilkbaharda görülürken Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaz başlarında görülmektedir.
Bu durum Doğu Anadolu Bölgesi'nin hangi özelliğinden kaynaklanmaktadır?

A) Daha engebeli olması
B) Daha yüksekte olması
C) Bitki örtüsünün daha gür olması
D) Buharlaşmanın daha şiddetli olması
E) Akarsu ağının daha sık olması

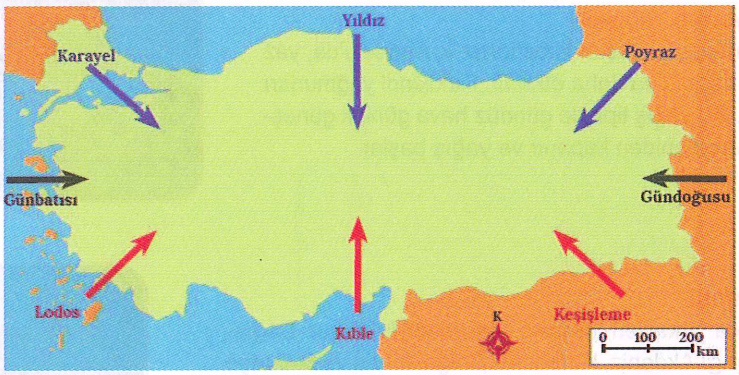
PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Yağışlar genelde özel konuma bağlı olarak meydana gelir.
Aşağıdaki yağış tiplerinden hangisi bu genellemeye uymaz?

A) Yükselim B) Orografik C) Konveksiyonel D) Yamaç E) Cephe

Yerel Rüzgârlar Hangileridir?

HAP BİLGİ Ülkemiz orta kuşakta olduğu için kuzeyden gelen Karayel, Yıldız, Poyraz kutup bölgelerinden geldiği için soğuk karakterli, güneyden gelen Lodos, Kıble, Keşişleme ekvatoral bölgelerden geldiği için sıcak karakterlidir.

NOT Günbatısı ve Gündoğusunun sıcaklık üzerinde çok fazla etkisi yoktur.

HAP BİLGİ Bu haritadaki oklar rüzgârların esiş yönünü göstermektedir, hangi bölgelerde etkili olduğunu değil. Misal poyraz kuzey doğudan güney batıya doğru esmektedir ama tüm Türkiye'de o yönde etkilidir. Aşağıda birkaç soru soracağım orada anlayacaksın ne demek istediğimi.

HAP BİLGİ Yerel rüzgârlardan kolay kolay özellik verilip bu hangi rüzgârımızdır diye soru gelmez. Gelse de sadece iki rüzgâr hakkında gelir. 1. Yerel rüzgârlardan en sıcak karakterli olan keşişleme yani samyelidir (Direkt çöllerden geldiği için) 2. Kışın kar erimelerine ve soba zehirlenmelerine neden olan rüzgâr lodostur.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

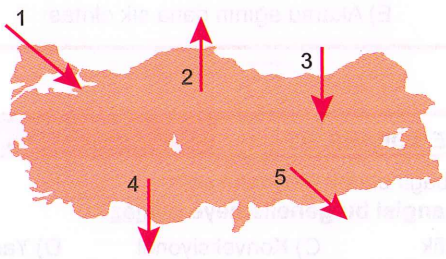
Aşağıdaki verilen rüzgârlardan hangisi ulaştığı yerde sıcaklığı azaltıcı etki yapar?

A) Lodos B) Samyeli C) Karayel D) Günbatısı E) Kıble

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Aşağıdaki Türkiye haritasında bazı yerel rüzgârlarımız verilmiştir.

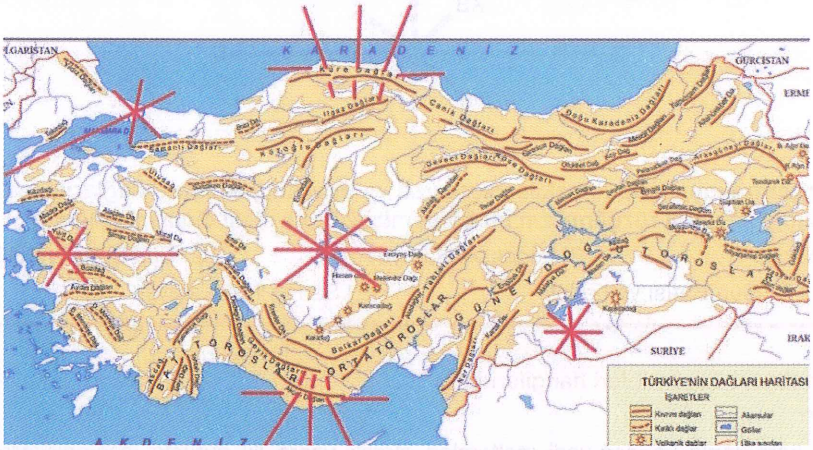

Numaralı yerel rüzgârlardan hangisinin adı aşağıda yanlış eşleştirilmiştir?

A) 1-Karayel B) 2-Kıble C) 3-Yıldız D) 4-Kıble E) 5-Karayel

Rüzgâr frekans gülü nedir?

Rüzgâr frekans gülleri rüzgârların hangi yönde daha sık estiğini gösterir. Aşağıdaki haritada bölgelerimizde görülen rüzgâr frekans gülleri verilmiştir. Buradan çıkacak sorular genelde bu şekilde gelir. Hangi bölgede hangi şekilde esiyor bunları iyi öğren.

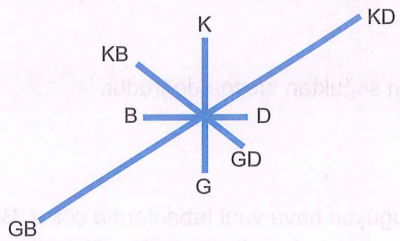
HAP BİLGİ Rüzgâr frekans güllerinde dikkat etmen gereken uzun çubuklardır. Bu çubuklar hangi yönde ise rüzgârın esiş sıklığı o yönde daha fazla demektir. Misal Ege Bölgesindeki rüzgâr frekans gülüne haritadan bakacak olursan uzun çubuğun doğu-batı yönlü olduğunu görürsün. Bu Ege Bölgesinde rüzgârın doğu-batı yönlü daha sık estiği anlamına gelmektedir.

HAP BİLGİ Rüzgâr frekans gülleri yeryüzü şekilleriyle doğrudan ilgilidir. Misal Çanakkale Boğazı Kuzeydoğu-Güneybatı şeklinde uzandığı için rüzgârın esiş sıklığı da bu yönlerde fazla olacaktır. Ya da Ege Bölgesinde dağlar doğu batı yönlü olduğu için rüzgâr esiş sıklığı da doğu-batı yönlü fazla olacaktır.

NOT Diğer rüzgârları vermeden neden rüzgâr frekans gülüne geçtik dersen. Rüzgâr frekans gülleri ile yerel rüzgârlar arasında bağlantı vardır o bağlantıyı rahat kurman için arka arkaya anlattık. Aşağıdaki sorulara bakarsan ne demek istediğimi anlarsın.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

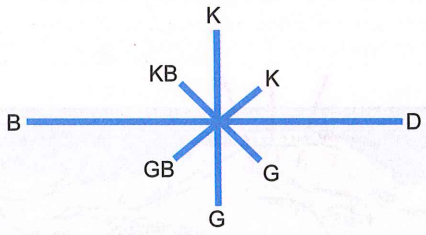
Yukarıda verilen rüzgâr frekans gülü aşağıdaki bölgelerimizden hangisine ait olabilir?

A) Marmara B) İç Anadolu C) Karadeniz D) Ege E) Akdeniz

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Ege Bölgesi'nin rüzgâr frekans gülü aşağıda verilmiştir.

Yukarıdaki rüzgâr frekans gülüne bakılacak olursa ve Ege Bölgesi'ndeki dağların uzanışı da düşünüldüğünde hangi iki yerel rüzgârımızın bu bölgemizde daha etkili olması beklenir?

A) Karayel ve Yıldız B) Lodos ve Samyeli C) Gün Batısı ve Gün Doğusu
D) Gün Batısı ve Lodos E) Samyeli ve Karayel

Bilinmesi gereken diğer rüzgâr tipleri hangileridir?

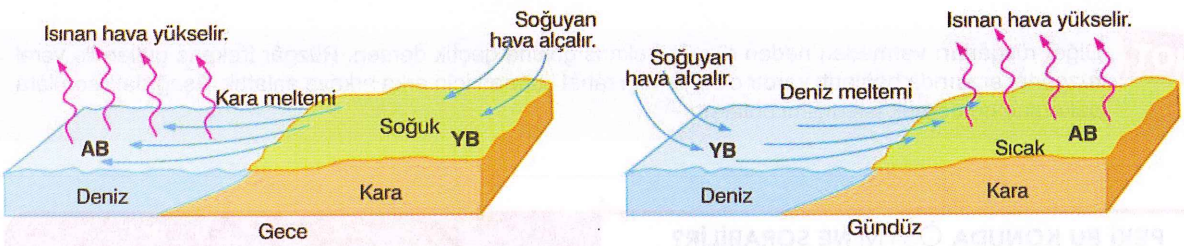
Meltem Rüzgârları

Meltem rüzgârları kara-deniz ve dağ-vadi meltemleri olmak üzere iki gurupta incelenir. Meltem rüzgârlarının oluşma nedeni kara ve denizlerin ya da dağ ve vadilerin gün içerisinde farklı sıcaklık değerlerine sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

Kara ve Deniz Meltemleri

Kara ve denizlerin gün içerisinde farklı sıcaklık değerlerine sahip olmasıyla oluşur. Gündüz güneş ilk ışıklarını gönderdiğinde karalar daha çabuk ısınır. Yani gündüz karalar sıcak hava kütlesi, denizler soğuk hava kütlesine dönüşür. Böylece denizden karaya doğru bir hava akışı olur. Doğal olarak denizden geldikleri içinde bu rüzgârlara **deniz meltemleri** denir.

Akşam güneş battığında karalar daha çabuk soğur. Yani akşam karalar soğuk denizler sıcak hava kütlesi haline dönüşür. Böylece karadan denize doğru bir hava akışı olur. Karadan geldikleri içinde bunlara **kara meltemleri** denir.

Kara ve deniz meltemlerinin oluşumu

HAP BİLGİ Unutma hava akışı her zaman soğuktan sıcağa doğrudur.

Dağ ve Vadi Meltemleri

Özellikle kış aylarında gece boyunca soğuyan hava vadi tabanlarına çöker. Böylece vadi tabanları soğuk hava kütleleriyle dolarken yüksek kesimler daha sıcak hale gelir **(Not: Bu yükselti sıcaklık ilişkisine ters bir durumdur).** Vadi tabanlarından dağlara doğru hava akışı gerçekleşir. Vadiden geldikleri için bu rüzgârlara vadi meltemleri denir.

Güneş doğduktan sonra vadi tabanları ısınmaya başlar ve yükselti sıcaklık ilişkisine ters düşen bu durum ortadan kalkar. Yani dağlar soğuk hava kütlesi vadiler sıcak hava kütlesi haline dönüşür. Bunun sonucunda da dağlardan vadilere doğru bir hava akışı gerçekleşir. Dağlardan geldikleri içinde bunlara dağ meltemleri denir.

HAP BİLGİ İşin aslına bakacak olursan sırf olayın mantığını anla diye yukarıda nasıl oluştuklarını yazdım. Yoksa nasıl oluştuğuyla ilgili soru gelmez. Gelecek soru aşağıdaki gibidir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Ülkemizde kara ve deniz meltemlerine sık rastlanmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Orta kuşak ülkesi olmamız
B) Kuzey yarımkürede yer almamız
C) Üç tarafımızın denizlerle çevrili olması
D) Yeryüzü şekillerinin çeşitli olması
E) Ortalama yükseltisi fazla olan bir ülke olması

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: D

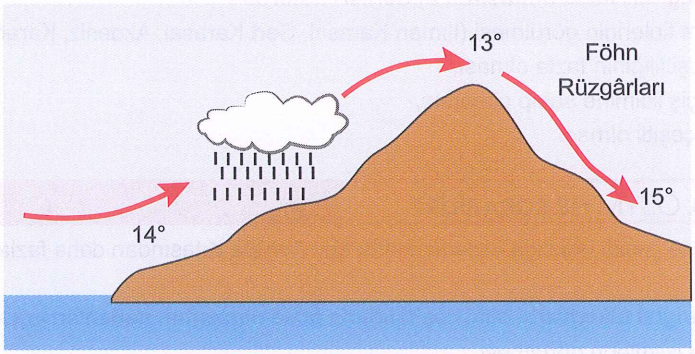
Ülkemizde dağ ve vadi meltemlerine sık rastlanmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Orta kuşak ülkesi olmamız
B) Kuzey yarımkürede yer almamız
C) Üç tarafımızın denizlerle çevrili olması
D) Yeryüzü şekillerinin çeşitlilik göstermesi
E) Ortalama yükseltisi fazla olan bir ülke olması

Föhn Rüzgârları

Dağ yamacı boyunca yükselen hava her 200 metrede 1 derece soğuyarak yükselmeye devam eder. Ama dağın diğer yamacından dağın eteklerine doğru tekrar inişe geçtiğinde bu kez sürtünmenin de etkisiyle 100 metrede 1 derece ısınmaya başlar. Bu ısınmanın etkisiyle ulaştığı yerde sıcaklığın artmasına neden olur.

HAP BİLGİ Dikkat et burada dağ yamacının tırmanan değil diğer yamaçtan inen rüzgâr föhn rüzgârıdır.

Föhn rüzgârları ulaştığı yerde sıcaklığı artırdığı için, olumlu ve olumsuz olmak üzere iki etki ortaya çıkarır.

•**Olumlu Etkileri:** Rize'de turunçgil, Anamur'da muz, Iğdır ve Malatya'da pamuk yetiştirilebilmesi föhn rüzgârları sayesindedir. Buralar aynı zamanda ülkemizdeki mikroklima alanlardır.

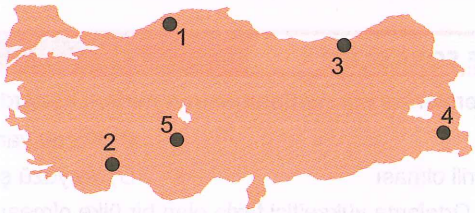
• **Olumsuz Etkileri:** Ulaştığı yerlerde ani kar erimelerine buna bağlı sel ve taşkınlara neden olabilir. Ayrıca ürünlerin zamansız olgunlaşmasına hatta kavrulmasına neden olabilir.

"Daha önce hiç sahip olmadığın bir şeye sahip olmak istiyorsan, daha önce hiç yapmadığın bir şey yapmalısın."
N. Peseschkian

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıda Türkiye haritası üzerinde bazı alanlar işaretlenerek numaralandırılmıştır.

Verilen numaralı yerlerden hangisinde föhn rüzgârı oluşma ihtimali daha azdır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Aşağıdakilerden hangisi föhn rüzgârlarının olumlu etkisine örnek olarak gösterilebilir?

A) Anamur'da muz yetiştirilmesi
B) Ani kar erimeleri
C) Sel ve taşkınlar
D) Ürünlerin zamansız olgunlaşması
E) Ürünlerin kavrulması

Bitki Örtüsü Hakkında Bilmemiz Gerekenler Nelerdir?

Öncelikle bilmen gereken şudur ki ülkemiz bitki çeşitliliği açısından oldukça zengindir. Ülkemizde yaklaşık 12.500 çeşit bitki bulunmaktadır ve bu bitkilerin 3500 kadarı endemiktir. (Endemik nedir hocam dersen sadece bir bölgeye özgü olan bitkilerdir. Şöyle diyebiliriz bu 3500 çeşit endemik tür sadece ülkemizde yetişiyor Dünyada başka hiçbir yerde yetişmiyor)

Ülkemizde bitki çeşitliliğinin fazla olmasının nedenleri nelerdir?

1. Ülkemizde farklı iklim tiplerinin görülmesi (Ilıman Karasal, Sert Karasal, Akdeniz, Karadeniz iklimleri gibi)
2. Ülkemizde toprak çeşitliliğinin fazla olması,
3. Üç kıta arasında geçiş iklimine sahip olmamız,
4. Yeryüzü şekillerinin çeşitli olması

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Ülkemizde bitki örtüsü çeşidi oldukça fazladır. Hatta tüm Avrupa Kıtasından daha fazla bitki çeşidine sahip bir ülkeyiz.

Aşağıdakilerden hangisi ülkemizde bitki çeşitliliğinin fazla olmasının nedenleri arasında gösterilemez?

A) Ülkemizde çeşitli iklimlerin görülmesi
B) Ülkemizde çeşitli toprak türlerinin görülmesi
C) Akarsularımızın rejimlerinin düzensiz olması
D) Üç kıta arasında geçiş iklimine sahip olması
E) Yeryüzü şekillerinin çeşitli olması

Hangi İklim Tipinde Hangi Bitki Türleri Görülür?

Karadeniz İkliminin Görüldüğü Yerlerde: (Karadeniz kıyıları ve Marmara'nın kuzeyi)

Karadeniz ikliminin tanıtıcı bitki örtüsü geniş yapraklı ormandır. Ormanların tahribi sonucu psödomaki toplulukları görülür.

NOT Psödo yalancı anlamına gelmektedir. Tabi bildiğiniz anlamdaki yalancı değil sahte anlamında kullanılmıştır burada. ☺

Karadeniz ikliminin klimaksı ladindir.

Psödomaki Türü Bitkiler Hangileridir?

- » Kızılcık
- » Geyik dikeni
- » Fındık
- » Dişbudak
- » Kurtbağrı
- » Muşmula
- » Böğürtlen
- » Yabani erik
- » Üvez
- » Yabani elma

Akdeniz İkliminin Görüldüğü Yerlerde: (Akdeniz kıyıları, Ege kıyıları, Marmara Denizi çevresi)
Akdeniz ikliminin klimaksı kızılçamdır. Kızılçamların tahribiyle maki, makilerin tahribiyle garik bitki toplulukları görülür.

Klimaks: Herhangi bir çevre koşulunda en iyi şekilde yetişen ve devamlılık gösteren bitki topluluğudur.

HAP BİLGİ Akdeniz ikliminin klimaksı derse kızılçam, doğal bitki örtüsü derse maki diyeceksin unutma.

Maki Türü Bitkiler Hangileridir?

- » Yabani Zeytin
- » Zakkum
- » Mersin
- » Defne
- » Kocayemiş
- » Keçiboynuzu
- » Erguvan
- » Menengiç
- » Tesbih
- » Kermez Meşesi
- » Sandal
- » Akçakesme

Ilıman Karasal İklimin Görüldüğü Yerlerde: (İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Doğusu, Ege Bölgesi'nin iç kısımları)
Karasal iklimin klimaksı sarıçam ormanlardır. Ormanların tahribiyle antropojen bozkırlar görülür.

NOT: Antropojen insan tahribi neticesinde ortaya çıkmış demektir.

HAP BİLGİ Karasal iklimin klimaksı derse sarıçam ormanları diyeceğiz. Doğal bitki örtüsü sorulursa bozkır dememiz gerek.

Bozkır Türü Bitkiler Hangileridir?

- » Geven
- » Çoban Yastığı
- » Üzerlik
- » Yavşan Otu
- » Gelincik
- » Sığır Kuyruğu
- » Koyun Yumağı
- » Çayır Üçgülü
- » Sorguç Otu
- » Hardal Otu
- » Hatmi
- » Kekik
- » Sütlegen
- » Yabani arpa

Sert Karasal:
Sert karasal iklimin bitki örtüsü olarakta alpin çayırları gösterilebilir. (Doğu Anadolu Bölgesinin yüksekte kalan kesimleri)

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Akdeniz ikliminin klimaksı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Maki B) Garik C) Kızılçam D) Bozkır E) Alpin

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

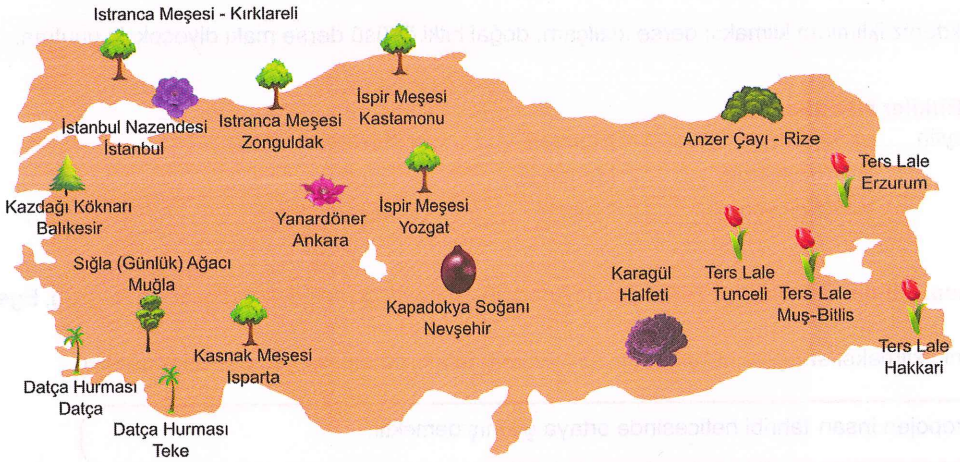
Karadeniz ikliminin görüldüğü yerlerde geniş yapraklı ormanların tahribi sonucu ortaya çıkan bitki topluluğu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Maki B) Antropojen bozkır C) Psödomaki D) Garik E) Kızılçam

Endemik bitkiler hakkında bilmemiz gerekenler nelerdir?

Çoğu öğrencim hocam endemik bitkiler ÖSYM tarafından soruluyor anlatın diye tutturuyor. Kardeşim 3500 çeşit endemik bitki var hangi birini anlatalım? Anlatmaya kalksak ona da ayrı bir kitap yazılması gerekir. Yalnız ÖSYM'nin bahsettiği birkaç endemik bitki var ki bunlarında genelde görüldüğü yerleri soruyor. O yüzden bunları bir harita üzerinden verirsem daha iyi aklınızda kalacaktır.

HAP BİLGİ ÖSYM'nin şu ana kadar sorduğu endemik türlere dikkat edecek olursan; Kaz Dağı Köknarı dedi (Kaz Dağlarında görülecek tabi ki), Istranca Meşesi dedi. (Istranca Dağlarında yani Yıldız Dağlarında görülecek tabi ki), Datça Hurması dedi (Datça'da görülecek tabi ki) Aşağıdaki haritayı inceleyip endemik bitkilerin yerini hafızana kazı.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Aşağıda bazı endemik bitki türleri ve bu bitki türlerinin görüldüğü bölgeler eşleştirilmiştir.
Yapılan bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) Kapadokya Soğanı-Doğu Anadolu
B) Istranca Meşesi-Marmara
C) Datça Hurması-Ege
D) Sığla Ağacı-Ege
E) Anzer Çayı-Rize

Bitki Örtüsü İle Yükselti Arasında Nasıl Bir İlişki Vardır?

- Yükseklere çıkıldıkça bitki örtüsü kuşaklar oluşturur bunun en önemli nedeni yükseltiye bağlı sıcaklık değişimidir.
- Bitki dizilişinde alt sınırdan bahsederse cevap her zaman **nem**, üst sınırdan bahsederse cevap **enlem** olur unutma!

Yükseklere çıkıldıkça sıcaklık değerleri azaldığı için bitki örtüleri de kuşaklar oluşturur. Genelde diziliş şu şekildedir. Yükseltinin en az olduğu dağ eteklerinde geniş yapraklı ormanlar yer alır yükseklere çıkıldıkça karma yapraklı ormanlar, iğne yapraklı ormanlar ve alpin çayırları diye sıralanır. Yalnız bu diziliş dağın bulunduğu iklim bölgesine göre değişebilir. Yani dağımız Akdeniz iklimine sahip bir yerde ise taban maki bitki örtüsüyle başlar sonra yukarıdaki diziliş gerçekleşir, dağımız ılıman karasal iklime sahip bir yerdeyse taban bozkır ile başlar sonra yukarıdaki sıralama gerçekleşir. Yani yükseklere doğru; bozkır, geniş yapraklı orman, karma yapraklı orman, iğne yapraklı orman ve alpin çayırları görülür.

HAP BİLGİ Bu bitki örtülerinde birde alt ve üst sınır meselesi vardır. ÖSYM bitki örtülerinde alt sınır soruyor ise cevabımız nem ya da yağış, üst sınır soruyor ise cevabımız enlem olacaktır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: B

Karadeniz Bölgesinde geniş yapraklı ormanlar deniz seviyesinden itibaren başlamaktadır.
Bunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Enlem etkisi B) Nem fazlalığı C) Yükselti değerleri
D) Matematik konum E) Sıcaklık değerleri

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: A

Maki bitki örtüleri Akdeniz Bölgesinde 800 metre yükseltiye sahip yerlere kadar görülebilirken Marmara bölgesinde 250 metre yükseltiye sahip yerlere kadar görülebilmektedir.
Bu değişimin nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Enlem B) Nem C) Yükselti D) Karasallık E) Denizellik

Bitki örtüsü ile ilgili bilmemiz gereken diğer önemli noktalar hangileri?

İklimi çeşitli olduğu için bitki örtüsü çeşidinin en fazla olduğu bölge Marmara'dır.

Endemik bitki sayısı en fazla olan bölge Akdeniz'dir

Endemik bitki sayısı en fazla olan il Antalya'dır

Endemik bitki açısından en zengin dağlar Toros Dağlarıdır

En fazla orman alanına sahip ilimiz Antalya

En yüksek orman oranına sahip ilimiz Karabük

En az orman alanı ve oranına sahip ilimiz Iğdır

Ülkemizde en fazla yayılış gösteren ağaç meşe

Ülkemizde sayıca en fazla bulunan ağaç meşe

Kızılçamların yayılış alanının en geniş olduğu ülke Türkiye

Orman varlığı açısından ilk sırada olan bölge Karadeniz

Nem fazlalığından dolayı orman yangın riskinin en az olduğu bölge Karadeniz

Orman varlığı en az olan bölge Güneydoğu Anadolu

Orman yangın riskinin en fazla olduğu bölge Akdeniz

Herhangi bir tahrip sonrası en çabuk Karadeniz Bölgemizdeki ormanlar kendini yeniler, en geç Güneydoğu'daki ormanlar kendini yeniler.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: A

Orman yangını, insan tahribi gibi değişik nedenlerle ormanlar yok olmaktadır.
Tahrip sonrası hangi bölgemizdeki ormanların kendisini daha çabuk yenilemesi beklenir?

A) Karadeniz B) Akdeniz C) Marmara
D) İç Anadolu E) Güneydoğu Anadolu

Nüfus konusu bana kalırsa coğrafyanın en eğlenceli konusudur. ☺

Bu konuda ilk bilmen gereken şey ülkemizde nüfus sayımlarının tarihsel gelişimi ve bu süreçte izlenen nüfus politikalarıdır.

Ülkemizde ilk bilimsel nüfus sayımı 1927 yılında yapılmıştır (Osmanlıda ilk nüfus sayımı II. Mahmut zamanındaydı bunu unutma belki tarihte karşına çıkabilir. Ama bu nüfus sayımı bilimsel değildi çünkü sadece erkekler ve hayvanlar sayılmıştı. Bu iki kelimeyi yan yana görünce gülmeyin lütfen kızlar düşündüğünüz gibi değil. Askeri amaçlı olduğu için erkekler vergi amaçlı olduğu içinde hayvanlar sayılmıştır)☺

İkinci nüfus sayımı 1935 yılında yapılmıştır ve bu tarihten sonra 1990 yılına kadar her beş yılda bir nüfus sayımı yapılmıştır. 1990 yılında ise her 10 yılda bir nüfus sayımı yapılması karara bağlanmıştır.

Hatırlıyor musunuz bilemem? Önceden nüfus sayımı olacağı zaman sokağa çıkma yasağı ilan edilir sonra bir memur eve gelir kelle başı insanları sayar giderdi. Bu ilkel durum 2007 yılına kadar böyle devam etti. 2007 yılından itibaren ise adrese dayalı nüfus sayım sistemine geçildi ve her yıl bilgisayar üzerinden bir tuşla nüfus sayımı yapılmaya başlandı. Yani 2007'den beri adrese dayalı nüfus sayım sistemi uygulanmakta ve her yıl nüfus sayımı yapılmaktadır.

HAP BİLGİ Ülkeler genelde kalkınma planlarını gerçeğe uygun yapabilmek için nüfus sayımı yaparlar.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: B

Ülkemizde ilk bilimsel nüfus sayımı hangi tarihte yapılmıştır?

A) 1935 B) 1927 C) 1965 D) 1921 E) 1950

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: D

Ülkelerde nüfus sayımı yapılmasının temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nüfus sayısını belirlemek
B) Çalışma çağındaki nüfus sayısını belirlemek
C) Okuma çağındaki nüfus sayısını belirlemek
D) Kalkınma planlarını gerçeğe uygun yapmak
E) Doğum oranlarını belirlemek

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Adrese dayalı nüfus sayım sistemine kaç yılında geçilmiştir?

A) 1927 B) 1935 C) 2007 D) 2012 E) 2015

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Ülkemizde nüfus sayımları kaç yılda bir yapılmaktadır?

A) Beş yılda bir B) Üç yılda bir C) Her yıl D) Dört yılda bir E) İki yılda bir

Ülkemizde Uygulanan Nüfus Politikaları

1927 yılından yaklaşık 1963 yılına kadar nüfus artış hızını artırmaya yönelik politikalar uygulanmıştır. Bunun en önemli nedeni 1. ve 2. Dünya Savaşlarının etkisiyle nüfus artış hızlarının çok düşmesidir. O zamanlar ülkemizin ekonomisi tarıma dayalıdır. Tarımda henüz makinalı tarıma geçilmediği için insan ve hayvan gücüne dayalı tarım yapılmaktadır. Yani ülkemin ekonomisini canlandırmak için nüfusa ihtiyacımız vardı.

1963 yılından yaklaşık 2012 yılına kadar olan süreçte ise ülkemizde nüfus artış hızını azaltmaya yönelik politikalar uygulanmıştır.

NOT Aslında yaklaşık olarak 1965-1985 yılları arasında serbest bıraktığımız yani isteyen istediği kadar çocuk yapabilir dediğimiz bir dönem vardır. Fakat devlet isteyen istediği kadar çocuk yapsın derken artırma politikasından vazgeçtiği için azaltmaya yönelik politika olarak görülebilmektedir.

2012 yılından günümüze kadar ise tekrar nüfus artış hızını artırmaya yönelik politikalar izlenmiştir.

Bunun nedeni nedir diye sorarsa: Ülkemizde 2075 yılına kadar nüfusun projeksiyonu çıkartılmıştır. Bu projeksiyonda ortaya çıkan tablo şudur. 2075 yılında ülkemin nüfusu yaklaşık iki katına çıkıyor yani 160 milyon civarı bir nüfusa sahip oluyorum ama bu nüfusun büyük kısmı yaşlı nüfus oluyor. Tamam yaşlı nüfusun başımız üstünde yeri var ama ülkenin hem sanayi hem hizmet hem de askeri alanda gelişebilmesi için genç nüfusa ihtiyacı vardır. Bu yüzden nüfusu artış hızını artırıcı politikalar uygulanmaktadır.

Son zamanlarda uygulanan politikalardan biriside nüfusun niteliğini artırmaya yönelik çalışmalardır. (8 yıllık zorunlu eğitim ardından gelen 12 yıllık zorunlu eğitim, sigarayla savaş, obeziteyle savaş bunların hepsi nüfusun niteliğini artırmaya yönelik çalışmalardır)

Peki buraya kadar anlattığım nüfusa giriş kısmından hangi sorular gelir bir bakalım isterseniz.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: E

Ülkemizde uygulanan nüfus politikalarıyla ilgili aşağıdaki verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) 1927-1963 yılları arasında nüfus artış hızını artırmaya yönelik politikalar uygulanmıştır
B) 1963-2012 yılına kadar nüfus artış hızını azaltmaya yönelik politikalar uygulanmıştır
C) 2012 yılından günümüze kadar nüfus artış hızı tekrar artırılmaya çalışılmaktadır
D) Son yıllarda nüfusun niteliğini artırmaya yönelik politikalar uygulanmaktadır
E) 1965 yılında kişilerin en fazla iki çocuk yapabileceği belirtilmiştir

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: A

Aşağıdakilerden hangisi nüfusun niteliğini artırmaya yönelik politikalardan birisi olamaz?

A) Nüfus artış hızının azaltılmaya çalışılması
B) Sekiz yıllık zorunlu eğitimin getirilmesi
C) On iki yıllık zorunlu eğitimin getirilmesi
D) Sigarayla savaş
E) Obeziteyle savaş

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Ülkemizde 2012 yılından bu yana nüfus artış hızını yükseltmeye yönelik çalışmalar yapılmaktadır.
Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Okur yazar oranını artırmak
B) İşçi nüfusunu artırmak
C) Nüfusun yaşlanma sorununun ortaya çıkması
D) Asker gücüne ihtiyaç duyulması
E) Ülkede refahın artırılmaya çalışılması

Nüfus Nedir?

Sınırları belirli bir alan içerisinde yaşayan insan topluluğudur. Yani bir sınır çizdiğin sürece o sınır içinde kalan nüfustan bahsedebilirsin. (Evin nüfusu, sınıfın nüfusu, Türkiye'nin nüfusu, Dünyanın nüfusu gibi)

NOT 20. yy. başlarında 3,5 milyar olan Dünya nüfusu günümüzde 8 milyarı geçmiş durumdadır. Bu yüksek artıştaki en büyük pay geri kalmış ülkelerdeki yüksek doğum oranlarıdır.

Nüfus artışı nedir ve nüfus artışını neler etkiler?

Adı üstünde zaten nüfusta bir önceki yıla göre meydana gelen artış demektir.

Nüfus artışlarını doğumlar ölümler ve göçler etkilemektedir

Doğumla-ölüm arasındaki fark bize doğal nüfus artışını vermektedir.

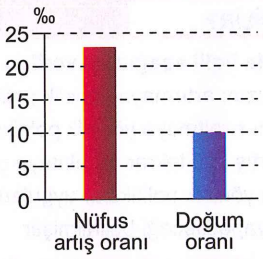
Doğal nüfus artışı genelde geri kalmış ülkelerde fazla gelişmiş ülkelerde azdır.

> "Dünyanın düşleyenlere de ihtiyacı var, yapanlara da. Ama düşlediğini yapanlara daha çok ihtiyacı var..."
>
> **S. Breathnach**

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Aşağıdaki tabloda ülkemizde bir bölgeye ait iki sayım dönemi arasındaki doğum oranları ve nüfus artış oranları verilmiştir.

Buna göre bu tabloyla ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisi kesin olarak yapılabilir?

A) Bölge dışından göç almıştır.
B) Nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasının üstündedir.
C) Okuryazar oranı yüksektir.
D) Kadın nüfus oranı erkeklerin oranından fazladır.
E) Genç nüfus oranı fazladır.

Göç nedir?

Göçleri kendi içerisinde iç ve dış göçler, mevsimlik ve sürekli göçler artı beyin göçü olarak ayırabiliriz.

İç Göç: Adı üzerinde zaten ülke içerisinde yapılan göçlerdir misal benim Nevşehir'den Kayseri'ye taşınmam gibi. Peki, sence ben Kayseri'ye taşınınca ülke nüfusu değişti mi? Kesinlikle hayır çünkü yine Türkiye'deyim çok şükür. Sadece ne değişti Kayseri ve Nevşehir'in nüfusu değişti o zaman aşağıda yazacağım hap bilgiyi unutma.

HAP BİLGİ İç göçler bölge, bölüm, il, ilçe, mahalle nüfuslarını etkileyebilirken ülke nüfusunu asla etkilemez.

Dış Göç: Adı üzerinde ülke dışına yapılan göçlerdir. İşte bu hem ülke nüfusunu hem bölgelerin nüfusunu hem de il ve ilçelerin nüfusunu etkiler.

Sürekli Göç: Genelde sanayi, maden ve seninde seneye atandığında yapacağın atamaya bağlı göçler kalıcı göçlerdendir.

Mevsimlik Göç: Genelde tarım, inşaat ve turizme bağlı yapılan göçler mevsimlik yani geçici göçlerdir.

HAP BİLGİ

Ülkemizde en fazla göç veren bölüm Doğu Karadeniz'dir.

Ülkemizde en fazla göç alan bölge Marmara Bölgesidir.

Yine ülkemizde En fazla mevsimlik göç alan bölge Akdeniz Bölgesidir (Akdeniz'de Antalya bölümü turizme bağlı mevsimlik işçi göçü alırken Adana Bölümü tarıma bağlı mevsimlik işçi göçü almaktadır)

Günümüzde en fazla göç kentten kente yaşanmaktadır.

Beyin Göçü Nedir?

Bu konuda söyleyecek çok şeyim var ama ben size sadece ÖSYM'nin soracağı şekilde anlatayım. Beyin göçü daha iyi yaşama, daha çok gelir getirisi elde etme ve kendisini daha çok geliştirme isteğiyle okumuş güzel beyinlerin başka ülkelere göç etmesidir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Göçler ile ilgili aşağıdaki verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Beyin göçü genelde geri kalmış ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru yaşanır
B) İç göçler ülke nüfusunu etkilerken bölge nüfuslarını etkilemez
C) Tarım ve turizme bağlı göçler genelde mevsimlik göçlerdir
D) Sanayi ve madene bağlı göçler genelde kalıcı göçlerdir
E) Dış göçler ülke nüfusunu etkiler

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Ülkemizde göçlerle ilgili aşağıdaki verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) En fazla göç veren bölüm Doğu Karadeniz'dir.
B) En fazla göç alan bölge Marmara Bölgesidir.
C) En fazla mevsimlik göç alan bölge Akdeniz Bölgesidir.
D) Madene dayalı göçler genelde kalıcı göçlerdendir.
E) En fazla göç olayı kırdan kente doğru yaşanmaktadır.

Hızlı Nüfus Artışının Nedenleri Nelerdir?

- Yüksek doğum oranları
- Sağlık ve beslenme koşullarındaki iyileşme
- Ortalama insan ömrünün uzaması
- Çocuk ölüm oranlarının düşmesi
- Toplumsal alışkanlıklar
- Din
- Eğitimsizlik

Hızlı Nüfus Artışının Sonuçları Nelerdir?

Bunu olumlu ve olumsuz sonuçlar şeklinde iki başlık hâlinde inceleyelim isterseniz.

Nüfus Artışının Olumlu Sonuçları

- Genç nüfus artar
- İşçi sorunu olmaz
- İş gücü ucuzlar
- Nüfusun yaşlanması sorunu olmaz
- Ülkemizin stratejik önemi artar

HAP BİLGİ ÖSYM böyle bir soruda genelde iş gücünün ucuzlamasını çeldirici olarak kullanacaktır lütfen dikkat et. Şimdi sınava gidersin benim aldığım maaş azalıyor nasıl olumlu olur diye düşünürsün ve tongaya düşersin. Hocam ÖSYM sana göre değil ülkeye göre soru sorar. Çünkü iş günün ucuzlaması ülke için olumlu bir şeydir. İş gücü ucuzlarsa yabancı yatırımcı ülkemizde daha çok fabrika açar.

Nüfus Artışının Olumsuz Sonuçları

- İşsizlik artıp kalkınma hızı düşer
- Tüketici nüfus artar
- Sosyal ve kültürel hizmetlerde aksama olur
- Göçler hızlanıp, plansız kentleşme ve konut sıkıntısı meydana gelir.
- Çevre sorunları artar, doğal kaynaklar hızla tükenir.
- İhracat azalır
- İthalat artar

NOT Şu an nüfus artış hızını artırmaya yönelik politikalar uygulandığı için bana kalırsa ÖSYM olumlu yanları üzerinde daha çok duracaktır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıdakilerden hangisi nüfus artışının olumsuz sonuçları arasında yer almaz?

A) Tüketici nüfus artar.
B) Kalkınma hızı düşer.
C) İş gücü ucuzlar.
D) İthalat artar.
E) Göç olayları artar.

Başkalarını kontrol edenler güçlü olabilirler, ama kendini kontrol edebilenler çok daha güçlüdür.

Lao Tzu

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

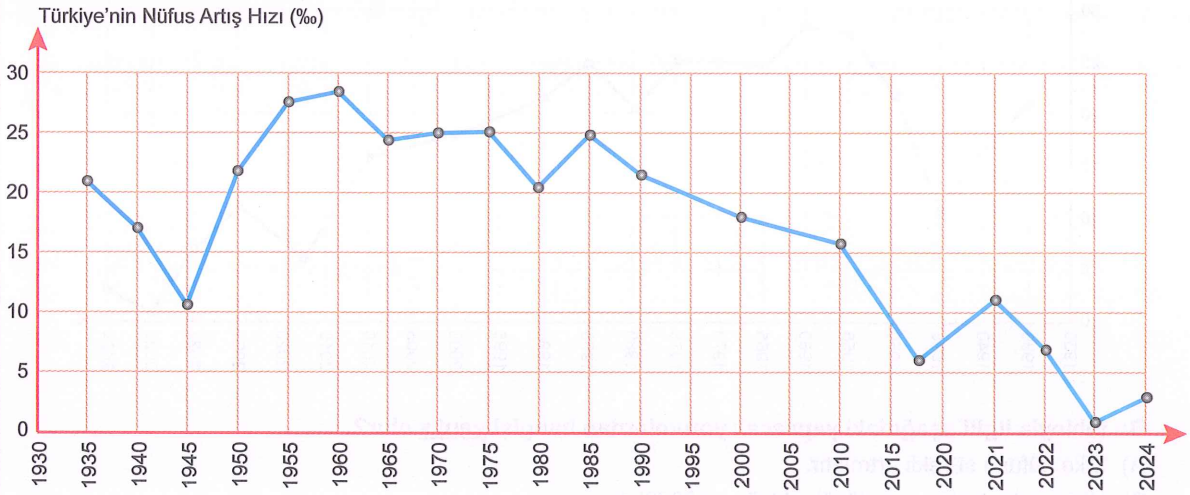
Aşağıdakilerden hangisi nüfus artışının olumlu sonuçlarından değildir?

A) Genç nüfusun artması
B) İş gücü sorunu yaşanmaması
C) İş gücünün ucuzlaması
D) Nüfusun yaşlanma sorunu olmaması
E) İthalatın artması

Ülkemizde geçmişten bugüne nüfus artış oranları nasıl gerçekleşmiştir?

Canlarım bunla ilgili bilmemiz gereken en önemli şey aşağıdaki nüfus artış oranlarını gösteren tablo olacak. Unutma neredeyse her yıl bu tablodan soru geliyor.

1930-2024 Arası Nüfus Artış Oranları

Tamam, hocam iyi güzel diyorsun da bu tablonun tamamı ezberlenir mi? Kardeşim zaten bu tablonun tamamını ezberlemeyeceksin. Ben sana ezberlemen gereken yerleri maddeler hâlinde yazayım.

1. Ülkemizde 1940-1945 yılları arasında nüfus artış hızının azalmasının nedenleri sorulabilir. (Bunun nedeni o dönemde II. Dünya Savaşının patlak vermiş olması, buna bağlı yaşanan ekonomik sıkıntılar ve erkek nüfusun silahaltına alınmış olmasıdır).

   Yalnız dikkat et yeni verilere göre nüfus artış hızının en düşük olduğu yıl 2023 olmuştur. Binde 1,1'lik bir artışla Türkiye tarihinin en az nüfus artış oranı yaşanmıştır. Bu düşüşteki en büyük etken salgındır.
2. Ülkemizde nüfus artış hızının en fazla olduğu dönem 1955-1960 yılları arasındaki dönemdir. (Bunun nedeni ülkenin ekonomisinin tarıma dayalı olması ve makinalı tarıma geçilmediği için insana duyulan ihtiyacın fazla olması buna bağlı olarak devletin nüfus artış hızını yükseltmeye yönelik politikalara ağırlık vermesidir. Ayrıca sağlık ve beslenme koşullarındaki iyileşmelerle anne ve çocuk ölümlerindeki azalmalar ile ortalama ömrün artmaya başlaması etkili olmuştur.)
3. 1985 yılından sonra ülkemizde nüfus artış hızı sürekli azalma eğilimine girmiştir. Nedenleri nelerdir derse aşağıda bu nedenleri verdim sana zahmet ezberle.

- Ekonomik sıkıntılar
- Dış göçler
- Devletin aile planlamasını özendirici bir politika izlemesi
- Kadının çalışma hayatına girmesi
- Eğitim seviyesinin artması
- Kentsel nüfus oranının artması
- Kültür farklılaşması

Not Alınız

.....

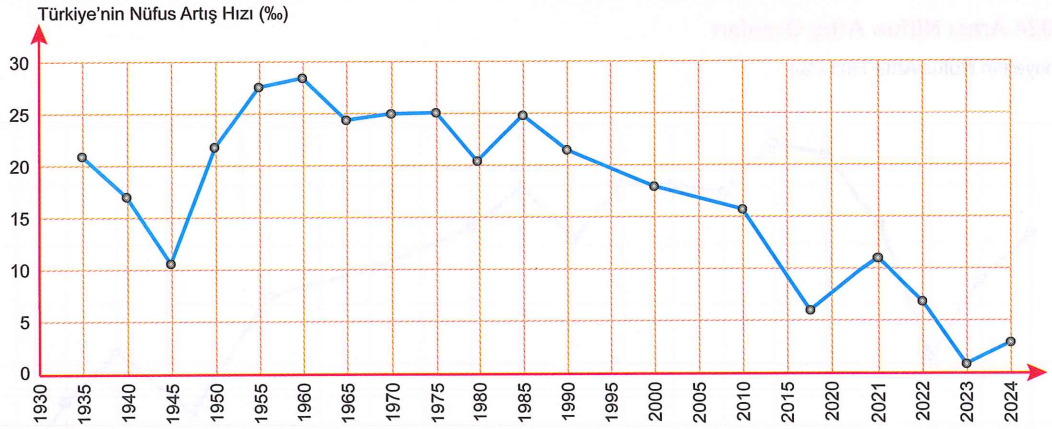
.....

.....

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Aşağıdaki tabloda ülkemizin 1930-2023 yılları arasındaki nüfus artış hızı verilmiştir.

Bu tabloyla ilgili aşağıdaki yapılacak yorumlardan hangisi yanlış olur?

A) Ülke nüfusu sürekli artmıştır.
B) Nüfus artış hızının en düşük olduğu yıl 2023'tür.
C) Nüfus artış hızının en fazla olduğu dönem 1955-1960 yılları arasındaki dönemdir.
D) Nüfusun en az olduğu yıl 1945'tir.
E) Verilen yıllarda nüfus sayısı hiç azalmamıştır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Ülkemiz tarihinde nüfus artış hızının en düşük olduğu yıl aşağıdakilerden hangisidir?

A) 1927 B) 1945 C) 1955 D) 1995 E) 2023

HAP BİLGİ Burada dikkat etmen gereken en önemli şey bu tabloda mavi çizgiyle belirtilen grafik nüfus sayısını değil nüfus artış hızını göstermektedir. Yani orda mavi çizgiye bakıp nüfusun en az olduğu dönem 2023 yıllıdır diyemezsin. Ancak nüfus artış hızının en düşük olduğu yıl 2023'tür diyebilirsin. Çünkü bu çizgi nüfus artış hızını gösteriyor. 2023 yılında binde 1,1 bile olsa bir önceki yıla göre nüfus artmıştır. O zaman diyebiliriz ki (nüfus binde 1,1 bile olsa arttığına göre) bu tabloya göre nüfusun en fazla olduğu yıl en sondaki 2023, en az olduğu yıl en baştaki 1930 olacaktır.

Nüfus Yoğunluğu Nedir?

Aritmetik Nüfus Yoğunluğu

Toplam Nüfus/Yüz Ölçümü=Aritmetik Nüfus Yoğunluğu

Formül yukarıdaki gibi yani toplam kişi sayısını toplam yüz ölçümüne böldüğümüz zaman aritmetik nüfus yoğunluğunu buluruz.

HAP BİLGİ Lütfen ama lütfen şuna dikkat et, aritmetik nüfus yoğunluğunda iki şeye bakacaksın. Bir nüfus sayısı, iki yüz ölçümü. Başka hiçbir şeyi hesaba katma. Çünkü yorum yaptığında çok hata yapıyorsun. Yani ben sana dersem ki hocam Marmara aritmetik nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu bölgemizdir. Bunun nedeni nedir? Senin demen gereken hocam yüz ölçümü küçük ama buna rağmen nüfusu fazla o yüzden. Başka hiçbir yorum yapma. Sanayisi gelişmiş, iş imkânı fazla... gibi yorumlar yapma çünkü bunlar nüfusun fazla olma nedenidir ve tek başına nüfus, aritmetik nüfus yoğunluğunun fazla olmasını sağlamaz. **Örneğin** İç Anadolu Bölgesi, Marmara'dan sonra nüfusun en fazla olduğu bölgemizdir. Buna rağmen yoğunluk fazla değil çünkü yüz ölçümü oldukça geniş.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Aritmetik nüfus yoğunluğunun en az olduğu bölge Doğu Anadolu Bölgesi'dir.
Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yüz ölçümüne göre nüfusunun az olması
B) Tarımda makine kullanımının zor olması
C) Yeryüzü şekillerinin engebeli olması
D) Terör olaylarının halkı göçe zorlaması
E) Ortalama yükseltisinin fazla olması

Tarımsal Nüfus Yoğunluğu

Toplam Tarımda Çalışan/Toplam Tarım Arazisi=Tarımsal Nüfus Yoğunluğu

Formül yukarıdaki gibi ama bu formül soruları cevaplarken hiç işine yaramayacak. Neden dersen. Hocam hangi bölgenin tarım arazisinin ya da tarımda çalışan kişi sayısını biliyorsun? Bilmeden nasıl hesaplayacaksın? O Yüzden bunu boş ver de gel aşağıdaki hap bilgiye bakalım.

HAP BİLGİ

Sana tarımsal nüfus yoğunluğu sorulmuşsa yeryüzü şekillerine bak. Verilen arazi engebeliyse tarımsal nüfus yoğunluğu fazla. Arazi düzlük ise tarımsal nüfus yoğunluğu azdır. İlla mantığını bilmek istiyorsan dinle. Kardeşim engebeli arazide tarımda makine kullanamazsın insan gücüne dayalı tarım yapılır. Ayrıca arazi engebeli olduğu için tarım alanları az ve küçüktür. Yani makinede kullanamadığımdan küçücük arazide çok kişi çalışmak zorunda kalır bu da yoğunluğu artırır. O zaman Karadeniz, Akdeniz'in dağlık alanları ve Doğu Anadolu gibi engebeli alanlarda tarımsal nüfus yoğunluğu fazla iken, İç Anadolu, Marmara, Ege, Güneydoğu Anadolu gibi düzlük alanlarda tarımsal nüfus yoğunluğu azdır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Tarımsal nüfus yoğunluğu fazla olan bir bölge için aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılabilir?

A) Maden çeşitliliği fazladır.
B) Aritmetik nüfus yoğunluğu fazladır.
C) Kişi başına düşen milli gelir yüksektir.
D) Tarımda makine kullanımı yaygındır.
E) Engebeli bir araziye sahiptir.

Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu

Toplam Nüfus/Toplam Tarım Arazisi=Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu

Formül yukarıda ama emin ol buda işine yaramaz. Hocam neden yazıyorsun o zaman diyebilirsin sadece mantığı anla diye yazıyorum. Buradan gelebilecek bir soru var onun mantığını da aşağıda hap bilgide anlattım ve sorusunu sordum.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıdaki tabloda beş bölgenin aritmetik ve fizyolojik nüfus yoğunlukları verilmiştir.

Bölge	Aritmetik nüfus yoğunluğu	Fizyolojik nüfus yoğunluğu
I	64	80
II	97	101
III	100	170
IV	70	220
V	83	157

Bu tabloya bakılarak yapılacak yorumlardan hangisi doğru olur?

A) I numaralı bölgede bitki örtüsü gürdür.
B) II numaralı bölgede ulaşım nispeten daha kolaydır.
C) III numaralı bölgede maden çeşitliliği fazladır.
D) IV numaralı arazide tarımda makine kullanımı yaygındır.
E) V numaralı arazide karın yerde kalma süresi daha kısadır.

HAP BİLGİ Burada bilmen gereken sana verilen tabloda verilen bölgelerden birinin aritmetik nüfus yoğunluğu ile fizyolujik nüfus yoğunluğu arasındaki fark fazla ise o bölge genelde engebelidir. Verilen tablodaki bölgelerden birinde aritmetik nüfus yoğunluğu ile fizyolojik nüfus yoğunluğu arasındaki fark az ise o bölge genelde düzlüktür. Tabloyla ilgili yorum yaparken sadece bu bilgilere göre yorum yapabilirsin. Başka bilgiye ulaşamazsın.

HAP BİLGİ Kıyı bölgelerimiz nem ve yağışın bol olması, verimli topraklara sahip olması ya da ikliminin daha elverişli olması gibi nedenlerle yoğun nüfuslu alanlardır. Ama istisna olanlarda vardır. Misal; Teke ve Taşeli Platolarının olduğu alanlar karstik araziye sahip olduklarından tarım için elverişli değildir bu yüzden nüfusları tenhadır. Menteşe Yöresi engebeli bir araziye sahip olduğu için nüfusu tenhadır. Biga-Gelibolu yani Çanakkale Boğazının bulunduğu alan engebeli olduğu için ve tarihi öneminden dolayı koruma altında bulunan bir alan olduğu için nüfusu tenhadır. Yıldız Dağları adı üstünde dağlık bir alan olduğu için nüfusu tenhadır. Yalnız şunu diyenler vardır. Hocam Doğu Karadeniz Bölümü de engebeli nüfusu tenha olması gerekmez mi? Kardeşim Doğu Karadeniz kıyıları iklimi elverişli olduğu için yoğunluk Türkiye ortalamasının bile üzerindedir. Çünkü Doğu Karadeniz'de yerleşmeye en uygun yerler kıyı kesimlerdir.

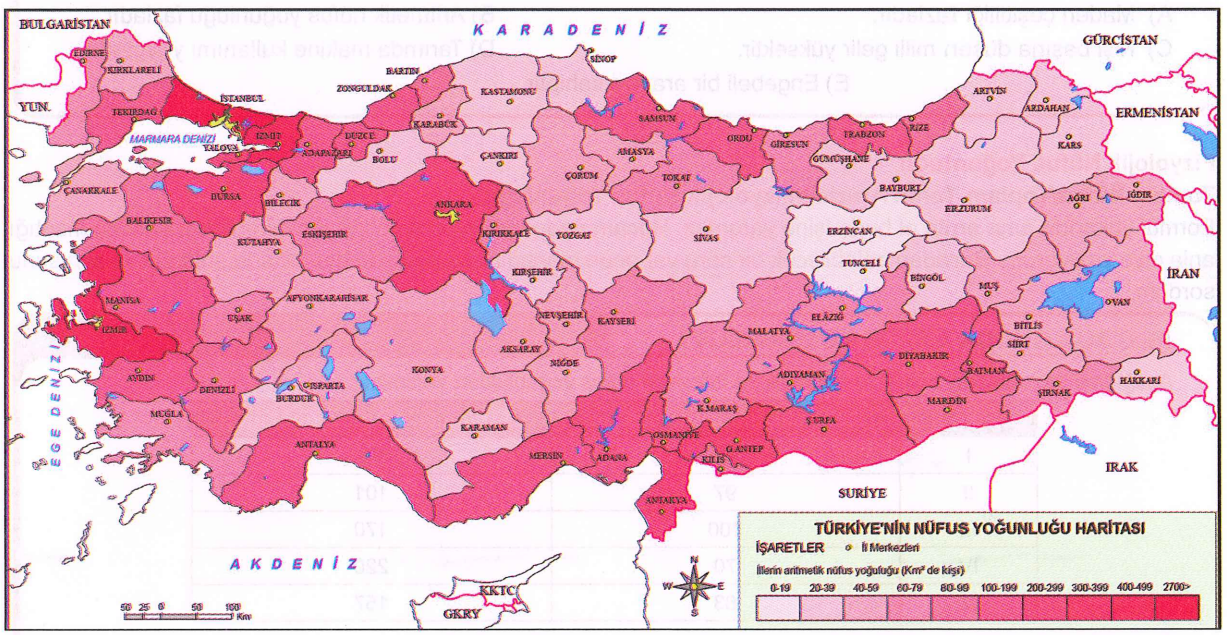
PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Kıyı bölgelerimiz genelde nüfus yoğunluğunun fazla olduğu yerlerdir.
Aşağıda verilen yörelerden hangisi kıyıda yer almasına rağmen bu genellemeye uymaz?

A) Doğu Karadeniz B) Güney Marmara C) Adana Bölümü
D) Menteşe Yöresi E) Kıyı Ege

İstersen aşağıdaki nüfus yoğunluğu haritasını bir incele 🙂

NOT Teke, Taşeli, Menteşe Yöresi, Çanakkale, Yıldız Dağları ve Hakkari gibi illerimizin tenha nüfuslu olmalarında yeryüzü şekilleri etkili olmuştur. İç Anadolu Bölgesinde Konya, Karaman, Yozgat gibi illerin tenha nüfuslu olmasında yeryüzü şekilleri değil iklimlerinin elverişsiz olması etkili olmuştur.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıda ülkemizdeki tenha nüfuslu yerler verilmiştir.
Bunlardan hangisinin nüfusunun tenha olma nedeni diğerlerinden farklıdır?

A) Menteşe B) Hakkâri C) Yıldız Dağları D) Taşeli E) Konya

Nüfusun yapısal özellikleri nedir?

Nüfusun yapısal özellikleri deyince; Nüfus piramitleri, kadın erkek oranları, okuryazar oranları, kır-kent oranları, çalışanların ekonomik faaliyet kollarına dağılımı gibi özellikler aklımıza gelecek. Unutma yapısal özelliklerin hepsi de ülkenin gelişmişliği hakkında bilgi verir. Bu bakımdan önemlidir. ÖSYM sana bu yapısal özelliklerden birisini verecek. O ülke gelişmiş mi geri kalmış mı? Onu bulmanı isteyecek ve ona göre yorum yaptıracak. O yüzden öncelikle istersen gelişmiş ve geri kalmış ülkelerin özelliklerini yazayım sonra nüfus piramitlerinden başlayarak yapısal özellikleri anlatalım.

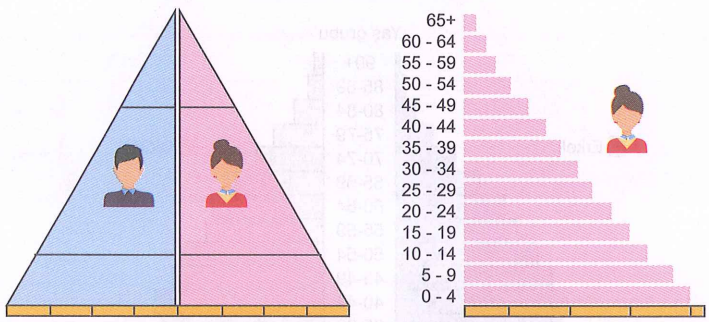
Gelişmiş Ülkelerin Özellikleri Nelerdir?

- Kalkınma hızı fazladır.
- İşsizlik oranı azdır.
- Eğitim seviyesi yüksektir.
- Bağımlı nüfus azdır.
- Ortalama ömür uzundur.
- Milli gelir yüksektir.
- Yaşlı nüfus fazladır.
- Doğum oranları düşüktür.

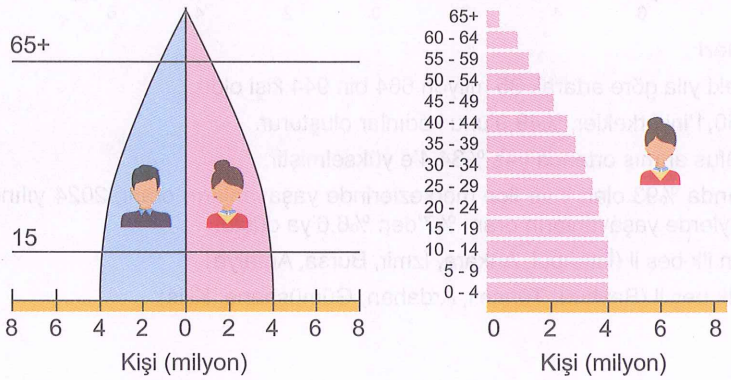
Geri Kalmış Ülkelerin Özellikleri Nelerdir?

Gelişmiş ülkelerin özelliklerinin tam tersini al. Gereksiz yere ezber yapıp kafa yorma 😊

Nüfus Piramitleri

Düzgün bir üçgene benzeyen (eş kenar üçgen): Bu piramit, yüksek doğum ve ölüm oranlarına sahip ülkelere aittir. Geri kalmış ülkelerin nüfus piramididir. Sanayi Devrimi öncesi toplumların çoğu bu piramit **örneğini** yaşamıştır. İngiltere'nin 1881, Hindistan'ın ise 1961'deki piramitleri bu şekildedir. Günümüzde ise Bangladeş, Çad, Mozambik, Etiyopya, Sudan, Afganistan, Somali gibi geri kalmış, yüksek doğum ve ölüm oranlarının yaşandığı ülkelerde görülmektedir.

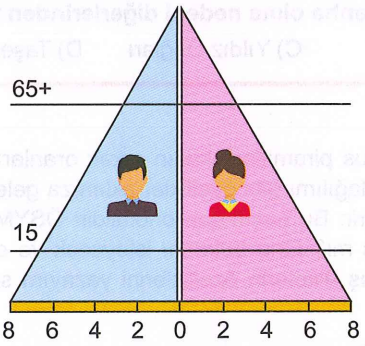

Arı kovanı şeklindeki bu tip piramit düşük doğum oranı (dar bir taban) ve düşük ölüm oranı (en gençten en yaşlıya doğru yaş grupları çok az belirgin) olan ülkelere aittir. Durağanlık söz konusudur. Gelişmiş ülkelerin nüfus piramidi-dir. İsviçre, İngiltere, Danimarka, Belçika, Almanya, Hollanda gibi gelişmiş ülkeler bu tipe en iyi örneklerdir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

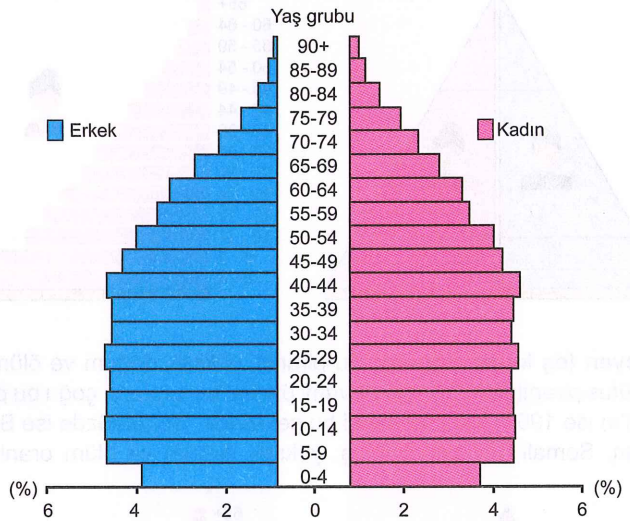
Aşağıdaki bir ülkeye ait nüfus piramidi verilmiştir.

Bu piramide bakılarak aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

A) Doğum oranları fazladır
B) Okuryazar oranı düşüktür
C) Yaşlı nüfus azdır
D) Çalışma çağındaki nüfus azdır
E) Geri kalmış ülkelerin nüfus özelliğini yansıtır

2024 Nüfus Piramidi

2024 TÜİK Nüfus Verileri

- Nüfusumuz bir önceki yıla göre artarak 85 milyon 664 bin 944 kişi oldu.
- Toplam nüfusun %50,1'ini erkekler, %49,9'unu kadınlar oluşturur.
- Orta yaş ve yaşlı nüfus artmış ortanca yaş %34,4'e yükselmiştir.
- Türkiye'de 2023 yılında %93 olan il ve ilçe merkezlerinde yaşayanların oranı, 2024 yılında %93,4 oldu. Diğer yandan belde ve köylerde yaşayanların oranı %7'den %6,6'ya düştü.
- Nüfusu en fazla olan ilk beş il (İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya)
- Nüfusu en az olan ilk beş il (Bayburt, Tunceli, Ardahan, Gümüşhane, Kilis)
- En yaşlı il Sinop
- En genç il Şanlıurfa

ÖNEMLİ NOT: 2025 TÜİK verileri açıklandığında bu bilgilerin bir kısmı değişebilir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

2024 TÜİK verilerine göre ülkemizin nüfus özellikleriyle ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Nüfusu en az olan ilimiz Bayburt'tur.
B) Ortanca yaş oranı artmaktadır.
C) Kent nüfus oranları artarken kır nüfus oranları azalmıştır
D) Kadın erkek oranları genel olarak birbirine yakındır.
E) Yaş ortalaması en fazla olan il Şanlıurfa'dır.

Kadın Erkek Oranları

Yapısal dağılışta ikinci bileceğimiz kadın erkek oranlarıdır.

Ülkemizde kadın erkek nüfus oranları genel olarak birbirine yakındır (erkekler %50,1- kadınlar %49,9 2024 TÜİK). Lakin göç alan ve göç veren yerlerde kadın erkek oranları değişmektedir. İş bulmak için ilk göç edenler genelde erkeklerdir. Erkek gider iş bulur düzenini kurar sonra eşini ve çocuklarını yanına alır. Bu sebeple göç alan gelişmiş yerlerde genelde erkeklerin sayısı fazla iken, göç veren geri kalmış yerlerde genelde kadınların sayısı fazladır.

NOT Yaşlı nüfus içerisinde de kadınların sayısı fazladır. Bunun nedenini bulmayı size bırakıyorum ☺

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Ülkemizdeki kadın erkek nüfus oranlarıyla ilgili aşağıdaki verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Kadın erkek nüfus oranları genel olarak birbirine yakındır
B) Göç veren yerlerde genelde kadın nüfusu daha fazladır
C) Göç alan yerlerde genelde erkek nüfusu daha fazladır
D) Yaşlı nüfus içerisinde kadınların oranı daha fazladır
E) Genç nüfusun büyük bölümünü kadınlar oluşturmaktadır

Aktif Nüfus

15 yaş altı ve 64 yaş üstü bağımlı nüfus olarak kabul edilirken, 15-64 arası aktif nüfus olarak kabul edilir. Gelişmiş ülkelerde bağımlı nüfus az iken geri kalmış ülkelerde fazladır.

Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Dağılımı

Gelişmiş ülkelerde nüfusun büyük bölümü hizmet ve sanayi sektöründe çalışırken geri kalmış ülkelerde çalışanların büyük kısmı tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır.

Burada kısaca ekonomik faaliyet kollarından da bahsetmekte fayda var.

Birincil Ekonomik Faaliyet: Hammadde üretimi yapanlar (Tarım, hayvancılık, madencilik, avcılık, toplayıcılık) bu ekonomik faaliyet kolundadır.

İkincil Ekonomik Faaliyet: Sanayi sektöründekiler yani birincil ekonomik faaliyette elde edilen ham maddeyi işleyenler bu gurupta yer alır.

Üçüncül Ekonomik Faaliyet: Üretmeyen bilgi satan ya da hizmetini sunandır. Memurların tamamı, şoförler ve tüccarlar bu gruba girer.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıdaki çalışanlardan hangisi farklı bir ekonomik faaliyet kolunda yer almaktadır?

A) Öğretmenlik yapan Mehmet Bey
B) Demir çelik sanayinde çalışan Ahmet Bey
C) Şoförlük yapan Cavit Bey
D) Polis memuru Samet Bey
E) Zabıt kâtibi Şenay Hanım

Okuryazar oranları

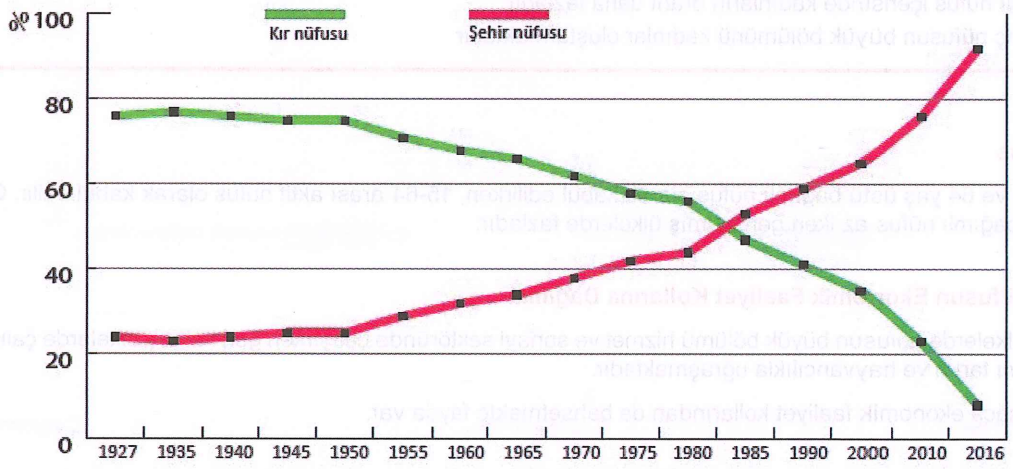
Okuryazar oranı fazla olan ülkeler gelişmiş, az olan ülkeler ise geri kalmıştır.
Ülkemizde Cumhuriyetin ilk yıllarında okuryazar oranı %10 civarındayken günümüzde %90'ı geçmiş durumdadır.

HAP BİLGİ Okuryazar ve çalışanlar içerisinde kadınların sayısı az erkeklerinki fazla ise bu yine geri kalmışlık göstergesidir.

Kırsal Kentsel Nüfus Oranları

Gelişmiş ülkelerde kent nüfusu fazla iken geri kalmış ülkelerde kır nüfusu fazladır.
Ülkemizde yaklaşık 1985 yılına kadar kır nüfusu kent nüfusundan fazlaydı. 1985 yılında kent nüfusu bir tık öne geçmiştir ve o günden bu yana kent nüfusu hep daha fazla olmuştur.

HAP BİLGİ Büyük şehir yasasıyla birlikte büyük şehirdeki köylerin büyük kısmı mahalle olarak kent merkezine bağlanmıştır. Böylelikle bir gecede kentsel nüfus oranları %92 ye çıkmış kırsal nüfus oranları ise %8 düşmüştür.

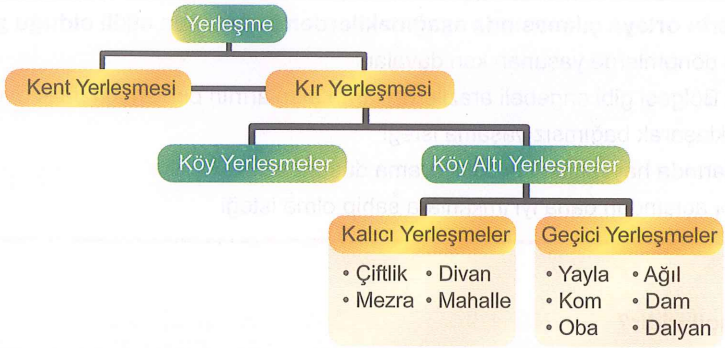
PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıdakilerden hangisi nüfusun yapısal dağılışı hakkında bilgi vermez?

A) Okur yazar oranları
B) Kadın erkek oranları
C) Demir-çelik sanayinde çalışanların oranı
D) Kır ve kentte yaşayanların oranları
E) Yaşlıların gençlere göre oranları

Yerleşme Çeşitleri Nelerdir?

Kent Yerleşmesi Nedir?

ÖSYM'nin soracağı sorular genelde hangisi tarım kentidir, hangisi turizm kentidir, hangisi sanayi kentidir şeklinde olmaktadır. Burada 81 ili ayrı ayrı yazmayacağız. Ekonomik coğrafyada tarım, hayvancılık, sanayi, turizm anlatacağımız için bunları orada öğreneceksin. Ama yine de biraz mantıklı düşünürsen bu tür soruları rahatlıkla yaparsın yani kalkıp Antalya ilimize maden kenti demeyeceksin ya da Zonguldak'a turizm kenti demeyeceksin o yüzden bu konu üzerinde pek durmuyorum. Alttaki soru örneğinden de ne kadar basit olduğunu görürsün.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Şehirlerin gelişmesinde çeşitli ekonomik faaliyet kolları etkili olmaktadır.

Aşağıda verilen şehirlerimizden hangisinin gelişmesinde turizm daha az etkili olmuştur?

A) Zonguldak B) Antalya C) Muğla D) Nevşehir E) Mersin

Köy Yerleşmesi Hakkında Neler Bilmeliyiz?

Köy yerleşmelerinde bilmen gereken şey, köylerde yapılan ekonomik faaliyet kollarında köyün kurulduğu yerin çok etkili olduğudur. Yani köy düzlük bir alanda kurulmuşsa genelde tarım ile uğraşırken engebeli bir alanda kurulmuşsa genelde hayvancılık yaparlar. Deniz kenarında bir köy ise balıkçılık ya da turizm faaliyetleri yürütülürken, yer altı kaynakları zengin olan köyler ise madencilikle uğraşırlar. Yine ormana yakın alanlarda orman köyleri dediğimiz köyler görülebilir.

Açıkçası bu konudan da çok fazla soru geleceğini sanmıyorum ama ÖSYM'nin sağı solu belli olmadığı için buraya yazdım.

NOT En küçük idari birim köydür bunu da unutmayalım. Olur ya vatandaşlıkta karşınıza çıkarsa aklınızda bulunsun.

Köy Altı Yerleşmeler

Köy altı yerleşmelerin ortaya çıkmasında neler etkili olmuştur?

1. Kalabalık ailelerden kaçarak bağımsız yaşama isteği. (Özellikle çiftlikler)
2. Aileler arasında çıkan anlaşmazlıklar. (Geçmişte çokça gördüğümüz kan davaları)
3. Hayvanlar için otlak ve barınak temini (Özellikle yaylalar)
4. Bazı bölgelerde tarım arazilerinin engebeli ve birbirinden uzak olması.

NOT Yerleşme konusundan en çok sorunun geldiği yer burasıdır. O yüzden köy altı yerleşmelere dikkatli çalış.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Köy altı yerleşmelerin ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenemez?

A) Özellikle geçmiş dönemlerde yaşanan kan davaları
B) Doğu Karadeniz Bölgesi gibi engebeli arazilerde tarım alanlarının birbirinden uzak olması
C) İnsanlardan uzaklaşarak bağımsız yaşama isteği
D) Özellikle yaz aylarında hayvanlar için otlak arama düşüncesi
E) Eğitim ve alt yapı açısından daha iyi imkânlara sahip olma isteği

Kalıcı Yerleşmeler Hangileridir?

ÇİFTLİK:

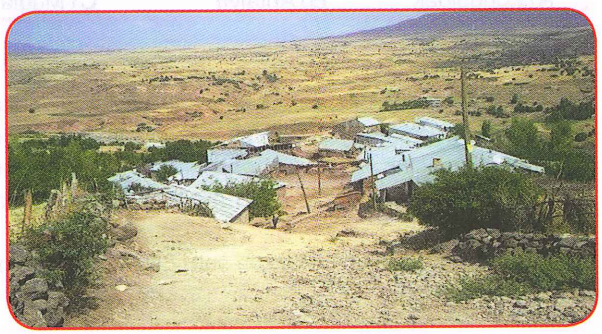
Köy ve şehir yerleşmelerinin uzağında kurulmuş bir veya birkaç ev ile geniş tarım arazilerinden oluşan yerleşmelerdir.
Çiftliklerin bazılarında tarımsal faaliyetlerle birlikte hayvancılıkta yapılmaktadır.
Batı Anadolu, Akdeniz, Trakya ve İç Anadolu'da çiftliklere sıkça rastlanır.

HAP BİLGİ Dikkatli ol çiftlik için geniş düzlükler gerekmektedir bu yüzden Doğu Anadolu ve Karadeniz gibi engebeli arazilerde fazla gelişme göstermez.

MEZRA:

Bir ya da birkaç evden oluşan tarım ve hayvancılık yapılan küçük yerleşme tipidir.
Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yaygındır.
Mezralar başta geçici yerleşme olarak kurulmuş ancak gelişerek birçoğu günümüzde sürekli yerleşmeye dönüşmüştür.

NOT Sanırım 2017 yılında sorulan ÖABT sorusunda mera geçici yerleşme olarak alınmıştı. Lakin günümüzde bir çok yerde kalıcı olarak geçtiği için biz de öyle aldık.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

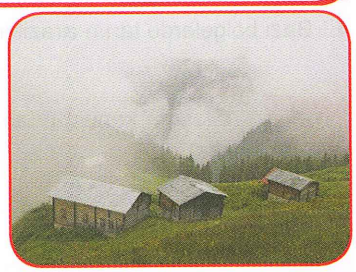
▶ Cevap: B

Birkaç evden oluşurlar. Daha çok Doğu Anadolu Bölgesinde yayılış gösteren tarım ve hayvancılık faaliyeti yapılan kalıcı yerleşmelerdir.
Yukarıda özellikleri verilen köy altı yerleşmesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yayla B) Mezra C) Divan D) Ağıl E) Dam

DİVAN:

Birbirlerinden uzakta kurulan evlerden oluşan yerleşmelerdir.
Bu evler bir araya gelerek mahalleleri oluşturur.
Her divan birkaç ev ve hayvanlar için kümes, ahır ve ağıldan oluşur.
Kuzey Anadolu bu yerleşmelerin yaygın olduğu yerlerdendir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

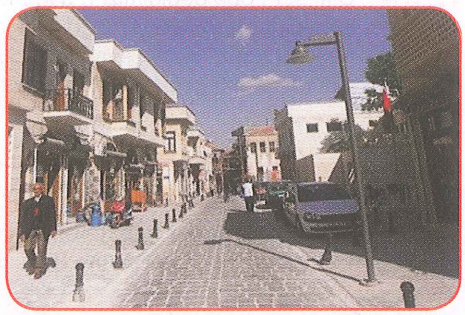
▶ Cevap: C

Aşağıdaki verilenlerden hangisi geçici yerleşmeler arasında gösterilemez?

A) Yayla B) Dalyan C) Divan D) Dam E) Kom

HAP BİLGİ Gördüğün gibi Mezra ve Divan birbirinin benzeri yerleşmelerdir. O zaman burada nerede kurulduğuna dikkat edeceksin. Bu yerleşmeler Doğu ve Güneydoğuda ise Mezra, Karadeniz'de kurulmuşsa Divan olacak.

MAHALLE:
Ev sayısının 5-30 arasında değiştiği, köy altı yerleşmeler içerisinde en büyük ve zamanla gelişerek köy olmaya en uygun olan yerleşme tipidir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıdakilerden hangisi köy altı yerleşmelerden birisi değildir?

A) Mahalle B) Bucak C) Divan D) Dalyan E) Mezra

Geçici yerleşmeler hangileridir?

YAYLA: En önemli ve yaygın geçici köy altı yerleşmelerden biridir. İlk yaylacılık faaliyetleri hayvancılık için yapılmıştır. Ancak sonraları Karadeniz Bölgesinde turizm ve hayvancılık faaliyeti, Akdeniz'de ise sıcaktan kaçma, turizm ve hayvancılık faaliyeti için kullanılmaya başlanmıştır.
Yaylacılık faaliyetleri en çok; Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinde yapılmaktadır.

NOT DOKAP'ın alt projesi olan YEŞİL YOL projesi Doğu Karadeniz deki yaylaları yaya yolu ile birleştirme projesidir.

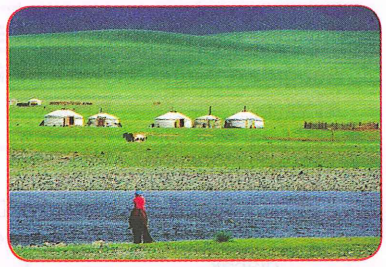
PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Yaylacılık faaliyetleri hakkında aşağıdaki verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Daha çok Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinde yapılmaktadır.
B) Karadeniz Bölgemizde daha çok hayvan otlatmak için yapılmaktadır.
C) Geçici yerleşmeler içerisindedir ama turizmde kullanılanlarının bazıları kalıcı yerleşmelere dönüşebilir.
D) Akdeniz Bölgesinde daha çok Toros Dağlarının kuzey yamaçlarında yapılır.
E) Yükselti değeri az olan yerler yaylacılık için çok uygun değildir.

KOM: Doğu Anadolu Bölgesi'nde hayvancılık faaliyetleri için kurulmuş geçici yerleşmelerdir. Yerleşmelerde hayvan barınakları ve çoban evleri bulunur.

OBA: Özellikle Akdeniz Bölgesi'nde görülen göçebe çadır tipi yerleşmelerdir. Yerleri sabit değildir.

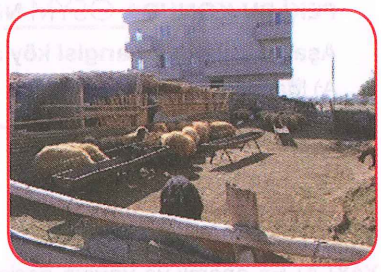
HAP BİLGİ Dikkat et oba dediğimizde çadır kültürü var yani çadırda yaşıyorum. Çadırda yaşadığıma göre de daha çok Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri gibi sıcak olan yerlerde yaşamayı tercih edeceğim. Yalnız belki Erzurum-Kars çevresinde gür otlaklar oluştuğu için yaz aylarında bu civarda yaşamayı tercih edebilirim. çünkü geçimimi hayvancılıkla sağlıyorum ☺

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Tamamen konargöçer yaşamının yani çadır kültürünün etkili olduğu ve hayvancılık faaliyetlerinin yoğun olduğu geçici yerleşme türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yayla B) Dam C) Oba D) Kom E) Dalyan

AĞIL: Genelde koyun yetiştiriciliğini yapıldığı etrafı çitlerle çevrili üstü açık alanlardır.

HAP BİLGİ Genelde koyun yetiştiriciliği yapıldığına göre küçükbaş hayvancılığın daha çok geliştiği; İç Anadolu, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu gibi bölgelerde gelişme gösterecektir.

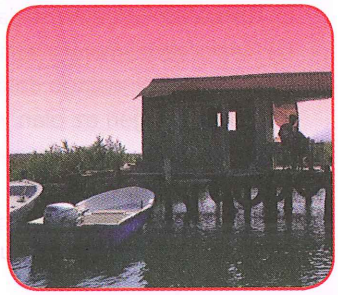
PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Etrafı çitlerle çevrili üstü açık alanlardır
Genelde küçükbaş hayvancılık yapılır
İç Anadolu ve Doğu Anadolu'da yaygın olarak görülür
Yukarıda özellikleri verilen köy altı yerleşme aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yayla B) Mezra C) Divan D) Ağıl E) Dam

DAM: Ege bölgesi, Göller Yöresi, Gökçeada ve Bozcaada'da yaygın olarak görülen ve daha çok hayvancılık faaliyetlerinin yürütüldüğü. Hayvancılığın yanı sıra küçük çaplı tarımsal faali-yetlerin yapıldığı yerleşmelerdir.

DALYAN: Balıkçılık faaliyetlerinin yürütüldüğü köy altı yerleşme türüdür. Ege Bölgesinde yaygındır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Genelde Ege kıyılarında görülen ve balıkçılık yapmak için kurulmuş geçici yerleşmeler aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dalyan B) Dam C) Kom D) Yayla E) Ağıl

Dağınık ve Toplu Yerleşmelerin Özellikleri Nelerdir?

Burada bilmen gereken, arazi dağlık ve su kaynağı fazla ise dağınık yerleşme, arazi düzlük ve su kaynağı az ise toplu yerleşme görülür.

Yukarıdaki yazılandan yola çıkacak olursak, Karadeniz, Akdeniz, Doğu Anadolu gibi engebeli arazilerde dağınık yerleşmeler yaygınken; İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Marmara, Ege gibi düzlük arazilerde toplu yerleşmeler yaygındır diyebiliriz.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Dağınık yerleşmelerin yaygın olduğu bir bölge için aşağıdakilerden hangisini söylemek yanlış olur?

A) Genelde su kaynakları fazladır.
B) Yol yapım maliyeti düşüktür.
C) Tarımda makine kullanımı zordur.
D) Tarımsal nüfus yoğunluğu fazladır.
E) Arazi genelde engebelidir.

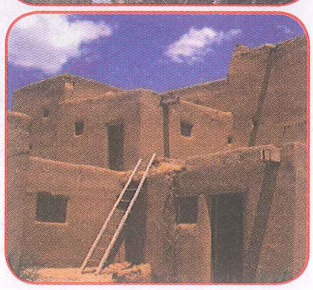
Ülkemizde özellikle kırsal kesimde evlerde kullanılan yapı malzemeleri hangileridir?

NOT Kırsal kesimde evlerde kullanılan yapı malzemesini belirleyen temel etmen genelde iklimdir. İklimin yanı sıra malzemenin orada rahatça bulunup bulunamayacağı da önemlidir.

Taş Malzeme: Taş malzeme yazın serin tuttuğu için genelde Akdeniz Bölgesindeki meskenlerde yapı malzemesi olarak tercih edilir. Yalnız dikkat et bu yapı malzemeleri verdiğimiz bölgelerin kırsal kesimleri için geçerlidir. Yoksa kent merkezlerinde hep betonarme evler dolmaya başladı

Kerpiç Malzeme: Genelde yağışın az olduğu İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde kullanılmaktadır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Bir bölgede kırsal kesimde genelde kerpiç malzemeden yapılmış evlerin yaygın olduğu gözlenmiştir.
Bu bölge ile ilgili yapılacak aşağıdaki yorumlardan hangisi daha doğru olur?

A) Bitki örtüsü gürdür B) Orman varlığı fazladır C) Yıllık yağış miktarı azdır
D) Engebeli bir araziye sahiptir E) Akarsu ağı fazladır

Ahşap Malzeme: Karadeniz Bölgesinde yağış miktarı ve orman varlığı çok olduğu için evlerde yapı malzemesi olarak ahşap tercih edilmektedir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Karadeniz Bölgemizin kıyı kesimlerinde bulunun kırsal kesimlerde ev yapımında genelde ahşap malzeme seçilmesinde;

I. Yağışın fazla olması
II. Orman varlığının çok olması
III. Eğimli bir araziye sahip olması

gibi etmenlerden hangileri etkili olmuştur?

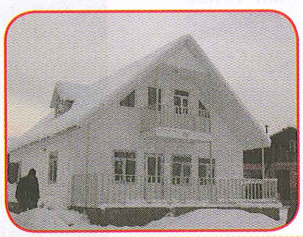
A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) I ve II

HAP BİLGİ Dikkat ettinse diğer bölgelerde sadece iklimin etkisinden bahsettik ama sadece Karadeniz Bölgesinde hem malzemenin bol olmasından hem de iklimden dolayı ahşap seçilir dedik.

Çatılarına göre evler nasıl ayrılır?

Çatısına göre evleri de dik çatılı ya da düz çatılı olarak ikiye ayırıyoruz. Genelde kar yağışının ve yağmurun çok olduğu Doğu Anadolu ve Karadeniz'de dik çatılı evler tercih edilirken, kar yağışının ve yağmurun az olduğu Güneydoğu ve Akdeniz Bölgelerinde düz çatılı evler tercih edilmektedir.

HAP BİLGİ Demek ki evleri yaparken hangi çatıyı kullanmam gerektiğini belirleyen temel etmende iklimmiş unutma ☺

Eğer bir işi yapabileceğine inanırsan, ne kadar güç olursa olsun başarırsın. Ama kendini, dünyadaki en basit bir şeyi yapamayacak biri olarak görürsen, köstebek tepecikleri bile gözüne tırmanamayacağın kadar yüksek görünür.

Émile Coué

TARIM

Tarım konusunda bilmeniz gereken önemli noktalar hangileridir?

Bu önemli noktalardan ilki her iklimin kendisine ait tanıtıcı tarım ürünü olduğudur. Tanıtıcı tarım ürünü nedir hocam dersen, kısaca o iklimin görüldüğü her yerde yetişebilen tarım ürünü diye kodlaya bilirsin aklında.
Akdeniz ikliminin tanıtıcı tarım ürünü zeytindir. Çünkü Marmara'nın güneyinden Güney Doğu Anadolu'nun batı kesimlerine kadar Akdeniz iklimi görülen her yerde zeytin tarımı yapılabilmektedir.
Karasal iklimin tanıtıcı tarım ürünü tahıllarken Karadeniz ikliminin tanıtıcı tarım ürünü fındıktır.

HAP BİLGİ Karadeniz ikliminin tanıtıcı tarım ürünü neden çay değil hocam diye soruyorsan yukarıda yazdığımı tam okumamışın demektir. Kardeşim çay sadece Doğu Karadeniz'de yetişir. Biz ne dedik tanıtıcı tarım ürünü o iklimin görüldüğü her yerde yetişe bilmeli.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Güneydoğu Anadolu Bölgesinin batı kesimlerinde zeytin tarımı yapılıyor olması bu bölgeyle ilgili aşağıdakilerden hangisine kesin kanıt olarak gösterilebilir?

A) Düzlük bir bölge olduğunun
B) Yazları yağışlı geçtiğinin
C) Akdeniz iklimi görüldüğünün
D) Yazların ılıman geçtiğinin
E) Sulama imkânlarının geliştiğinin

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: D

Aşağıda bazı iklim tipleri ve bu iklim tiplerinin tanıtıcı tarım ürünleri eşleştirilmiştir.

I. Akdeniz İklimi-Zeytin
II. Karadeniz İklimi-Çay
III. Karasal iklim - Tahıllar

Yapılan bu eşleştirmelerden hangileri doğrudur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) I, II ve III

Devlet Kontrolündeki Tarım Ürünleri Hangileridir?

Haşhaş ve Kenevir: İkisi de uyuşturucu yapımında kullanıldığı için devlet kontrolündedir.
Tütün: Kaliteyi yüksek tutmak için devlet kontrolündedir.
Şekerpancarı: Çabuk bozulan ürünlerdendir yani depo ömrü azdır. O yüzden fabrikaların tüketeceği kadar üretilir.

HAP BİLGİ Hocam çok üretelim ama ihraç edelim ne olacak ki deme. Diyorum ki çabuk bozulan üründür, yani ihraç edemezsin.

Pirinç: Bataklık ortamlarda yetişir bu yüzden sivrisinek oluşumuna neden olur. Sivrisinekte sıtma hastalığına neden olduğu için devlet kontrolündedir.

NOT
1: Devlet kontrolündeki ürünlerin üretiminde yıllar arasındaki dalgalanmalar diğerlerine göre az olur.
2: Devletin destekleme alımı yaptığı ürünlerin fiyatında yıllar arasındaki dalgalanma az olur. (Patates, fındık, buğday, soğan gibi)
3: Üç üründe yıllar arasındaki dalgalanmanın önüne geçemezsin. Bunlar zeytin, antepfıstığı ve bademdir. Bu ürünlerde ağaç yorulması çok olduğundan bir yıl fazla bir yıl az ürün verirler.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: E

Aşağıdakilerden hangisi devlet kontrolündeki ürünlerden birisi değildir?

A) Pirinç B) Tütün C) Haşhaş D) Şekerpancarı E) Pamuk

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıda devlet kontrolünde olan ürünler ve devlet kontrolünde olma nedenleri eşleştirilmiştir.
Yapılan bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) Şekerpancarı-Depo ömrü az olduğu için
B) Tütün-Sağlığa zararlı olduğu için
C) Pirinç-Bataklık ortamlarda yetiştiği için
D) Haşhaş-Uyuşturucu yapımında kullanıldığı için
E) Kenevir-Uyuşturucu yapımında kullanıldığı için

Tarımda Verimi Artırma Yolları Nelerdir?

1. Sulama

Sulama ülkemizde tarımın en önemli sorunlarındandır. Çünkü tarım faaliyetlerinin yoğunlaştığı yaz aylarında ülkemizde büyük oranda kuraklık hüküm sürmektedir. Bu sebeple ülkemizde sulama olanaklarının yaygınlaştırılması önemlidir..

Sulamanın Yaygınlaşmasıyla Birlikte Neler Değişir?

- Kuru tarım (nadas) metodu uygulaması sona erer.
- Bir yılda, birden fazla ürün alınan sahalar genişler.
- Tarım iklime bağımlılıktan kurtulur ve bilhassa tahılların üretiminde yıllara göre dalgalanmalar azalır.
- Üretimde süreklilik sağlanır.
- Ürün artışı sağlanır.
- Tahıl tarımı yerine, sebze ve meyve tarımı ile endüstri bitkileri ekimi yaygınlaşır.
- Tarım ürünlerindeki verim buna bağlı olarak da çiftçinin gelir seviyesi artar. Çiftçinin gelir seviyesi artarsa göç olayları azalır.
- Tarımın milli gelir içindeki ve ihracatındaki payı artar.

HAP BİLGİ Burada Güneydoğu Anadolu Bölgesi Projesini düşünebilirsin. GAP'la birlikte Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yukarıdaki değişikliklerin neredeyse hepsi yaşandı.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

GAP'la birlikte Güneydoğu Anadolu Bölgemizde sulanabilen tarım alanları artmıştır.
Buna bağlı olarak bu bölgemizde aşağıdakilerden hangisinde artış olması beklenmez?

A) Kırmızı mercimek üretim alanlarında
B) Çiftçinin gelir düzeyinde
C) Birim alandan alınan ürün miktarında
D) Pamuk üretin alanlarında
E) Sebze meyve üretim alanlarında

2. Gübreleme

Sulamadan sonra, verimi artıran en önemli faktör gübrelemedir.
Toprağın devamlı kullanılması minerallerin azalmasına neden olmakta ve verimi azaltmaktadır. Gübreleme ile mineral takviyesi yapılarak toprağın verimi artırılmaya çalışılır.

3. Tohum Islahı

Kaliteli tohum kullanılması da verimi artıracaktır tabi ki ama burada bence dikkat edilmesi gereken şey tohum ıslahının yerli tohumlarla yapılması gerektiğidir. Tohumda başka ülkelere bağımlı olmak kesinlikle sakıncalıdır. Allah korusun ufacık bir sürtüşmede tohum göndermeyip aç bırakırlar seni.

Eğer kendinize inanmazsanız kimse sizin yerinize bunu yapmaz.
Kobe Bryant

4. Zirai Mücadele

Hastalık ve haşerelerin üretimde zaman zaman %20-30 civarında verim düşüklüğüne neden olduğu görülmüştür.
Türkiye'de zirai mücadele ile tarlalardaki yabancı otların gelişmesi önlenmekte ve haşerelerin çoğalmasına imkân verilmemektedir. Böylece verim düşüklüğünün önüne geçilmektedir.

HAP BİLGİ Dikkat et tarla sayısını artırmak verimi asla ama asla artırmaz. Sadece üretim miktarını artırır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıdakilerden hangisi tarımda verimi artırma yollarından birisi değildir?

A) Gübreleme B) Tohum ıslahı C) Makine kullanımı
D) Zirai mücadele E) Tarım arazisini artırmak

5. Toprak Analizi

Toprak analizi sayesinde toprağın hangi vitamin minerale ihtiyacı olduğu tespit edilerek ona göre gübreleme yapılabilir. Toprakta oluşabilecek bir hastalık durumunda hastalığı erkenden teşhis etmemizi sağlar ve toprağımız hangi tarım ürünü için daha uygunsa bunun belirlenmesini sağlar.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

I. Toprak hastalıklarının erken teşhisi
II. Topraktaki mineral eksikliklerini tespit etmek
III. Toprağın hangi tarım ürünü için daha uygun olduğunu belirlemek

Yukarıdakilerden hangileri toprak analizinin faydaları arasında sayılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

6. Makineleşme

Makineleşme sayesinde ürün zamanında ekilip zamanında hasat edilebileceği için verim kendiliğinden artacaktır, ayrıca makineleşme sayesinde hiç ürün kaybına uğramadan hasat yapılması da verimi artırmıştır.
Ülkemizde makinalı tarıma tam olarak geçilememiştir ve bunun nedenleri sorulabilir. Ülkemizde makinalı tarıma tam olarak geçilememesinin nedenleri;

- Makine kullanımına elverişli olmayan engebeli arazilerin varlığı ki en önemli neden budur. (Doğu Karadeniz kıyı şeridi gibi)
- Makine fiyatlarının çiftçinin alım gücünün üstünde olması
- Bazı bölgelerde iş gücünün daha ucuz olması
- Makine kullanımının ekonomik olmayacağı küçük işletmelerin bulunması

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Tarımda makine kullanımı verimi artırma yollarından birisidir. Buna rağmen ülkemizde tarımda makine kullanımı halen istenen düzeye gelememiştir.
Bu durumun en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Makine fiyatlarının fazla olması
B) İş gücünün daha ucuz olması
C) Engebeli arazilerin varlığı
D) Küçük tarım arazilerinin varlığı
E) Çiftçilerin makine kullanımı konusunda eğitimsiz olması

7. Çiftçinin Eğitilmesi

Günümüzde tarım, modern aletler, kaliteli tohum ve hassas ilaçlar kullanılarak yapılmaktadır. Bütün bunlar çiftçinin eğitimli olmasını gerektirmektedir.
Ülkemiz genelinde çiftçilerin eğitim düzeyi düşüktür.

NOT Ayrı başlık altında yazmamak için not şeklinde yazdım. Çünkü bu bahsedeceğim yerden tek soru gelir. O da destekleme alımlarıyla ilgili aşağıdaki sorudur.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

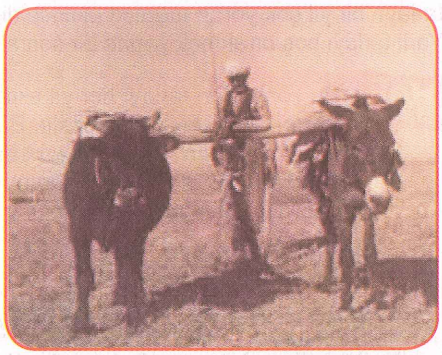
Devlet bazı tarım ürünlerinde destekleme alımı yapmaktadır.
Devletin destekleme alımı yapmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Üretimde sürekliliği sağlamak
B) Üretimdeki dalgalanmayı önlemek
C) Yeni ürünlerin üretilmesini sağlamak
D) Çiftçinin alım gücünü artırmak
E) Üretimdeki verimi artırmak

Tarım İşletme Metotları Hangileridir?

Ekstansif Tarım

Hani bir aralar Eks aşkım diye bir şarkı vardı ya hatırladınız mı? İşte oradakiyle aynı anlamda kullanılır eski yani ilkel tarım metodu demektir. Bu tarım metodunda tarlaya tohumu atarsın sonra yağmur duasına çıkarsın. Yani modern yöntemlerden faydalanmazsın. Bu sebeple verim düşük, iklime bağımlılık fazladır. İklime bağımlı olduğu içinde üretimde yıllar arasındaki dalgalanma fazladır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

I. İklime bağımlılık fazladır
II. Verim düşüktür
III. Üretimde yıllar arasındaki dalgalanma fazladır

Yukarıdaki öncülde verilen özelliklerden hangileri ekstansif tarım yöntemi için söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

İntansif (Modern/Yoğun) Tarım

Ekstansif tarım yönteminin tam tersi yani modern ya da yoğun tarım yöntemi olarak bilinir. Modern tarım yöntemleri kullanıldığı için de verim yüksektir. Ayrıca iklime bağımlılık az olduğu için üretimde yıllar arasındaki dalgalanma da azdır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Aşağıdakilerden hangisi İntansif tarım yönteminin özelliklerinden birisi değildir?

A) Verim yüksektir.
B) Sulama gübreleme gibi verim artırıcı yöntemler kullanılır.
C) İklime bağımlılık azdır.
D) Üretimde yıllar arsındaki dalgalanma fazladır.
E) Genelde ekonomik değeri yüksek ürünler üretilir.

Nadaslı (Kuru) Tarım

Sulamanın yetersiz olduğu yerlerde tercih edilen tarım işletme metodudur. Bu yöntemde tarla su depolaması için bir yıl boş bırakılır, diğer yıl ekilir. Boş bırakıldığı dönemde yine çapalanıp toprağın havalandırılması gerekmektedir.

NOT Nadaslı tarım tavsiye ettiğimiz bir yöntem değildir. Çünkü toprak boş kaldığı için çiftçinin gelir düzeyi azalmakta artı toprakta erozyonun şiddeti artmaktadır. Burada nadaslı tarım yerine nöbetleşe ekim tercih edilmelidir.

Nöbetleşe Ekim

Bu konuyu sınıfta anlatıyorum arkadaş dedi ki hocam nöbetleşe ekimin tarlaya ne faydası olacak ki? Tarlayı bir yıl sen ekiyorsun bir yıl ben hiçbir faydası olmaz dedi. Arkadaşım buradaki nöbet o nöbet değil. Burada bahsettiğimiz tarlaya bir yıl çok yoran ürünleri ektinse diğer yıl toprağı çok az yoran baklagillerden birini ekmelisin anlamındadır. Yani tarlayı boş bırakmak yerine bir sonraki yıl az yoran ürünler ekerek toprağın dinlenmesini sağlamış oluyoruz.

HAP BİLGİ Bu yöntemde tarlayı her yıl ektiğim için gelir seviyem azda olsa artar. Ayrıca tarlayı boş bırakmadığım için erozyonun şiddeti azalır. Baklagillerin köklerinin azot bağlayıcı özelliği vardır. Baklagillerden birini ektiğim zaman toprağımı azot bakımından da beslemiş olurum böylece gübre kullanımım azalmış olur. Gördüğünüz gibi nadaslı tarımın tüm olumsuz etkilerini nöbetleşe ekimle ortadan kaldırdık hatta artıya geçtik.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Nadaslı (kuru) tarım yönteminin olumsuzluklarını ortadan kaldırmak için aşağıdaki yöntemlerden hangisinin kullanılması daha uygun olur?

A) Modern tarım B) Ekstansif tarım C) Nöbetleşe ekim
D) İntansif tarım E) İlkel tarım

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: B

Aşağıdakilerden hangisi nöbetleşe ekimin faydaları arasında gösterilemez?

A) Erozyonun şiddetini azaltır B) Tarımla uğraşan kişi sayısını artırır
C) Tarımsal üretimi artırır D) Çiftçinin gelir seviyesini artırır
E) Doğru ürün seçilirse gübre kullanımını azaltır

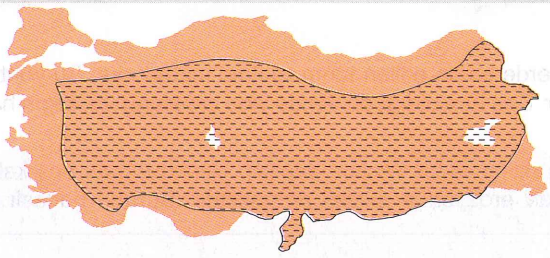
Ülkemizde yetiştirilen önemli tarım ürünleri ve yetişme koşulları nelerdir?

TAHILLAR

Buğday:

- Orta kuşakta yarı kurak iklim bölgelerinde yetişen ve ülkemizde en yaygın üretilen tarım ürünüdür.
- İlkbahar döneminde filizlenmek ve büyümek için yağış, yaz döneminde ise olgunlaşmak için kurak ve sıcak bir ortam ister.
- Kışların aşırı soğuk geçmediği yerlerde sonbaharda, Doğu Anadolu'nun soğuk yerlerinde ilkbaharda ekilir.
- Akdeniz ve Ege kıyılarında haziran ayında, İç Anadolu'da Temmuz'da, Doğu Anadolu'da Ağustos'ta hasat edilir.
- Türkiye'de en fazla üretim İç Anadolu Bölgesi'nde yapılır.
- Karadeniz kıyılarında yazların yağışlı geçmesinden, Doğu Anadolu'nun yüksek yerlerinde ise yazların serin geçmesinden dolayı üretilemez.

NOT Haritada gördüğün gibi Ege ve Akdeniz Kıyılarında da buğday üretimi çok fazla yapılmaz. Bu bölgelerde istenirse buğday üretilebilir ama ekonomik değeri daha yüksek ürünler üretildiği için buğday üretimi tercih edilmez 😊

Buğday ekim alanları

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: A

Buğdayın yetişme koşulları düşünülecek olursa aşağıdaki yörelerden hangisinde yetiştirilmesi daha zordur?

A) Doğu Karadeniz kıyıları
B) Yukarı Kızılırmak Bölümü
C) Orta Fırat Bölümü
D) Çukurova
E) İç Batı Anadolu Bölümü

Arpa:

- Buğdaya göre, biraz daha soğuk ve kurak şartlarda ve nispeten mineral oranı az olan topraklarda yetişir.
- Buğdaya göre, daha kısa sürede olgunlaşır (80-90 gün). Bu nedenle buğdayın yetişmediği Erzurum-Kars plâtolarında 2000-2200 m ye kadar yetişebilir.
- Üretim alanları genelde buğday ile paralellik gösterir.
- Türkiye üretiminin yarıya yakın kısmını İç Anadolu karşılar.
- İhraç edilir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: D

Erzurum-Kars çevresinde buğday tarımı yapılamazken arpa tarımı yapılabilmektedir.
Erzurum-Kars çevresinde arpa tarımı yapılabilmesinde;
I. Yetişme döneminin kısa olması
II. Soğuğa karşı dayanıklı olması
III. Halkın temel besin maddesi olması
gibi özelliklerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

Çavdar

- Tahıllar içerisinde soğuğa en dayanıklı olanıdır.
- Bu nedenle, buğday ve arpanın yetiştirilemediği serin ve yüksek yerlerde yetiştirilebilir.
- Ülkemizde en çok, İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde üretilir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Tahıllar içerisinde soğuğa karşı en dayanıklı olanı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Buğday B) Arpa C) Çavdar D) Mısır E) Yulaf

Yulaf:

- Yulaf, sıcak ve kurak şartlarda üretildiği gibi, serin bölgelerde de yetişebilir.
- Daha çok bisküvi ve yem sanayinde kullanılır.
- Ülkemizde daha çok İç Anadolu, Marmara ve Çukurova'da yetiştirilmektedir.

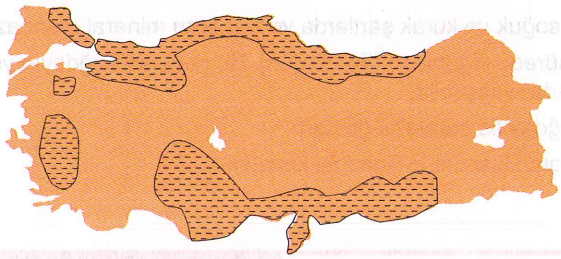
PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

I. Çok fazla iklim seçiciliği yoktur
II. Yem ve bisküvi sanayinde kullanılır
III. Bu yüzden besi ve ahır hayvancılığı yapılan yerlerde üretimi daha yaygındır
Yukarıda özellikleri verilen tarım ürünü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Arpa B) Çavdar C) Yulaf D) Buğday E) Mısır

Mısır:

- Yaz döneminde yağış alan veya sulama yapılan sahalarda yetiştirilir.
- En uygun iklim, yaz yağışlarının görüldüğü Karadeniz iklimidir. Bu özelliğinden dolayı arpa ve buğday tarımından farklılık arz eder.
- Mısır, ülkemizde Karadeniz kıyı şeridinde, Marmara'nın kuzey kesimlerinde tabii olarak yaz yağışlarıyla yetişebilirken, bunun dışındaki Akdeniz, Ege ve diğer iç bölgelerde yazın sulamayla yetiştirilir.
- Son yıllarda, mısırın yem ve yağ sanayinde kullanımının artmasıyla, özellikle Çukurova'da üretimi yaygınlaşmıştır.
- Sulama imkânlarının artmasıyla İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde üretim alanı yaygınlaşmıştır.

Mısır ekim alanları

Başkalarını kontrol edenler güçlü olabilirler, ama kendini kontrol edebilenler çok daha güçlüdür.

Lao Tzu

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

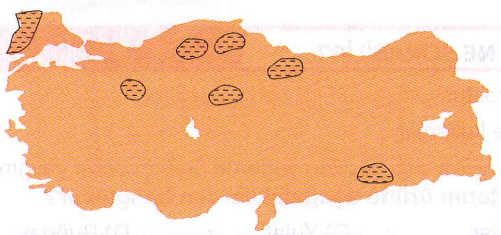
▶ Cevap: D

Son zamanlarda mısır üretim alanlarının artmasında en önemli etmen aşağıdakilerden hangisi olmuştur?

A) Ekonomik değerinin artması
B) Gelir getirisinin yüksek olması
C) Temel besin maddesi olarak tüketilmesi
D) Sulama olanaklarının artması
E) Üretiminin kolay olması

Pirinç (Çeltik):

- Yetişme süresi boyunca yüksek nem ve sıcaklık isteği vardır.
- Türkiye'de üretim, genelde akarsu boylarında ve alüvyal ovalarda yaygındır.
- Yetişme döneminde çoğu zaman suyun içinde kalması gerektiğinden üretim zordur.
- En fazla, Edirne'de Meriç ve Ergene nehirlerinin kenarlarında, daha sonra Samsun, Çorum, Kastamonu, Adana, Diyarbakır gibi illerimizden geçen akarsu kenarlarında yetiştirilir.
- İthal edilmektedir.

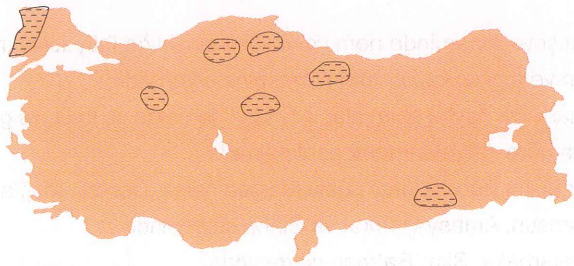

Çeltik ekim alanları

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıdaki haritada pirinç üretim alanları verilmiştir.

Harita incelendiğinde pirinç üretim alanlarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisinin ortak olduğu söylenebilir?

A) Yazları kurak geçen bölgelerde yetişmektedir
B) Kış sıcaklık değerlerinin sıfır derecenin altına düşmediği yerlerde yetişmektedir
C) Akarsu boylarında yetiştirilmektedir
D) Yaz ayları yağışlı geçen bölgelerde yetiştirilmektedir
E) Engebeli arazilerde ekimi daha yaygındır

BAKLAGİLLER

Mercimek:

- Yetişme döneminde yağış, olgunlaşma döneminde sıcak ve kurak iklim ister.
- Her türlü toprak koşullarına dayanıklıdır. Ülkemizde kırmızı mercimek en fazla Güneydoğu Anadolu'da
- Yeşil mercimek ise İç Anadolu Bölgesi'nde üretilir.

HAP BİLGİ Baklagillerin hepsi de (mercimek,nohut, fasulye) ihraç ürünleri içerisindedir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Projesiyle birlikte aşağıdakilerden hangisinde artış olması <u>beklenmez</u>?

A) Sulanabilen tarım alanlarında
B) Kırmızı mercimek üretim alanlarında
C) Pamuk üretim alanlarında
D) Mısır üretim alanlarında
E) Sebze üretim alanlarında

Nohut:

- Yarı kurak iklim şartlarında yetişebilen nohut, en fazla İç Anadolu, Akdeniz, İç Ege ve Güneydoğu Anadolu'da üretilir.
- Baklagiller içerisinde en fazla üretim miktarına sahiptir.

Fasulye:

- Yüksekliği 2000 m'yi aşmayan ve yaz döneminde sulanabilen tüm sahalarda yetiştirilir.
- En önemli yetişme alanları, kıyı bölgelerimizdeki ovalardır.
- Özellikle Çukurova ve Antalya ovaları ile Güney Marmara Bölümü'ndeki ovalarda fasulye tarımı yaygın olarak yapılır.
- İç bölgelerimizde ise, akarsu boylarındaki bahçelerde yetiştirilir.

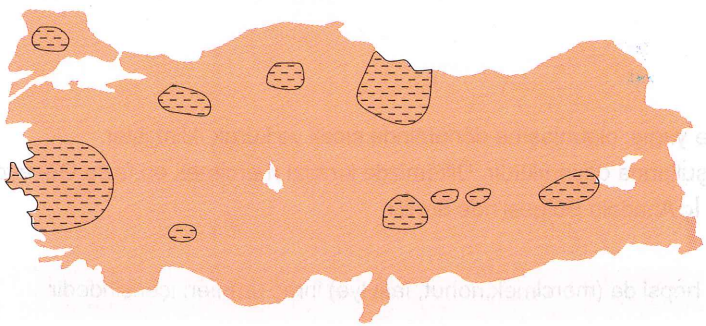
Sanayi Bitkileri

Tarım Konusunda en çok soru gelen yer bu kısımdır canlar. Yani genelde sanayi bitkileriyle ilgili soru gelmektedir.

Tütün

- Kıraç toprakları seven, yetişme döneminde nem ve yüksek sıcaklığa ihtiyacı olan bir bitkidir.
- Türkiye'nin genelinde iklim ve toprak yapısı tütün üretimine elverişlidir.
- Fakat kalitesinin azalmaması için devlet ekim alanlarını belirlemekte ve kaliteye göre fiyatlandırma yapmaktadır.
- Bu yüzden üretimde yıllara göre dalgalanmalar azalmaktadır.
- Tütün üretiminin büyük bir kısmı Ege Bölgesi'ndeki Manisa, İzmir, Denizli, Muğla ve Uşak gibi illerde yapılır.
- Karadeniz Bölgesi'nde Samsun, Amasya, Tokat ve Sinop çevresinde,
- Güneydoğu Anadolu'da Diyarbakır, Siirt, Batman çevresinde,
- Marmara'da Balıkesir, Bursa çevresinde,
- Doğu Anadolu'da Malatya, Muş, Bitlis çevresinde de tütün üretimi yapılmaktadır.
- İhraç edilir.

HAP BİLGİ Tütünün üretilmediği tek bölge İç Anadolu'dur.

Tütün ekim alanları

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

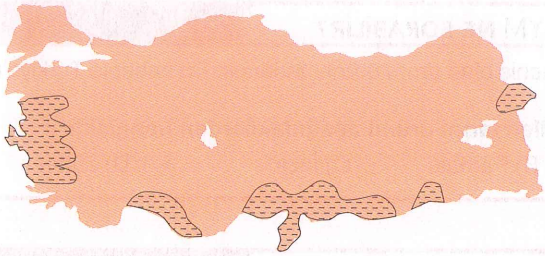
▶ Cevap: A

Aşağıdaki tarım ürünlerinde hangisinin yetişme alanını belirleyen temel etmen iklim olmamıştır?

A) Tütün B) Buğday C) Pamuk D) İncir E) Zeytin

Pamuk:

- Yetişme döneminde yağış, olgunlaşma döneminde sıcak ve kurak iklim ister.
- Ürün verdiği dönemlerde tabandan sulanması gerekir.
- Bu dönemdeki yaz yağışları ürünün kalitesini düşürdüğü için Karadeniz kıyılarında yetiştirilemez.
- Ayrıca ilkbahar ve yaz aylarında yüksek sıcaklığı istediği için, iç bölgelerimizdeki üretimi Akdeniz ve Ege bölgeleri kadar gelişmemiştir.
- Pamuk, ülkemizde en fazla Güney Doğu Anadolu, Kıyı Ege ovalarında, Çukurova, Hatay, Kahraman Maraş ovalarında üretilir.
- Güneydoğu Anadolu Bölgemizde sulamanın yaygınlaşmasıyla mercimek ekim alanlarının yerini pamuk almaya başlamıştır.
- İhraç edilir.

Pamuk ekim alanları

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Karadeniz Bölgesi'nde pamuk tarımı yapılamamasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Engebenin fazla olması
B) Ekonomik değeri yüksek ürünlerin tercih edilmesi
C) Nispeten düzenli yağış rejimine sahip olması
D) Denizel iklimin etkili olması
E) Yağış miktarının fazla olması

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

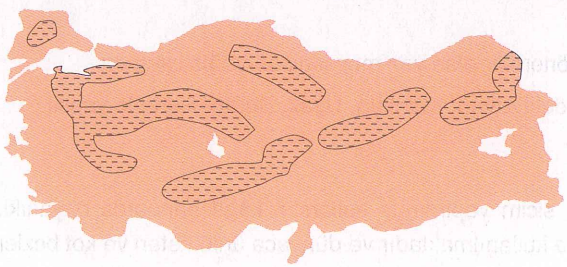
▶ Cevap: E

Doğu Anadolu Bölgemiz yüksekte kaldığı için genelde yaz yağışları alır ve sıcaklık değerleri düşüktür bu sebeple de pamuk tarımı için elverişli değildir.
Doğu Anadolu Bölgemizde yer alan aşağıdaki illerimizden hangisinde bu bilgiye ters düşen bir durum yaşanır?

A) Hakkâri B) Erzurum C) Bitlis D) Van E) Iğdır

Şekerpancarı:

- Ülkemizde şekerpancarı üretimi, 1926 yılında Uşak ve Alpullu şeker fabrikalarının yapılmasıyla başlamıştır.
- Şekerpancarının fazla sıcaklık isteği yoktur. Ancak, yetişme ve ürün verme döneminde tabandan sulanması gerekir.
- Bu sebeple, üretim alanlarında mutlaka sulama imkânı gelişmiştir.
- Doğal yetişme alanı en geniş üründür.
- Üretimi en fazla, İç Anadolu Bölgesi'nde yapılır.
- Daha sonra Orta Karadeniz, Marmara, Doğu Anadolu ve İç Ege çevresinde üretilir.
- Fazla yağıştan hoşlanmadığı için özellikle Doğu Karadeniz kıyılarında,
- Aşırı sıcak ve kurak olan G. Doğu Anadolu'da
- Yüksek gelir getiren ürünler tercih edildiğinden Ege ve Akdeniz kıyı ovalarında yetiştirilmesi tercih edilmez.

Şeker pancarı ekim alanları

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Doğal yetişme alanı en geniş olan tarım ürünlerindendir. Bu sebeple Türkiye'nin tanıtıcı tarım ürünü olarak anılır.

Yukarıda özellikleri verilen tarım ürünü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Şekerpancarı B) Pamuk C) İncir D) Tütün E) Arpa

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Doğu Karadeniz kıyılarında şekerpancarı üretilmemesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sulama imkânlarının yetersiz olması
B) Arazi yapısının elverişsiz olması
C) Yağış miktarının çok fazla olması
D) Denizel iklime sahip olması
E) Sıcaklık koşullarının yetersiz olması

Çay:

- Tropikal iklim bölgelerinin tarım ürünüdür.
- Nemli sıcak veya nemli ılıman iklim koşullarında tarımı yapılabilir.
- Türkiye'deki çay üretiminin tamamını Karadeniz Bölgesi karşılar.
- Doğu Karadeniz'de Rize çevresi en önemli çay üretim merkezidir.

HAP BİLGİ Ayrıca Dünyada çayın kar yağışı gördüğü ülkelerden biri de **TÜRKİYEDİR**. Diğer çay yetiştiren ülkelerde kar yağışı görülmediği için (Ekvator ve Muson Asya'sı) çaya has zararlılar üremektedir ve zirai ilaç kullanmak zorundadırlar. Ama bizim ülkemizde çay kar yağışı gördüğü için o zararlılar üremez ve zirai ilaç kullanımına gerek kalmaz. Bu yüzden Dünyanın en kaliteli çayları benim ülkemde yetişmektedir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Ülkemizde çay tarımının sadece Doğu Karadeniz kıyılarında yapılabilme nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bol yağış neticesi yıkanmış topraklara sahip olması
B) Yeryüzü şekillerinin çay tarımı için elverişli olması
C) Yaz sıcaklık değerlerinin çay tarımı için elverişli olması
D) Denize kıyısının olması ve dağların kıyıya paralel uzanması
E) Ekonomik değeri yüksek tarım ürünlerinden birisi olması

Haşhaş:

- Uyuşturucu yapımında kullanılmasından dolayı, devletin denetimi altında, sınırlı alanlarda ve az miktarda yetiştirilen bir bitkidir.
- Kapsüllerinin toplandığı dönemler olan yaz mevsiminde yağış istemez.
- Ülkemizde üretim, İç Ege'deki Afyon, Kütahya, Uşak, Denizli illerinde yapılır.

Keten:

Tohumundan yağ elde edilir, sicim yapımında kullanılır, kâğıt paralarda dayanıklılığı artırmak için kullanılır. En önemlisi keten bezi yapımında kullanılmaktadır ve dünyaca ünlü keten ve kot bezleri ülkemizde üretilmektedir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıdakilerden hangisi ketenin kullanım alanlarından birisi değildir?

A) Yağ elde etmek B) Uyuşturucu yapımı C) Sicim yapımı
D) Kâğıt para E) Kumaş yapımı

Kenevir

Uyuşturucu yapımında kullanıldığı için devlet kontrolünde olan ürünlerdendir.
En çok Sakarya ve Samsun çevresinde üretilmektedir.
Devlet tarafından üretim alanı genişletilmiş 15 ilde daha üretilmesine (önceden izin almak kaydıyla) izin verilmiştir.

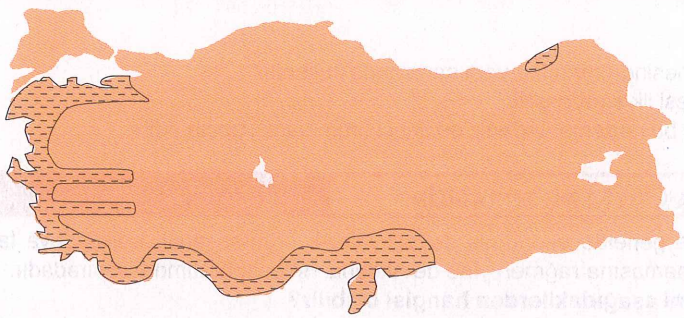
YAĞ BİTKİLERİ

Zeytin

Akdeniz ikliminin tanıtıcı tarım ürünlerindendir.
Üretiminde Ege Bölgesi ilk sırada gelir.

NOT Hocam hem Akdeniz ikliminin tanıtıcısı diyorsun hem de en çok Ege Bölgesinde üretilir diyorsun. Egede de Akdeniz iklimi görülmüyor mu?

HAP BİLGİ Zeytinin yağ oranı sıcaklıkla doğru orantılıdır. Yani sıcaklık arttıkça zeytinin yağ oranı artar. Bu sebeple (enlemin etkisine bağlı olarak) Ege Bölgesindeki zeytinler yağlık, Marmara Bölgesindeki zeytinler genelde sofralık olarak kullanılır. Ayrıca Ege Bölgesinde etkili olan sıcak karakterli imbat rüzgârları da zeytinin yağ oranını artırmaktadır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Ege Bölgesindeki zeytinler genelde yağlık olarak kullanılırken Marmara Bölgesinde üretilen zeytinler sofralık olarak kullanılır.

Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

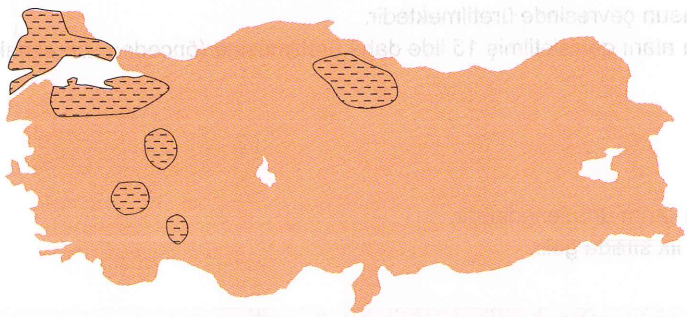
A) Ege Bölgesindeki zeytinlerin yağ oranının yüksek olması
B) Marmara Bölgesindeki zeytinlerin yağ oranının düşük olması
C) Ege bölgesinde geleneksel yöntemlerle yağ üretilmesi
D) Enlemin etkisine bağlı olarak Ege kıyılarının Marmara'dan sıcak olması
E) Marmara Bölgesindeki zeytinlerin kalitesinin daha düşük olması

Ayçiçeği:

Olgunlaşma döneminde yağış istemediği için Karadeniz kıyılarında üretilmez. Bunun dışında her bölgemizde üretimi yapılmaktadır.

En çok üretildiği yer Marmara Bölgesidir (özellikle Trakya civarı).

HAP BİLGİ Küspesi hayvan yemi olarak kullanılır. Ayçiçeği dışında şekerpancarı ve mısırında küspesi hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

I. Şekerpancarı
II. Ayçiçeği
III. Mısır

Yukarıdaki öncülde verilen tarım ürünlerinden hangilerinin küspesi hayvan yemi olarak kullanılmaktadır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) I, II ve III

Soya Fasulyesi:

Yağı insanların beslenmesinde, unu ise yem sanayinde kullanılır
Üretimde Akdeniz Bölgesi ilk sırada gelir
Yetişme dönemi kısadır bu nedenle Akdeniz'de ikinci ürün olarak tercih edilir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Akdeniz Bölgesinde genelde ekonomik değeri yüksek ürünler tercih edilir. Soya fasulyesinin ekonomik değeri çok fazla olmamasına rağmen yine de Akdeniz Bölgesi üretimde ilk sıradadır.

Bu durumun nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Sadece Akdeniz Bölgesinde üretilebilmesi
B) Yetişme döneminin kısa olması
C) Yağ sanayi için önemli bir ürün olması
D) Protein değerinin çok yüksek olması
E) Denizel iklime sahip olması

Susam:

Ilıman iklim bölgelerinde tarımı yapılmaktadır.
Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu en çok üretildiği yerlerdir.

Yer Fıstığı:

Sıcak ve nemli iklim şartlarında gevşek topraklarda tarımı yapılır. (Meyvesi toprağın içerisinde olgunlaştığı için toprağın gevşek olması şarttır)
Ülkemizde büyük bir kısmı Akdeniz Bölgesinde özellikle Adana, Osmaniye çevresinde üretilir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: E

Aşağıdaki ürünlerden hangisinin üretiminde Akdeniz Bölgesi ilk sırada yer almaz?

A) Yer fıstığı B) Soya fasulyesi C) Turunçgil D) Muz E) Zeytin

Yem Bitkileri

Yonca, yulaf, fiğ, burçak, korunga gibi ürünlerdir.
Besi ve ahır hayvancılığının gelişmesiyle birlikte yem bitkilerinin üretimi de artmıştır.
Genelde tüketim alanına yakın yani besi ve ahır hayvancılığının çok olduğu Ege, Akdeniz, Marmara ve İç Anadolu gibi bölgelerimizde üretilir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: B

Yem bitkilerinin üretim alanına bakıldığında daha çok Marmara, Ege ve İç Anadolu gibi bölgelerin tercih edildiği görülmektedir.
Bu durumun en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yem bitkileri için uygun iklim koşullarının bu bölgelerde görülmesi
B) Besi ve ahır hayvancılığının bu bölgelerde yoğunlaşması
C) Arazi yapılarının düzlük olması
D) Yüz ölçümlerinin geniş tarım arazilerinin fazla olması
E) Sulama olanaklarının gelişmiş olması

Sebzecilik:

Ülkemizde hemen hemen her sebze üretilmektedir. Sebzecilikte suya duyulan ihtiyaç fazladır. Bu nedenle üretimi sulanabilen alanlarda yapılmaktadır.
Sebzecilikte ilk sırada Akdeniz Bölgesi gelmektedir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: D

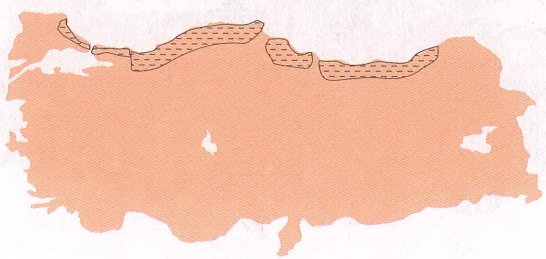
Ülkemizdeki tarım alanlarının sadece %3'ü sebze tarımına ayrılmasına rağmen üretilen sebzeler tüm ülkenin ihtiyacını karşılayabildiği gibi ihracatı da yapılmaktadır.
Bu durumun en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Seracılığın gelişmiş olması
B) Ülkemizdeki tarım arazilerinin çok fazla olması
C) Ülkemizde sebze tüketiminin az olması
D) Modern tarım yöntemleri kullanıldığı için veriminin yüksek olması
E) Dış piyasada ülkemizde üretilen sebzelerin tercih edilmesi

MEYVELER

Fındık:

Karadeniz ikliminin tanıtıcı tarım ürünüdür.
Karadeniz ikliminin görüldüğü Karadeniz kıyıları ve Marmara Bölgesinin kuzey kesimlerinde üretilebilmektedir.
Hem Türkiye üretiminde hem Dünya üretiminde Karadeniz Bölgesi ilk sıradadır.

Fındık üretim alanları

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

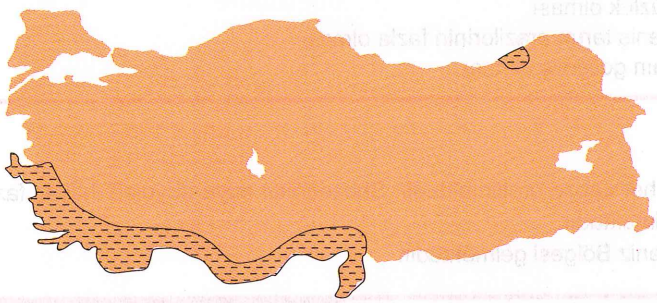
Ülkemizde fındık üretimiyle ilgili verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

A) Üretimi sadece Karadeniz Bölgesinde yapılmaktadır
B) Kıyı kesimlerin tamamında üretimi yapılmaktadır
C) Tuzlu ve kireçli toprakları sevmektedir
D) Ülkemiz Dünya fındık üretiminde ilk sıradadır
E) Devlet kontrolündeki ürünlerden birisidir

Turunçgiller:

Narenciye adı da verilen bu ürünler; portakal, mandalina, greyfurt, limon, turunçtan oluşur.
Akdeniz bölgesi üretimde ilk sıradadır. Ege Bölgesinde ve az miktarda Doğu Karadeniz'de Rize çevresinde üretilmektedir.

HAP BİLGİ Soğuğa karşı hassas olduğundan normalde İzmir'den daha kuzeyde yetiştirilmesi zordur. Ama föhn rüzgârlarının etkisiyle (mikroklima alan) Rize ve çevresinde üretilebilmektedir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

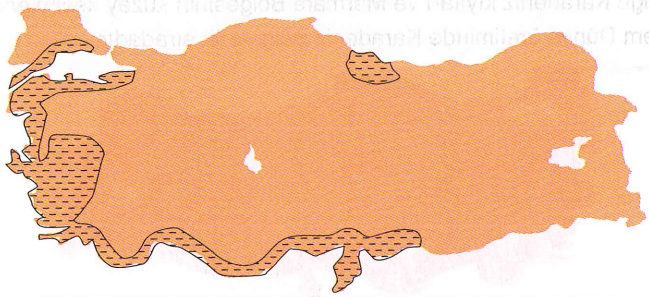
Turunçgiller soğuğa karşı çok hassas oldukları için normalde İzmir'den daha kuzeyde yer alan kıyı kesimlerde üretimi yapılamaz.

Aşağıdaki verilen yörelerden hangisinde bu duruma ters düşen bir durum yaşanır?

A) Kuzey Marmara B) Orta Karadeniz C) Orta Kızılırmak
D) Doğu Karadeniz E) Iğdır çevresi

İncir:

Ana vatanı Doğu Akdeniz Kıyılarıdır
Ülkemizde en fazla Ege Bölgesinde, özellikle Aydın çevresinde üretilmektedir.
Kıyı bölgelerin tamamında üretilir. Soğuğa karşı hassas olduğu için iç kesimlerde çok üretilemez.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

İncir üretiminde ilk sırada yer alan bölgemiz aşağıdakilerden hangisidir?

A) Marmara B) Akdeniz C) Ege D) Karadeniz E) Güneydoğu

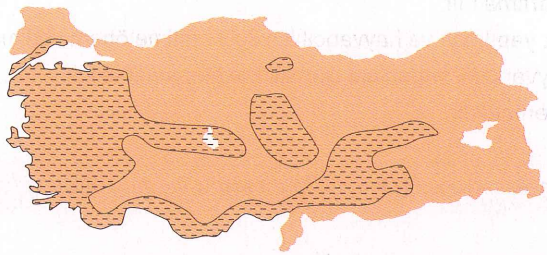
Üzüm:

Soğuğa karşı en dayanıklı meyvedir (–40)

Bu özelliğinden dolayı elma ile birlikte ülkemizde yayılış alanı en geniş olan meyvelerdendir.

En çok Ege Bölgesinde üretilmektedir.

Doğu Karadeniz kıyılarında üretilebilir ama tercih edilmez. (Doğu Karadeniz'de güneşli gün sayısı az olduğundan üzümün şeker oranı az olur)

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: B

Aşağıda verilen meyvelerden hangisinin ülkemizdeki yetişme alanı diğerlerine göre daha geniştir?

A) Turunçgil B) Üzüm C) Fındık D) Muz E) İncir

Elma:

Elmada soğuğa karşı dayanıklı meyvelerdendir ama çiçek açma döneminde oldukça hassastır.

Elma denince Karadeniz'de Amasya, İç Anadolu'da Niğde, Akdeniz'de Isparta aklımıza gelecek. (TÜİK verisine göre Isparta elma üretimde ilk sıradadır)

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Aşağıdakilerden hangisi elma üretiminde önemli bir yere sahip olan illerimiz arasında gösterilemez?

A) Niğde B) Amasya C) Erzurum D) Isparta E) Denizli

Muz:

Soğuğa karşı en hassas meyvedir. Bu özelliğinden dolayı ülkemiz muz üretimi için elverişli değildir. Yalnız föhn rüzgârlarının etkisiyle Anamur çevresinde üretilebilmektedir.

İthal edilir.

NOT Seracılık sayesinde son zamanlarda muz üretim alanları artmıştır. Tüm Akdeniz kıyılarında hatta Ege Bölgesi'nde bile üretimi yapılabilmektedir.

Antep Fıstığı:

Dünyada oldukça sınırlı bölgelerde yetişir.

Yaz sıcaklığına ve kuraklığa dayanıklıdır.

Ülkemizde en fazla Güneydoğu Anadolu'da Antep, Siirt, Urfa çevresinde yetişir. (2023 TÜİK verilerine göre Urfa ilk sıradadır.)

İhraç edilir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

2024 TÜİK verilerine göre antepfıstığı üretiminde ilk sırada yer alan ilimiz aşağıdakilerden hangisidir?

A) Urfa B) Gaziantep C) Siirt D) Mardin E) Antalya

HAYVANCILIK

Ülkemizde Hayvancılığı Geliştirmek İçin Neler Yapılmalı?

- Hayvan soyları iyileştirilmelidir.
- Mera hayvancılığı yerine, besi ve ahır hayvancılığı yaygınlaştırılmalıdır.
- Suni ve tabii yem üretimi arttırılmalıdır.
- Modern usullerle hayvancılık yapılmalı ve hayvancılıkla ilgili eğitime önem verilmelidir.
- Otlaklar ıslah edilmeli ve Hayvancılık yapanlara gerekli krediler verilmelidir.
- Süt kuzu ve dana kesimi önlenmelidir.

HAP BİLGİ Hayvan sayısını artırmak sadece üretim miktarını artırır verimi artırmaz.

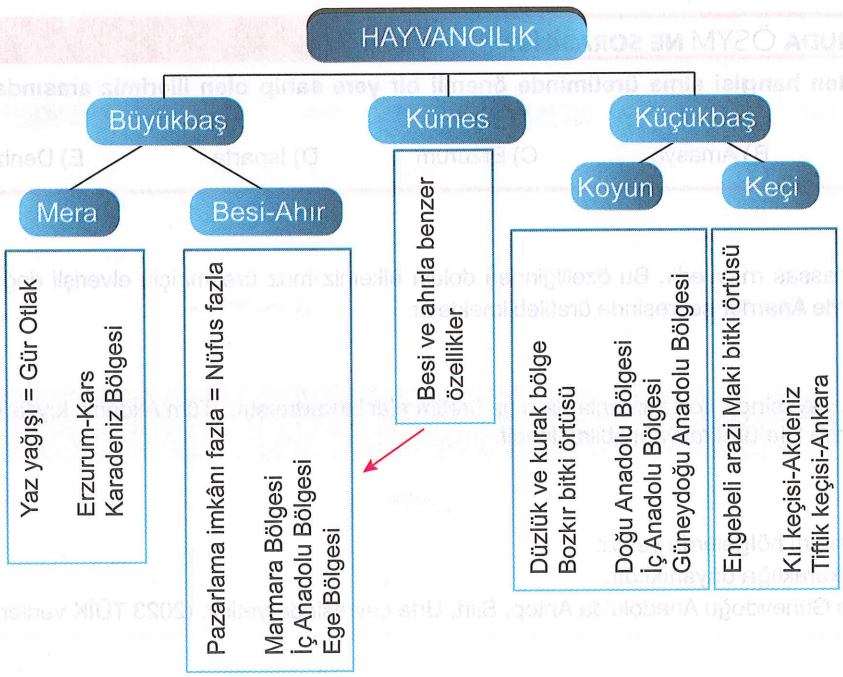
PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Aşağıdakilerden hangisi hayvancılıkta verimi artırmak için yapılması gerekenler arasında gösterilemez?

A) Hayvan sayısını artırmak
B) Süt kuzu ve dana kesimini engellemek
C) Besi ve ahır hayvancılığını geliştirmek
D) Hayvan soylarını iyileştirmek
E) Modern usullerle hayvancılık yapmak

Hayvancılıkla ilgili aşağıdaki tabloyu öğrenirsen baya faydasını görürsün.

Hayvancılık Türleri ve Özellikleri Nelerdir?

Mera Hayvancılığı

Doğal otlaklarda yapılan hayvancılık türüdür. İklime bağlı olduğu için verim düşük ayrıca üretimde yıllar arasındaki dalgalanma fazladır. Meralarında büyük baş hayvancılık yapılan yerler ve ortak özellikleri tabloda yazıyor zaten onları iyi ezberle.

NOT Küçükbaş hayvancılıkta meralarda yapılır onların ortak özeliği yine tabloda var. Bu ortak özelliklerden çok soru geliyor lütfen dikkat edin.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Meralarında büyükbaş hayvancılık yapılan yerlerin ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Düzlük alanlar olması
B) Yükseltilerinin az olması
C) Yaz yağışları alması ve gür otlaklara sahip olması
D) Bozkır türü bitki örtülerinin görüldüğü yerler olması
E) Akarsu boyları olması

Besi-Ahır Hayvancılığı

Kapalı alanlarda yemleme usulüyle yapılan hayvancılık türüdür. Yemleme usulüyle yapıldığı için verim yüksek, iklime bağımlılığı az olduğu içinde üretimde yıllar arasında dalgalanma azdır.

HAP BİLGİ Dikkat et hayvancılık kollarında hayvanların yemini ben veriyorsam (besi-ahır, kültür balıkçılığı, kümes hayvancılığı gibi) iklime bağımlılık az olacak ve yıllar arasındaki dalgalanma az olacaktır. Ama bu hayvanlar yemini doğadan karşılıyorsa (mera hayvancılığı, arıcılık, deniz balıkçılığı gibi) iklime bağımlılık ve üretimde yıllar arasındaki dalgalanma fazla olacaktır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Aşağıdaki verilen hayvancılık kollarından hangisinin üretiminde yıllar arasındaki dalgalanma diğerlerine göre daha azdır?

A) Deniz balıkçılığı B) Arıcılık C) Besi ve Ahır hayvancılığı
D) Mera Hayvancılığı E) Koyun yetiştiriciliği

Ülkemizde yetiştirilen Hayvan Türleri ve Özellikleri Nelerdir?

BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK

Sığır Yetiştiriciliği

Yine yukarıdaki tabloda yazan şeylerden bahsedeceğiz ama hadi tekrar olsun iyice yerleşsin diye anlatayım.

Sığır yetiştiriciliği meralarda ya da besi ahır şeklinde yapılmaktadır. Meralarda yapılanlarda iklime bağımlık fazla ve verim az, besi ahır şeklinde yapılanda iklime bağımlılık az ve verim fazladır.

Meralarda büyükbaş hayvancılık yapılan yerler yaz yağışı alır ve gür otlaklara sahiptir.

Besi-Ahır şeklinde büyükbaş hayvancılık yapılan yerler genelde nüfusun fazla olduğu yerlerdir.

Şekerpancarının küspesi hayvan yemi olarak kullanıldığından şeker fabrikalarının olduğu yerlerde de besi-ahır şeklinde büyükbaş hayvancılık gelişmiştir.

Konya sığır yetiştiriciliğinde ilk sırada yer almaktadır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Ülkemizde sığır yetiştiriciliği hakkında aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Erzurum-Kars çevresinde daha çok mera hayvancılığı şeklinde yapılır.
B) Ülkemizde hayvan sayısı açısından sığır ilk sırada gelmektedir.
C) Büyük kentlerin etrafında daha çok besi ahır şeklinde yapılır.
D) Şeker fabrikalarının etrafında besi ahır şeklinde sığır yetiştiriciliğine rastlanabilmektedir.
E) Gür otlaklar görülse bile engebeli arazilerde sığır yetiştiriciliği zordur.

Manda

Suyu çok sever bu yüzden suyun bol olduğu alanlarda üretilir. Ülkemizde Karadeniz Bölgesi ilk sırada gelmektedir.
Sütü çok yağlı olduğundan genelde kaymak yapımında kullanılır
Ülkemizdeki sayısı çok azaldığı için devlet teşviki altındaki hayvancılık kollarındandır
Samsun manda yetiştiriciliğinde ilk sırada gelir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Mandanın yetişme koşulları düşünülecek olursa aşağıda verilen bölgelerimizden hangisinde daha fazla yetiştirilmesi beklenir?

A) Karadeniz B) Marmara C) İç Anadolu
D) Güneydoğu Anadolu E) Doğu Anadolu

KÜÇÜK BAŞ HAYVANCILIK

Koyun

Yine tabloda bilmen gereken tüm bilgiler var ama oradan farklı olarak şunu söyleyeyim süt verimi düşüktür bu yüzden daha çok eti ve yünü için beslenir.
Van koyun yetiştiriciliğinde ilk sırada gelmektedir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Koyun yetiştiriciliği yapılan yerler için aşağıdakilerden hangisini söylemek yanlış olur?

A) Daha çok karasal iklime sahip alanlardır
B) Genelde düzlük arazilerdir
C) Nüfusun fazla olduğu yerlerde yapılmaktadır
D) Genelde bozkır bitki örtüsünün hâkim olduğu yerlerdir
E) Genelde yaz kuraklığının hâkim olduğu yerlerdir

Kıl Keçisi

Yine tablodan faklı olarak söyleyeceğim şudur ki, engebeli arazilerde yayıldığı için çok efor sarf eder bu yüzden pek et tutmaz. Daha çok sütü için beslenir.
Mersin kıl keçisi yetiştiriciliğinde ilk sıradadır

Tiftik Keçisi

Namı diğer Ankara keçisidir. Diğer adı Ankara keçisiyse en çok nerede yetiştirilir hadi tahmin et. 😊
Güneydoğu Anadolu Bölgesinde de tiftik keçisi yetiştiriciliği yapılmaktadır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: E

Ülkemizdeki hayvancılık kolları ve en çok yapıldığı yerlerle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Tiftik keçisi – Ankara B) Kıl keçisi – Mersin C) Sığır – Konya
D) Manda – Samsun E) Arıcılık – Urfa

Kümes Hayvancılığı

Son zamanlarda insanların sağlık konusunda daha da bilinçlenmesi ve beyaz etin sağlığa faydalı olduğu bilgisinin yayılmasıyla birlikte beyaz et tüketimi de artmıştır.

Kümes hayvancılığı ile besi ahır aynı ortak özelliklere sahiptir (tabloda görmüşündür zaten).

Arıcılık

Ülkemiz arıcılık konusunda Dünyanın cenneti olabilecek bir yerdir. (ki bana göre zaten dünyanın cennetidir) Ülkemizde çeşitli iklimler görülmektedir. Ayrıca yeryüzü şekilleri de çeşitlidir. Bu iki nedene bağlı olarak bitki örtüsü çeşidi de fazladır. Yani ülkemiz arıcılık için oldukça elverişlidir.

Arıcılık konusunda en önemli yerler; Menteşe (Muğla) çevresi (çam balı), Hakkâri çevresi (kekik balı), Erzurum-Kars, Bitlis çevresi ve Doğu Karadeniz (çiçek balı), Bursa çevresi (kestane balı). Bal üretiminde ilk sırada Ordu gelmektedir.

HAP BİLGİ Bitki örtüsü çeşidinin fazla olduğu yerler arıcılık için elverişli yerlerse, bitki örtüsü çeşidinin az olduğu yerlerde arıcılık için en elverişsiz yerler demektir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: E

Aşağıdaki verilen bölgelerimizin iklimleri ve bitki örtüleri düşünülecek olursa hangisinin arıcılık için çok elverişli olduğu söylenemez?

A) Marmara B) Akdeniz C) Doğu Anadolu
D) Karadeniz E) Güneydoğu Anadolu

İpekböceği

İpek böceğinde sadece il bilmen yeterli bence. Üretimde ilk üç sıradaki iller; Diyarbakır, Antalya ve Ankara'dır.

NOT Şunu duyar gibiyim hocam ama Bursa-Bilecik çevresi? Oralarda da hala yapılıyor ama eski tadı kalmadı. Neden dersen suni ipeğin çıkmasıyla birlikte tabi ipeğe olan talep azalmış Bursa-Bilecik çevresi suni ipeğe doğru geçiş yapmıştır.

Ülkemizde Balıkçılığı Geliştirmek İçin Neler Yapılmalı?

- Açık deniz balıkçılığı yapılmalıdır.
- Tatlı su balıkçılığı teşvik edilmelidir.
- Zararlı balık avlama yöntemleri önlenmelidir.
- Kıyı kirlenmesi önlenmelidir.
- Modern balıkçılık yöntemleri uygulanmalıdır.
- Depolama ve soğutuculu araçlarla taşıma olanakları artırılmalıdır.
- Kültür balıkçılığı geliştirilmelidir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Ülkemizde balıkçılığı geliştirmek için aşağıdakilerden hangisinin yapılmasına gerek yoktur?

A) Kıyı kirlenmesini engellemek
B) Zararlı balık avlama yöntemlerini engellemek
C) Modern balıkçılık yöntemleri uygulamak
D) Soğutuculu araçların sayısını artırmak
E) Açık deniz balıkçılığı yerine kıyı balıkçılığı yapmak

Deniz balıkçılığında elde edilen balık miktarına göre sıralama nasıldır?

Deniz balıkçılığında ilk sırada Karadeniz Bölgesi gelmektedir, sonra genel olarak enlemle paralel olarak güneye gittikçe azalmaktadır. 2. Sırada Ege, 3. Sırada Marmara, 4. Sırada Akdeniz gelmektedir.

Güneye gittikçe balık miktarının azalmasındaki en büyük etken denizlerimizde sıcaklığın artması, oksijen miktarının azalması ve plankton sayısının azalmasıdır. (Plankton balıkların yiyeceği gibi düşünebilirsin)

HAP BİLGİ Denizlerimizde güneye gidildikçe balık miktarı azalır ama tuzluluk ve sıcaklık arttığı için balık çeşitliliği artar.

HAP BİLGİ Balıkçılık ve balık miktarı farklı şeylerdir. Karadeniz Bölgesinde balıkçılık fazlasıyla yapılır. Bunun nedeni ise balık miktarının yanı sıra daha çok iş imkanlarının kısıtlı olmasıyla ilgilidir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Denizlerden elde edilen balık miktarlarına bakıldığında Karadeniz Bölgesinin ilk sırada olduğu görülmektedir.

Bu durum üzerinde aşağıdakilerden hangisinin daha etkili olduğu söylenebilir?

A) Enlem B) Yağış C) Yer şekilleri
D) Bitki örtüsü E) Denizellik

Tatlı Su Balıkçılığı Nedir ve Nerelerde Yapılır?

Adı üstünde tatlı sularda yani ırmaklarda, barajlarda ve tatlı su göllerinde yapılan balıkçılık türüdür.

Burada sorabileceği tek soru vardır o da hangi göllerimizde tatlı su balıkçılığı yapılmaz şeklindedir. Mantık gayet basittir aslında. Suları tuzlu ya da sodalı olan göllerde haliyle tatlı su balıkçılığı yapamazsın. (Tuz Gölü, Acıgöl, Burdur, Palas suları acı olan göllerimizdir)

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıda verilen göllerimizden hangisinde tatlı su balıkçılığı yapılamaz?

A) Eğirdir B) Kovada C) Tuz Gölü D) Ulubat E) İznik

Kültür Balıkçılığı Nedir ve Nerelerde Yapılır?

Özel havuzlarda insan eliyle yapılan balıkçılıktır.

NOT Kültür dendiğinde insan eliyle yapılanı anla. Kültür balığı, kültür mantarı, kültür bitkisi gibi, misal burada kültür bitkisi dediği tarım ürünlerinin hepsidir.

Kültür balıkçılığı tatlı sularda ya da denizlerde yapılır.

Tatlı sularda yapılan kültür balıkçılığında (baraj ve doğal göl sayısı fazla olduğu için) Doğu Anadolu Bölgesi ilk sıradadır

Denizlerde yapılan kültür balıkçılığında (girinti çıkıntı, koy körfez sayısı yani korunaklı alan fazla olduğu için) Ege Bölgesi ilk sıradadır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Denizlerde yapılan kültür balıkçılığında Ege Bölgesi ilk sırada gelmektedir.
Bu durumun nedeni olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

A) Kültür balıkçılığının gelir getirisinin daha fazla olması
B) İklime bağımlılığının az olması
C) Ege Denizi'nde koy körfez sayısının fazla olması
D) Ege Denizinin tuzluluk oranının kültür balıkçılığı için uygun olması
E) Göl ve baraj sayısının fazla olması

FİLİN İPİ

Adamın biri fil kampından geçerken çok acayip bir görüntüyle karşılaşır. Fillerin kafeslerde veya zincirlerle tutulmadıklarını fark eder. Kamptan kaçmalarını engelleyen tek şey bacaklarından birine bağlanmış küçük bir ip parçasıdır.

Adam fillere bakarken şaşa kalmıştı. Filler ipi koparıp kamptan kaçabilme gücüne sahip olmalarına rağmen bunu yapmıyorlardı. Hatta biraz daha dikkatli bakınca, bunu kolayca yapabilecekler olsalar bile hiç denemediklerini fark etti.

Adam meraklanmıştı. Hemen yakınlardaki bir fil eğiticisine başvurdu. Fillerin neden öylece durduklarını ve kaçmaya çalışmadıklarını sordu. Adamın meraklı içten içe onu kemiriyordu. Eğitmen sakin bir şekilde şöyle cevapladı:

"Çok küçükken onları bağlamak için aynı boydaki ipleri kullanıyoruz. Bu ipler o yaşlarda onları tutmaya yeterlidir. Büyüdükçe, kaçamayacaklarına inanmaya şartlanmış olurlar. Dolayısıyla iplerin hala onları tuttuğuna inanıyorlar. Bu yüzden asla serbest kalmaya çalışmıyorlar."

Kısacası, dünya seni ne kadar geride tutmaya çalışırsa çalışsın her zaman ulaşmak istediğin şeyin mümkün olduğuna inanarak denemeye devam etmelisin. Başarılı olacağına inanmak, bunu başarmanın en önemli adımdır.

S. Breathnach

Madenler ve Enerji Kaynakları Hakkında İlk Bilmemiz Gerekenler Nelerdir?

Madenler ve enerji kaynaklarından not olarak bilmen gereken birkaç şey var. Onun dışında tüm madenleri bir tablo hâlinde vereceğim. Bu tabloda nerde çıkarılır nerde işlenir toplu hâlde görebileceksin.

Öncelikle bilmen gereken başlıkları bir yazayım.

1. Ülkemizde madencilik çalışmalarının hız kazanması 1935 yılında MTA'nın açılması ile başlamıştır.
2. MTA'ya ekonomik açıdan destek olmak amacıyla kurulan banka Etibank'tır.
3. Maden çeşidinin en fazla olduğu bölge Doğu Anadolu Bölgesidir (özellikle Yukarı Fırat Bölümü)
4. Ülkemizde maden çeşitliliği oldukça fazladır. Bunun nedeni, ülkemizde her jeolojik zamana ait kalıntıların bulunması ve volkanik arazilerin yaygın olmasıdır.
5. TÜİK verilerine göre en çok ihraç ettiğimiz maden mermerdir. (Bu değişebilir o yüzden dikkat ettiysen TÜİK verilerini yazmayı pek sevmiyorum. Bu konuları daha çok güncel veriler çıkınca instagram hesabımızdan yayınlayarak hallediyoruz.)
6. Tek sıvı madenimiz cıvadır.
7. Devlet kontrolünde çıkarılan madenler: Uranyum, toryum ve bor mineralleri (Stratejik öneminden dolayı devlet kontrolündedir). Altın (siyanürle aranır ve siyanür çok zehirli bir maddedir. Bu sebeple altın da devlet kontrolündedir). Asbest (kanserojen madde içermektedir bu yüzden devlet kontrolündedir.)

HAP BİLGİ Tabloyu vermeden önce şu açıklamayı yapayım sende dikkatlice oku lütfen. Madenlerin yerlerini ezberlerken özellikle belli bölgelerde çıkan madenlere dikkat et. Misal Bor sadece Marmara ve çevresinde, bakır sadece Doğu Anadolu ve Karadeniz'de, fosfat, sadece Doğu Anadolu ve Güneydoğu'da, Oltu taşı sadece Erzurum'un Oltu ilçesinde, Lületaşı sadece Eskişehir'de, Zımpara taşı Ege ve çevresinde gibi.

NOT Bak diyor ki oradan tamam hocam da niye belli yerlerde çıkan madenleri özellikle bilmemiz gerekiyor? Nedenini anlatayım o zaman. ÖSYM madenlerin yerlerini sorduğunda genelde belli yerlerde çıkan madenlere ağırlık veriyor. Aşağıdaki soru örnekleriyle bunu daha iyi anlarsın.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: A

Doğu Anadolu Bölgesi maden çeşidinin en fazla olduğu bölgedir.
Buna rağmen aşağıdaki madenlerden hangisinin Doğu Anadolu Bölgesinde rezervi <u>yoktur</u>?

A) Bor mineralleri B) Bakır C) Demir D) Krom E) Tuz

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: B

I. Mermer
II. Bakır
III. Cıva

Yukarıdaki madenlerden hangilerinin Ege Bölgesi'nde rezervi <u>yoktur</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

Başka biride diyor ki hocam ama diğer madenlerden de çok soru geliyor. Evet, onlardan da çok soru geliyor ama oradan gelen sorulara dikkat et genelde çıkarıldığı yer değil önemli özelliklerini verir ve yukarıda özellikleri verilen maden aşağıdakilerden hangisidir der. Aynen aşağıda sorduğum soru gibi 😉

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

I. Çeliğe sertlik kazandırmak ve direncini artırmak için kullanılır
II. Rezervi yetersizdir ithal edilir
III. Denizli, Ankara ve Artvin çevresinde çıkarılmaktadır

Yukarıda özellikleri verilen maden aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çinko B) Mermer C) Manganez D) Demir E) Kurşun

BİR GRUP KURBAĞA

Bir grup kurbağa ormanda dolaşırken, içlerinden iki tanesi derin bir çukura düşerler. Diğer kurbağalar çukurun etrafında toplanırlar. Çukurun ne kadar derin olduğunu görünce iki kurbağaya artık şanslarının kalmadığını söylerler.

Ancak, iki kurbağa diğerlerinin söylediklerini görmezden gelmeye karar verirler ve çukurdan çıkmak için zıplamaya başlarlar. Tüm çabalarına rağmen bir türlü yukarı ulaşamazlar. Sonunda, kurbağalardan biri pes eder.

Diğer kurbağa olabildiğince zıplamaya devam eder. Buna rağmen, kalabalık kurbağa grubu bağırarak artık pes etmesini söyler. Kurbağa son bir kez sıçrar ve sonunda başarır. Dışarı çıktığında kurbağalar "Bizi duymadın mı?" derler. Kurbağa onları duymadığını çünkü hafif sağır olduğunu söyler.

Kısaca başarılı olmak istiyorsan başkalarının ne dediğine aldırış etme. Kendine ve yapacağına inan yeter ☺

Önemli Madenlerimiz, Çıkarım ve Kullanım Alanları Hangileridir?

MADEN	GENEL BİLGİLER	İŞLENDİĞİ YERLER	ÇIKARILDIĞI YERLER
DEMİR	İhraç ürünlerimizdendir	Karabük, Karadeniz Ereğli'si, İskenderun, Sivas, İzmir	Yukarı Fırat (Divriği Hekimhan, Hasançelebi, Çetinkaya), Asıl Ege (Edremit, Torbalı), Marmara (Eymir, Çamdağı), Hatay (Amanos Dağları)
BAKIR	Elektrik-Elektronik sanayisinin hammadesidir.	Samsun, Maden, Murgul	Artvin (Murgul), Kastamonu (Küre), Elazığ (Maden). Rezerv ve kalitesi en üstün olan Elazığ (Maden) çevresidir.
KROM	Paslanmayan ve çok sert bir maden olduğundan, madeni eşya yapımında ve kaplamasında kullanılır. Türkiye krom üretiminde en zengin ülkelerdendir. İhracatımızda önemli yer tutar.	Antalya, Elazığ	Menteşe Yöresi, Fethiye, Marmaris-Dalaman Havzası, Kütahya - Bursa arası, Kahramanmaraş, Kayseri, Sivas, Elazığ, Guleman
BOR	Jet-Roket yakıtı olarak, kimya ve ilaç sanayisinde, fiberglas yalıtım maddelerinde, cam, porselen, deterjan vb. yapımında kullanılır. Dünya rezervlerinin yarıdan fazlası Türkiye'dedir. Önemli bir kısmı ihraç edilir.	Bandırma Seyitgazi Kütahya	Balıkesir(Susurluk), Bursa (M.Kemal Paşa), Kütahya (Emet), Eskişehir (Seyitgazi)
BOKSİT (ALÜMİNYUM)	Alüminyumun ham maddesidir. Alüminyum uçak ve otomobil sanayi ile daha birçok alanda kullanılır.	Seydişehir	Konya, Seydişehir Akseki

CIVA	Ülkemiz cıva madenince oldukça zengindir. Bazı elektrikli araç yapımında ve eczacılıkta kullanılır. Bir kısmı ihraç edilir.	Konya-Sarayönü, Ödemiş-Halıköy, Karaburun	İzmir (Ödemiş-Çeşme), Konya (Sarayönü)
MERMER	İnşaat sektöründe kullanılır.	Afyon, Bandırma, İstanbul	Afyon, Bursa, Bandırma, Gemlik, Marmara adaları, Denizli
ZIMPARA TAŞI	Aşındırıcı madde olarak kullanılır. Metamorfik kayadır. Zımpara kâğıdı yapılır. Bir kısmı ihraç edilir. Metallerin parlatılmasında kullanılır.	İzmir	İzmir, Aydın, Muğla

MADEN	GENEL BİLGİLER	İŞLENDİĞİ YERLER	ÇIKARILDIĞI YERLER
TUZ	1,5 milyon ton üretimi vardır. Deniz, göl ve toprak altındaki kaya tuzu yataklarından elde edilir.	İzmir ve Tuz Gölü başta olmak üzere çıkarıldığı yerlerde işlenir.	İzmir-Çamaltı tuzlası (Denizlerden elde edilir) Tuz Gölü **Kaya Tuzu Yatakları:** Kırşehir, Nevşehir, Yozgat, Çankırı, Erzurum, Kars, Kağızman
KURŞUN - ÇİNKO	Paslanmaz metal üretiminde, silâh sanayinde, akümülatör imalatında kullanılır.	Elazığ-Keban	Elazığ-Keban
VOLFRAM	Çok sert bir maddedir. Elektrik-elektronik, çelik, kimya sanayisinde kullanılı.	Bursa	En önemli yatak Uludağ (Bursa)'da yer almaktadır. Bunun yanında aşağıda verilen yerlerde de yatağı bulunmaktadır. Akdağmadeni (Yozgat), Demirköy (Kırklareli), Keban (Elazığ), Gümüşler Niğde, Dudaş (Bilecik)
BORAKS	Metallerin temizlenmesinde, porselenlerin süslenmesinde kullanılır. Yıllık üretimi 40 bin ton kadardır. Yoğunlaşmış borik asittir.	Bandırma	Güney Marmara Kütahya-Emet Eskişehir-Seyitgazi
MANGANEZ	Demirin çeliğe dönüştürülmesinde kullanılır.	Artvin-Borçka	Ereğli Denizli (Uluköy) Ankara (Çayırlı) Artvin (Borçka)
LÜLE-TAŞI	Biblo, pipo gibi süs eşyası yapımında kullanılır.	Eskişehir	Eskişehir
OLTUTAŞI	Siyah renklidir. Süs eşyası yapımında kullanılır. Organik tortul grubuna girer.	Erzurum	Erzurum-Oltu
KÜKÜRT	Bağ ve bahçelerde böceklere karşı kullanılır.		Isparta (Keçiborlu), Denizli (Sarayköy), Kütahya (Simav). Kükürt yatakları vardır. Ayrıca İzmir (Aliağa), İzmite ve Kırıkkaledeki TÜPRAŞ petrol rafinerilerinde kükürt üretilmektedir.

MADEN	GENEL BILGILER	İŞLENDİĞİ YERLER	ÇIKARILDIĞI YERLER
BARİT	Suya dayanıklı bir madendir. Bu yüzden kuyulara sızdırmazlık kazandırmak için kullanılır. Bunun yanında deri sanayinde, kauçuk sanayinde ve boya sanayinde kullanılır		Antalya, Muş, Gazi Antep ve Eskişehir çevresinde barit yatakları bulunmaktadır.
FOSFAT	Gübrenin hammaddesi olarak kullanılır ve üretimi ülkemizdeki ihtiyacı karşılamaz. Fas, Tunus, Cezayir gibi ülkelerden ithal edilir.	Gübre sanayinde	Mardin (Mazıdağı) Adıyaman, Bingöl ve Bitlis
TRONA	Soda külü üretiminde kullanılır Sodyum karbonat ya da tabi soda olarak bilinmektedir.	Ankara (Beypazarı)	Ankara (Beypazarı, Kazan ve Sincan)
PERLİT	Özellikle inşaat sektöründe çatı ve zemin izolasyonlarında kullanılır. Perlit aynı zamanda çimento ve alçı bağlayıcı olarak da kullanılabilir. Gevşek dolgu malzemesi olarak kullanılan perlit yüzey döşemelerinde de kullanılır. Tarım sektöründe de perlit varlık gösterir.		Bayburt, Erzurum, Kars, Muş, Van ve Iğdır, Ankara, Nevşehir, Balıkesir, İzmir.
DOLOMİT	Önemli bir kısmı demir-çelik ve cam sanayinde kullanılır. Türkiye'de rezervi en çok olan maden dolomittir.	Demir-Çelik ve cam sanayisinde	Kahraman Maraş, Hatay, Mersin, Kayseri, Adana, Eskişehir, Bursa Çıkarıldığı bazı illerdir.
FELDSPAT	Feldspat cam, seramik, kaynak elektrotları ve boya sanayisinde kullanılan önemli bir endüstriyel ham maddedir.		Aydın, Manisa, Kırşehir, Yozgat ve Artvin ile Ardahan
MANYEZİT	Tuğla yapımında, magnezyum tuzları, ilaç ve çimento sanayinde, kimya, araba lastiği, kâğıt ve şeker sanayinde kullanılır.		Türkiye'de rezervin büyük bir bölümü Konya, Eskişehir ve Kütahya bölgelerinde yer alır.
ASBEST	14 bin °C sıcaklığa dayanır. Bu yüzden ısıya dayanıklı araç gereç yapımında kullanılır. Fakat kanserojen bir maden olduğu için devlet kontrolündedir.		Eskişehir, Bursa, Erzincan, Hatay, Kars, Ağrı, Malatya, Sivas, İskenderun, Uşak ve Konya'da çıkarılır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Aşağıda demir-çelik sanayinin bulunduğu illerimiz ve bu sanayi kolunun bu illerde kurulma nedenleri eşleştirilmiştir.

Yapılan bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) Sivas-Hammaddeye yakınlık

B) İzmir-Ulaşım ve hammaddeye yakınlık

C) İskenderun-ulaşım

D) Zonguldak-Hammaddeye yakınlık

E) Kırıkkale-tüketim alanına yakınlık

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

I. Artvin (Murgul)
II. Kastamonu (Küre)
III. Elazığ (Maden)

Yukarıda verilen illerimizin ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Denize kıyılarının olması
B) Otomobil fabrikalarının bulunması
C) Demir çelik sanayinin kurulduğu iller olması
D) Bakır madeni rezervlerinin bulunması
E) Yaz sıcaklık değerlerinin çok yüksek olması

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

I. Ülkemizde en çok çıkarılan ve ihraç edilen madenlerdendir
II. Madeni eşya yapımında ve paslanmazlık özelliğinden dolayı bunların kaplanmasında kullanılır.
III. Antalya ve Elazığ'da işlenir

Yukarıda özellikleri verilen maden hangisidir?

A) Mermer B) Krom C) Demir D) Çinko E) Bakır

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Dünya rezervinin yarısından fazlasına sahip olduğumuz yeraltı kaynağı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Manganez B) Taşkömürü C) Petrol D) Bor minerali E) Asfaltit

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Alüminyumun hammaddesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Volfram B) Amyant C) Boksit D) Asbest E) Kurşun

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Tek sıvı maden aşağıdakilerden hangisidir?

A) Petrol B) Cıva C) Linyit D) Bakır E) Kurşun

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıda verilen yerlerden hangisi önemli mermer çıkarım alanlarından <u>değildir</u>?

A) Marmara Adası B) Denizli C) Afyon D) Bursa E) Nevşehir

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

I. Kesici, delici, törpüleyici alet yapımında kullanılır.
II. İhraç ettiğimiz madenlerdendir.
III. İzmir, Aydın ve Muğla çevresinde çıkarılır.

Yukarıda özellikleri verilen maden aşağıdakilerden hangisidir?

A) Asbest B) Zımpara taşı C) Mermer D) Feldspat E) Çinko

Enerji Kaynakları Hakkında Bilmemiz Gereken Önemli Noktalar Nelerdir?

Burada da aynı şekilde enerji kaynaklarıyla ilgili önemli başlıkları vereceğim sonra tablo hâlinde enerji kaynaklarını ve çıkarıldığı işlendiği yerleri vereceğim.

1. Yenilenebilir enerji kaynakları

Güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, dalga enerjisi, jeotermal, akarsu gibi enerji kaynakları yenilenebilir enerji kaynaklarındandır.

HAP BİLGİ Dikkat edersen bunların hepsi doğanın bize verdiği enerji kaynaklarıdır. Bu enerji kaynakları aynı zamanda en temiz enerji kaynaklarıdır.

2. Yenilenemeyen Enerji Kaynakları

Yukarıda yazdıklarımın dışındaki enerji kaynaklarıdır.

Taşkömürü, linyit, doğalgaz, petrol, asfaltit gibi enerji kaynakları yenilenemeyen enerji kaynaklarıdır. (Organik kökenlidir yani karbon bazlıdırlar)

Bunlarda kirli olanlardır yani çevreye verdikleri zarar fazladır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: D

Aşağıdaki verilen enerji kaynaklarından hangisinin çevreye verdiği zarar diğerlerinden daha azdır?

A) Linyit B) Taşkömürü C) Doğalgaz D) Jeotermal E) Petrol

Önemli Enerji Kaynakları, Çıkarım ve İşlenme Alanları Hangileridir?

ENERJİ KAYNAKLARI	GENEL BİLGİLER	İŞLENDİĞİ YERLER	ÇIKARILDIĞI YERLER
LİNYİT	Evlerde yakacak olarak kullanılır. Termik santrallerde elektrik enerjisi üretiminde kullanılır. Dünyada 12. sıradayız.	Termik santrallerimiz: Afşin-Elbistan Yatağan-Tunçbilek Soma-Seyitömer Ankara Çayırhan Sivas-Kangal	Türkiye'de 58 yerde bulunmuştur. Kütahya(Tavşanlı, Tunçbilek, Değirmisaz, Seyitömer), Manisa (Soma), Amasya(Çeltek), Kahramanmaraş (Elbistan), Ankara(Çayırhan), Erzurum(Aşkale), Muğla(Yatağan)
MADEN KÖMÜRÜ (TAŞ KÖMÜRÜ)	Rezervi 1 milyar tondan fazladır. Demir-çelik ve kimya sanayisinde enerji kaynağıdır. Tüketimi karşılamak için ithal edilir.	Ereğli, Karabük, İskenderun demir-çelik tesisleri	Batı Karadeniz Bölümü'nde Zonguldak-Ereğli ile Kastamonu-İnebolu arasındaki havzada çıkartılır.
DOĞAL GAZ	Trakya'daki çeşitli fabrikalarda kullanılır. Dış ülkelerden elde edilenler ise birçok ilimizde ısıtma ve ulaşımda kullanılır.	Ambarlı Hamitabat Ovaakça	Trakya-Hamitabat Mardin-Çamurlu Siirt Karadeniz Tuna Havzası
PETROL	Üretim tüketimi karşılayamıyor, bu nedenle ithal edilir.	Batman, Aliağa (İzmir, İpraş (İzmit), Ataş (Mersin), Orta Anadolu (Kırıkkale) rafinerilerinde işlenir.	Batman, Raman, Garzan, Kurtalan, Adıyaman, Mardin, Şırnak (Gabar Dağları)
JEOTERMAL	Magmaya yakın suların ısınarak yüzeye çıkması sonucu oluşur. Daha çok genç volkanik alanlar ve fay hatlarında görülür.	Denizli-Sarayköy Aydın-Germencik Manisa ve Çanakkale Buralar jeotermalden elektrik enerjisi ürettiğimiz alanlardır.	Denizli-Sarayköy İzmir-Balçova Aydın-Germencik Afyon-Sandıklı
GÜNEŞ ENERJİSİ	Bu enerjiden faydalanmak için güneşli gün sayısı önemlidir.	Su ısıtma, elektronik aletler ve elektrik enerjisi üretmekte kullanılır	Güneş ışınları

ENERJİ KAYNAKLARI	GENEL BİLGİLER	İŞLENDİĞİ YERLER	ÇIKARILDIĞI YERLER
ASFALTİT	Petrol kökenli katı bir yakıttır. Boya, vernik, oto lastiği, elektrik yalıtımı, batarya koruyucuları, genleştirilmiş kauçuk, zemin karoları,- su geçirmez kabloların yapımında kullanılır. Ülkemizde rezervi en az olan madendir.	Şırnak/Silopi ülkemizde asfaltit ile enerji üreten ilk ve tek termik santraldir.	Güneydoğu Anadolu Bölgesinde özellikle Şırnak ve Mardin çevresinde çıkarılır.
URANYUM VE TORYUM	Nükleer santrallerde enerji üretiminde ve nükleer silah yapımında kullanılır.	Ülkemizde şu an işlenmemektedir ama Mersin ve Sinop'ta nükleer santraller yapılmaktadır.	Ülkemizde Aydın, Uşak, Manisa, Çanakkale ve Yozgat yörelerinde uranyum, Eskişehir çevresinde toryum yatakları tespit edilmiştir.
RÜZGÂR	Yenilenebilir enerji kaynaklarındandır. Ülkemiz orta kuşakta olduğu için sürekli rüzgârlardan batı rüzgârlarının etkisi altındadır. Bu yüzden ülkemizde rüzgâr enerjisi potansiyeli fazladır.		Ülkemizde güneş ve rüzgârdan enerji üretim tesisleri hızla yayılmaktadır. En önemli rüzgâr türbinleri İzmir/Alaçatı, Çanakkale ve Hatay'da bulunmaktadır.
SU GÜCÜ	Göller konusunda yapay set göllerini anlatırken bu konudan bahsettik 🙂		

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıda bazı termik santraller ve kullandıkları enerji kaynakları eşleştirilmiştir.
Yapılan bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) Hamitabat-Doğalgaz B) Çatalağzı-Taşkömürü C) Afşin/Elbistan-Linyit
D) Sivas (Kangal)-Linyit E) Ambarlı-Rüzgâr

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıdaki illerimizden hangisindeki petrol rafinerisi hammaddeye yakın olarak kurulmuştur?

A) İzmir B) Mersin C) İzmit D) Kırıkkale E) Batman

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Ülkemizin en büyük güneş tarlası aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karaman B) Bandırma C) Urfa D) Çatalhöyük E) Saimbeyli

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıdakilerden hangisi linyitle çalışan termik santrallerden birisi değildir?

A) Afşin-Elbistan B) Muğla-Yatağan C) Ankara-Çayırhan
D) Sivas-Kangal E) Mersin-Akkuyu

SANAYİ

Sanayi Kurulması İçin Gerekli Şartlar Nelerdir?

1. Hammadde:

Sanayi tesisi kurabilmek için takdir edersiniz ki öncelikle o kurduğun tesisin bir ham maddesi olmak zorunda. Bu işin basit kısmı ama asıl bize soru olarak gelen ham maddeye yakınlık meselesidir. Burada en çok karıştırdığımız şey ham maddeye yakınlık uzaklık ya da ham maddeye yakın olması zorunlu mu değil mi? Meselesidir. Bu iki konuyu birbirine karıştırıyorsunuz. O zaman aşağıdaki hap bilgiyi oku ne demek istediğimi anlarsın.

HAP BİLGİ Sorularda dikkat etmen gereken şey ham maddeye yakınlık ZORUNLUDUR mu demiş yoksa ham maddeye YAKIN OLARAK KURULMUŞTUR mu demiş. Çünkü ikisi farklı kavramlardır. Misal pamuk akmaz, kokmaz, çürümez, bozulmaz, hafif olduğu için kolay taşınır. Yani hammaddeye yakın olması zorunlu değildir. Ama yine de ulaşım maliyetinden yırtmak için çoğu pamuklu dokuma fabrikalarımız hammaddeye yakın olarak kurulmuştur.

Peki, hocam zorunlulukta neye bakacağız dersen:

A. Çabuk bozulan ürünlerin fabrikasının ham maddeye yakın olması zorunludur. Misal şekerpancarı çabuk bozulduğu için şeker fabrikaları ham maddeye yakın olmak zorundadır. Ya da sebze, meyve, hayvansal ürünler çabuk bozulduğu için bunlarla ilgili olan konserve fabrikalarının, salça fabrikalarının ham maddeye yakın olması zorunludur. Aynı şekilde süt çabuk bozulan ürünlerden birisi olduğu için süt ve süt ürünleri fabrikaları da ham maddeye yakın olmak zorundadır.

B. Taşınması zor ya da imkânsız olan ürünlerin fabrikasının ham maddeye yakın olması zorunludur. Bunda da genelde enerji kaynaklarından örnek verilir. **Örneğin** yenilenebilir enerji kaynakları vardı ya onların hepsi enerji üretim tesislerine yakın olmak zorundadır. Çünkü ne güneşi taşıyabilirsin ne dalga enerjisinden faydalanmak için denizi taşıyabilirsin ne de rüzgâr enerjisi için rüzgârı bir yerden bir yere nakledebilirsin. O yüzden bunların hepsinin enerji üretim tesisleri ham maddeye yakın olmak zorunda.

NOT Hocam güneşe yakınlık nasıl olacak diye soranlar oluyor burada söz konusu olan güneşin kendisine yakınlık değil güneşli gün sayısının fazla olduğu yerlerdir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Aşağıdaki sanayi kollarından hangisinin ham maddeye yakın olarak kurulmak zorundadır?

A) Demir-Çelik sanayi B) Otomotiv sanayi C) Konserve fabrikaları
D) Petrol rafinerileri E) Pamuklu dokuma sanayi

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: A

Aşağıdaki enerji santrallerinden hangisinin ham maddeye yakın olarak kurulması zorunludur?

A) Keban Barajı B) Hamitabat çevrim türbini C) Soma termik santrali
D) Ambarlı santrali E) Çatalağzı termik santrali

2. Sermaye:

Ülkemizde sanayinin en önemli sorunu sermayedir. İnsanımız Osmanlıdan bu yana gelir getirisi fazla olmayan tarım ve hayvancılık gibi faaliyetlerle uğraştığı için halkımızda sermaye birikimi konusunda hep sıkıntı yaşanmıştır.

HAP BİLGİ Sanayinin batı bölgelerimizde yoğunlaşmasının birçok nedeni vardır. Ulaşımın gelişmiş olması, ticaretin canlı olması, nüfusun fazla olması gibi. Ama bunlar arasında sermaye birikiminin batı bölgelerde toplanması da etkilidir. Bunu da unutma

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Ülkemizde sanayinin en önemli sorunu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ulaşım imkânlarının yetersiz olması
B) Hammadde yetersizliği
C) Sermayenin yetersiz olması
D) İşgücünün yetersiz olması
E) Enerji üretiminin yetersiz olması

3. Enerji:

Dikkat et sanayide enerji kaynağına yakınlık zorunlu değildir. Ama enerji konusunda dışa bağımlı olduğumuz için enerji oldukça pahalıya gelmekte buda sanayide büyük bir soruna neden olmaktadır.

HAP BİLGİ Enerjide dışa bağımlı olmamızın nedeni enerji kaynaklarının yetersiz olması değil bu kaynakları yeterince iyi değerlendirememizdendir. Yoksa enerji kaynağı açısından oldukça zengin bir ülkeyiz..

HAP BİLGİ Sanayide enerji kaynağına yakınlık zorunlu değildir ama enerji kaynağına yakın olarak kurulan bir fabrikamız bulunmaktadır. O da Zonguldak-Karabük demir çelik fabrikalarımızdır. (Taşkömürüne yakın olarak kurulmuştur)

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: A

Aşağıdaki sanayi tesislerinden hangisi enerji kaynağına yakın olarak kurulmuştur?

A) Zonguldak demir çelik fabrikası
B) Antalya krom fabrikası
C) Samsun sigara fabrikası
D) Sivas demir çelik sanayi
E) Bursa otomobil fabrikası

4. İş Gücü ve Teknik Eleman:

İlkemizde genç nüfus fazla olduğu için iş gücü konusunda sıkıntımız yoktur ama teknik eleman konusunda baya sıkıntımız bulunmaktadır.

5. Ulaşım:

Hammaddelerin işlenmek üzere sanayiye taşınması, sanayide işlendikten sonra pazarlara taşınması hep ulaşım sayesindedir. Bu sebeple sanayi daha çok ulaşımın geliştiği yerlerde kurulmaktadır.

6. Pazar:

Ürettiğimiz ürünlerin satışını yapacağımız insan anlamına gelmektedir. İnsan sayısı ne kadar fazlaysa pazarlama imkânı da o kadar fazla olacaktır. Bu sebeple sanayi tesisleri genelde nüfusun fazla olduğu yerlerde kurulmaktadır. Pazar konusunda dikkat edilmesi gereken bir diğer konu ise pazar araştırmasıdır. İnsanların neye ihtiyacı olduğu iyi tespit edilmeli sanayi kuruluşları ona göre kurulmalıdır. (ÖSYM bunu ARGE çalışması diye de sorabilir)

NOT Pazar araştırmasını Müslüman mahallesinde salyangoz satılmaz şeklinde de tanımlaya biliriz. Yani ürettiğimiz ürün pazarın ihtiyacına yönelik olmalı.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Besi ve ahır hayvancılığı, kümes hayvancılığı, pamuklu dokuma gibi fabrikaların Marmara ve çevresinde yoğunlaşmasının en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hammaddeye yakınlık
B) Pazarlama imkânlarının gelişmiş olması
C) Demiryolu ağlarının gelişmiş olması
D) İş gücünün fazla olması
E) Geniş düzlüklere sahip olması

7. Yüzey Şekilleri:

Daha öncede ulaşım konusunu anlatmıştım. Ulaşımın gelişmiş olduğu yerler genelde yeryüzü şekillerinin sade olduğu yerlerdir. Ayrıca sanayi kuruluşları için geniş düzlük alanlar gerekmektedir. Bu nedenle sanayi tesisleri genelde yeryüzü şekillerinin sade olduğu alanlara kurulur.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıdakilerden hangisi bir yerde sanayi kurulması için gerekli şartlar arasında gösterilemez?

A) Hammadde
B) Enerji kaynağına yakınlık
C) Ulaşım
D) Pazar
E) Sermaye

NOT

Sanayi kurulması için gerekli şartları bitirdikten sonra ülkemizdeki sanayi kuruluşlarına ve bu sanayi tesislerinin nerelerde olduğu konusunda geçebiliriz. Bunları yine tablo şeklinde vereceğim.
Yalnız burada dikkat etmen gereken şey sanayi tesislerinin genelde ham maddeye yakın olarak kurulduğu meselesidir. Ben sizlere şu ana kadar tarım, hayvancılık, madenler, enerji kaynakları konularını anlattım. Bunların hepsinin nerelerde bulunduğunu anlattım. Bunlar sanayinin ham maddesi oldukları için oradaki bilgilerini kullanabilirsin. Yani zeytin yağ fabrikalarının Ege Bölgesinde yoğunlaşması gerektiğini, Ayçiçek yağı fabrikaların Trakya'da yoğunlaşması gerektiğini, süt ve süt ürünleri fabrikalarının Erzurum-Kars ve Marmara'da yoğunlaşması gerektiğini bilmen gerekiyor ☺

Bir şey başarıldığında, bu sonradan öğrendiğime göre, kafayı bu işe takmış, bunu misyon edinmiş biri tarafından gerçekleştirilmiş oluyor.

Peter Drucker

Bildiklerim içinde en önemli saydığım ve daima titizlikle uyguladığım prensip şudur: Elimde bulunan bir iş üzerinde, bütün hayatım ona bağlıymışçasına, dikkatimi ve enerjimi toplayarak en mükemmel şekilde çalışırım.

Pierre Grassé

Ülkemizdeki Önemli Sanayi Kuruluşları ve Bulunduğu İller Hangileridir?

BAZI ÖNEMLİ SANAYİ KOLLARI	ÖZELLİKLERİ	İLLER
ŞEKER FABRİKALARI	Ülkemizde ilk şeker fabrikaları 1926 yılında Uşak ve Alpulu'da açılmıştır. Şeker pancarı çabuk bozulan ürünlerden olduğu için fabrikalar da üretim yerlerine yakın olmak zorundadır.	Ülkemizde birçok ilde şeker pancarı yetişmektedir ve fabrikası vardır. Bu sebeple burada bilinmesi gereken fabrika olmayan yerlerdir. Ülkemizde Doğu Karadeniz kıyıları ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinde şeker pancarı üretilmediği için fabrikaları da yoktur.
ÇAY FABRİKALARI	Şekerpancarı gibi çay üretimine de Cumhuriyet yıllarından sonra başlanmıştır. Fabrikalar hammaddeye yakın olarak kurulmuştur.	Trabzon-Rize çevresi
UN FABRİKALARI	Halkın temel besin maddelerindendir.	Ülkemizde her bölgemizde fazlasıyla bulunmaktadır. Bu İç Anadolu ve diğer bölgelerde buğday unu iken Karadeniz'de mısır unu Yalnız unlu mamül derse (unlu mamülde genelde buğday unu kullanıldığı için) İç Anadolu ve çevresinde yoğunlaşmıştır diyeceksin.
ZEYTİN YAĞI FABRİKALARI	Zeytinin yağ oranı ile sıcaklık doğru orantılıdır. Ege Bölgesi'nde sıcaklık Marmara'ya göre daha fazladır. Ayrıca Ege Bölgemizde etkili olan imbat rüzgârları buradaki zeytinlerin yağ oranını arttırmaktadır.	Özellikle Edremit, Ayvalık, Burhaniye, Aydın, İzmir çevresinde yoğunlaşmıştır.

BAZI ÖNEMLİ SANAYİ KOLLARI	ÖZELLİKLERİ	İLLER
AYÇİÇEK YAĞI FABRİKALARI		Trakya'da yoğun olmakla birlikte, İç Anadolu, Ege ve Güneydoğu Anadolu'da da görülür.
TÜTÜN FABRİKALARI (SİGARA)		İstanbul, İzmir, Samsun, Tokat, Malatya, Adana ve Bitlis'te bulunmaktadır.
İÇKİ FABRİKALARI	Şu ana kadar alkollü içeceklerden hiç soru gelmedi.	İstanbul, Yozgat, Diyarbakır, Tekirdağ, İzmir, Ankara, Kırşehir, Gaziantep, Elazığ, Nevşehir
KONSERVE VE SALÇA FABRİKALARI	Hammadde olarak genelde balık, sebze ve meyve kullanılır. Bunlar çabuk bozulan ürünler olduğu için fabrikalar genelde hammaddeye yakın yerlere kurulur.	Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinin kıyı kesimlerinde yaygındır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Aşağıdaki verilen yerlerden hangisinde şeker fabrikası yoktur?

A) Kayseri B) Uşak C) Kırklareli D) Urfa E) Konya

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Şeker fabrikaları ile hangi hayvancılık kolu arasında bağlantı kurulabilir?

A) Besi ve Ahır B) Koyun yetiştiriciliği C) Kıl keçisi
D) Kümes hayvancılığı E) Kültür balıkçılığı

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıda bazı fabrikalarımız ve gelişme gösterdikleri bölgeler eşleştirilmiştir.
Yapılan bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) Ayçiçek yağı fabrikaları-Marmara
B) Zeytin yağ fabrikaları-Ege
C) Buğday unu fabrikaları-İç Anadolu
D) Şeker fabrikaları-İç Anadolu
E) Kâğıt fabrikaları-Doğu Anadolu

BAZI ÖNEMLİ SANAYİ KOLLARI	ÖZELLİKLERİ	İLLER
SÜT ÜRÜNLERİ FABRİKALARI	Batı ve Doğu illerimizde (Özellikle Erzurum-Kars çevresinde) yoğunlaşır. Bunun en önemli nedeni ham maddeye yakınlıktır. Batı illerinde nüfus fazla olduğunda besi ve ahır hayvancılığı yapılırken Erzurum-Kars çevresinde gür otlaklardan dolayı büyükbaş hayvancılık yapılır.	İzmir, Balıkesir, Edirne, Erzurum, Elazığ, Kars, İstanbul, Trabzon ve Bursa çevresinde yer alırlar.
PAMUKLU DOKUMA	Taşınması kolay bir ürün olduğundan ve çabuk bozulmadığından birçok yerde fabrikası vardır. Ama yan tarafta verdiğimiz yerler genelde ham maddeye yakın olan yerlerdir.	Adana, Antalya, Kahramanmaraş, Tarsus, Nazilli, Denizli, Manisa ve İzmir
DİĞER FABRİKALAR VE YERLERİ	Geçmiş yıllarda neredeyse her yıl halıcılık konusundan soru gelmekteydi ama son yıllarda pek gelmiyor. Uzun zamandır soru gelmediği için ÖSYM buradan bir soru sorabilir dikkat. Yan tarafta en çok yapılan yani bu konuda önemli olan merkezleri verdik.	Yün ipliği ve yünlü kumaş: Hereke Suni ipek ve kumaş: İstanbul ve Bursa Tabii ipek ve kumaş: Antalya, Diyarbakır, Bursa-Bilecik çevresi, Ankara Hazır giyim sanayi: İstanbul, Bursa ve İzmir Halıcılık: Isparta, Uşak, Gördes ve Kayseri Deri ve kösele işleme: İstanbul, İzmir, Bolu, Gerede ve Uşak
DEMİR ÇELİK SANAYİ	Yan tarafta fabrikaların bulunduğu illeri ve bu fabrikaların neden buralarda kurulduğu verilmiştir. Eşleştirme sorularında bunlar çok çıkıyor lütfen ezberlemeden geçmeyin.	Karabük, Ereğli-Enerji kaynağına yakınlık (Taşkömürünün varlığı), İskenderun-Limanın varlığı yani ulaşım, Kırıkkale-Stratejik (buradaki silah fabrikasının demir çelik ihtiyacını karşılamak), Sivas-Ham maddeye yakınlık, İzmir-Ulaşım + Ham maddeye yakınlık

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Süt ve süt ürünleri fabrikaları genelde nüfusun fazla olduğu büyük kentlerin etrafında ya da Doğu Anadolu Bölgesinde gelişme göstermiştir.
Bu durumun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hammaddeye yakın alanlar olması
B) Ulaşımın buralarda daha kolay olması
C) Sermaye birikiminin buralarda olması
D) Nüfuslarının fazla olması
E) Düzlük arazilere sahip olması

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıda demir-çelik fabrikalarımızın bulunduğu bazı yerler verilmiştir.
Verilen yerlerden hangisinde fabrikanın kurulma nedeni daha çok silah fabrikamızın demir-çelik ihtiyacını karşılamak içindir?

A) İskenderun
B) İzmir
C) Zonguldak
D) Sivas
E) Kırıkkale

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıda verilen illerden hangisi halıcılık konusunda önde gelen yerler arasında gösterilemez?

A) Isparta
B) Uşak
C) Mersin
D) Gördes
E) Kayseri

BAZI ÖNEMLİ SANAYİ KOLLARI	ÖZELLİKLERİ	İLLER
ALÜMİNYUM FABRİKALARI	Boksitin alüminyuma çevrilmesi için çok fazla enerjiye ihtiyaç vardır. Manavgat üzerindeki Oymapınar barajı sırf bu enerji ihtiyacını karşılamak için kurulmuştur.	Seydişehir
BAKIR İŞLEME FABRİKALARI	Ülkemizde en çok Doğu Anadolu ve Karadeniz Bölgelerinde çıkartıldığı için fabrikalar da buralarda yoğunlaşmıştır.	Artvin ve Elazığ-Hammadeye yakınlık Samsun-Ulaşım (Kastamonu/Küre'den çıkartılan bakır madeni burada işlenir.)
KURŞUN VE ÇİNKO FABRİKALARI	Genelde hammadeye yakın	Kayseri ve Elazığ'da
KROM İŞLEME FABRİKALARI		Menteşe Yöresinde çıkartılan krom Antalya'da Elazığ ve çevresinde kromlar da Guleman'daki fabrikalarda işlenmektedir.
MAKİNE SANAYİ	Gelir getirisi en fazla olan sanayi kollarından demiştik. (Özellikle otomotiv sanayi) Türkiye otomotiv sanayinde son yıllarda yabancı marka otomobillerin de fabrikalarının kurulmasıyla üretimde artış meydana gelmiştir.	Bursa, İstanbul, İzmir, İzmit, Adapazarı, Konya, Adana, Aksaray gibi merkezlerde otomobil, kamyon ve otobüs fabrikaları bulunmaktadır. Eskişehir ve Adapazarı'nda lokomotif ve vagon fabrikaları, Ankara(Mürted) ve Eskişehir'de uçak fabrikası İstanbul, Tuzla, Pendik, Gölcük ve İzmir'de gemi tersaneleri bulunmaktadır.
PETRO KİMYA SANAYİ	Petrolün % 90'lık kısmını ithal ettiğimiz için dışa bağımlı olduğumuz sanayi kollarındandır. Petrol rafinerilerini illeri ve isimleri ile ezberleyin. Yine eşleştirme sorularında karşımıza çıkacak	Batman - Batman (ham maddeye yakın olarak kurulmuştur) İzmit - İpraş Mersin - Ataş İzmir - Aliağa Kırıkkale - Orta Anadolu

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

İstanbul, Tuzla, Pendik, Gölcük ve İzmir illerimizde bulunana sanayi kuruluşu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Otomobil fabrikaları B) Gemi tersaneleri C) Lokomotif fabrikaları
D) Gübre fabrikaları E) Bakır işleme tesisleri

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Ülkemizde alüminyumun hem en çok çıkarıldığı hem de işlendiği yer aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) Konya / Seydişehir B) Kastamonu / Küre C) Sivas / Divriği
D) Mersin / Ataş E) Yozgat / Sorgun

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Gelir getirisi en fazla olan sanayi kolu aşağıdakilerden hangisidir?

A) İlaç sanayi B) Dokuma sanayi C) Konserve fabrikaları
D) Otomotiv sanayi E) Demir-çelik sanayi

Aynı bölümü tekrar tekrar okumaya devam edersen hayatının bir sonraki bölümüne başlayamazsın. **Anonim**

BAZI ÖNEMLİ SANAYİ KOLLARI	ÖZELLİKLERİ	İLLER
İLAÇ FABRİKALARI	Yine kimya sanayi içerisindedir ve çoğunlukla dışa bağımlıyız	İstanbul, İzmir, Ankara, Adapazarı çevresinde yoğunlaşmıştır. 130 civarında ilaç fabrikamız bulunmaktadır.
LASTİK FABRİKASI	Hammaddesi petroldür. Bu sebeple çoğunlukla rafinerilerin yanına kurulur. Kimya sanayi içerisinde yer alır. Petrolde dışa bağımlı olduğumuzdan bu konuda da dışa bağımlıyız.	İzmit Adapazarı Kırşehir
GÜBRE FABRİKALARI	Hammaddesi fosfat olduğu için kimya sanayi içerisinde dışa bağımlı olduğumuz başka bir sanayi kolu daha. En başta belirtmiştik dışa en fazla bağımlı olduğumuz sanayi kolu KİMYA SANAYİDİR.	Mersin, Bandırma, Elazığ, Kütahya, Tekirdağ ve İskenderun
MOBİLYA SANAYİ	Dikkat edersen ormanların fazlaca yer kaplamadığı illerde bile üretilmektedir. Bunun en önemli nedeni bu illerimizde nüfusun yani pazarlama imkanlarının fazla olması ve ulaşım yollarının kavşağında bulunmalarıdır.	Adapazarı, Ankara, İnegöl, İstanbul, İzmir ve Kayseri'de gelişmiştir.

BAZI ÖNEMLİ SANAYİ KOLLARI	ÖZELLİKLERİ	İLLER
KAĞIT FABRİKALARI	Yine ÖSYM'nin en çok üzerinde durduğu fabrikalardan biri özellikle harita sorusu olarak çıkabilir. Yani haritayı verir hangi fabrikamızın yerleri gösterilmiştir diye sorabilir. Afyon (Çay) geri dönüşümle yani atık kâğıtlarla çalışmaktadır bunun dışındakilerin hepsi hammaddeye yakın olarak kurulmuştur.	Balıkesir, Giresun(Aksu), Zonguldak(Çaycuma) Mersin(Taşucu), Antalya(Dalaman) Afyon(Çay, Bartın ve Denizli çevresinde bulunur.
ÇİMENTO FABRİKALARI	Hammaddesi kolay temin edildiğinden ve inşaat maliyetlerini düşürmek için her bölgede kurulmuştur.	Her bölgede bulunduğu için özellikle il belirtmeye gerek yok
CAM FABRİKALARI	Ülkemiz cam ürünleri üretiminde ve ihracatında dünyada sayılı ülkeler arasındadır.	İstanbul, Denizli, Mersin, Kırklareli ve Sinop'ta
SERAMİK FABRİKALARI	İhraç ürünleri arasındadır.	Çanakkale, Bilecik, Kütahya, İstanbul ve İzmir'de bulunmaktadır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Kayseri ve Ankara çevresinde hammadde az olmasına rağmen mobilya sanayi gelişmiştir.
Bu durumun en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hammaddeye yakınlık B) Su kaynaklarına yakınlık C) Sermayeye yakınlık
D) Pazara yakınlık ve ulaşım E) Enerjiye yakınlık

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Aşağıdaki fabrikalardan hangisinin yayılış alanı diğerlerine göre daha fazladır?

A) Çimento fabrikaları B) Demir-Çelik fabrikaları C) Otomobil fabrikaları
D) Kâğıt fabrikaları E) Sigara fabrikaları

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Hammaddesi genelde başka ülkelerden elde edilen sanayi kollarında dışarıya bağımlılık fazla demektir.
Buna göre dışarıya bağımlılığımızın en çok olduğu sanayi kolu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Konserve sanayi B) Alüminyum fabrikaları C) Kimya sanayi
D) Demir-çelik sanayi E) Pamuklu dokuma

Ulaşım Konusunda İlk Bilmemiz Gerekenler Nelerdir?

Ulaşımda öncelikle aşağıdaki yazdığım hap bilgiyi öğren

HAP BİLGİ

Ülkemizde yolcu taşımacılığında en ucuz olan ulaşım şekli demiryoludur. Yük taşımacılığında en ucuz olan ise denizyoludur. Bunun nedenleri ikisinde de tek seferde daha fazla yük ya da yolcu taşınabilmesidir. Yani demiryollarıyla tek seferde çok yolcu taşıyoruz, denizyollarıyla da tek seferde çok fazla yük taşıyoruz. Böyle olunca kişi başına ya da yük başına düşen maliyet azalmış oluyor. İkisinde de en pahalı olan taşımacılık şekli ise havayollarıdır. Ama şunu unutma hem yolcu taşımacılığında hem yük taşımacılığında en çok tercih edilen karayollarıdır. Sana ÖSYM'nin soracağı da bu olur zaten. Aşağıdaki soruda görürsün nasıl soracağını.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Yolcu taşımacılığında demiryolu, yük taşımacılığında denizyolu en ucuz olan ulaşım şekilleri olmasına rağmen her ikisinde de yani yük ve yolcu taşımacılığında en çok tercih edilen karayoludur.
Karayolunun daha çok tercih edilmesinin nedeni olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

A) Ulaşım ağının gelişmiş olması
B) Daha hızlı olması
C) Paradan tasarruf sağlaması
D) Zamandan tasarruf sağlaması
E) Daha konforlu olması

Karayolları

Yukarıda kara yollarından gelebilecek ilk soruyu verdik zaten. Bunu dışında kara yollarıyla ilgili bilmemiz gereken birkaç şey var onlara bakalım.
Ülkemizde 1950 yıllara kadar karayollarının yapımına pek ağırlık verilmezken 1950'den sonra Marşal yardımıyla birlikte karayollarının yapımına ağırlık verilmiştir. (Bu yardımı bize verirken demiryollarının yapımına değil karayollarına harcamamızı istemişlerdir. Çünkü ülkelerin gelişmesi için demiryollarının çok önemli olduğunu biliyorlardı. Ama onların sözünü dinlediğimiz için biz bilmiyormuşuz demek ki)

HAP BİLGİ

Ulaşımın kavşağı noktasındaki illerde soru olarak gelebilmektedir.
Afyon, Uşak, Kayseri, Ankara, İstanbul, Eskişehir, Denizli gibi illerimiz ulaşım yollarının kavşağında yer almaktadır. Erzincan, Tunceli, Sinop, Ardahan, Hakkari gibi illerimizde tam tersi yani ulaşımın çok gelişmediği illerimizdir.

Demiryolları:

Ülkemizde ilk demiryolu hattı İzmir-Aydın illeri arasına Abdülmecit zamanında yapılmıştır.
1950 Marşal yardımıyla birlikte demiryollarının yapımı azalmış karayollarının yapımına ağırlık verilmiştir.

Demiryolu Haritası

HAP BİLGİ Demir yolu hatlarının olmadığı yerlere bakacak olursan (yukarıdaki haritada kavuniçi renkle gösterdiğim yerler) genelde engebeli araziler olduğunu görürsün. Ayrıca Bursa'da şu anda demiryolu bağlantısı yok ama hızlı tren hattı çekilmektedir. Yalnız bu hat henüz tamamlanmamıştır.

Demir yolu bağlantımızın olmadığı sadece iki komşu ülke vardır. Irak ve Nahcivan (Azerbaycan'a bağlı özerk bölge)

HAP BİLGİ Birkaç yıl öncesine kadar Gürcistan'la da demiryolu bağlantımız yoktu. Ama 2017 yılının sonralarına doğru Demir İpek Yolu sayesinde bu ülkeyle demiryolu bağlantımız oldu.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Aşağıda verilen illerimizden hangisine demiryolu bağlantısı yoktur?

A) Kayseri B) Aydın C) Antalya D) Samsun E) Zonguldak

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR? ▶ Cevap: C

Aşağıdaki komşu ülkelerden hangisine demiryolu bağlantısı yoktur?

A) Bulgaristan B) Gürcistan C) Irak D) Suriye E) İran

Hangi İllere Hızlı Tren Hattı Vardır?

NOT Bu bilgiler değişebilir. Bugün özellikle inşaat hâlinde olan yerler sınava kadar tamamlanabilir. O yüzden bu konuda değişiklik olursa onu da @hakanbileyencografya adlı instagram hesabımızda paylaşırız.

HAP BİLGİ Hızlı tren hatlarının birçok faydası bulunmaktadır. Hızlı tren hatlarının yaygınlaşmasıyla;

1. İç göç azalır. Eskişehir'de oturmasına rağmen Ankara'da çalışan birçok kişi var. Bunun nedeni arada hızlı tren hattı bulunmasıdır.
2. İç turizm canlanır. Misal Kayseri'den Antalya'ya hızlı terenle üç saatte gidilebilir duruma gelecek. Dolayısıyla hafta sonu geçirmek için bile ya da günü birlik Kayseri'de oturanlar Antalya'ya gidecektir.
3. İç ticaret canlanacaktır. Yukarıda Antalya'ya tatile gidenler oradan alışveriş te yapacakları için ticaret canlanacaktır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıdaki verilen illerden hangisinde hızlı tren hattı bulunmamaktadır?

A) İstanbul B) Eskişehir C) Konya D) Ankara E) Nevşehir

Denizyolu:
Deniz yolu taşımacılığıyla ilgili ilk bilmen gereken şey deniz yoluyla özellikle yük taşımacılığında önemli bir artış olduğudur. Bunun nedeni dış ticaretimizin canlanmasıdır. Daha ucuz olduğu için özellikle uluslararası yük taşımacılığında deniz yolu tercih edilmektedir.

HAP BİLGİ Yük taşımacılığında deniz yolu tercih edilmesinin nedeni ucuz olmasıdır ama sana SON ZAMANLARDA deniz yolu taşımacılığında artış olmuştur neden derse ucuz olmasını alamazsın çünkü deniz yolu önceden de ucuzdu.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Ülkemizde denizyolu taşımacılığında son yıllarda önemli bir artış olmuştur.
Bu artışın en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Daha ucuz olması B) Ulaşım ağının gelişmiş olması
C) Dış ticaretimizde artış olması D) İç ticaretimizde artış olması
E) Daha fazla yük taşınabilmesi

Önemli Limanlarımız ve Özellikleri Nelerdir?

Trabzon Limanı: Yapay bir liman olmasına rağmen gelişmiştir. Gelişmiş olmasında iki faktör etkili olmuştur. Birincisi yeni yapılan geçitlerle birlikte hinterlandının gelişmiş olması (hinterlant limanın art alanı demektir. Yani iç kesimlerle olan bağlantısı gelişmişse hinterlandı geniş denir.) ikincisi ve en önemlisi İran ile yapılan transit ticarette önemli bir liman olması.

Samsun Limanı: Karadeniz'in en gelişmiş limanıdır. Demiryolu bağlantısı bulunmaktadır. (Karadeniz'de demiryolu bağlantısı olan iki liman vardır. Zonguldak ve Samsun limanları)

Sinop Limanı: Karadeniz'in tek doğal limanıdır. Çok eski tarihlerden bu yana kullanılan bir liman olmasına rağmen çok gelişmemiştir. Çünkü hinterlandı dardır.

Zonguldak Limanı: Demir çelik sanayi sayesinde gelişmiş bir limandır. Samsun limanından sonra Karadeniz'de demir yolu bağlantısı olan ikinci limandır.

İstanbul Limanı: Hem ithalat hem de ihracatta önemli limanlarımızdan birisidir. Hinterlandı oldukça geniştir ve yük indirme bindirme kapasitesi oldukça fazladır.

Tekirdeğ (Asyaport) Limanı: Türkiye'nin en büyük konteyner limanıdır.

Bandırma Limanı: Bor minareli ihracatında önemli bir limandır.

İzmir Limanı: Mersin limanıyla birlikte tarıma dayalı ihracatta önemli limanlardır. Dağlar kıyıya dik olarak uzandığı için hinterlandı geniştir.

Kuşadası, Bodrum, Marmaris, Fethiye, Antalya, Alanya: Bu limanlarımız yat turizmi açısından önemli limanlarımızdır. Sorularda da sadece bu özellikleri sorulur zaten.

İskenderun Limanı: Kıta sahanlığı en geniş olan limanımızdır. Bu sebeple çok büyük yük gemileri yük boşaltmak için genelde bu limanı seçerler. Ayrıca demir çelik sanayi sayesinde gelişmiş bir limandır.

HAP BİLGİ Birde Yumurtalık limanı vardır (Adana). Irak petrollerinin ülkemize giriş yaptığı boru hattı bu limana kadar gelir. Buradan gemilere yüklenerek rafinerilere dağıtımı yapılır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Trabzon limanı yapay bir liman olmasına rağmen Karadeniz'in gelişmiş limanlarından birisidir.
Bu durum üzerinde;
I. İran ile yapılan transit ticarette önemli bir liman olması
II. Yeni yapılan geçitlerle hinterlandının genişlemesi
III. Trabzon'da sanayinin çok gelişmiş olması
gibi unsurlardan hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Aşağıdakilerden hangisi yat turizmi açısından önemli limanlarımız arasında gösterilemez?

A) Kuşadası B) Marmaris C) Bodrum D) Zonguldak E) Alanya

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Kıta sahanlığı en geniş olan limanımızdır.
Demir çelik sanayi sayesinde gelişme göstermiştir.
Yukarıda özellikleri verilen limanımız aşağıdakilerden hangisidir?

A) Zonguldak Limanı B) İskenderun Limanı C) İzmir Limanı
D) Samsun Limanı E) Yumurtalık limanı

Havayolu Taşımacılığı

Hem yük hem de yolcu taşımacılığında en pahalı olan fakat aynı zamanda en hızlı olan ulaşım şeklidir.

Pahalı olduğu için de çok fazla tercih edilmemekteydi fakat son zamanlarda;

1. Yeni havayolu şirketlerinin açılmasıyla rekabetçi ortamın artması ve buna bağlı fiyatların ucuzlaması
2. Yeni havaalanlarının açılmasıyla önceden havayolu ile gidilemeyecek illere ulaşılabilmesi

Gibi nedenlerle havayollarıyla özellikle yolcu taşımacılığında artış yaşanmaya başlamıştır.

HAP BİLGİ Burada da deniz yolu taşımacılığında anlattığımız mantığı kullanacağız. SON ZAMANLARDA havayolu ile taşımacılıkta artış oldu neden derse hızlı olmasını alamazsın. Çünkü havayolu önceden de hızlıydı ama başka ülkelerden gelen turistler genelde havayolunu tercih eder neden derse o zaman diğer ulaşım şekillerine göre daha hızlı olmasını da alabilirsin.

Bunun dışında havayollarıyla ilgili çok ayrıntıya inmeden bilmen gerekenler şunlar.

Biliyorsunuz ki dünyanın en büyük havalimanı İstanbul'dadır. Adı İstanbul Havalimanı oldu.

Ülkemizde deniz doldurularak yapılan ilk hava alanı Doğu Karadeniz'de Ordu-Giresun arasında yapılan OR-Gİ havaalanıdır.

NOT Deniz doldurularak yapılan ikinci hava limanımız Rize-Artvin arasına yapılmıştır.
Ülkemizin en büyük kargo hava limanı ise GAP'tır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Son yıllarda havayollarıyla yolcu taşımacılığında önemli bir artış olmuştur.
Bunun nedenleri arasında;

I. Rekabetin artmasıyla bilet fiyatlarının ucuzlaması
II. Yeni yapılan havaalanları sayesinde daha fazla ile ulaşılabilmesi
III. Diğer ulaşım şekillerine göre daha hızlı ve güvenilir olması

gibi etmenlerden hangileri sayılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Ülkemizde deniz doldurularak yapılan ilk havaalanı aşağıdakilerden hangisidir?

A) OR-Gİ B) GAP C) Esenboğa D) Tuzköy E) İzmir

Ticaret

Ticaret hakkında bilmemiz gerekenler nelerdir?

İç Ticaret

Ülkemizde çok canlı bir iç ticaret bulunmaktadır. ÖSYM'nin soracağı da budur.

Ülkemizde canlı bir iç ticaret olmasının nedenleri nelerdir?

- Sanayi kuruluşlarının dengesiz dağılması
- Bölgeler arasında yetişen tarım ürünlerinin farklı olması
- Nüfusun dengesiz dağılması
- Hayvansal maddelerin her yerde üretilememesi

Bu kısımla ilgili gelebilecek soru tarzları aşağıdaki gibi olacaktır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Ülkemizde oldukça canlı bir iç ticaret vardır.
Aşağıdakilerden hangisi bunun nedenlerinden birisi olamaz?

A) Sanayi kuruluşlarının dengesiz dağılması
B) Hayvansal ürünlerin her yerde üretilmemesi
C) Alım gücünün bölgelere göre farklılık göstermesi
D) Nüfusun dengesiz dağılması
E) Bölgelerde yetiştirilen tarım ürünlerinin farklı olması

Dış Ticaret Hakkında Bilmemiz Gerekenler Nelerdir?

- Bir ülkenin başka ülkelerle yaptığı alışverişe dış ticaret denir.
- Dış ticaretin para karşılığına dış ticaret hacmi denir.
- İhracat: Dış satım
- İthalat: Dış alım
- Dış ticaret açığı: Sattığımız malların aldığımız malların parasını karşılayamaması. Yani ihracatın ithalatı karşılayamamasıdır.
- Dış ticaret fazlası: Dış ticaret açığın tam tersidir. Sattığımız malların parasal karşılığının aldığımız mallarınkinden fazla olması. Yani ihracatın ithalattan fazla olması anlamına gelir.
- Gelişmiş ülkelerde dış ticaret hacmi fazla, gelişmemiş ülkelerde düşüktür.
- Yine, gelişmiş ülkelerde ihracat, genelde ithalattan daha fazladır.
- Gelişmiş ülkeler dışarıdan daha çok hammadde alıp dışarıya işlenmiş sanayi ürünleri satarlar.
- Az gelişmiş ülkeler ise dışardan daha çok işlenmiş sanayi ürünleri alıp, dışarıya tarım ürünleri veya ham maddeler satarlar.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Ticaretle ilgili aşağıdaki verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

A) İhracat-Dış alım
B) Dış ticaret hacmi- ithalat ve ihracatın parasal karşılığı
C) İthalat-Dış satım
D) Dış ticaret açığı-ihracatın ithalattan fazla olması
E) Dış ticaret fazlası-ithalatın ihracattan fazla olması

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Başka ülkelere hammadde satıp daha çok işlenmiş ürün alan bir ülke için aşağıdakilerden hangisini söylemek yanlış olur?

A) Dış ticaret açığı fazladır
B) Kişi başına düşen milli gelir düşüktür
C) İşsizlik oranı fazladır
D) Yaşlı nüfus fazladır
E) Okuryazar oranı düşüktür

Ülkemizde Dış Ticaret

- Türkiye'de, Cumhuriyetin ilk yıllarında çok az olan dış ticaret hacmi, artan nüfus ve canlanan ekonomiye bağlı olarak artış göstermiştir.
- 1980'li yıllara kadar Türkiye'de,
- Dış ticaret hacmi düşük, ihracatta tarım ve maden ürünleri, ithalatta ise daha çok işlenmiş sanayi ürünleri önemliydi.
- 1980'li yıllardan sonra, dış ticaret hacmi arttı.
- İhracatta sanayi ürünlerinin payı %90'lara çıktı.
- İthalatta ise fabrika kuracak aletlerin, yatırım mallarının ve ham maddelerin oranı artmıştır. Bu da bizim gelişmekte olan bir ülke olduğumuzu gösterir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Ülkemizde son yıllarda sanayi ürünleri satışının dış ticaretteki payı artmış ve aldığımız mallar içerisinde fabrika kurmaya yarayacak ürünlerin sayısı artmıştır.

Özellikle aldığımız mallara bakılacak olursa ülkemiz için aşağıdakilerden hangisini söylemek daha doğru olur?

A) Gelişmiş bir ülkedir
B) Geri kalmış bir ülkedir
C) Gelişmekte olan bir ülkedir
D) Bunlara bakılarak ülke hakkında yorum yapılamaz
E) Okuryazar oranı düşüktür

Başlıca İhraç Ürünlerimiz Hangileri?

- Tarım ürünleri (Pamuk, fındık, tütün, baklagiller, kuru ve yaş meyveler)
- Dokuma ve tekstil ürünleri
- Hayvan ve hayvansal ürünler (Deri, yumurta, yün, tiftik)
- Bitkisel yağlar
- Bazı dayanıklı tüketim malları (Televizyon, buzdolabı, vs.)
- İpekli dokuma ve giyim eşyaları
- Mobilya, çimento, cam ve seramik ürünleri
- Madenler (mermer, krom, bakır, cıva, demir, bor, tuz)
- Son zamanlarda silah sanayinin gelişmesiyle bunlarda ihraç ürünlerimiz arasına girmiştir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıdakilerden hangisi ihraç ürünlerimiz arasında yer almaz?

A) Mermer
B) Fındık
C) Dokuma ve tekstil
D) Bitkisel yağlar
E) Kahve

Başlıca İthal Ürünlerimiz

Fabrika kurmaya yarayan aletler, ham petrol, ilaç ve kimyasal maddeler, elektronik araçlar, motorlu araçlar, silah, optik araçlar, tropikal ürünler (muz, kahve, hurma, pirinç)

Dış ticaretimizde önemli ülkeler hangileridir?

Böyle bir soru gelecek olursa öncelikle şunu bileceksin. 2024 TÜİK verilerine göre en fazla ihracat Almanya, en fazla ithalat Çin ile gerçekleşmiştir.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

2024 TÜİK verilerine göre ithalat ve ihracatımızda ilk sırada yer alan ülkeler aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çin-Almanya B) Rusya-İngiltere C) ABD-Almanya
D) Kanada-Rusya E) Gürcistan-Rusya

Not Alınız

Turizm

İsterseniz insanlar neden turist olarak bir ülkeden başka bir ülkeye ya da bir şehirden başka bir şehre gider bunlara bir bakalım.

Turizme Konu Olan Çekicilikler Nelerdir?

- Bazı hastalıkları tedavi edici kaplıca ve içmecelerin bulunması
- Tabii manzaranın güzel olması
- Spor sahalarının ve denize girmeye uygun plajların bulunması
- Tarihi kalıntıların bulunması
- Kaliteli malların pazarlandığı merkezler olması
- Kutsal ibadet yerlerinin varlığı

NOT Ülkemiz bu çekiciliklerin hepsine sahip olmasına rağmen yeteri kadar turist çekememektedir. Bundaki en büyük etken alt yapının yetersiz olması, tanıtım konusunda eksikliklerin olması hatta terör olayları yüzünden ülkemizin yanlış tanıtılması etkilidir. (Bazı ülkeler bilerek ülkemizi yanlış tanıtmaktadır. Çünkü turizm gelirlerimizin artmasını istememekteler. Ama hocam neden diyorsan aşağıdaki hap bilgiyi oku)

HAP BİLGİ Ülkemizde dış ticaret açığını kapatabilmenin en ucuz en kolay yolu turizm gelirlerini artırmaktır. Ülkemizin turizm potansiyeli tam olarak kullanılmaya başlanırsa dış ticaret açığı fazlasıyla kapanacaktır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Turizme konu olan çekicilikler düşünülecek olursa aşağıdakilerden hangisinin daha az çekiciliğe sahip olduğu söylenebilir?

A) Tarihi güzellikler B) Kaplıcalar C) Bitki örtüsü
D) Travertenler E) Obruk ve mağaralar

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Ülkemizde dış ticaret açığını kapatabilmenin en kolay yolu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sanayiyi geliştirmek B) İthalatı durdurmak C) Tüketimi azaltmak
D) Turizm gelirlerini artırmak E) İhracatı azaltmak

Not Alınız

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

TÜRKİYE'DE ÖNEMLİ TURİZM MERKEZLERİ

1. Kayak Turizminde Önemli Merkezler

- Kars-Sarıkamış
- Kastamonu - Ilgaz
- Gümüşhane - Zigana
- Aksaray - Hasan Dağı
- Antalya - Saklıkent
- Erzurum - Palandöken
- Bolu - Kartalkaya
- Kayseri - Erciyes
- Bursa - Uludağ
- Isparta - Davraz

2. Tarihi TurizmdeÖnemli Merkezler

- Efes (Selçuk) - İzmir
- Sardes (Sard) - Manisa
- Truva - Çanakkale
- Bergama - İzmir
- Aspendos - Antalya
- Side - Antalya
- Nemrut - Adıyaman
- Çatalhöyük - Konya
- Kültepe - Kayseri
- Gordion - Ankara
- Zeugma - Gaziantep
- Didim - Aydın Apollo Tapınağı
- Afrodisias - Aydın
- Milet - Aydın
- Antalya - Perge
- Patara - Antalya
- Hasankeyf - Batman
- Alacahöyük - Çorum
- Hattuşaş - Çorum

3. İnanç Turizminde Önemli Merkezler

- İzmir - Selçuk Meryem Ana Evi
- Hatay - St. Piere Anıt Müzesi
- Antalya - Demre St. Nikola Kilisesi
- Trabzon - Sümela
- Konya - Mevlana
- Nevşehir - Hacı Bektaşi Veli
- İstanbul - Sultanahmet
- Tarsus - Ashabı Kehf (Yedi Uyurlar)
- Şanlıurfa - Balıklı Göl
- İçel - Tarsus: St. Paul Anıt Müzesi
- Bursa - İznik: Ayasofya Cami
- Manisa - Sard: Sard Sinagogu
- Manisa - Alaşehir: Alaşehir Kilisesi
- Manisa - Akhisar: Akhisar Kilisesi
- Isparta - Yalvaç: Pisidia Antik Kenti
- Nevşehir-Derinkuyu: Ortodoks Kilisesi
- Denizli-Pamukkale: Laodikya Antik Kenti

4. Göl Turizminde Önemli Merkezler

- Uzungöl
- Abant
- Manyas

5. Irmak Turizminde Önemli Merkezler (Rafting)

- Çoruh
- Köprü
- Manavgat
- Göksu
- Dalaman
- Fırat
- Fırtına deresi

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıdaki verilen bölgelerden hangisinde kayak turizmini geliştirmek diğerlerine göre daha zordur?

A) Karadeniz B) Doğu Anadolu C) Marmara D) Akdeniz E) Güneydoğu Anadolu

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıdakilerden hangisi tarihi turizm açısından önemli merkezlerden birisi değildir?

A) İzmir – Efes B) Gaziantep – Zeugma C) Kastamonu – Ilgaz D) Kayseri – Kültepe E) Konya – Çatalhöyük

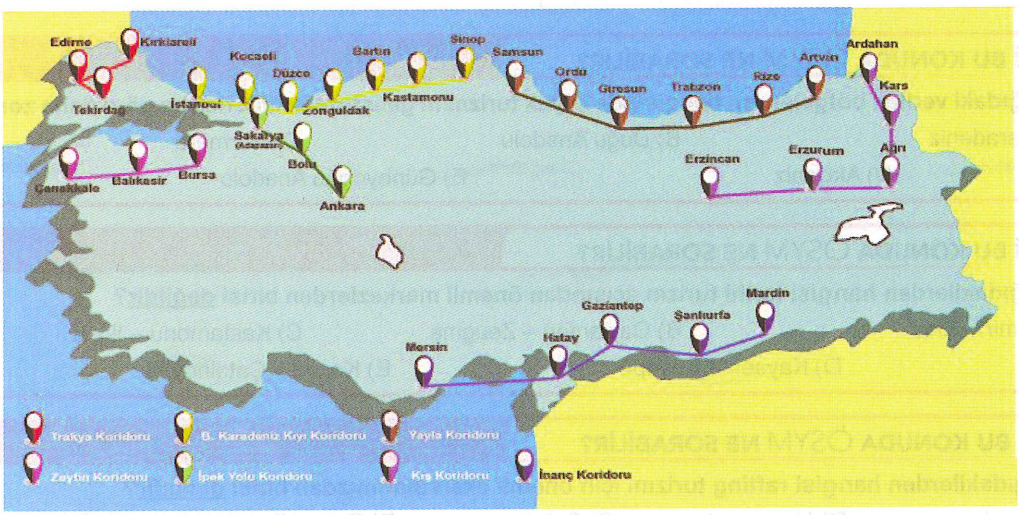
PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıdakilerden hangisi rafting turizmi için önemli akarsularımızdan birisi değildir?

A) Çoruh B) Manavgat C) Dalaman D) Fırtına Deresi E) Gediz

TURİZM GELİŞİM BÖLGELERİ		
Frigya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi	Afyonkarahisar, Kütahya, Eskişehir, Ankara, Uşak illeri	Kültür ve termal odaklı turizm gelişimi
Troya Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi	Balıkesir ve Çanakkale illeri	Sağlık, kıyı ve kültür turizmi gelişimi
Aphrodisia Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi	Aydın, Denizli illeri	Kıyı, kültür ve termal turizm gelişimi
Söğüt Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi	Bursa, Bilecik illeri	Kültür turizmi gelişimi
Kapadokya Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi	Aksaray, Kayseri, Kırşehir, Nevşehir illeri	Kültür turizmi gelişimi
Göller Bölgesi Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi	Konya, Isparta, Afyon, Burdur illeri	Doğa turizmi ve eko-turizm gelişimi
Hitit Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi	Çorum ve Yozgat illeri	Kültür turizmi gelişimi
Urartu Bölgesi Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi	Bitlis ve Van illeri	Kültür, kış ve doğa turizmi gelişimi
GAP Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi	Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak	Kültür - inanç turziminin gelişimi
Zeytin Koridoru	Bursa ili Gemlik ve Mudanya ilçeleri, Balıkesir ili Gönen, Bandırma ve Erdek ilçeleri, Çanakkale ili Ezine ilçesi	Sağlık, gastronomi, kültür ve kıyı turizmi gelişimi
Kış Koridoru	Erzincan, Erzurum, Ağrı, Kars ve Ardahan illeri	Kış turizmi gelişimi
İpek Yolu Koridoru	Ayaş - Sapanca koridoru içinde	Kültür ve Eko-turizm gelişimi
Batı Karadeniz Kıyı Koridoru	Şile-Sinop arasında uzanan 500 km'lik kıyı bandı	Kültür, kıyı ve doğa turizmi gelişimi
Yayla Koridoru	Samsun ilinden Hopa'ya kadar uzanan bölge	Doğa turizmi, yayla turizmi gelişimi
Trakya Kültür Koridoru	Edirne-Kırklareli ve Tekirdağ illeri	Kültür turizmi, doğa ve gastronomi turizminin gelişimi

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: E

Aşağıdakilerden hangisi zeytin koridoru dâhilindeki illerden birisi değildir?

A) Bursa B) Balıkesir C) Bandırma D) Erdek E) Samsun

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: A

Aşağıda verilenlerden hangisi GAP Kültür Turizmi Gelişim Bölgesi kapsamında yer alan illerden biri değildir?

A) Erzurum B) Diyarbakır C) Gaziantep D) Kilis E) Şırnak

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Aşağıdakilerden hangisi Urartu Bölgesi Kültür Turizmi Gelim Bölgesi kapsamında yer alan illerden birisidir?

A) Erzurum B) Erzincan C) Sivas D) Van E) Hakkâri

UNESCO DÜNYA MİRASI TÜRKİYE

Kültürel Miras Olarak Listeye Alınanlar	Hem Kültürel Hem Doğal Miras Olarak Listeye Alınanlar
• İstanbul - 1985 • Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası (Sivas) (1985) • Hattuşa (Boğazköy) - Hitit Başkenti (Çorum - 1986) • Nemrut Dağı (Adıyaman-Kâhta - 1987) • Xanthos - Letoon (Antalya-Muğla - 1988) • Safranbolu Şehri (Karabük - 1994) • Troya Antik Kenti (Çanakkale - 1998) • Edirne Selimiye Cami ve Külliyesi (Edirne - 2011) • Çatalhöyük Neolitik Kenti (Konya - 2012) • Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (İzmir - 2014) • Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu (Bursa - 2014) • Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri (2015) • Efes (İzmir - 2015) • Ani Arkeolojik Alanı (Kars - 2016) • Afrodisias (Aydın - 2017) • Oniki Tepe (Urfa 2018) • Arslantepe (Malatya - 2021) • Gordion (Ankara) 2023 • Anadolu'nun Orta Çağ Dönemi Ahşap Hipostil Camiileri (Konya-Eşrefoğlu Camii, Kastamonu-Mahmut Bey Camii, Eskişehir-Sivrihisar Camii, Afyon-Afyon Ulu Camii, Ankara-Arslanhane Camii) 2023 • Sardes Antik Kenti ve Bin Tepe Lidya Tümülüsleri 2025	• Göreme ve Kapadokya (Nevşehir - 1985) • Pamukkale - Hierapolis (Denizli - 1988)

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Aşağıda Dünya Kültür Mirası listesinde yer alan değerlerimiz verilmiştir.

Verilen yerlerden hangisi hem kültürel hem doğal miras olarak listede yer almaktadır?

A) Nemrut Dağı B) Göreme Vadisi C) Truva Antik Kenti D) Efes E) Safranbolu

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: C

Aşağıdakilerden hangisi ÜNESCO Dünya Kültür Mirası Listesine en son eklenen varlığımızdır?

A) Nevşehir – Göreme B) Divriği – Ulucami C) Arslantepe - Malatya
D) Denizli – Pamukkale E) Çorum – Hattuşaş

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

Tabiat Kaynaklarını Koruma Avrupa Komitesi tarafından A sınıfı diploma ile ödüllendirilen milli parkımız aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nene Hatun Tarihi Milli Parkı B) Kuş Cenneti Milli Parkı
C) Uludağ Milli Parkı D) Sultan Sazlığı Milli Parkı
E) Ağrı Dağı Milli Parkı

Sakin Şehirlerimiz Hangileridir?

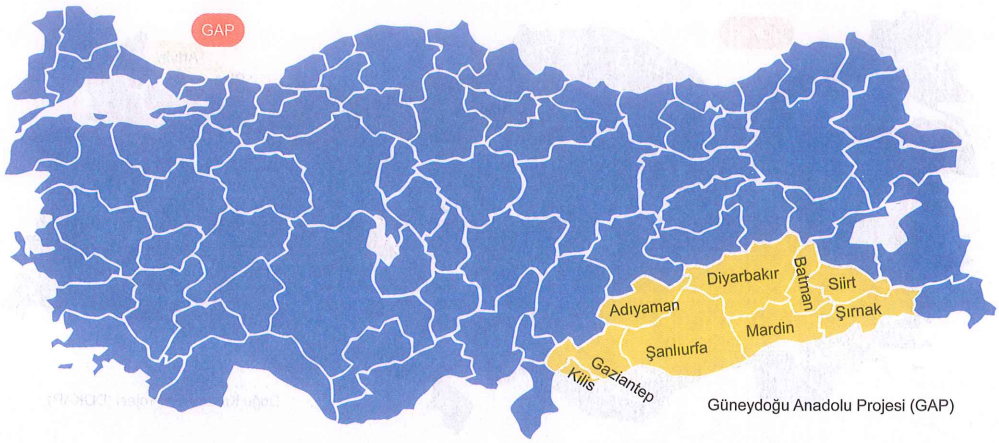
Sakin Şehir: 1999 yılında İtalya'da kurulan belediyeler birliğidir.
Nüfusu belli bir sayının altında olan, zanaatkârlarını, kültürünü, tarihi dokusunu korumuş alanlara verilen unvandır.
İlk sakin şehrimiz İzmir/Seferihisar'dır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

İlk sakin şehrimiz aşağıdakilerden hangisidir?

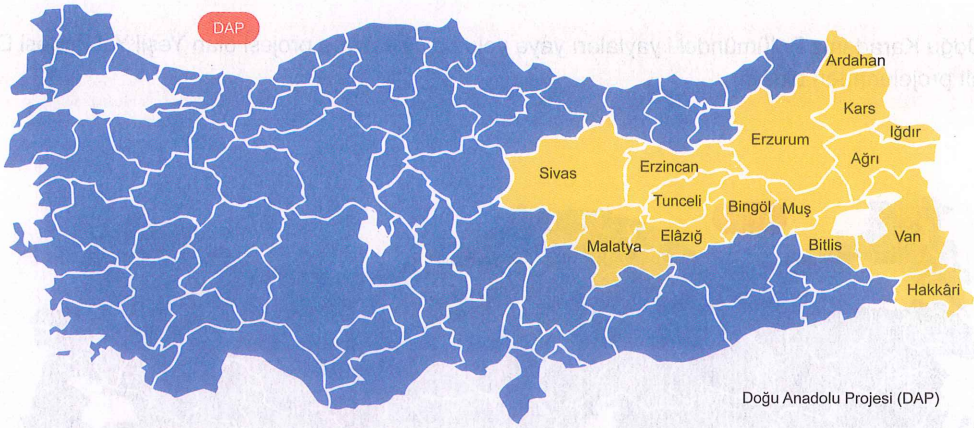
A) Şanlıurfa/Halfeti B) İzmir/Seferihisar C) Muğla/Köyceğiz
D) Isparta/Eğridir E) Ordu/Perşembe

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Projesinin Amaçları Nelerdir?

Ekonomik gelişimi artırarak GAP bölgesinin diğer bölgelerle gelir farklılıklarını azaltmak
Bölgedeki kır ve kent alanlarının altyapısını geliştirmek
Konut ihtiyacını karşılayıp mevcut konutları iyileştirmek
Ulaştırma hizmetlerinin yapılmasını sağlamak
Bölgedeki eğitim seviyesini yükseltmek
Kurumlar arasındaki eş güdümü sağlamak
Sanayi, maden, tarım, ormancılık, sağlık, kültür, turizm ve enerji alanlarında şartları iyileştirmek

Doğu Anadolu Projesi (DAP)

Doğu Anadolu Projesi'nin Amaçları Neledir?

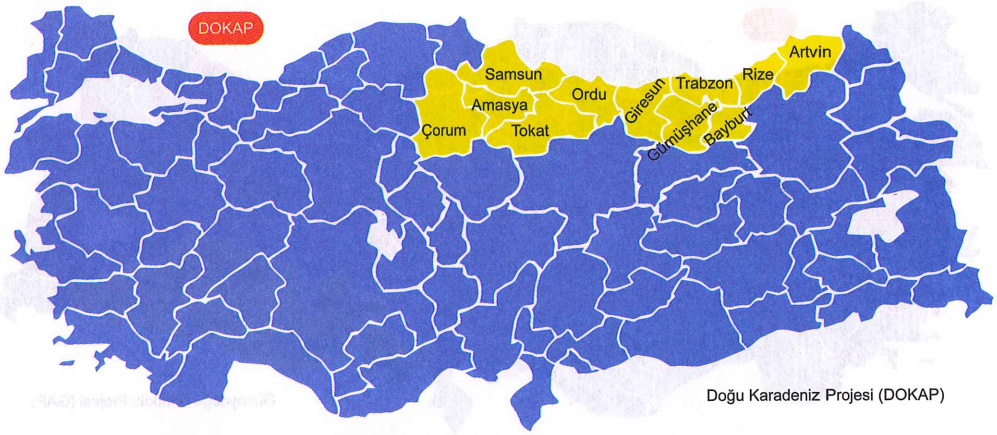
Gıda, tarım ve hayvancılık sektöründe verimlilik ve katma değeri artırmak
Kişi başına düşen geliri artırıp bölgeler arasındaki ekonomik farklılıkları azaltmak
Bölge dışına göçü azaltmak ve göçlere bağlı olarak gelişen sorunları en aza indirmek
Kırsal ve kentsel alanlarda bölge halkının refah seviyesini yükseltmek
Altyapı, kentleşme ve çevre koruma sorunlarını gidermek

Not Alınız

.....

.....

.....

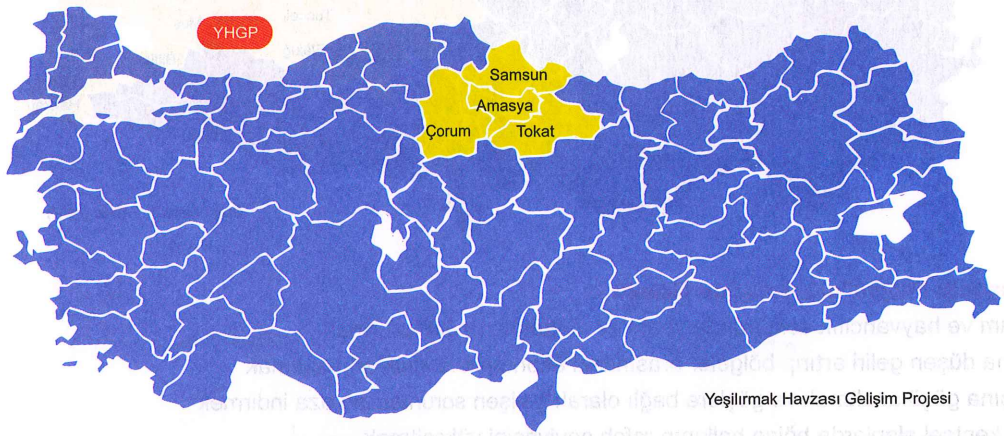
Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP)

YHGP kapsamındaki tüm iller (Samsun, Amasya, Çorum ve Tokat) DOKAP'a da dahil olmuştur.

Doğu Karadeniz Projesi'nin Amaçları Nelerdir?

Bölgenin sosyokültürel gelişimini sağlamak
Ekonomik yapıyı güçlendirmek
Ulaşım ve iletişim hizmetlerini güçlendirmek
Kıyı kesimde ürün çeşitliliğini artırmak
Başta yaylacılık olmak üzere turizm faaliyetlerini geliştirmek (Görsel 2.11)
Doğal kaynakların daha verimli kullanımını sağlamak

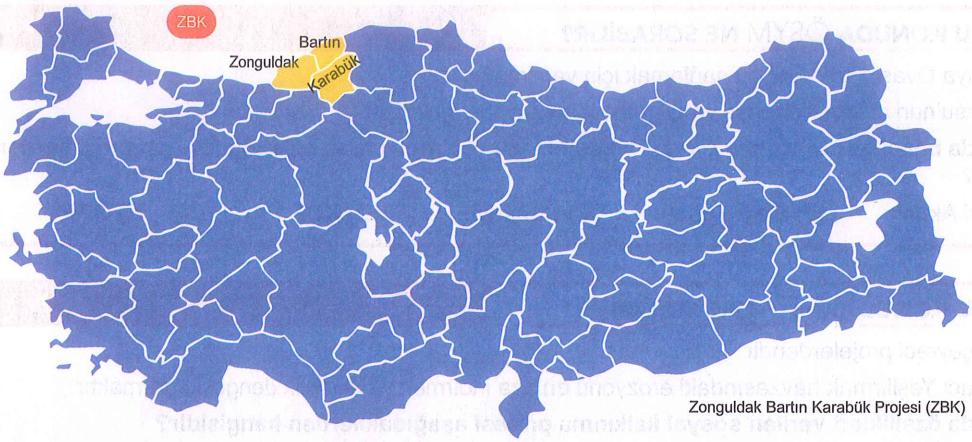
HAP BİLGİ Doğu Karadeniz Bölümündeki yaylaları yaya yolu ile birleştirme projesi olan Yeşil Yol Projesi DOKAP'ın alt projelerinden birisidir.

Yeşilırmak Havzası Gelişim Projesi

Bu projedeki illerin hepsi aynı zamanda DOKAP'a dahil edilmiştir.

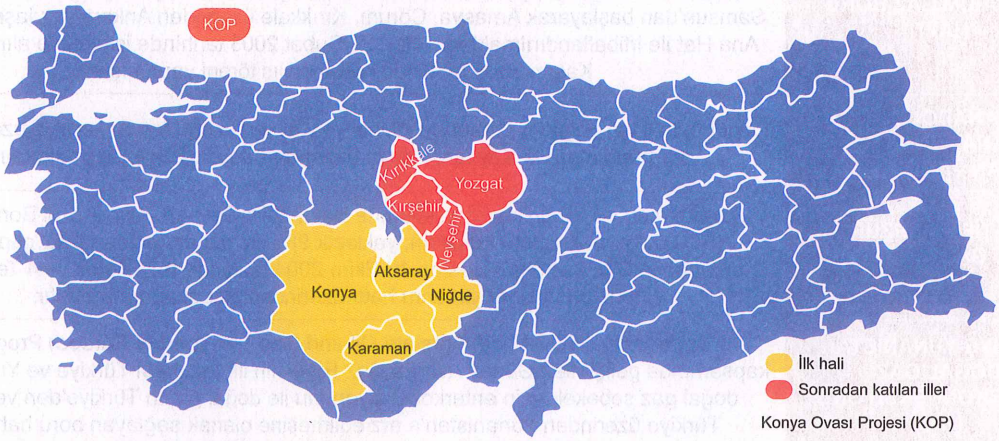
Yeşilırmak Havzası Gelişim Projesi'nin Amaçları Nelerdir? Yeşilırmak ve kollarında var olan kirlilik alanlarını tespit edip önlem almak
Proje alanında erozyonla mücadele etmek için çalışmalar yapmak
Akış rejimini düzenleyici çalışmalar yapmak
Proje bölgesinde ekonomik ve sosyokültürel kalkınmayı sağlamak için çalışmalar yapmak
Bunun için ilgili kuruluşlarla iş birliği içinde olmak

Zonguldak Bartın Karabük Projesi (ZBK)

Zonguldak Bartın Karabük Projesi'nin Amaçları Nelerdir?

Bölgede özelleştirilen veya küçülme kararı alan bazı sanayi ve madencilik kuruluşlarındaki değişimlerin sonucunda ortaya çıkacak ekonomik ve sosyal sonuçları belirlemek
Yeni iş imkânları oluşturularak bölge dışına göçün önüne geçmek
İmalat sanayi ve hizmetler sektöründe yeni istihdam alanları oluşturmak
Özel sektörün yeni faaliyetlerinin geliştirilmesini sağlamak ve yatırım alternatiflerini belirlemek
Bölgenin ağırlıklı ekonomik yapısını teşkil eden tarım ve ormancılık faaliyetlerinde verimliliği artırmak
Bölge için orta ve uzun dönemli bölgesel gelişme planı hazırlamak
Gelecek dönemlerde bölgede yapılabilecek yatırım alanlarını tanımlamak

Konya Ovası Projesi (KOP)

Konya Ovası Projesi'nin Amaçları Nelerdir?

Tarımsal yapıda değişimi ve sürdürülebilirliği sağlayarak sanayi, ticaret, ulaşım ve enerji gibi sektörleri güçlendirmek
Eğitim, sağlık, kültür ve diğer sosyal hizmetlere erişebilirliği artırmak
Bölge içi ve bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmak
Yenilikçi bir yaklaşımla bölgenin rekabet gücünü geliştirmek
Bölgenin ekonomik ve sosyal kapasitesini güçlendirmek
Bölge halkının refah düzeyini yükseltmek

HAP BİLGİ Mavi Tünel Projesi, Konya Ovası Projesinin tamamlayıcısı niteliğindeki alt projesidir. Amacı Konya Ovasına su taşımak böylelikle Konya Ovasındaki yer altı su seviyesini korumaktır.

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: D

Aşağıda verilen illerden hangisi hem DOKAP hem YHGP kapsamında yer alan illerdendir?

A) Artvin B) Giresun C) Rize D) Samsun E) Gümüşhane

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

▶ Cevap: B

- Konya Ovası Projesine su sağlamak için yapılmıştır.
- Göksu'nun sularının Konya'ya taşınması amacıyla yapılmıştır.

Yukarıda bahsi geçen Konya Ovası Projesinin ikinci ayağı olarak bilinen proje aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mavi Akım B) Mavi Tünel C) Cansuyu D) KOP E) GAP

PEKİ BU KONUDA ÖSYM NE SORABİLİR?

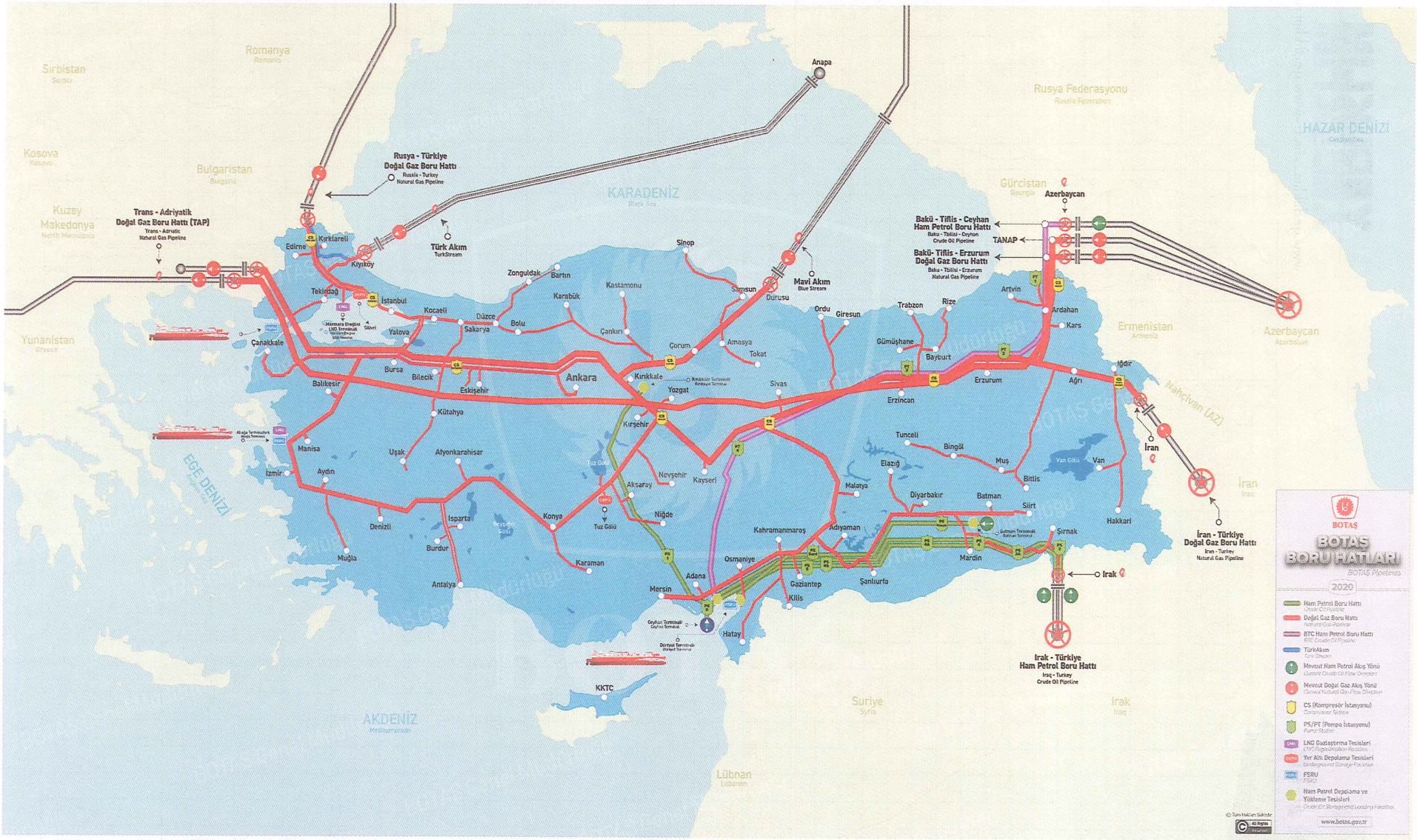
▶ Cevap: A

- En çevreci projelerdendir
- Amacı Yeşilırmak havzasındaki erozyonu en aza indirmek ve ekolojik dengeyi korumaktır

Yukarıda özellikleri verilen sosyal kalkınma projesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) YHGP B) DAP C) DOKAP D) KOP E) Mavi Tünel

BORU HATTI	ÖZELLİKLERİ
RUSYA-TÜRKİYE DOĞALGAZ BORU HATTI (BATI HATTI)	Ülkemize Bulgaristan sınırında Malkoçlar'dan giren, Hamitabat, Ambarlı, İstanbul, İzmit, Bursa, Eskişehir güzergâhını takip ederek Ankara'ya ulaşan Rusya-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı 845 km uzunluğundadır.
MAVİ AKIM GAZ BORU HATTI	Rusya'dan yola çıkan boru hattı Karadeniz'in altından geçtikten sonra Samsun ilimizden ülkemize çıkış yapıyor. Mavi Akım Projesi'nin Türkiye topraklarındaki kısmı Samsun'dan başlayarak Amasya, Çorum, Kırıkkale üzerinden Ankara'ya ulaşmakta ve Ana Hat ile irtibatlandırılmaktadır. Hat, 20 Şubat 2003 tarihinde işletmeye alınmış, 17 Kasım 2005 tarihinde resmi açılış töreni yapılmıştır.
DOĞU ANADOLU DOĞAL GAZ ANA İLETİM HATTI (İRAN – TÜRKİYE)	Doğubayazıt'tan başlayıp, Erzurum, Sivas ve Kayseri üzerinden Ankara'ya uzanmakta, bir branşman da Kayseri, Konya üzerinden Seydişehir'e ulaşmaktadır.
BAKÜ-TİFLİS-ERZURUM DOĞAL GAZ BORU HATTI (BTE)	Azerbaycan ve Gürcistan topraklarında Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı (BTC) ile aynı koridoru kullanan, yaklaşık 980 km uzunluğunda ve 42"çapında tasarlanan BTE hattının inşasına 16 Ekim 2004 tarihinde başlanmış ve 4 Temmuz 2007 tarihi itibarıyla boru hattı üzerinden gaz akışı başlamıştır.
TÜRKİYE-YUNANİSTAN DOĞAL GAZ ENTERKONNEKSİYONU (ITG)	Avrupa Birliği INOGATE (Interstate Oil and Gas Transport to Europe) Programı kapsamında geliştirilen Güney Avrupa Gaz Ringi'nin ilk aşaması Türkiye ve Yunanistan doğal gaz şebekelerinin enterkoneksiyonunu ile doğal gazın Türkiye'den ve/veya Türkiye üzerinden Yunanistan'a arz edilmesine olanak sağlayan boru hattıdır.
TRANS-ANADOLU DOĞAL GAZ BORU HATTI (TANAP) PROJESİ	Azerbaycan'da üretilecek gazın ülkemize ve ülkemiz üzerinden Avrupa'ya taşınmasını sağlayacak olan doğalgaz boru hattıdır.
TÜRKAKIM GAZ BORU HATTI PROJESİ	Proje, Rusya Federasyonu'ndan Ülkemize doğal gaz arzının yanı sıra Rus gazının Ülkemizin toprakları üzerinden Avrupa'ya arzını sağlamak amacıyla inşa edilecek, deniz bölümü ve kara bölümünden teşkil bir boru hattı sistemidir.
IRAK-TÜRKİYE HAM PETROL BORU HATTI	Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı, 27 Ağustos 1973 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümetleri arasında imzalanan Ham Petrol Boru Hattı Anlaşması çerçevesinde Irak'ın Kerkük ve diğer üretim sahalarında üretilen ham petrolün Ceyhan Deniz Terminaline ulaştırılması amacıyla inşa edilmiştir.
BAKÜ-TİFLİS-CEYHAN ANA İHRAÇ HAM PETROL BORU HATTI (BTC)	Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Ham Petrol Boru Hattı ile başta Azeri petrolü olmak üzere, Hazar Bölgesi'nde üretilecek petrolün emniyetli, ekonomik ve çevresel açıdan uygun bir boru hattı sistemi aracılığıyla Azerbaycan, Gürcistan üzerinden Ceyhan'a taşınması ve buradan da tankerlerle dünya pazarlarına ulaştırılması amaçlanmaktadır.

Sırbistan
Serbia
Romanya
Romania
Kosova
Kosovo
Bulgaristan
Bulgaria
Kuzey Makedonya
North Macedonia
Yunanistan
Greece
Rusya Federasyonu
Russia Federation
Gürcistan
Georgia
Azerbaycan
Ermenistan
Armenia
Azerbaijan
İran
Iran
Irak
Iraq
Suriye
Syria
Lübnan
Lebanon
KARADENİZ
Black Sea
HAZAR DENİZİ
Caspian Sea
EGE DENİZİ
AKDENİZ
Mediterranean
Nahçıvan (AZ)
KKTC
Anapa
Rusya - Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı
Russia - Turkey Natural Gas Pipeline
Türk Akım
TurkStream
Mavi Akım
Blue Stream
Trans - Adriyatik Doğal Gaz Boru Hattı (TAP)
Trans - Adriatic Natural Gas Pipeline
Bakü - Tiflis - Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı
Baku - Tbilisi - Ceyhan Crude Oil Pipeline
TANAP
Bakü- Tiflis - Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı
Baku - Tbilisi - Erzurum Natural Gas Pipeline
İran - Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı
Iran - Turkey Natural Gas Pipeline
Irak - Türkiye Ham Petrol Boru Hattı
Iraq - Turkey Crude Oil Pipeline
Kırklareli
Edirne
Kıyıköy
Tekirdağ
İstanbul
Çanakkale
Kocaeli
Yalova
Sakarya
Düzce
Bolu
Zonguldak
Bartın
Karabük
Çankırı
Kastamonu
Sinop
Samsun
Tokat
Amasya
Çorum
Ordu
Giresun
Trabzon
Rize
Artvin
Ardahan
Kars
Gümüşhane
Bayburt
Erzincan
Erzurum
Ağrı
Iğdır
Sivas
Yozgat
Kırıkkale
Ankara
Kırşehir
Kütahya
Eskişehir
Bilecik
Bursa
Balıkesir
Manisa
İzmir
Aydın
Uşak
Afyonkarahisar
Denizli
Muğla
Burdur
Isparta
Antalya
Konya
Karaman
Aksaray
Niğde
Nevşehir
Kayseri
Tuz Gölü
Adana
Mersin
Osmaniye
Hatay
Kahramanmaraş
Gaziantep
Kilis
Şanlıurfa
Adıyaman
Malatya
Elazığ
Tunceli
Bingöl
Muş
Bitlis
Van
Van Gölü
Diyarbakır
Batman
Siirt
Şırnak
Mardin
Hakkari
Tuzla Terminali
Aliağa Terminalleri
Ceyhan Terminali
Dörtyol Terminali
Botaş Boru Hatları
Botaş Pipelines
2020
Ham Petrol Boru Hattı
Crude Oil Pipeline
Doğal Gaz Boru Hattı
Natural Gas Pipeline
BTC Ham Petrol Boru Hattı
BTC Crude Oil Pipeline
TürkAkım
Turk Stream
Mevcut Ham Petrol Akış Yönü
Current Crude Oil Flow Direction
Mevcut Doğal Gaz Akış Yönü
Current Natural Gas Flow Direction
CS (Kompresör İstasyonu)
Compressor Station
PS/PT (Pompa İstasyonu)
Pump Station
LNG Gazlaştırma Tesisleri
LNG Regasification Facilities
Yer Altı Depolama Tesisleri
Underground Storage Facilities
FSRU
FSRU
Ham Petrol Depolama ve Yükleme Tesisleri
Crude Oil Storage and Loading Facilities
www.botas.gov.tr
© Tüm Hakları Saklıdır
All Rights Reserved

not alınız